

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden

Kallelse och föredragningslista

Sammanträdedatum: 2024-04-24

Sammanträdestid: kl. 08:30-12:00

Plats: Valfärd Gävle, Magasinsplan 19, Gevaliasalen

Övrig information:

Om du inte kan delta anmäler du det till Maria Vidman.

Gruppmöten, den 24 april, Magasinsplan 19:

Mötesrum för eventuella önskemål om gruppmöten finns tillgängliga mellan 07.30 – 08.30 enligt följande:

(S), (MP), (C), (L), (KD): Gevaliasalen

(M) Espresso, plan 2

(V) Ebony, plan 1

(SD) Milea, plan 3

Helena Englund (L), ordförande

1. Mötets öppnande

2. Upprop och val av justerare

3. Fastställande av föredragningslistan

4. Anmälan av ordförandeberedning

Ärendebeskrivning

Ordförandeberedning har ägt rum den 10 april kl: 09.30 - 10.00. Närvarande var ordförande Helena Englund (L), vice ordförande Torgny Jakobsson (S) samt 2:e vice ordförande Peter Johansson (M).

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden genomförde en utökad beredning den 10 april kl: 10.00-10.45 där hela nämnden fick möjlighet till deltagande. Syftet med den utökade beredningen var att diskutera arbetet kopplat till Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämndens plan för intern styrning och kontroll år 2024.

5. Informationsärende: Aktuellt från sektor Velfärd

Ärendebeskrivning

Föredragande: Magnus Höjjer, Kia Fernlund och Therese Sahanén

- Information LSS

6. Beslutsärende: Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämndens plan för Intern styrning och kontroll år 2024

Diarienummer: 23AFN214

Förslag till beslut

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden beslutar

Att anta plan för intern styrning och kontroll år 2024

Ärendebeskrivning

Föredragande: Martin Wagner

Handlingar i ärendet

- Missiv - Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämndens plan för intern styrning och kontroll, år 2024
- Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämndens plan för intern styrning och kontroll, år 2024

7. Beslutsärende: Ekonomisk månadsrapport år 2024 för Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden mars

Diarienummer: 24AFN42

Förslag till beslut

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden beslutar

Att godkänna den ekonomiska månadsrapporten för Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden avseende mars 2024.

Ärendebeskrivning

Föredragande: Emma Edorsson, Göran Herdin, Kia Fernlund, Helén Polmé

- Återrapportering/lägesrapport gällande besparingsförslag

Handlingar i ärendet

- Missiv Ekonomisk månadsrapport, mars 2024
- Bilaga 1 Ekonomisk månadsrapport, mars 2024

8. Beslutsärende: Remiss av utkast till Lagrådsremiss Skärpta krav i SFI, Dnr U2024/00641

Diarienummer: 24AFN77

Förslag till beslut

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden beslutar

Att anta yttrandet som sitt eget.

Ärendebeskrivning

Föredragande: Linda Sängstuvall

Handlingar i ärendet

- Tjänsteskrivelse - Yttrande remiss Skärpta krav i SFI
- Remiss - Missiv Remisslista avseende utkast till LRR Skärpta krav i SFI, Dnr U2024/00641
- Utkast till Lagrådsremiss - Skärpta krav i SFI

9. Beslutsärende: Förslag till nytt reglemente för föreningsstöd till föreningar för målgrupper inom sektor Vårlders nämnders ansvarsområden

Diarienummer: 24AFN38

Förslag till beslut

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden beslutar

Att anta föreslagna revideringar i reglemente för föreningsstöd till föreningarna för målgrupper inom sektor Vårlders nämnders ansvarsområden, samt

Att reglementet gäller från och med 1 juli 2024.

Ärendebeskrivning

Föredragande: Caroline Engberg och Linda Sängstuvall

Handlingar i ärendet

- Missiv - Revidering av reglemente föreningsstöd
- Föreningsstöd till föreningar för målgrupper inom sektor Vårlders nämnders ansvarsområden
- Bilaga 1 - Utkast nya reglementet - Föreningsstöd till föreningar för målgrupper inom sektor Vårld

10. Beslutsärende: Initiativärende (V) – Anpassad och lämplig verksamhet för personer med psykisk ohälsa

Diarienummer: 24AFN88

Förslag till beslut

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden beslutar

Att initiativärendet och dess yrkande anses besvarat.

Handlingar i ärendet

- Initiativärende Anpassad och lämplig verksamhet för människor med psykisk ohälsa
- Yttrande - Initiativärende (V) Anpassad och lämplig verksamhet för människor med psykisk ohälsa

11. Beslutsärende: Initiativärende (M) - Konsekvensanalys av besparingarna

Diarienummer: 24AFN85

Förslag till beslut

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden beslutar

Att initiativärendet och dess yrkande anses besvarat.

Handlingar i ärendet

- Skrivelse - Initiativärende (M) - Konsekvensanalys av besparingarna
- Yttrande initiativärende (M) - Konsekvensanalys av besparingarna

12. Beslutsärende: Initiativärende (M) - Arbetsmiljön för boendestödjare

Diarienummer: 24AFN86

Förslag till beslut

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden beslutar

Att initiativärendet och dess yrkande anses besvarat.

Handlingar i ärendet

- Skrivelse - Initiativärende (M) - Arbetsmiljön för boendestödjare
- Yttrande - Initiativärende (M) Arbetsmiljön boendestödjare

13. Beslutsärende: Delegationsbeslut Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden 2024

Diarienummer: 24AFN21

Förslag till beslut

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden beslutar

Att godkänna rapporteringen av inkomna delegationsbeslut.

Handlingar i ärendet

- Borttagen på grund av sekretess
- Borttagen på grund av sekretess
- Borttagen på grund av sekretess
- Borttagen på grund av sekretess

14. Beslutsärende: Kurser och konferenser

Ärendebeskrivning

Inga kurser eller konferenser finns att anmälan till dagens sammanträde.

15. Kommande beslut: Verksamhetsrapport delår 1 år 2024 med årsprognos för Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden

Diarienummer: 24AFN90

Ärendebeskrivning

Föredragande: Martin Wagner

16. Informationsärende: Anmälningssärenden

Handlingar i ärendet

- Uppföljning av verksamheten Vuxenutbildningen tertial 1 2024
- §8 KF Avsägelse samt fyllnadsval 2024(24KS1-17)
- Tjänsteskrivelse- Sponsringspolicy och sponsringsriktlinje för Gävle kommun uppdaterad 8 april
- Sponsringspolicy för Gävle kommun
- Riktlinje för Gävle kommuns sponsringspolicy
- §89 KS Sponsringspolicy och sponsringsriktlinje för Gävle kommun
- §86 KS Förnyad rekommendation till kommunerna om gemensam finansiering av stöd för en kunskapsbaserad socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård(573666) (0)

Beslutsärende:
Arbetsmarknads- och
funktionsrättsnämndens plan
för Intern styrning och kontroll
år 2024

6

23AFN214

Tjänsteskrivelse

2024-04-16

Diarienummer: 23AFN214

Handläggare:

Martin Wagner
Tfn 026 - 17 92 27
martin.wagner@gavle.se

Nämnd:

Arbetsmarknads- och
funktionsrättsnämnden

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämndens plan för intern styrning och kontroll, år 2024

Förslag till beslut

Att anta plan för intern styrning och kontroll år 2024

Ärendebeskrivning

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden ska enligt den av kommunfullmäktige beslutade "Riktlinje för intern styrning och kontroll för nämnder och bolag" anta en beskrivning och plan för internkontroll. Planen utgår från COSO-modellen och innehåller en beskrivning av nämndens styrning och kontrollmiljö, riskvärdering och kontrollaktiviteter.

Beslutsunderlag

Plan för Intern styrning och kontroll för Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden 2024

Expedieras till

Kommunstyrelsens diarium.

Magnus Höjer

Sektorchef

Sektor Vårld

Intern styrning och kontroll, beskrivning och plan 2024

Arbetsmarknad och funktionsrättsnämnd

Innehållsförteckning

1 Styrning och kontrollmiljö.....	3
2 Riskvärdering	4
3 Kontrollaktiviteter	6
3.1 Ändamålsenlig och effektiv verksamhet.....	6
3.2 Efterlevnad av externa och interna regelverk	8

1 Styrning och kontrollmiljö

Styrdokument

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämndens interna kontroll följer COSO-modellen som definierar internkontroll som en process som utformats för att ge en rimlig försäkran om att mål uppnås inom följande områden:

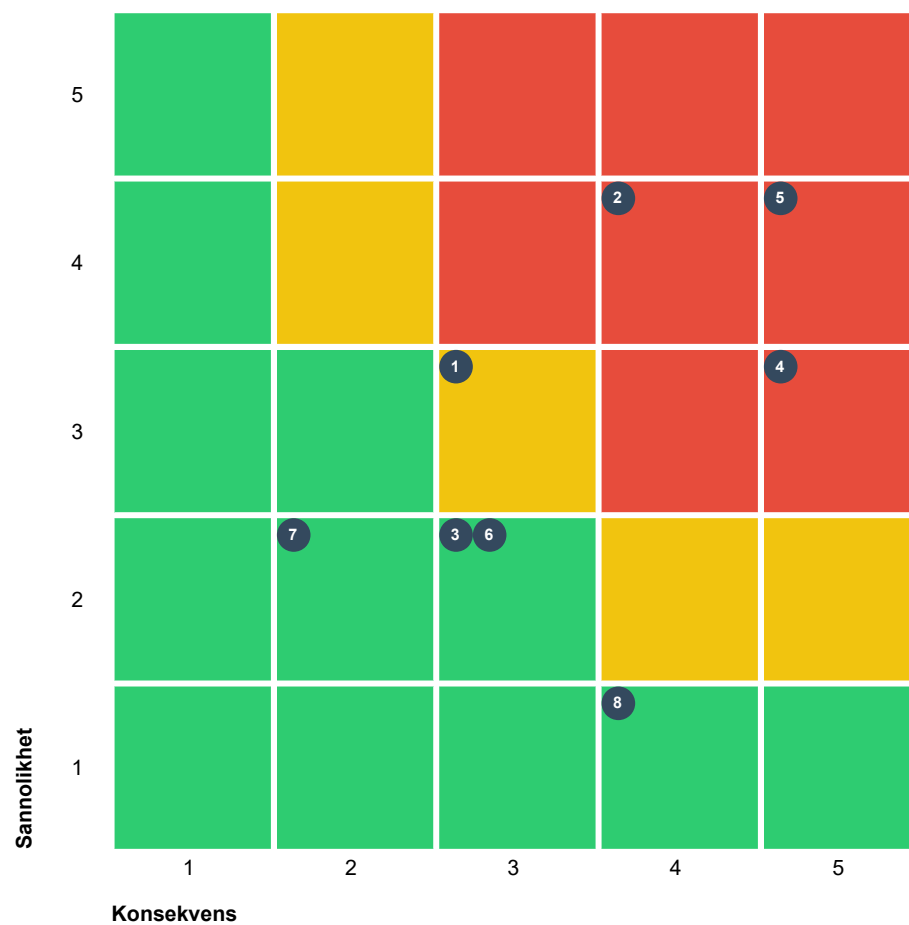
- Ändamålsenlig och effektiv verksamhet
- Efterlevnad av interna och externa regelverk
- Tillförlitlig rapportering

En väl fungerande intern kontroll förebygger att misstag sker i form av felaktiga beslut som har olika former av negativ påverkan. Syftet med intern styrning och kontroll är att synliggöra, hantera och minska risker inom Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämndens ansvarsområde.

Plan för intern styrning och kontroll bygger på risk- och väsentlighetsanalyser som har genomförts av sektor Valfärd. Risk- och väsentlighetsanalyser görs i förebyggande syfte, för att minska eller eliminera risker innan de faktiskt har hänt. Arbetet med riskhantering består av tre delar; inventera, värdera och åtgärda. Utgångspunkten är att den interna kontrollen ska säkerställa att organisationens mål uppfylls, att avtal följs och att verksamheten uppfyller krav i form av lagar, förordningar och annan kravställning.

De områden, processer eller rutiner där kontroll bedöms vara tillräcklig via det systematiska kvalitetsarbetet eller via andra upparbetade kontroller eller rutiner tas inte med i planen. Alla kontor som har verksamhet inom Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämndens ansvarsområde har inventerat och värderat risker samt tagit fram riskhanteringsåtgärder i form av kontrollmoment. Dessa risker och åtgärder har därefter aggregerats i risk- och väsentlighetsanalyser. Sektorledningsgruppen har därefter prioriterat ett urval av riskerna i form av ett förslag av fyra utvalda riskområden där särskilt fokus bör finnas utifrån nuläge. Avslutningsvis har Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämndens tagit del av sammanställningen av samtliga identifierade risker med riskvärdering, samt beslutat om denna samt föreslagen internkontrollplan.

2 Riskvärdering

	Sannolikhet	Konsekvens
5	Mycket stor	Mycket stor
4	Stor	Stor
3	Medelstor	Medelstor
2	Låg	Liten
1	Mycket låg	Försumbar

3 Kritisk 1 Medium 4 Låg Totalt: 8

Risk- eller Målområde	Risker	Riskenr	Riskenivå
Ändamålsenlig och effektiv verksamhet	 Kompetens- och kompetensförsörjning är inte tillräcklig	1	9
	 God ekonomisk hushållning -	2	16
	 Statsbidrag utnyttjas inte	3	6
	 Beredskap för extraordinära händelser är inte tillräcklig	4	15
Efterlevnad av externa och interna regelverk	 Risk att patient eller klient lider skada	5	20
	 Otillbörlig påverkan - olaga hot och våld eller påtryckning.	6	6
	 Risk att verksamheten inte kan säkerställa god kvalitet - Risk att nämndens verksamheter inte kan fullfölja insatser gentemot kund med fullgod kvalitet. (AFN, ej SOFS-styrd verksamhet)	7	4
	 Uppföljning privata utförare (externa utförare) sker inte	8	4

Beskrivning av arbetet med riskvärdering

Sektorns ledningsgrupp genomför riskvärdering efter att riskinventering i organisationen utförts. Bedömning av risker görs bland annat utifrån omvärld och förändringar i verksamhet. Därefter presenteras riskvärdering för nämnden som slutligen får avge sina medskick till slutlig riskanalys. Utifrån detta formuleras ett beslutsförslag.

3 Kontrollaktiviteter

3.1 Ändamålsenlig och effektiv verksamhet

Risker	Beskrivning	Riskni vå	Kontrollmoment	Beskrivning	Ansvarig:	Periodicitet
<p>■ Kompetens- och kompetensförsörjning är inte tillräcklig</p>	<p>Nämndens verksamheter behöver en god kompetensförsörjning samt en tillräcklig kompetens hos den enskilde medarbetaren för att fungera på både kort och lång sikt. Detta avser både långsiktig strategisk kompetensförsörjning samt kortsiktig personalförsörjning, dvs att uppfylla verksamhetens behov av t ex semestervikarier.</p>	9	<p>Kontroll så att vikarieanskaffning fungerar och att rekryterad personal har för tjänsten och för uppdraget adekvat kompetens</p>		Helena Vahlund	År
			<p>Uppföljning av satsningar gällande kompetensförsörjning inom nämndens ansvar</p>		Helena Vahlund	År
<p>■ God ekonomisk hushållning -</p>	<p>Verksamheten klarar inte ställa om efter den ekonomiska utvecklingen:</p> <p>*Risk att nödvändiga beslutade insatser av nämnd för att komma i ekonomisk balans 2024 ej genomförs i tid. *Ger beslutade besparingar avsedd effekt?</p>	16	<p>Ger beslutade besparingar inom nämndens ansvarsområde avsedd effekt?</p>		Martin Wagner, Emma Edorsson	Tertial
			<p>Har sektorn ett arbete för att motverka välfärdsbrottslighet? Finns ändamålsenlig kontrollmiljö samt finns medvetande i organisationen?</p>		Martin Wagner, Caroline Engberg	År

Risker	Beskrivning	Risknivå	Kontrollmoment	Beskrivning	Ansvarig:	Periodicitet
	*Har sektorn ett arbete för att motverka välfärdsbrottslighet? Finns ändamålsenlig kontrollmiljö samt finns medvetande i organisationen? *Avtalstrohet - Sker inköp enligt avtal? *Boendeplanen är inte anpassad efter verkliga behov. Boendeplan efterlevs inte. * Lokalplanering är inte effektiv och leder till onödiga kostnader				Caroline Engberg	År
				Lokalplanering är inte effektiv och leder till onödiga kostnader	Emma Edorsson, Caroline Engberg	År
				Felaktiga utbetalningar ska förhindras: Felaktiga beslut och insatser leder till omotiverade kostnader. Kvalitetsgenomgång av ärenden	Lena Hörnell, Göran Herdin	Tertial
	Felaktiga utbetalningar ska förhindras:			Felaktiga utbetalningar ska förhindras: Bedrägeri från medarbetare	Göran Herdin	Tertial
	Felaktiga beslut och insatser leder till omotiverade kostnader. Bedrägeri från medarbetare Välfärdsbrottslighet - extern aktör med uppsåt utnyttjar kommunen för egen ekonomisk vinning genom att förskansa sig medel denna inte har rätt till genom oriktiga uppgifter/bedrägeri. Exempel på kontrollmoment: Kvalitetsgenomgång av			Felaktiga utbetalningar ska förhindras: Välfärdsbrottslighet - extern aktör med uppsåt utnyttjar kommunen för egen ekonomisk vinning genom att förskansa sig medel denna inte har rätt till genom oriktiga uppgifter/bedrägeri.	Martin Wagner, Caroline Engberg	År

Risker	Beskrivning	Risknivå	Kontrollmoment	Beskrivning	Ansvarig:	Periodicitet
	ärenden Uppföljning och kontroll genom riktade insatser enligt riskindikatorer. Arbetsmetod FUT (felaktiga utbetalningar) genomförs					
■ Beredskap för extraordinära händelser är inte tillräcklig	Nämndens verksamhet ska fungera även vid storskaligt elbortfall, cyberattacker eller vid extremväder. Kontinuitetsplanering ska finnas. Övas detta?	15	Finns uppdaterade kontinuitetsplaner i samtliga verksamheter?		Helén Polmé, Lena Hörnell, Kia Fernlund, Anneli Lindblom, Caroline Engberg, Göran Herdin	År

3.2 Efterlevnad av externa och interna regelverk

Risker	Beskrivning	Risknivå	Kontrollmoment	Beskrivning	Ansvarig:	Periodicitet
■ Risk att patient eller klient lider skada	Brister i uppföljningen av nämndens verksamhet, avtal, uppdrag och individärenden kan ge att nämnden inte på tillräckliga grunder kan säkra att kvalitet sker i enlighet med uppdraget. Brister i avrapportering till nämnden kan leda till att beslut om satsningar och åtgärder tas på felaktiga grunder. Det systematiska kvalitetsarbetet inte	20	Kontrollmoment - Ej följsamhet Rutin VG-RUT-S-6843	*Fungerar avvikelshantering? *Avvikelse hanteras ej korrekt enligt beslutad rutin VG-RUT-S-6843 *Görs egenkontroller och riskbedömningar? Återrapporteras dessa och följs dessa upp? *Finns strukturer så återrapportering av ovanstående görs så det säkerställs att nämndens verksamhet	Martin Wagner, Caroline Engberg	Tertial

Risker	Beskrivning	Riskenivå	Kontrollmoment	Beskrivning	Ansvarig:	Periodicitet
	<p>genomförs enligt lagkrav, förordningskrav eller annan regel/kravställning, se särskilt Socialstyrelsens föreskrifter enligt SOSFS 2011:9.</p> <p>Risk att patient eller klient lider skada p.g.a. brist i insats eller utebliven insats.</p> <p>* Följs nationella riktlinjer "agera för säker vård"? * Kan ej säkerställa att organisationens verksamheter följer beslutade rutiner - Rutinen Systematiskt kvalitetsarbete SOSFS (VG-RUT-S-6843) ska följas * Ledningssystemet är ej funktionellt och ger inte rätt förutsättningar (ej uppdaterat etc) * En inte tillräcklig kompetensnivå eller bristande språkkunskaper hos den enskilde medarbetaren utgör i sig en risk för brist i insats gentemot patient, klient eller kund.</p> <p>Kontrollmoment - säkerställs att nämndens verksamhet fullgör sina skyldigheter enligt SOFS - Ej följsamhet beslutad rutin kvalitetsarbete enl.</p>			säkerställer en god kvalitet?		

Risker	Beskrivning	Risknivå	Kontrollmoment	Beskrivning	Ansvarig:	Periodicitet
	Rutin VG-RUT-S-6843) *Fungerar avvikelshantering? Avvikelse hanteras ej korrekt enligt beslutad rutin ovan *Görs egenkontroller och riskbedömningar? Återrapporteras dessa och följs dessa upp? *Finns strukturer så återrapportering av ovanstående görs så det säkerställs att nämndens verksamhet säkerställer en god kvalitet?					

Beslutsärende: Ekonomisk
månadsrapport år 2024 för
Arbetsmarknads- och
funktionsrättsnämnden mars

7

24AFN42

Tjänsteskrivelse

2024-04-12

Diarienummer: 24AFN42

Handläggare:

Emma Edorsson
026-17 88 37
emma.edorsson@gavle.se

Nämnd:

Arbetsmarknads- och
funktionsrättsnämnd

Ekonomisk månadsrapport för arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden, mars 2024

Förslag till beslut

Att godkänna den ekonomiska månadsrapporten för arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden avseende mars 2024.

Ärendebeskrivning

Akkumulerat resultat t.o.m. mars är minus 10,9 mnkr för hela nämndens ansvarsområde. Avvikelsen mot den periodiserade budgeten är för samma period minus 16,0 mnkr.

Från och med 13 mars har Gävle kommun ett nytt inköps- och fakturahanteringssystem Proceedo. Mars månadsrapportering är den första med nya rutiner och rapportuttag för leverantörsfakturahantering. Det innebär att de fakturor/kostnader som inte har beslutsattesterats per sista mars kan vara poster som inte ska belasta resultatet. Likaså kan uppbokning av kostnader skett trots att dessa kostnader redan resultatförts. I dagsläget finns inte rapporter framtagna för att kunna kvalitetssäkra denna information.

Intäkterna för verksamheten Ekonomiskt bistånd ligger nästan i nivå med budget men verksamheten har lägre kostnader för utbetalt ekonomiskt bistånd mot budget motsvarande 4,0 mnkr. Det beror på att prognosen för samhällsekonomin vid budgetarbetet hösten 2023 såg sämre ut än utfallet nu, samtidigt kan det delvis förklaras av det förändrade arbetssätt inom Arbetsmarknad och stöd som stödjer

individer till annan försörjning. Besparing på 6 mnkr förutsätter att verksamheten fortsätter att arbeta proaktivt för att kunder inte ska behöva försörjningsstöd. Verksamheten har påbörjat kvalitetssäkrande insatser vilket kommer att fortsätta under året.

Trygghetsanställda har en avvikelse mot budget på -4,8 mnkr då finansiering saknas. Detta avser lönekostnader och handledarersättning. Gävle kommun har beslutat att 2 % (tidigare 1,5%) av de anställda ska ha någon form av funktionshinder som berättigar till lönebidragsanställning från Arbetsförmedlingen. De anställda har sina arbetsplatser i hela kommunkoncernen. Alla intäkter och kostnader för detta ligger på Arbetsmarknad- och funktionsrättsnämnden. Det finns ett angeläget behov att säkerställa kommunens process kring de trygghetsanställda avseende finansiering.

Arbetsmarknad och stöd (exkl. ekonomiskt bistånd och trygghetsanställda) visar en negativ avvikelse med -2,7 mnkr. På intäktssidan finns det avvikelse i form av riktade statsbidrag vilket rättas ut när väl statsbidragen betalats in. Arbete pågår med översyn av personalbemanning, att inte återbesätta tjänster vid tjänstledighet samt att möjliggöra beslutade besparingar.

Kostnaden för bemanningssköterskor är fortsatt höga och anledning till negativ avvikelse, för perioden avviker kostnaden med -0,6 mnkr. Tom mars nyttjar hela Hälso- och sjukvårdsverksamheten (i både Arbetsmarknad- och funktionsnämnden och Omvårdnadsnämnden) totalt 32 bemanningssköterskor. Den 18 mars startar ny kväll-/helgorganisation. Denna förändring innebär ny schemaläggning för samtliga sjuksköterskor. I takt med nyrekrytering under året kommer bemanningssköterskor att fasas ut.

Den största avvikelser inom Boende LSS är på kostnadsposten personalkostnader som avviker med -6,3 mnkr mot budget. Detta avser främst övertid och OB vilket beror på ändring från jour till vaken natt och längre period av dubbelbemanning nattetid pga. förändrade behov hos kunder har medfört ökade personalkostnader. 11 timmars dygnsvila gäller för samtliga verksamheter och har inneburit stora förändringar. Bemanningshandboken förväntas ge effekt, framför allt under delår 2 och 3 2024. Vidare har verksamhetsområdet fortsatt komplexa behov hos enskilda individer som tarvar anpassade lösningar och en högre bemanningsgrad. I flera ärenden föreligger också krav från tillsynsmyndigheter; Arbetsmiljöverket utifrån arbetsmiljöansvar och Inspektionen för vård och omsorg utifrån kvalitetsansvarförkunder. Även köp av externa platser överskrider budget med 1 mnkr.

Inom Personlig assistans balanseras inte personalkostnaderna mot den intäkt för utförda timmar och avviker med -2,2 mnkr, där hög sjukfrånvaro gett ökat behov av timvikarier och övertid.

Köp av externa platser LSS/SoL avviker hittills med -1,1 mnkr. Finns behov av fler gruppboendestäder/-boenden.

Besparingskrav har lagts på verksamhetsområde Förebyggande insatser och aktiviteter att avveckla Aktivitetshuset och möbel/hantverk Nygatan (5 mnkr och 8 årsarbetare). Processen med avveckling pågår. Stängning planeras att genomföras 1 maj 2024 varvid aktuella kunder kommer att överförs till Arbos.

Nämnden beslutade om besparing inom Vuxenutbildningen om 12 mnkr i februari. Processen kring detta pågår. Vuxenutbildningen avviker med -0,9 mnkr ackumulerad period.

Övergripande ska sektorn minska administrationen med 10 årsarbetare, motsvarande ca 7 mnkr på helårsbasis. För AFN innebär detta ca 3 mnkr. Inventering har påbörjats för att identifiera lagstyrda funktioner, se över möjliga kostnadsminskningar generellt samt kommande vakanser eller ej tillsatta tjänster, funktioner med beröringspunkter till varandra samt efterfrågan av resurser/bedömning av kommande behov.

Utfallet på investeringsverksamheten är 0,1 mnkr, budget 3,4 mnkr.

Grundregeln är att nämnderna i Gävle kommun ska ha en budget i balans, vid eventuella avvikelser ska en åtgärdsplan tas fram, beslutas och verkställas.

Kommunfullmäktiges budgetbeslut fattades 27 november 2023, och förutsättningarna för att nå helårseffekt för 2024 blev därmed direkt svåra, eftersom besparingar uppnås primärt genom att minska eller avsluta verksamheter. Påbörjade besparingar under 2024 ger effekter på de ekonomiska förutsättningarna för 2025 (Välfärdsnämnderna har ett totalt besparingskrav på 180 mnkr för 2024, som en konsekvens av nämndernas underskott för 2023, samt de krav på besparingar som ligger för 2024).

Nämnden fattade besparingsbeslut 21 februari. De beslut som nämnden fattade innebär helårseffekter på 37,2 mnkr (med helårseffekt avses vad som kan uppnås under en 12-månadersperiod). Endast mindre del av denna summa kommer alltså att uppnås i form av besparingar under 2024. Detta på grund av att nämnden fattade beslut om budget i december 2023 utifrån de ramar som alltså gavs den 27 november

2023. Sektorn behöver därmed arbeta vidare med utredningar för att komma med fler förslag till besparingar.

Efter fattat beslut har arbetet påbörjats med att effektuera besluten. Där beslut handlar om minskningar av verksamheter och personal behöver en process med fackliga organisationer följas, och den pågår just nu. Därmed är det oerhört svårt att lägga en prognos för nämnden eftersom det i nuläget inte går att säga när denna process är avslutad. Handlar det om andra förändringar, t ex omfördelning av resurser internt eller att utreda för att lägga fram fler förslag medför även det svårigheter att prognostisera.

Det bör återupprepas att de så kallade Vårdsnämnderna har en utmanande situation både utifrån det ekonomiska läget och de samhällsutmaningar som nämnderna ska möta och svara upp mot. Det handlar t ex om kort- och långsiktig kompetensförsörjning, där nästintill alla yrkeskategorier möter ökande krav både vad gäller nyrekryteringar och kompetensutveckling för befintlig personal. Det handlar om att höja nivån på den kommunala primärvårdens förmåga, där både den generella utvecklingen inom hälso- och sjukvården samt de utmaningar regionerna har att hantera ökar trycket på kommunerna. Och det handlar om att kommunen från 1 juli 2025 ska kunna svara upp mot en ny Socialtjänstlag, där fokus bl a ska vara på ett förebyggande arbete i alla åldrar, och där både processer, strukturer, organisering (sannolikt både tjänstemannaorganisationen och den politiska organisationen) behöver utvecklas och förändras. Detta är tre stora områden att hantera, men det finns givetvis fler områden, både som en konsekvens av en på många områden utmanande samhällsutveckling och av var organisationen befinner sig just nu.

Utifrån ovan läggs prognos -45 mnkr för nämndens ansvarsområde, där -20 mnkr avser Trygghetsanställda (löner och handledarersättning) samt -7 mnkr avser PO-ökning om 1,43 %. En mer precis prognos arbetas fram till delår 1.

Beslutsunderlag

I bifogad bilaga 1 redovisas arbetsmarknads- och funktionsrättsnämndens resultat och investeringsredovisning för mars 2024.

Magnus Höjer

Sektorchef

Sektor Vårdfärd

Månadsrapport till nämnd

Arbetsmarknad och funktionsrättsnämnd

Mar 2024

2024-04-12

Diarienummer: 24AFN42

Handläggare: Emma Edorsson

Innehållsförteckning

1 Resultatrapport	3
2 Resultat	3
3 Årsprognos	9
4 Investeringsverksamhet	10
5 Sammanfattande kommentarer till kommunstyrelsen (FU)	11

1 Resultatrapport

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden	Utfall	Budget	Avvikelse mot budget	Förändring %	Budget
TOTALT	202401-202403	202401-202403		2023 / 2024	202401-202412
Intäkter					
Taxor och avgifter	689	622	66	12,4%	2 489
Hysesintäkter	5 435	5 189	246	8,2%	20 757
Statsbidrag	46 126	48 472	-2 345	17,9%	193 886
Övriga intäkter	5 665	6 264	-599	-36,8%	25 055
Kommunbidrag	304 555	304 555	-0	10,1%	1 218 221
Summa intäkter	362 470	365 102	-2 632	9,7%	1 460 408
Kostnader					
Personalkostnader	-208 710	-196 575	-12 135	9,5%	-807 986
Inhyrd personal och konsulter	-2 013	-315	-1 698	34,8%	-1 261
Bidrag och transfereringar	-53 509	-57 328	3 819	-2,6%	-228 021
Köp av verksamhet och entreprenad	-62 138	-61 619	-519	7,1%	-246 476
Hyror och fastighetskostnader	-27 485	-27 632	147	11,4%	-110 421
Övriga kostnader	-11 621	-12 428	807	-2,6%	-49 737
Besparing	-36	3 725	-3 761	-35,9%	14 900
Material och förbrukning	-3 779	-3 698	-81	-15,1%	-14 844
Fordon och transporter	-3 393	-3 463	70	-8,9%	-13 855
Måltider	-383	-293	-90	20,5%	-1 171
Avskrivningar och intern ränta	-352	-384	32	30,6%	-1 536
Summa kostnader	-373 419	-360 010	-13 408	6,6%	-1 460 408
Resultat	-10 949	5 092	-16 041		0

2 Resultat

Sammanfattning av resultatet för arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden mars 2024

Enligt bokföringen är det ackumulerade resultatet t.o.m. mars minus 10,9 mnkr för hela nämndens ansvarsområde. Avvikelsen mot den periodiserade budgeten är för samma period minus 16,0 mnkr. KS/KF beslutade i februari om att omfördela 387 tkr från AFN till den centrala bemanningsenheten. Samtidigt beslutades om kompensation till nämnden för helårseffekt av kapitaltjänstkostnad och hyra för fastställda investeringar under 2023, vilket ger AFN ökat kommunbidrag med 283 tkr. Total justering för nämnden uppgår till -104 tkr.

Från och med 13 mars har Gävle kommun ett nytt inköps- och fakturahanteringssystem Proceedo. Mars månadsrapportering är den första med nya rutiner och rapportuttag för leverantörfakturahantering. Det innebär att de fakturor/kostnader som inte har beslutsattesterats per sista mars kan vara poster som inte ska belasta resultatet. Likaså kan uppbokning av kostnader skett trots att dessa kostnader redan resultatförts. I dagsläget finns inte rapporter framtagna för att kunna kvalitetssäkra denna

information.

Kommentarer och åtgärder till större avvikelser i resultatet t.o.m. mars 2024

Ekonomiskt bistånd +4,0 mnkr (feb 1,6 mnkr)

Kommentar till avvikelsen

Intäkterna för verksamheten Ekonomiskt bistånd ligger nästan i nivå med budget men verksamheten har lägre kostnader för utbetalt ekonomiskt bistånd mot budget motsvarande 4,0 mnkr. Det beror på att prognosen för samhällsekonomin vid budgetarbetet hösten 2023 såg sämre ut än utfallet nu.

Bedömningen i budgetarbetet under hösten 2023 var att kostnaderna för ekonomiskt bistånd skulle öka mer än de gjort till följd av diverse omvärldsfaktorer. Verksamhetens resultat i förhållande till utlagd budget är positiv och kan delvis förklaras av det förändrade arbetssätt inom Arbetsmarknad och stöd som stödjer individer till annan försörjning. En minskning har skett i antalet personer med behov av ekonomiskt bistånd, vilket som följd ger minskade kostnader i utbetalt bistånd. Lågkonjunkturen har ännu inte fått någon avgörande påverkan på arbetslösheten men utifrån arbetsmarknadsanalyser av Arbetsförmedlingen spås en ökad arbetslöshet redan detta år: Det innebär risker att utvecklingen kan bli negativ framöver. En viss ökning av antalet försörjningsstödstagare oktober-februari med 46 personer vilket är ca 3%. Motsvarande period oktober 2022 t.o.m. februari 2023 var ökning om 37 personer.

Åtgärd till avvikelsen

Besparing på 6 mnkr förutsätter att verksamheten fortsätter att arbeta proaktivt för att kunder inte ska behöva försörjningsstöd. Verksamheten har påbörjat kvalitetssäkrande insatser vilket kommer att fortsätta under året.

Trygghetsanställda -4,8 mnkr (feb -3,5 mnkr)

Kommentar till avvikelsen

Trygghetsanställda har en avvikelse mot budget på -4,8 mnkr då finansiering saknas. Detta avser lönekostnader och handledarsättning.

Gävle kommun har beslutat att 2 % (tidigare 1,5%) av de anställda ska ha någon form av funktionshinder som berättigar till lönebidragsanställning från Arbetsförmedlingen.

De anställda har sina arbetsplatser i hela kommunkoncernen. Alla intäkter och kostnader för detta ligger på Arbetsmarknad- och funktionsrättsnämnden.

Åtgärd till avvikelsen

Det finns ett angeläget behov att säkerställa kommunens process kring de trygghetsanställda avseende finansiering.

ARBOS exkl Trygghetsanställda -2,7 mnkr (feb -2,0 mnkr)

Kommentar till avvikelsen

Arbetsmarknad och stöd (exkl. ekonomiskt bistånd och Trygghetsanställda) visar en negativ avvikelse med -2,7 mnkr. På intäktssidan finns det avvikelse i form av riktade statsbidrag vilket rättas ut när väl statsbidragen betalats in.

Åtgärd till avvikelsen

Arbete pågår med översyn av personalbemanning, att inte återbesätta tjänster vid tjänstledighet för att möjliggöra besparingar.

Området har besparingskrav vilket innefattar avveckling av KRAMI, den processen är igång. Beslutad besparing är även att avsluta köpt arbetsträning hos Arbetsintegrerade Sociala Företag, processen med avveckling pågår. Arbos tar hem de som arbetstränar till egen verksamhet och göra inga nya beställningar. Ytterligare ett besparingskrav är att minska antalet årsarbetare inom Arbetsmarknad och stöd, det arbetet pågår.

Prognos för 2024 års resultat från personalneddragningar går att svara på först sedan personalprocessen är klar, mer precis prognos förväntas till delår 1. Kartläggning om kostnader för Krami behöver göras innan avslut, detsamma gäller avslut av köp av arbetsträningsplatser.

Hälso- och sjukvård -0,6 mnkr (feb -0,3 mnkr)

Kommentar till avvikelsen

Kostnaden för bemanningssköterskor är fortsatt höga och anledning till negativ avvikelse, för perioden avviker kostnaden med -0,6 mnkr. Till och med mars har hela Hälso- och sjukvårdsverksamheten (i både Arbetsmarknad- och funktionsnämnden och Omvårdnadsnämnden) nyttjat totalt 32 bemanningssköterskor.

Åtgärd till avvikelsen

Den 18 mars startar ny kväll-/helgorganisation. Denna förändring innebär ny schemaläggning för samtliga sjuksköterskor. I takt med nyrekrytering under året kommer bemanningssköterskor successivt att fasas ut.

From 1 maj ändras ledningsstruktur inom kontor Hälso- och sjukvård. Kontoret minskar antalet verksamhetschefer från två till en.

Boende LSS egen regi -6,3 mnkr (feb -4,3 mnkr)

Kommentar till avvikelsen

Den största avvikelsen är på kostnadsposten personalkostnader som avviker med -6,0 mnkr mot budget. Avvikelser avser främst övertid och OB vilket beror på ändring från jour till vaken natt och längre period av dubbelbemanning nattetid pga. förändrade behov hos kunder. Fyra enheter har haft behov av dubbelbemanning ur arbetsmiljöperspektiv och utifrån kundbehov.

För perioden (jan-feb) finns även en avvikelse på köp av verksamhet på -0,5 mnkr på grund av utredningsplacering inom barnboende.

Åtgärd till avvikelsen

11 timmars dygnsvila gäller för samtliga verksamheter och har inneburit stora förändringar. BoS/LSS saknar budget för juren i nästan alla verksamheter som arbetar enligt bilaga J.

Bemanningshandboken förväntas ge effekt, framför allt under delår 2 och 3 2024. Det är idag svårt att ge en prognos för helårsresultatet utifrån den korta tid som förflutit av verksamhetsåret och sedan beslut om besparingar fattades på nämnds nivå. Vidare har verksamhetsområdet fortsatt komplexa behov hos enskilda individer som tarvar anpassade lösningar och en högre bemanningsgrad. I flera ärenden föreligger också krav från tillsynsmyndigheter; Arbetsmiljöverket utifrån arbetsmiljöansvar och Inspektionen för vård och omsorg utifrån kvalitetsansvar för kunder.

Köp av plats LSS/SoL -1,1 mnkr (feb -1 mnkr)

Kommentar till avvikelsen

Budgeteringen av LSS och SoL är utmanande och kan bidra till glapp mellan budget och behov. De senaste årens utvecklade diagnoskriterier medför att fler personer än tidigare bedöms tillhöra LSS. Köp av externa platser har kostat mer än förväntat hittills i år, delvis pga högt OPI.

Åtgärd till avvikelsen

Ingen åtgärd.

Socialpsykiatri egen regi +0,5 mnkr (feb +0,7 mnkr)

Kommentar till avvikelsen

De största positiva avvikelserna utgörs av låga personalkostnader i förhållande till budget, trots höga kostnader för OB-ersättning vid utbeordring av ordinarie personal. Fleminggatan 13 avviker på grund av minskade intäkter då lägenheter är vakanta samt ökat omvårdnadsbehov hos kundgruppen vilket medfört vak.

Åtgärd till avvikelsen

11 timmars dygnsvila gäller för samtliga verksamheter och har inneburit stora förändringar.

En bemanningshandbok för enhetschefer är framtagen och kommer på sikt att generera en kostnadsminskning. Den förväntade effekten är ett minskat behov av timanställda. Bemanningshandboken förväntas ge effekt, framför allt under delår 2 och 3 2024. Det är idag oerhört svårt att ge en prognos för helårsresultatet utifrån den korta tid som förflutit av verksamhetsåret och sedan beslut om besparingar fattades på nämndsnivå.

Personlig assistans egen regi -2,2 mnkr (feb -2,3 mnkr)

Kommentar till avvikelsen

Högre volymer än budgeterat ger +1,1 mnkr i avvikelse. Personalkostnaderna balanseras dock inte fullt mot intäkten och avviker med -3,3 mnkr, där hög sjukfrånvaro gett ökat behov av timvikarier och övertid.

Åtgärd till avvikelsen

Planerar för förändring av områden och antal PAN-anställda inom verksamheten.

Arbete pågår gällande schema och planeringsarbete. Schemajustering sker varje schemaperiod. Utbildning, att stärka enhetschefer i rehabiliteringsprocessen och en översyn av introduktionsprocessen pågår.

Förebyggande insatser och aktiviteter +0,1 mnkr (feb +0,7 mnkr)

Kommentar till avvikelsen

Avvikelsen inom förebyggande insatser och aktiviteter (EDV + träffpunkter) avser personalkostnader. Verksamheten har behov av ny basverksamhet inom EDV, vilken ännu inte kunnat öppna.

Åtgärd till avvikelsen

Besparingskrav har lagts på verksamhetsområdet att avveckla Aktivitetshuset och möbel/hantverk Nygatan (5 mnkr och 8 årsarbetare). Processen för avveckling pågår. Stängning planeras att genomföras 1 maj 2024 varvid aktuella kunder kommer att överförs till Arbos. Helårseffekt är svårt att bedöma innan processen är färdig.

Ingen riktad besparing mot EDV, dessa arbetar dock med effektiviseringar och att möta ökat behov, där det finns personer med beslutad insats.

Vuxenutbildning -0,9 mnkr (feb -0,6 mnkr)

Kommentar till avvikelsen

Avvikelsen för vuxenutbildningen beror på högre personalkostnader än budgeterat.

Åtgärd till avvikelsen

Avvikelsen hanteras genom nämndens beslutade besparing om 12 mnkr. Processen kring detta pågår.

Utveckling och stöd -0,8 mnkr (feb -0,1 mnkr)

Åtgärd till avvikelsen

Övergripande ska sektorn minska administrationen med 10 årsarbetare, motsvarande ca 7 mnkr på helårsbasis. För AFN innebär detta ca 3 mnkr. Inventering har påbörjats för att identifiera lagstyrda funktioner, se över möjliga kostnadsminskningar generellt samt kommande vakanser eller ej tillsatta tjänster, funktioner med beröringspunkter till

varandra samt efterfrågan av resurser/bedömning av kommande behov. Först 2025 uppnås helårseffekt.

Mindre avvikelser -1,3 mnkr

PASS extern +0,3 mnkr

Boendestöd +0,7 mnkr

Personligt stöd +0,2 mnkr

Uppdragstagare LSS -0,3 mnkr

Utredningsenhet LSS och socialpsykiatri -0,4 mnkr

Resursfördelning Myndighet -1,8 mnkr (volymökning i förhållande till budget)

Kommentar till avvikelserna

Boendestöd och personligt stöd har högre intäkter än budget vilket kan förklaras av volymökning och pågående planerings- och schemaarbete.

Uppdragstagare LSS har en ökad volym vilket innebär ökade kostnader samtidigt som verksamheten har fast ersättning genom kommunbidrag.

Myndighet avviker med -1,8 mnkr till följd av högre volymer i egen regi främst avseende boende- och personligt stöd, samt personlig assistans.

3 Årsprognos

Grundregeln är att nämnderna i Gävle kommun ska ha en budget i balans, vid eventuella avvikelser ska en åtgärdsplan tas fram, beslutas och verkställas.

Kommunfullmäktiges budgetbeslut fattades 27 november 2023, och förutsättningarna för att nå helårseffekt för 2024 blev därmed direkt svåra, eftersom besparingar uppnås primärt genom att minska eller avsluta verksamheter. Påbörjade besparingar under 2024 ger effekter på de ekonomiska förutsättningarna för 2025 (Välståndsnämnderna har ett totalt besparingskrav på 180 mnkr för 2024, som en konsekvens av nämndernas underskott för 2023, samt de krav på besparingar som ligger för 2024).

Nämnden fattade besparingsbeslut 21 februari. De beslut som nämnden fattade innebär helårseffekter på 37,2 mnkr (med helårseffekt avses vad som kan uppnås under en 12-månadersperiod). Endast mindre del av denna summa kommer alltså att

uppnås i form av besparingar under 2024. Detta på grund av att nämnden fattade beslut om budget i december 2023 utifrån de ramar som alltså gavs den 27 november 2023. Sektorn behöver därmed arbeta vidare med utredningar för att komma med fler förslag till besparingar.

Efter fattat beslut har arbetet påbörjats med att effektuera besluten. Där beslut handlar om minskningar av verksamheter och personal behöver en process med fackliga organisationer följas, och den pågår just nu. Därmed är det oerhört svårt att lägga en prognos för nämnden eftersom det i nuläget inte går att säga när denna process är avslutad. Handlar det om andra förändringar, t ex omfördelning av resurser internt eller att utreda för att lägga fram fler förslag medför även det svårigheter att prognostisera.

Det bör återupprepas att de så kallade Valfördsnämnderna har en utmanande situation både utifrån det ekonomiska läget och de samhällsutmaningar som nämnderna ska möta och svara upp mot. Det handlar t ex om kort- och långsiktig kompetensförsörjning, där nästintill alla yrkeskategorier möter ökande krav både vad gäller nyrekryteringar och kompetensutveckling för befintlig personal. Det handlar om att höja nivån på den kommunala primärvårdens förmåga, där både den generella utvecklingen inom hälso- och sjukvården samt de utmaningar regionerna har att hantera ökar trycket på kommunerna. Och det handlar om att kommunen från 1 juli 2025 ska kunna svara upp mot en ny Socialtjänstlag, där fokus bl a ska vara på ett förebyggande arbete i alla åldrar, och där både processer, strukturer, organisering (sannolikt både tjänstemannaorganisationen och den politiska organisationen) behöver utvecklas och förändras. Detta är tre stora områden att hantera, men det finns givetvis fler områden, både som en konsekvens av en på många områden utmanande samhällsutveckling och av var organisationen befinner sig just nu.

Utifrån ovan läggs prognos -45 mnkr för nämndens ansvarsområde, där -20 mnkr avser Trygghetsanställda (löner och handledarersättning) samt -7 mnkr avser PO-ökning om 1,43 %. En mer precis prognos arbetas fram till delår 1.

4 Investeringsverksamhet

Utfallet på investeringsverksamheten är 0,1 mnkr, budget 3,4 mnkr. Investeringar avser installation av inbrottslarm.

5 Sammanfattande kommentarer till kommunstyrelsen (FU)

Resultat / Årsprognos/Investeringsverksamhet

Ackumulerat resultat t.o.m. mars är minus 10,9 mnkr för hela nämndens ansvarsområde. Avvikelsen mot den periodiserade budgeten är för samma period minus 16,0 mnkr.

Från och med 13 mars har Gävle kommun ett nytt inköps- och fakturahanteringssystem Proceedo. Mars månadsrapportering är den första med nya rutiner och rapportuttag för leverantörsfakturahantering. Det innebär att de fakturor/kostnader som inte har beslutsattesterats per sista mars kan vara poster som inte ska belasta resultatet. Likaså kan uppbokning av kostnader skett trots att dessa kostnader redan resultatförts. I dagsläget finns inte rapporter framtagna för att kunna kvalitetssäkra denna information.

Intäkterna för verksamheten Ekonomiskt bistånd ligger nästan i nivå med budget men verksamheten har lägre kostnader för utbetalt ekonomiskt bistånd mot budget motsvarande 4,0 mnkr. Det beror på att prognosen för samhällsekonomin vid budgetarbetet hösten 2023 såg sämre ut än utfallet nu, samtidigt kan det delvis förklaras av det förändrade arbetssätt inom Arbetsmarknad och stöd som stödjer individer till annan försörjning. Besparing på 6 mnkr förutsätter att verksamheten fortsätter att arbeta proaktivt för att kunder inte ska behöva försörjningsstöd. Verksamheten har påbörjat kvalitetssäkrande insatser vilket kommer att fortsätta under året.

Trygghetsanställda har en avvikelse mot budget på -4,8 mnkr då finansiering saknas. Detta avser lönekostnader och handledarersättning. Gävle kommun har beslutat att 2 % (tidigare 1,5%) av de anställda ska ha någon form av funktionshinder som berättigar till lönebidragsanställning från Arbetsförmedlingen. De anställda har sina arbetsplatser i hela kommunkoncernen. Alla intäkter och kostnader för detta ligger på Arbetsmarknad- och funktionsrättsnämnden. Det finns ett angeläget behov att säkerställa kommunens process kring de trygghetsanställda avseende finansiering.

Arbetsmarknad och stöd (exkl. ekonomiskt bistånd och trygghetsanställda) visar en negativ avvikelse med -2,7 mnkr. På intäktssidan finns det avvikelse i form av riktade statsbidrag vilket rättas ut när väl statsbidragen betalats in. Arbete pågår med översyn av personalbemanning, att inte återbesätta tjänster vid tjänstledighet samt att möjliggöra beslutade besparingar.

Kostnaden för bemanningssköterskor är fortsatt höga och anledning till negativ avvikelse, för perioden avviker kostnaden med -0,6 mnkr. Tom mars nyttjar hela Hälso- och sjukvårdsverksamheten (i både Arbetsmarknad- och funktionsnämnden och Omvårdnadsnämnden) totalt 32 bemanningssköterskor. Den 18 mars startar ny kväll-/helgorganisation. Denna förändring innebär ny schemaläggning för samtliga sjuksköterskor. I takt med nyrekrytering under året kommer bemanningssköterskor att fasas ut.

Den största avvikelsen inom Boende LSS är på kostnadsposten personalkostnader som avviker med -6,3 mnkr mot budget. Detta avser främst övertid och OB vilket beror på ändring från jour till vaken natt och längre period av dubbelbemanning nattetid pga. förändrade behov hos kunder har medfört ökade personalkostnader. 11 timmars dygnsvila gäller för samtliga verksamheter och har inneburit stora förändringar. Bemanningshandboken förväntas ge effekt, framför allt under delår 2 och 3 2024. Vidare har verksamhetsområdet fortsatt komplexa behov hos enskilda individer som tarvar anpassade lösningar och en högre bemanningsgrad. I flera ärenden föreligger också krav från tillsynsmyndigheter; Arbetsmiljöverket utifrån arbetsmiljöansvar och Inspektionen för vård och omsorg utifrån kvalitetsansvarförkunder. Även köp av externa platser överskrider budget med 1 mnkr.

Inom Personlig assistans balanseras inte personalkostnaderna mot den intäkt för utförda timmar och avviker med -2,2 mnkr, där hög sjukfrånvaro gett ökat behov av timvikarier och övertid.

Köp av externa platser LSS/SoL avviker hittills med -1,1 mnkr. Finns behov av fler gruppboendestäder/-boenden.

Besparingskrav har lagts på verksamhetsområde Förebyggande insatser och aktiviteter att avveckla Aktivitetshuset och möbel/hantverk Nygatan (5 mnkr och 8 årsarbetare). Processen med avveckling pågår. Stängning planeras att genomföras 1 maj 2024 varvid aktuella kunder kommer att överförs till Arbos.

Nämnden beslutade om besparing inom Vuxenutbildningen om 12 mnkr i februari. Processen kring detta pågår. Vuxenutbildningen avviker med -0,9 mnkr ackumulerad period.

Övergripande ska sektorn minska administrationen med 10 årsarbetare, motsvarande ca 7 mnkr på helårsbasis. För AFN innebär detta ca 3 mnkr. Inventering har påbörjats för att identifiera lagstyrda funktioner, se över möjliga kostnadsminskningar generellt

samt kommande vakanser eller ej tillsatta tjänster, funktioner med beröringspunkter till varandra samt efterfrågan av resurser/bedömning av kommande behov.

Utfallet på investeringsverksamheten är 0,1 mnkr, budget 3,4 mnkr.

Grundregeln är att nämnderna i Gävle kommun ska ha en budget i balans, vid eventuella avvikelser ska en åtgärdsplan tas fram, beslutas och verkställas.

Kommunfullmäktiges budgetbeslut fattades 27 november 2023, och förutsättningarna för att nå helårseffekt för 2024 blev därmed direkt svåra, eftersom besparingar uppnås primärt genom att minska eller avsluta verksamheter. Påbörjade besparingar under 2024 ger effekter på de ekonomiska förutsättningarna för 2025 (Välståndsnämnderna har ett totalt besparingskrav på 180 mnkr för 2024, som en konsekvens av nämndernas underskott för 2023, samt de krav på besparingar som ligger för 2024).

Nämnden fattade besparingsbeslut 21 februari. De beslut som nämnden fattade innebär helårseffekter på 37,2 mnkr (med helårseffekt avses vad som kan uppnås under en 12-månadersperiod). Endast mindre del av denna summa kommer alltså att uppnås i form av besparingar under 2024. Detta på grund av att nämnden fattade beslut om budget i december 2023 utifrån de ramar som alltså gavs den 27 november 2023. Sektorn behöver därmed arbeta vidare med utredningar för att komma med fler förslag till besparingar.

Efter fattat beslut har arbetet påbörjats med att effektuera besluten. Där beslut handlar om minskningar av verksamheter och personal behöver en process med fackliga organisationer följas, och den pågår just nu. Därmed är det oerhört svårt att lägga en prognos för nämnden eftersom det i nuläget inte går att säga när denna process är avslutad. Handlar det om andra förändringar, t ex omfördelning av resurser internt eller att utreda för att lägga fram fler förslag medför även det svårigheter att prognostisera.

Det bör återupprepas att de så kallade Välståndsnämnderna har en utmanande situation både utifrån det ekonomiska läget och de samhällsutmaningar som nämnderna ska möta och svara upp mot. Det handlar t ex om kort- och långsiktig kompetensförsörjning, där nästintill alla yrkeskategorier möter ökande krav både vad gäller nyrekryteringar och kompetensutveckling för befintlig personal. Det handlar om att höja nivån på den kommunala primärvårdens förmåga, där både den generella utvecklingen inom hälso- och sjukvården samt de utmaningar regionerna har att hantera ökar trycket på kommunerna. Och det handlar om att kommunen från 1 juli

2025 ska kunna svara upp mot en ny Socialtjänstlag, där fokus bl a ska vara på ett förebyggande arbete i alla åldrar, och där både processer, strukturer, organisering (sannolikt både tjänstemannaorganisationen och den politiska organisationen) behöver utvecklas och förändras. Detta är tre stora områden att hantera, men det finns givetvis fler områden, både som en konsekvens av en på många områden utmanande samhällsutveckling och av var organisationen befinner sig just nu.

Utifrån ovan läggs prognos -45 mnkr för nämndens ansvarsområde, där -20 mnkr avser Trygghetsanställda (löner och handledarersättning) samt -7 mnkr avser PO-ökning om 1,43 %. En mer precis prognos arbetas fram till delår 1.

Beslutsärende: Remiss av
utkast till Lagrådsremiss
Skärpta krav i SFI, Dnr
U2024/00641

8

24AFN77

Tjänsteskrivelse

2024-04-15

Diarienummer: 24AFN77

Handläggare:

Linda Sängstuvall
026-17 80 00
linda.sangstuvall@gavle.se

Nämnd:

Arbetsmarknads- och
funktionsrättsnämnden

Remissvar avseende utkast till lagrådsremiss *Skärpta krav i sfi*

Förslag till beslut

Att anta yttrandet som sitt eget.

Sammanfattning av ärendet

Gävle kommun är en av regeringens remissinstanser vad gäller vissa avsnitt i utkast till lagrådsremiss *Skärpta krav i sfi*. Förslaget som helhet innebär förändringar i rätten till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi). Bland annat införs en begränsning i hur lång tid som elever har rätt att ta del av sfi. I remitterat utkast till lagrådsremiss föreslås en gräns om tre år med möjlighet till förlängning om 6 månader i taget i ytterligare maximalt tre år.

Gävle kommun anser att det är nödvändigt med en tydlig tidsbegränsning inom sfi med målet att det ska vara kontinuitet i studierna – avbrott och omstarter är inte av godo. Det finns dock en problematik att samma tidsbegränsning ska gälla för alla oavsett förutsättningar. Olika tidsbegränsning för de olika studievägarna vore att föredra. När det gäller möjlighet till förlängning behöver det finnas tydliga riktlinjer för vad som anses vara att betrakta som särskilda skäl för att säkerställa en likvärdighet över landet. Gävle kommun skulle gärna sett en större möjlighet till flexibilitet vad gäller tiden för förlängning vid kombinationsutbildningar. Gävle kommun har inget att invända mot de ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser som föreslås.

Bakgrund

Regeringen föreslår skärpningar av reglerna kring sfi. I den lagrådsremiss som de nu remitterat förslås att rätten att delta i sfi som huvudregel ska gälla i tre år från den tidpunkt då personen för första gången togs emot till utbildningen. Kommunen ska i enlighet med förslaget ta fram en handlingsplan för insatser för att nå de personer i kommunen som har rätt till sfi och för att motivera dem att delta i utbildningen. Det ska bli möjligt att delta i sfi utbildning även i en annan kommun än hemkommunen om det för eleven finns särskilda skäl. En kommun som tar emot en elev från annan kommun ska få ersättning för sina kostnader för elevens utbildning från elevens hemkommun. När en elev tas emot till sfi ska elevens kunskaper bedömas, resultatet ska ligga till grund för den individuella studieplanen. I den individuella studieplanen ska uppgifter om elevens startdatum på utbildningen finnas med. Den individuella studieplanen ska överlämnas till ny huvudman om eleven byter sådan under studiernas gång. Ändringen i Skollagen förslås börja gälla 1 januari 2025.

De delar av förslaget som remitteras är avsnittet 6.4 *Rätten till sfi ska gälla i tre år* och avsnitt 8 *Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser* i [utkast till lagrådsremiss](#). Förslaget innebär att rätten till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) ska gälla i tre år med möjlighet till förlängning, om det finns särskilda skäl, med högst sex månader i taget. Den totala tiden för förlängning ska dock inte få överstiga tre år. Vad gäller ikraftträdande- och övergångsbestämmelser föreslås att för den som har tagits emot till sfi före ikraftträdandet ska rätten att delta i utbildningen gälla till och med 2027 med samma möjligheter till förlängning som för den som har tagits emot till sfi för första gången efter ikraftträdandet. Vuxenutbildningen i Gävle har inkommit med sina synpunkter på de delar av lagrådsremissen som regeringen efterfrågar.

Yttrande

Rent generellt anser Gävle kommun att det är nödvändigt med en tydlig tidsbegränsning inom sfi med målet att det ska vara kontinuitet i studierna – avbrott och omstarter är inte av godo. Dock ses en problematik med att samma tidsbegränsning ska gälla för alla oavsett förutsättningar. Olika tidsbegränsning för de olika studievägarna vore att föredra.

Förslaget innebär svårigheter för elever med mycket kort studiebakgrund

Rent organisatoriskt ser Gävle kommun en problematik med att kunna erbjuda samtliga elever en sammanhållen utbildning inom sin studieväg då de flesta elever med mycket kort studiebakgrund, de på studieväg 1, inte kommer att hinna ta sig till C- eller D-kurs inom den föreslagna tidsbegränsningen på tre år. Gävle kommun saknar också förslag kring den grundläggande läs- och skrivinlärningen som ska ligga utanför kurstiden och löpa hela vägen genom sfi för den i behov av det.

Behov av tydliga riktlinjer för särskilda skäl vid förlängning

Gävle kommun är av uppfattningen att när det gäller möjlighet till förlängning är det av yttersta vikt att det tydligt framgår vad som är att betrakta som *särskilda skäl* för att säkerställa en likvärdighet över landet. I beaktandet av innehållet av särskilda skäl bör, enligt Gävle kommuns uppfattning, förutsättningar såsom ålder eller tidigare utbildningsbakgrund/studievana vägas och kunna utgöra särskilda skäl för att bevilja förlängning om inte detta skrivs fram i förhållande till studieväg.

Hänsyn till elever på kombinationsutbildningar

Gävle kommun är i grunden för en förlängning på sex månader då det är viktigt att följa upp elevens progression efter en inte alltför lång tid efter beviljad förlängning. Gävle kommun vänder sig dock mot att en elev som studerar en kombinationsutbildning ska få studietiden förlängd med de föreslagna sex månader och förordar i stället att tiden förlängs med kombinationsutbildningens längd. Gävle kommun förespråkar även att elever med förutsättningar ska beredas plats på nytt, även om det har gått mer än tre år, i det fall de söker en kombinationsutbildning. Möjligheten finns att individen har utvecklat språket utanför skolan i så hög grad att denne har förutsättningar att gå en lärlingsutbildning i kombination med sfi för att sedan komma i anställning.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

När det gäller förslaget om ikraftträdande- och övergångsbestämmelser anser Gävle kommun att regeringens förslag är rimligt och har därför inte några kommentarer att tillägga.

Linda Sängstuvall

Utredare

Sektor Valfärd

Gävle kommun har ålagts yttra sig över remissen och uppdragit till Sektor Utbildning och Vårld att utreda.

Utredare, Linda Sångstuvall har varit ansvarig handläggare i ärendet. I handläggningen har även rektor Maria Berglund och rektor Malin Nordkvist deltagit.

Utbildningsdepartementet

Utkast till lagrådsremiss Skärpta krav i sfi

Remissinstanser

1. AcadeMedia AB
2. Almega
3. Arbetsförmedlingen
4. Bjuvs kommun
5. Botkyrka kommun
6. Centrala studiestödsnämnden
7. Delegationen för unga och nyanlända till arbete (Dua)
8. Diskrimineringsombudsmannen
9. Dorotea kommun
10. Falköpings kommun
11. Folkbildningsrådet
12. Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd
13. Funktionsrätt Sverige
14. Förbundet Sveriges Dövblinda
15. Försäkringskassan
16. Gävle kommun
17. Göteborgs kommun
18. Göteborgs universitet
19. Hallsbergs kommun
20. Hallstahammars kommun

21. Haparanda kommun
22. Helsingborgs kommun
23. Herrljunga kommun
24. Härnösands kommun
25. Höganäs kommun
26. Högskolan Dalarna
27. Högskolan Väst
28. Hörselskadades Riksförbund (HRF)
29. Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen
30. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering
31. Integritetskyddsmyndigheten
32. Jämställdhetsmyndigheten
33. Kriminalvården
34. Kungsbacka kommun
35. Landsorganisationen i Sverige (LO)
36. Lernia AB
37. Linköpings universitet
38. Lycksele kommun
39. Länsstyrelsen i Jönköpings län
40. Länsstyrelsen i Norrbottens län
41. Länsstyrelsen i Stockholms län
42. Länsstyrelsen i Värmlands län
43. Malmö kommun
44. Marks kommun
45. Migrationsverket
46. Mora kommun
47. Myndigheten för delaktighet
48. Myndigheten för yrkeshögskolan
49. Mälardalens universitet
50. Nacka kommun

51. Norrtälje kommun
52. Nynäshamns kommun
53. Regelrådet
54. Region Kronoberg
55. Region Skåne
56. Region Uppsala
57. Region Västerbotten
58. Region Västernorrland
59. Riksdagens ombudsmän (JO)
60. Riksförbundet Vuxenutbildning i Samverkan (VIS)
61. Riksrevisionen
62. Rörelsefolkhögskolornas Intresseorganisation (RIO)
63. Skolforskningsinstitutet
64. Skolväsendets överklagandenämnd
65. Socialstyrelsen
66. Sorsele kommun
67. Specialpedagogiska skolmyndigheten
68. Statens institutionsstyrelse
69. Statens skolinspektion
70. Statens skolverk
71. Statistiska centralbyrån
72. Statskontoret
73. Stockholms kommun
74. Stockholms universitet
75. Studieförbunden i samverkan
76. Svenskt Näringsliv
77. Sveriges akademikers centralorganisation (Saco)
78. Sveriges Dövas Riksförbund (SDR)
79. Sveriges Kommuner och Regioner
80. Sveriges Lärare

81. Sveriges Skolledare
82. Sveriges unga akademi
83. Sveriges Vägledarförening
84. Södertälje kommun
85. Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)
86. Tomelilla kommun
87. Täby kommun
88. Umeå kommun
89. Umeå universitet
90. Universitets- och högskolerådet
91. Vetenskapsrådet
92. Ystads kommun
93. Årjängs kommun
94. Åtvidabergs kommun
95. Östhammars kommun

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på **förslaget i avsnitt 6.4 i utkastet till lagrådsremiss**. Förslaget innebär att rätten till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) ska gälla i tre år med möjlighet till förlängning, om det finns särskilda skäl, med högst sex månader i taget. Den totala tiden för förlängning ska dock inte få överstiga tre år. Regeringen vill även ha synpunkter på **förslaget i avsnitt 8 i utkastet till lagrådsremiss** om att för den som har tagits emot till sfi före ikraftträdandet ska rätten att delta i utbildningen gälla till och med 2027 med samma möjligheter till förlängning som för den som har tagits emot till sfi för första gången efter ikraftträdandet.

Remissvaren ska ha kommit in till Utbildningsdepartementet **senast den 24 maj 2024**. Svaren bör lämnas per e-post till u.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till rasmus.lukk@regeringskansliet.se. Ange diarienummer U2024/00641 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Utkastet till lagrådsremiss kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Remissinstanserna kan utan kostnad beställa tryckta exemplar av utkastet till lagrådsremiss via ett [beställningsformulär hos Elanders Sverige AB](#).

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria [Svara på remiss \(SB PM 2021:1\)](#). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Eva Lenberg
Rättschef

Kopia till

Elanders Sverige AB, e-postadress: betankande@elanders.com

Utkast till lagrådsremiss

Sid 49(244)

Utkast till lagrådsremiss Skärpta krav i sfi

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm [Klicka här](#) för att ange datum.

Mats Persson

Eva Lenberg
(Utbildningsdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

Lagrådsremissen innehåller förslag till ändringar i skollagen (2010:800) som innebär att kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) stärks. Förslagen innebär följande:

- Rätten att delta i sfi ska som huvudregel gälla i tre år från den tidpunkt då personen för första gången togs emot till utbildningen.
- Kommunen ska upprätta en handlingsplan för sina insatser för att nå de personer i kommunen som har rätt till sfi och för att motivera dem att delta i utbildningen. Handlingsplanen ska kontinuerligt följas upp och vid behov revideras.
- Den som har rätt till sfi ska ha rätt att delta i utbildningen även i en annan kommun än hemkommunen om det finns särskilda skäl. En kommun som tar emot en elev från hemkommunen i sfi ska få ersättning för sina kostnader för elevens utbildning från elevens hemkommun.
- När en elev tas emot till sfi ska elevens kunskaper bedömas, om en sådan bedömning inte är uppenbart onödig. Resultatet av bedömningen ska ligga till grund för den individuella studieplanen.
- Den individuella studieplanen för en elev i sfi ska innehålla en uppgift om den tidpunkt då eleven för första gången togs emot till utbildningen. Om eleven övergår till sfi hos en annan huvudman ska den huvudman som eleven lämnar överlämna elevens individuella studieplan till den mottagande huvudmannen.

Ändringarna i skollagen ska träda i kraft den 1 januari 2025. För den som har tagits emot till sfi före ikraftträdandet ska rätten att delta i utbildningen gälla till och med den 31 december 2027.

Sid 50(244)

Innehållsförteckning

1	Beslut	4	Sid 51(244)
2	Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)	5	
3	Ärendet och dess beredning	11	
4	Sfi fungerar inte tillfredsställande	11	
4.1	Målgruppen för komvux har förändrats över tid	11	
4.2	Genomströmningen i sfi är låg	12	
4.3	Vissa kan ha svårt att delta i sfi i sin hemkommun	13	
4.4	Det är oklart hur den uppsökande och motiverande verksamheten bedrivs i olika kommuner	13	
5	Nuvarande reglering.....	14	
5.1	Vuxenutbildningen inom skolväsendet.....	14	
5.2	Sfi	16	
5.3	Vissa beslut får överklagas	17	
6	Kommunernas ansvar för sfi ska skärpas	18	
6.1	Kommunen ska upprätta en handlingsplan för sina insatser för att nå dem som har rätt till sfi	18	
6.2	En elevs kunskaper ska bedömas.....	23	
6.3	Det ska stå i den individuella studieplanen när eleven för första gången togs emot till sfi	26	
6.4	Rätten till sfi ska gälla i tre år.....	31	
6.5	Eleven ska ha rätt att delta i sfi i en annan kommun än hemkommunen	37	
7	Behandlingen av personuppgifter är förenlig med EU:s dataskyddsförordning.....	39	
7.1	Det finns EU-rättsliga och nationella bestämmelser om personuppgiftsbehandling.....	40	
7.2	Regleringen om personuppgifter behöver inte kompletteras	45	
8	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	49	
9	Konsekvenser	51	
10	Författningskommentar	57	
	Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800)	57	
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Samverkande krafter – för stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk (SOU 2020:66) i relevanta delar.....	67	
Bilaga 2	Betänkandets lagförslag i relevanta delar	69	
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	74	

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800). Sid 52(244)

2 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Sid 53(244)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)¹

dels att nuvarande 20 kap. 33 a och 33 b §§ ska betecknas 20 kap. 33 c och 33 d §§,

dels att 3 kap. 12 j § och 20 kap. 1, 8 a, 9, 28, 29 och 33 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 20 kap. 33 a § ska sättas närmast före den nya 20 kap. 33 c §,

dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 20 kap. 31 a, 31 b, 33 a och 33 b §§, och närmast före 20 kap. 33 a och 33 b §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

12 j §²

När en elev i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan övergår från skolformen till en annan av de angivna skolformerna ska den skolenhet som eleven lämnar, utöver vad som följer av 4 b §, till den mottagande skolenheten överlämna sådana uppgifter om eleven som behövs för att underlätta övergången för eleven. Detsamma gäller om eleven byter skolenhet inom skolformen.

När en elev byter skolform från grundskolan eller anpassade grundskolan till gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan, ska den mottagande skolenheten skyndsamt informera den överlämnande skolenheten om att skolenheten har tagit emot eleven, om det inte är obehövligt.

När en elev i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare övergår till en annan huvudman för sådan utbildning, ska den huvudman som eleven lämnar överlämna den individuella studieplan som enligt 20 kap. 8 a § upprättats för eleven till den mottagande huvudmannen.

20 kap.

1 §³

I detta kapitel finns

– allmänna bestämmelser (2–9 §§),

¹ Senaste lydelse av

20 kap. 33 a § 2022:109

20 kap. 33 b § 2022:109

rubriken närmast före 20 kap. 33 a § 2022:109.

² Senaste lydelse 2022:1315.

³ Senaste lydelse 2022:1315.

– bestämmelser om kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå och kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på grundläggande nivå (10–15 §§),

Sid 54(244)

– bestämmelser om kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på gymnasial nivå (16–23 §§),

– bestämmelser om kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (24–33 §§),

– bestämmelser om kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (24–33 b §§),

– bestämmelser om sammanhållen utbildning för vissa nyanlända invandrare (33 a och 33 b §§),

– bestämmelser om sammanhållen utbildning för vissa nyanlända invandrare (33 c och 33 d §§),

– bestämmelser om betyg (34–41 a §§),

– bestämmelser om validering (42 och 43 §§), och

– bestämmelser om intyg (44 och 45 §§).

Lydelse enligt SFS 2023:951

Föreslagen lydelse

8 a §

Hemkommunen ansvarar för att det upprättas en individuell studieplan för varje elev. Planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna.

Hemkommunen ansvarar för att det upprättas en individuell studieplan för varje elev. Planen ska innehålla uppgifter om

1. den enskildes utbildningsmål,
2. planerad omfattning av studierna, och
3. när det gäller utbildning i svenska för invandrare, den tidpunkt då eleven för första gången togs emot till utbildningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om den individuella studieplanen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om den individuella studieplanen.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §⁴

Den som har antagits till en kurs har rätt att fullfölja utbildningen på kursen. Den som har antagits till en viss nivå i ett ämne har rätt att fullfölja utbildningen på den aktuella nivån.

Huvudmannen får dock besluta att utbildningen på kursen eller den aktuella nivån i ämnet ska upphöra för en elev, om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig

Huvudmannen får trots första stycket och 31 a § besluta att utbildningen på kursen eller den aktuella nivån i ämnet ska upphöra för en elev, om eleven saknar förutsätt-

utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg.

Den vars utbildning på grundläggande nivå eller anpassad utbildning på grundläggande nivå har upphört enligt andra stycket ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det. Den vars utbildning på gymnasial nivå eller anpassade utbildning på gymnasial nivå har upphört enligt andra stycket får på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det.

Den vars utbildning i svenska för invandrare har upphört enligt andra stycket eller som frivilligt avbrutit *sådan utbildning* ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det.

Utbildningen får avbrytas även enligt bestämmelserna i 5 kap. 17–20 §§.

ningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg.

Sid 55(244)

Den vars utbildning i svenska för invandrare har upphört enligt andra stycket eller som frivilligt avbrutit *utbildningen* ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det *och det kan ske inom ramen för de tidsfrister som anges i 31 a §.*

28 §⁵

Hemkommunen är skyldig att se till att utbildning i svenska för invandrare erbjuds dem som enligt 31 § första stycket har rätt att delta i utbildningen.

När det gäller den som enligt 31 § andra stycket har rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare är det den kommun där han eller hon stadigvarande arbetar som är skyldig att se till att utbildningen erbjuds honom eller henne.

Hemkommunen är skyldig att se till att utbildning i svenska för invandrare erbjuds dem som enligt 31 § första stycket *och 31 a §* har rätt att delta i utbildningen.

Av 31 b § följer att en annan kommun än hemkommunen i vissa fall är skyldig att se till att utbildning i svenska för invandrare erbjuds.

29 §⁶

Varje kommun ska aktivt verka för att nå dem i kommunen som har rätt till utbildningen och för att motivera dem att delta i utbildningen.

Varje kommun ska aktivt verka för att nå dem i kommunen som har rätt till utbildningen och för att motivera dem att delta i utbildningen. *Kommunen ska upprätta en handlingsplan för sina insatser. Handlingsplanen ska kontinuerligt följas upp och vid behov revideras.*

⁵ Senaste lydelse 2015:482.

⁶ Senaste lydelse 2017:595.

Utbildningen ska finnas tillgänglig så snart som möjligt efter det att en rätt till utbildning i svenska för invandrare inträtt. Om det inte finns särskilda skäl ska utbildningen kunna påbörjas inom tre månader.

Varje kommun ska aktivt verka för att en nyanländ som omfattas av lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare kan påbörja utbildningen inom en månad från det att den nyanlände anmält sig till utbildning i svenska för invandrare hos kommunen.

31 a §

Rätten att delta i utbildning i svenska för invandrare gäller i tre år från den tidpunkt då personen för första gången togs emot till utbildningen.

Huvudmannen ska besluta om att förlänga den tid som personen har rätt att delta i utbildningen, om

1. tidsperioden inte har löpt ut, och

2. personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl.

Ett sådant beslut får fattas för högst sex månader åt gången. Den totala tiden för förlängning får inte överstiga tre år.

31 b §

Den som har rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare enligt 31 och 31 a §§ har rätt att delta i sådan utbildning även i en annan kommun än hemkommunen, om personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få delta i utbildning i den andra kommunen.

33 §⁷

Huvudmannen beslutar om en person ska tas emot till utbildning i svenska för invandrare.

Om huvudmannen är en annan kommun än hemkommunen och tar emot personen till utbildning i svenska för invandrare ska huvudmannen informera hemkommunen om detta.

Bedömning av en elevs kunskaper

Sid 57(244)

33 a §

När en elev tas emot till utbildning i svenska för invandrare ska elevens kunskaper bedömas, om en sådan bedömning inte är uppenbart onödig. Bedömningen ska göras skyndsamt. Resultatet av bedömningen ska ligga till grund för den individuella studieplanen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om underlag för sådana bedömningar.

Interkommunal ersättning

33 b §

En kommun, som i sin utbildning i svenska för invandrare har tagit emot en elev som kommer från en annan kommun, ska få ersättning för sina kostnader för den elevens utbildning från elevens hemkommun. Detta gäller endast om mottagandet grundar sig på 31 b §.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
 2. Bestämmelserna i 3 kap. 12 j och 20 kap. 8 a, 9, 28 och 33 §§ i den nya lydelsen och bestämmelserna i de nya 20 kap. 31 a, 31 b, 33 a och 33 b §§ tillämpas första gången i fråga om den som tas emot till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare för första gången efter den 31 december 2024.
 3. För den som har tagits emot till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare före ikraftträdandet gäller rätten att delta i utbildningen till och med den 31 december 2027. Huvudmannen ska besluta om att förlänga den tid som personen har rätt att delta i utbildningen, om tidsperioden inte har löpt ut och personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl. Ett sådant beslut får fattas för högst sex månader åt gången. Den totala tiden för förlängning får inte överstiga tre år.
 4. Huvudmannen får när som helst besluta att utbildningen för en elev som avses i 3 ska upphöra, om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg.

5. Den vars kommunala vuxenutbildning i svenska för invandrare har upphört enligt 4 eller som frivilligt avbrutit utbildningen ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det och det kan ske inom ramen för de tidsfrister som anges i 3.

SOU 2014:14

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 26 juli 2018 att ge en särskild utredare i uppdrag ^{Sid 59(244)} att utreda behovet av förändringar när det gäller kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) och sfi i kombination med annan utbildning. Utredningen skulle bl.a. utreda och föreslå hur det kan säkerställas att kommuner erbjuder individanpassad utbildning för nyanlända som ska ta del av sfi och annan utbildning enligt förordningen (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (dir. 2018:73). Utredningen antog namnet Stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk, KLIVA. Utredningen redovisade sitt uppdrag om säkerställande av att kommuner erbjuder individanpassad utbildning för nyanlända den 12 juni 2019 i promemorian På väg – mot stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk (U2019/02278). Promemorian behandlades i propositionen En sammanhållen utbildning för nyanlända som har utbildningsplikt (prop. 2021/22:51). Riksdagen beslutade i enlighet med propositionens förslag (bet. 2021/22:UbU9, rskr. 2021/22:146).

Den 26 september 2019 fick utredningen i uppdrag att bl.a. föreslå hur huvudmännens styrning och ledning kan förbättras inom sfi och sfi i kombination med annan utbildning. Utredningen skulle också föreslå hur huvudmännens ansvar för det systematiska kvalitetsarbetet inom sfi kan förtydligas och hur arbetet kan följas upp när det gäller såväl utbildning i egen regi som utbildning som utförs på entreprenad samt hur huvudmännens möjligheter att kontrollera verksamhet som utförs på entreprenad inom sfi kan stärkas (dir. 2019:65).

Utredningen överlämnade i december 2020 betänkandet Samverkande krafter – för stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk (SOU 2020:66). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1* och betänkandets lagförslag finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats och en förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanfattning av remissyttrandena finns tillgänglig i Utbildningsdepartementet (U2020/06271).

I denna lagrådsremiss behandlas avsnitten 6.4 och 6.5 samt delar av avsnitten 6.3 och 7.4 i betänkandet.

4 Sfi fungerar inte tillfredsställande

4.1 Målgruppen för komvux har förändrats över tid

Kommunal vuxenutbildning i svenska för invandare (sfi) är sedan den 1 juli 2016 en del av den kommunala vuxenutbildningen (komvux) (se propositionen Ökad individanpassning – en effektivare sfi och vuxenutbildning, prop. 2014/15:85). Skolformen komvux består numera av fem delar, komvux på grundläggande nivå, komvux på gymnasial nivå, komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå, komvux som an-

passad utbildning på gymnasial nivå och komvux som sfi (20 kap. 3 § skollagen).

Målgruppen för komvux har förändrats över tid. Tidigare har komvux i huvudsak varit en utbildning för personer i behov av att komplettera utbildning från svensk grund- eller gymnasieskola. I dag har komvux delvis fått en annan roll. Komvux är i betydligt större utsträckning en utbildning för nyanlända och andra utrikesfödda som har behov av utbildning för att kunna få ett arbete och delta i det svenska samhällslivet. Komvux har även fått en viktigare roll när det gäller att erbjuda en chans att byta bana i livet genom att ge möjlighet till karriärväxling. Samhället och arbetslivet utvecklas i snabb takt och ställer nya krav på kunskap och kompetenser hos individerna. Det innebär i sin tur att det ställs nya krav på komvux för att utbildningen ska kunna anpassas till vuxenutbildningens förändrade målgrupp (propositionen Komvux för stärkt kompetensförsörjning, prop. 2019/20:105 s. 46).

Målen för komvux är att vuxna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande, att vuxna ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling, att utbildningen ska ge en god grund för elevernas fortsatta utbildning och att den ska utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet. Utgångspunkten för utbildningen av en enskild elev ska vara elevens behov och förutsättningar (20 kap. 2 § skollagen). Syftet med sfi är att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket och att ge vuxna invandrare som saknar grundläggande läs- och skrivfärdigheter möjlighet att förvärva sådana färdigheter. Utbildningen får ske på elevens modersmål eller något annat språk som eleven behärskar (20 kap. 4 § skollagen).

4.2 Genomströmningen i sfi är låg

Sfi består av fyra kurser, A, B, C och D, som är uppdelade på tre studievägar (se avsnitt 5). Av en promemoria från Statens skolverk framgår att det tar olika lång tid för elever i sfi att uppnå ett godkänt betyg på de olika kurserna vilket kan bero på olika omständigheter. Exempelvis har elever olika utbildningsbakgrund. Det är inte heller säkert att en elev har börjat på rätt nivå eftersom det kan vara svårt att veta vilka kunskaper eleven har med sig. Har läraren inte kännedom om det är det heller inte möjligt att ta tillvara sådana kunskaper och utgå från elevernas tidigare erfarenheter i undervisningen.

För en kurs i sfi som avslutats 2018–2022 var den genomsnittliga tiden för elever på studieväg 1 mellan 44 och 57 veckor och på studieväg 3 mellan 26 och 34 veckor (Elever och studieresultat i kommunal vuxenutbildning 2022, Skolverket, dnr 2023:1336). Alla deltar inte i sfi så länge att de uppnår godkänt betyg på den högsta kursen, kurs D. Dessutom är det endast ett fåtal av de som inte uppnått godkänt betyg inom ett par år som fortsätter sina studier. Under 2022 var det 46 procent som avbröt sin sfi-kurs (Elever och studieresultat i kommunal vuxenutbildning 2022, Skolverket). Tyvärr finns i dagsläget ingen detaljerad statistik över orsaker till avbrott i sfi. De som avbryter studierna eller gör studieuppehåll gör det

av olika skäl. Vissa avbryter för att de har fått ett arbete. Andra avbryter utan att ha fått arbete och utan tillräckliga kunskaper i svenska språket, vilket kan göra att dessa individer inte har möjlighet att etablera sig i Sid 61(244) samhället. Rätten att delta i sfi är i dag dessutom obegränsad i tid. Det betyder att vissa elever, till skillnad från de som avbryter utbildningen, deltar i sfi i många år utan att gå klart kurser och fullfölja utbildningen. Det finns alltså flera, och motsatta, skäl till den låga genomströmningen i sfi.

4.3 Vissa kan ha svårt att delta i sfi i sin hemkommun

Malmö kommun har undersökt varför elever i kommunens sfi avbrutit sina studier och det visade sig att i 49 procent av fallen var den huvudsakliga avbrottsorsaken att individen fått jobb (Avbrott inom Komvux Malmö sfi – En rapport skriven inom ramen för FINSAM-projektet Utebliven etablering, 2022).

Deltagande i arbetslivet kan vara ett sätt att möta språket i vardagen, men inte alltid. Det finns arbetsplatser där möjligheten att höra och tillämpa svenska är goda, men det finns även exempel på att elever som återupptagit sina studier i sfi efter att ha varit ute och arbetat en tid har sämre språkkunskaper när de kommer tillbaka än när de hoppade av (bilaga 8 till SOU 2020:66). Oavsett om möjligheterna till språkutveckling är goda på en arbetsplats är studier i svenska viktiga för att komma vidare, t.ex. till andra utbildningar. Rätten till sfi är dock i dag begränsad till elevens hemkommun och även om huvudmannen enligt skollagen ska verka för att undervisningen erbjuds på tider som är anpassade efter elevens behov (20 kap. 24 §) kan det vara svårt att fullt ut tillgodose allas behov och nå alla som är i behov av utbildningen. Det gäller inte minst de som behöver kunna kombinera utbildningen med förvärvsarbete.

4.4 Det är oklart hur den uppsökande och motiverande verksamheten bedrivs i olika kommuner

Varje kommun ska aktivt verka för att nå dem i kommunen som har rätt till sfi och motivera dem att delta i utbildningen (20 kap. 29 § skollagen). I de svar som utredningen fick in efter att i en enkät som genomfördes 2020 ha tillfrågat ett antal kommuner om hur de lever upp till detta krav i skollagen framgår att det mest frekventa sättet att nå målgruppen var genom samverkan med Arbetsförmedlingen, arbetsmarknadsenheter, socialtjänst och integrationsenheter. Ett flertal kommuner hänvisar till information via reklamsatsningar och sociala medier. Olika typer av forum för information beskrivs också. Några kommuner sade sig ha utarbetat egna modeller som innebär ett mer omfattande arbetssätt med samverkan mellan flera enheter inom kommunen. I svaren uppger man även att samverkan sker mellan flera kommuner och där man gemensamt avsett

särskilda resurser för uppsökande, informerande och motiverande insatser. Hur kommunerna lever upp till skollagens krav och vilka i målgruppen som man når är i dag oklart. Det kan dock konstateras att kommuner gör olika för att nå dem som har rätt till sfi.

5 Nuvarande reglering

5.1 Vuxenutbildningen inom skolväsendet

Komvux består av flera delar

Komvux är en del av skolväsendet (1 kap. 1 § skollagen). Som nämns i avsnitt 4.1 består komvux av fem delar, bl.a. sfi. Utbildningen ska som huvudregel vara avgiftsfri (20 kap. 7 § skollagen).

Komvux på grundläggande och gymnasial nivå samt komvux som anpassad utbildning ska utformas så att den enskildes studier kan kombineras med studier inom andra delar av komvux. Även sfi ska utformas så att den enskildes studier kan kombineras med studier inom andra delar av komvux och andra skolformer inom skolväsendet (1 kap. 3 § förordningen [2011:1108] om vuxenutbildning). Enligt förordningen (SKOLFS 2012:101) om läroplan för vuxenutbildningen bör den enskilda eleven kunna kombinera dels studier i olika delar av vuxenutbildningen, dels studier med arbete.

Komvux kan organiseras på olika sätt

Det är kommunerna som är huvudmän för komvux och i varje kommun ska det finnas en eller flera nämnder som ska fullgöra kommunens uppgifter när det gäller utbildningen (2 kap. 2 § skollagen). Inom komvux får alla uppgifter överlämnas till en enskild fysisk eller juridisk person på entreprenad (23 kap. 8 § skollagen). En kommun får även genom s.k. samverkan sluta avtal med en annan kommun eller en region om att denna ska ta över ansvaret för kommunens uppgifter inom komvux (23 kap. 22 och 23 §§ skollagen). Kommunerna kan alltså välja att organisera vuxenutbildningen på olika sätt. Vid entreprenad behåller kommunen huvudmannansvaret (23 kap. 2 §). Vid samverkan övergår huvudmannansvaret till den som tar över kommunens uppgifter (23 kap. 21 §).

Hemkommunen ansvarar för att komvux erbjuds (20 kap. 10, 16 och 28 §§ skollagen). För komvux på grundläggande nivå, komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå, komvux på gymnasial nivå och komvux som anpassad utbildning på gymnasial nivå finns det bestämmelser om att man kan få delta i sådan utbildning även i en annan kommun än sin hemkommun och om att hemkommunen ska svara för kostnaderna för utbildning hos den andra kommunen, s.k. interkommunal ersättning (20 kap. 13–15, 19 d, 21 a och 22 §§ skollagen).

Hemkommunen är skyldig att se till att den som vill få sitt kunnande kartlagt inför utbildning eller prövning inom komvux erbjuds en inledande kartläggning (20 kap. 8 § skollagen). Den huvudman som anordnar en

utbildning beslutar om den sökande ska tas emot till utbildningen (20 kap. 14, 22 och 33 §§ skollagen).

Kommuner kan få statsbidrag för regional yrkesinriktad utbildning inom komvux (regionalt yrkesvux) enligt förordningen (2016:937) om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning. Utbildningen ska planeras, dimensioneras och erbjudas i samverkan mellan flera kommuner under medverkan av arbetslivet. Syftet med statsbidraget är att öka utbildningsutbudet för vuxna elever inom yrkesutbildning och tillgodose behoven på arbetsmarknaden i de samverkande kommunerna. Bidraget ska gå till att finansiera yrkesinriktad vuxenutbildning på gymnasial nivå. De samverkande kommunerna ska erbjuda sammanhållna yrkesutbildningar och enstaka kurser i ämnen som är relevanta för ett yrkesområde utifrån elevernas behov. Bidraget får också användas till att finansiera yrkesinriktad vuxenutbildning på gymnasial nivå i kombination med sfi eller svenska som andraspråk, s.k. kombinationsutbildningar. Sid 63(244)

Sfi kan överlämnas på entreprenad till en folkhögskola. Folkhögskolor kan dessutom bedriva utbildning som motsvarar sfi. Den som har rätt att delta i sfi har rätt att i stället delta i en folkhögskolas motsvarande utbildning, om folkhögskolan har getts rätt att sätta betyg, anordna provning samt utfärda betyg och intyg, och folkhögskolan har förklarat sig ha för avsikt att ta emot den sökande till utbildningen (24 kap. 11 § skollagen). En folkhögskola som vill bedriva utbildning som motsvarar sfi kan ansöka om och beviljas s.k. betygsrätt av Statens skolinspektion, se 6 kap. 1 och 19 §§ förordningen om vuxenutbildning. De allmänna bestämmelserna om komvux och bestämmelserna om sfi i 20 kap. skollagen gäller också för sådan utbildning motsvarande sfi som folkhögskolorna kan bedriva (24 kap. 12 § skollagen).

Varje elev ska ha en individuell studieplan

Varje elev i komvux ska ha en individuell studieplan och hemkommunen ansvarar för att en sådan plan upprättas. Planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna (20 kap. 8 a § skollagen). Den individuella studieplanen ska utarbetas i samverkan med eleven och eleven ska i samband därmed erbjudas studie- och yrkesvägledning. Planen ska upprättas i nära anslutning till antagningen och ska vid behov revideras. Det är rektorn som ansvarar för att planen revideras och att hemkommunen informeras om revideringen (2 kap. 16 § förordningen om vuxenutbildning). Statens skolverk får meddela föreskrifter om utformningen av individuella studieplaner (2 kap. 17 § förordningen om vuxenutbildning).

Från och med den 1 juli 2024 betecknas den paragraf i skollagen som handlar om den individuella studieplanen i komvux 20 kap. 8 a § i stället för 20 kap. 8 §. Den paragraf i lagen som handlar om den inledande kartläggningen betecknas från och med samma datum 20 kap. 8 § i stället för 20 kap. 7 a § (prop. 2023/24:21, bet. 2023/24:UbU6, rskr. 2023/24:105).

Huvudmannen får besluta att elevens utbildning ska upphöra

Huvudregeln är att den som har antagits till en kurs inom ^{Sid 64(244)} komvux har rätt att fullfölja utbildningen på kursen. Huvudmannen får dock besluta att utbildningen på kursen ska upphöra för en elev, om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller annars inte gör tillfredsställande framsteg. Om utbildningen har upphört för en elev som studerat på grundläggande nivå eller anpassad utbildning på grundläggande nivå ska eleven på nytt beredas utbildningen om det finns särskilda skäl för det. När det gäller utbildning på gymnasial nivå eller anpassad utbildning på gymnasial nivå får eleven på nytt beredas utbildningen om det finns särskilda skäl. Om huvudmannen har beslutat att sfi för en elev ska upphöra ska eleven på nytt beredas utbildningen om det finns särskilda skäl. Detta gäller även om eleven frivilligt har avbrutit en sådan utbildning (20 kap. 9 § skollagen).

5.2 Sfi

De som saknar grundläggande kunskaper i svenska har rätt att delta i sfi

Som framgått är sfi en språkutbildning som syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket. Utbildningen syftar också till att ge vuxna invandrare som saknar grundläggande läs- och skrivfärdigheter möjlighet att förvärva sådana färdigheter. Utbildningen får ske på elevens modersmål eller något annat språk som eleven behärskar (20 kap. 4 § skollagen). Utbildningen ska i genomsnitt under en fyraveckorsperiod omfatta minst 15 timmars undervisning i veckan. Undervisningens omfattning får dock minska om eleven begär det och huvudmannen finner att det är förenligt med utbildningens syfte. Huvudmannen ska verka för att undervisningen erbjuds på tider som är anpassade efter elevens behov och även i samarbete med Arbetsförmedlingen verka för att eleven ges möjlighet att öva svenska språket i arbetslivet, liksom att sfi kan kombineras med andra aktiviteter som arbetslivsorientering, validering, praktik eller annan utbildning. Huvudmannen ska också verka för att sfi kan bedrivas under tid då eleven får ersättning enligt socialförsäkringsbalken på grund av sjukdom, skada eller föräldraledighet och för att utbildningen kan kombineras med aktiviteter som erbjuds inom hälso- och sjukvården. Utbildningen ska kunna kombineras med förvärsarbete (20 kap. 24–26 §§ skollagen). Hemkommunen är skyldig att se till att sfi erbjuds dem som har rätt att delta i utbildningen (20 kap. 28 § skollagen). En person har rätt att delta i sfi från och med andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 16 år, om han eller hon är bosatt i landet och saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge (20 kap. 31 § skollagen). Varje kommun ska aktivt verka för att nå dem i kommunen som har rätt till utbildningen och för att motivera dem att delta i utbildningen. Utbildningen ska finnas tillgänglig så snart som möjligt efter det att en rätt till sfi har inträtt. Om det inte finns särskilda skäl ska utbildningen kunna påbörjas inom tre månader. Kommunen ska aktivt verka för

att en nyanländ som omfattas av lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare kan påbörja utbildningen inom en månad från det att han eller hon anmält sig till sfi hos kommunen Sid 65(244) (20 kap. 29 § skollagen).

Hemkommunen är skyldig att se till att den som avser att påbörja sfi erbjuds studie- och yrkesvägledning (20 kap. 30 § skollagen).

Utbildningsanordnare kan enligt förordningen (2012:993) om statsbidrag för utbildning i svenska för invandrare få statsbidrag för insatser som bidrar till höjd kvalitet och ökad flexibilitet i sfi samt till ökad individanpassning av utbildningen.

Sfi bedrivs i form av fyra olika kurser

Sfi bedrivs i form av fyra olika kurser – A, B, C och D – uppdelade på tre olika studievägar. De olika studievägarna riktar sig till personer med olika bakgrund, förutsättningar och mål. Studieväg 1 vänder sig i första hand till personer med mycket kort studiebakgrund och studieväg 3 till dem som är vana att studera. Studieväg 1 utgörs av kurserna A, B, C och D, studieväg 2 av kurserna B, C och D och studieväg 3 av kurserna C och D. En elev påbörjar sina studier inom den studieväg och på den kurs inom studievägen som bäst passar hans eller hennes individuella förutsättningar (Skolverkets föreskrifter [SKOLFS 2017:91] om kursplan för kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare).

Kurserna på de tre studievägarna får olika utformning beroende på elevens studievana, utbildningsbakgrund och kunskaper i svenska vid kursstarten. En elev kan avsluta sfi efter respektive kurs. Alla elever ska dock ges möjlighet att studera till och med kurs D inom sin studieväg, med den anpassning som krävs för att eleverna ska uppfylla betygskriterierna.

5.3 Vissa beslut får överklagas

Ett beslut av en kommun i fråga om mottagande av en sökande till komvux får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd. Detsamma gäller kommunens beslut om att utbildningen i komvux ska upphöra för en elev på grund av att eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg samt i fråga om att på nytt bereda en elev utbildning. Även en hemkommuns beslut i fråga om åtagandet att svara för kostnaderna för en sökandes komvux på gymnasial nivå hos en annan kommun får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd (28 kap. 12 § första stycket 9–12 skollagen). Det är bara eleven eller den sökande som får överklaga besluten (28 kap. 12 § andra stycket skollagen) och inte t.ex. en annan kommun. Ett beslut i fråga om antagning till utbildning får dock inte överklagas, varken till Skolväsendets överklagandenämnd eller enligt bestämmelserna om laglighetsprövning i 13 kap. kommunallagen (2017:725). Inom komvux fattas särskilda beslut om antagning bara i fråga om personer som vill gå en utbildning på gymnasial nivå, eftersom ett beslut om mottagande till en sådan utbildning inte alltid innebär att den sökande också ska antas till

utbildningen. Antalet utbildningsplatser i den gymnasiala utbildningen kan t.ex. vara begränsat.

Sid 66(244)

6 Kommunernas ansvar för sfi ska skärpas

6.1 Kommunen ska upprätta en handlingsplan för sina insatser för att nå dem som har rätt till sfi

Regeringens förslag: Det ska i skollagen införas en skyldighet för kommunen att upprätta en handlingsplan för sina insatser för att nå dem i kommunen som har rätt till sfi och motivera dem att delta i utbildningen. Handlingsplanen ska kontinuerligt följas upp och vid behov revideras.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens.

Utredningens förslag innebär ändringar i den paragraf i skollagen som reglerar att varje kommun aktivt ska verka för att nå dem i kommunen som har rätt till utbildning i sfi och för att motivera dem att delta i utbildningen (20 kap. 29 §). Utredningen föreslår att paragrafen ska kompletteras med dels en bestämmelse om att hemkommunen ska erbjuda lämpliga individuella insatser till dem som har rätt till utbildning i sfi, dels en bestämmelse om att kommunen ska dokumentera dessa insatser på lämpligt sätt. Utredningen föreslår vidare att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om dels kommunens skyldighet att aktivt verka för att nå dem i kommunen som har rätt till utbildning i sfi och för att motivera dem att delta i utbildningen, dels kommunens föreslagna nya skyldigheter, dels föreskrifter om den behandling av personuppgifter som är nödvändig för att kommunen ska kunna fullgöra sina nya skyldigheter.

Utredningen föreslår vidare att det ska införas en ny rubrik ovanför paragrafen ("Ett kommunalt språkansvar") samt att Statens skolverk ska bemyndigas att meddela föreskrifter dels om en särskild funktion för detta ansvar i kommunen (KSA-funktionen), dels om en handlingsplan för KSA-arbetet.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller har inte något att invända mot dem. Detta gäller bl.a. *Skolverket*, *Statens skolinspektion*, *Skolväsendets överklagandenämnd*, *Arbetsförmedlingen*, *Kriminalvården*, *Delegationen mot segregation*, *Malmö* och *Ystads kommuner*, *Sveriges Skolledarförbund*, *Lärarnas Riksförbund* och *Landsorganisationen i Sverige (LO)*.

Några remissinstanser tillstyrker förslagen men framför samtidigt synpunkter. *Svenskt Näringsliv* anger att det är positivt att kravet att kommunerna aktivt ska verka för att nå dem i kommunen som har rätt till utbildning i sfi skärps och att det finns mycket som kan göras för att erbjuda bra vägledning, underlätta, informera och möjliggöra studier, men påtalar att detta också kräver ett aktivt engagemang från individen. Även *Falköpings kommun* framför att det är viktigt att beakta individens eget ansvar. *Göteborgs kommun* anför att dokumentationskravet kommer att

kräva ett gediget och samkört datasystem där saker kan lagras, antecknas och följas upp. Det framförs att frågan om informationsutbyte mellan myndigheter och de krav som ställs bl.a. utifrån dataskyddslagstiftningen Sid 67(244) behöver ses över. Det anges vidare att det behöver förtydligas vad det innebär att arbeta uppsökande och vad man avser är minsta gemensamma nämnare för detta för kommunerna.

Statskontoret och *Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)* avstyrker såväl förslaget om en KSA-funktion som förslaget om en handlingsplan. Statskontoret anser att förslagen innebär en ökad detaljstyrning och skärpning av kommunernas befintliga uppgifter samt riskerar att leda till ökad administration. Myndigheten anför att förutsättningarna och behovet av olika tillvägagångssätt för det uppsökande arbetet rimligen bör variera mellan kommunerna och bedömer att det sannolikt är mer kostnadseffektivt att kommunerna själva får välja hur de ska organisera sig. SKR anför att utredningens resonemang utgår ifrån att kommunen gör för lite för att söka upp och motivera utrikes födda personer i behov av språkutbildning. Vad som mer konkret ska göras, utöver vad som redan görs i dag, och hur det ska genomföras är enligt SKR svårt att utläsa av förslaget. SKR anger också att föreskrifter om vilka skyldigheter som ska ligga på kommunen inom ramen för ett eventuellt uppsökande arbete ska regleras i lag.

När det gäller förslaget om skyldighet för kommunen att tillhandahålla lämpliga individuella insatser anför SKR att förslaget framstår som undermåligt, då utredningen exempelvis inte har redogjort i författning-kommentaren för vilka insatser som avses. Författningsförslagets utformning väcker enligt SKR vidare frågor om åtagandet att erbjuda insatser gäller gentemot alla som har rätt till sfi eller endast de som är inskrivna i utbildningen. Om bestämmelsen ska tolkas i enlighet med författning-kommentaren, dvs. att insatser endast ska erbjudas till de som är inskrivna i utbildning, behöver författningstexten förtydligas i detta hänseende. Även *Årjängs kommun* anser att ”lämpliga individuella insatser” kan bli svårt att tolka.

Skälen för regeringens förslag: Grundläggande kunskaper i svenska språket är i de flesta fall en helt avgörande faktor för att människor som kommit till Sverige från andra länder ska kunna etablera sig på arbetsmarknaden och vara delaktiga i samhällslivet. I dag saknar ett stort antal individer de kunskaper i svenska som är avgörande för att individen ska kunna delta i andra studier, kunna etablera sig på arbetsmarknaden och inte minst kunna ta aktiv del i samhällslivet.

Regeringen kan konstatera att komvux utgör en viktig del i arbetet med arbetsmarknadspolitiska mål och förbättrad integration av nyanlända. Regeringen delar utredningens uppfattning att det är viktigt med aktiv uppsökande verksamhet och rekrytering för att nå och få så många som möjligt att ta del av utbildning i svenska. Därmed kan korttidsutbildade gruppernas deltagande i vuxenutbildning öka.

Kommunerna har sedan drygt trettio år tillbaka en lagreglerad skyldighet att aktivt verka för att nå dem i kommunen som har rätt till sfi och för att motivera dem att delta i utbildningen (numera 20 kap. 29 § skollagen). I förarbetena anges att kommunerna ska vara skyldiga att på olika sätt verka för att vuxna informeras om den vuxenutbildning som erbjuds. Genom stimulansåtgärder av olika slag, t.ex. en aktiv rekrytering, ska

kommunerna dessutom sträva efter att motivera vuxna kommuninvånare att delta. Kommunerna bör också se till att de studerande får information om praktiska villkor för att genomgå utbildningen. Det anges att det tydligt bör framgå av lagen att kommunerna har skyldighet att nå de grupper som har rätt till sfi och att motivera dem att delta. Detta förutsätter enligt förarbetena att kommunerna tar reda på invånarnas behov och önskemål, så att utbildningen kan anordnas på ett sätt som svarar mot behoven hos målgrupperna (prop. 1990/91:85 s. 152).

Utredningen har i en kommunenkät frågat hur huvudmannen i praktiken tar sitt ansvar att aktivt verka för att nå och motivera individer som saknar grundläggande kunskaper i svenska till sfi-studier. Svaret ”information på kommunens hemsida” förekommer i 98 procent av svaren. Enligt enkäten har 64 procent även tryckt information på olika platser i kommunen. När det gäller riktad information uppger 63 procent att de erbjuder sådan på gruppnivå medan 38 procent arbetar med uppsökande verksamhet på individnivå. Svaret Annat lämnas av 29 procent. I kommentarerna till frågan uppger några kommuner att den uppsökande verksamheten behöver utvecklas och att de tillsammans med andra aktörer fått medel från Europeiska socialfonden i Sverige (SOU 2020:66 s. 178). På ett annat ställe i betänkandet anger utredningen att samverkan med Arbetsförmedlingen, arbetsmarknadsenhet och socialtjänst/integrationsenhet enligt enkätsvaren verkar vara det mest frekventa sättet att leva upp till skolagens krav, att ett flertal kommuner hänvisar till information via reklam-satsningar och sociala medier, att olika typer av forum för information också beskrivs, att några kommuner har utarbetat egna modeller som innebär ett mer omfattande arbetssätt med samverkan inom kommunen mellan flera enheter, att samverkan med kommunalt aktivitetsansvar, gällande ungdomar under 20 år som inte påbörjat eller fullföljt ett nationellt gymnasieprogram, förekommer samt att samverkan även sker mellan flera kommuner och där man gemensamt avsatt särskilda resurser för uppsökande, informerande och motiverande insatser (SOU 2020:66 s. 76 och 77). Regeringen konstaterar att kommuner arbetar på olika sätt för att uppfylla sin skyldighet enligt skollagen.

Utredningen skiljer i betänkandet mellan aktiva och passiva åtgärder. Som exempel på passiva åtgärder anges information på kommunens hemsida, reklam på tåg, buss m.m., tryckt information utplacerad på olika platser i offentliga miljöer och generell information i sociala medier. Som exempel på aktiva åtgärder anges riktad information på gruppnivå, uppsökande verksamhet på individnivå, uppsökande verksamhet i samverkan med andra aktörer och riktad information i sociala medier. Utredningen anger att s.k. passiva åtgärder kan vara värdefulla för de målgrupper som på eget initiativ söker information om sfi. För att nå individer som behöver mer stöd för att ta steget att påbörja sfi-studier bedömer dock utredningen att de passiva tillvägagångssätten behöver kompletteras med aktiva. Utredningen bedömer att den aktivt uppsökande verksamheten behöver utvecklas och att det behöver utarbetas rutiner för verksamheten.

Utredningen föreslår i sitt betänkande att den paragraf i skollagen som reglerar kommunens skyldighet att bedriva uppsökande verksamhet när det gäller sfi (20 kap. 29 §) ska byggas ut och avse ett KSA som består av flera delar, dels skärpta krav på kommunernas uppsökande verksamhet, dels att hemkommunen ska erbjuda lämpliga individuella insatser till de

som har rätt till sfi i syfte att de som är inskrivna i utbildningen och har behov av att fullfölja utbildningen ska fullfölja sin utbildning i enlighet med den individuella studieplanen, dels att kommunen ska dokumentera sina insatser i dessa delar på lämpligt sätt, dels att en särskild KSA-funktion ska inrättas i kommunen samt slutligen krav på att kommunen ska upprätta en handlingsplan för KSA-arbetet som omfattar en beskrivning av uppsökande verksamhet, uppföljning av elever inom KSA-funktionens uppdrag, samverkan med andra aktörer, ansvarsfördelning, ändamålsenliga rutiner samt uppföljning och utvärdering. När det gäller normnivå föreslår utredningen att endast kraven på individuella insatser och dokumentation av dessa insatser ska regleras i skollagen. I fråga om övriga krav föreslår utredningen att bemyndiganden ska införas i skollagen för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter samt att Skolverket av regeringen ska bemyndigas att meddela föreskrifter om dels KSA-funktionen, dels handlingsplanen. Sid 69(244)

Regeringen anser att utredningens ansats är god, men att förslagen dels är otydliga i vissa delar, dels innebär en detaljstyrning av kommunerna. Enligt 14 kap. 3 § regeringsformen bör en inskränkning i den kommunala självstyrelsen inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den. För att en proportionalitetsbedömning av förslag till sådana inskränkningar ska kunna göras är det viktigt att det är tydligt vad förslagen innebär. När det gäller utredningens förslag att kommunen ska bli skyldig att erbjuda lämpliga individuella insatser till de som har rätt till sfi, i syfte att de som är inskrivna i utbildningen och har behov av att fullfölja utbildningen ska fullfölja sin utbildning i enlighet med den individuella studieplanen, så delar regeringen *SKR:s* och *Årjängs kommuns* uppfattning att det är oklart vilka insatser som avses. Regeringen anser därför att detta förslag inte bör genomföras. Förslaget att kommunerna ska inrätta en KSA-funktion och att det är Skolverket som ska meddela föreskrifter om en sådan funktion anser regeringen är alltför långtgående i förhållande till den kommunala självstyrelsen. Regeringen är däremot positiv till förslaget att kommunen ska upprätta en handlingsplan, i den del detta förslag avser kommunens befintliga skyldighet att bedriva uppsökande verksamhet.

Statskontoret anser att förslaget om upprättande av en handlingsplan innebär en ökad detaljstyrning och skärpning av kommunernas befintliga uppgifter samt riskerar att leda till ökad administration. Regeringen anser att kraven på kommunernas arbete med den uppsökande verksamheten behöver skärpas på så sätt att kommunen måste formulera vad den avser att göra, dels i syfte att få en god struktur för sitt arbete, dels i syfte att kunna kontrollera, följa upp och vid behov revidera sina insatser. Genom att kommunen dokumenterar sina insatser ökar sannolikheten för att kommunen blir varse vilka målgrupper kommunen når med sitt uppsökande arbete och framför allt vilka grupper man eventuellt inte når. Flera remissinstanser är av samma uppfattning. Regeringen delar dock *SKR:s* uppfattning att kravet på att upprätta en handlingsplan bör införas på lagnivå, dvs. att Skolverket inte ska bemyndigas att meddela föreskrifter om vad handlingsplanen ska innehålla. På så vis blir det inte fråga om en detaljstyrning utan kommunerna förfogar själva, utifrån lokala förhållanden, över vad handlingsplanen ska innehålla.

Svenskt Näringsliv anger att det är positivt att kravet att kommunerna aktivt ska verka för att nå dem i kommunen som har rätt till sfi skärps och att det finns mycket som kan göras för att erbjuda bra vägledning, underlätta, informera och möjliggöra studier, men påtalar att detta också kräver ett aktivt engagemang från individen. *Falköpings kommun* framför liknande synpunkter när det gäller individens eget ansvar. Regeringen instämmer i vikten av att varje individ som har rätt till sfi själv är aktiv för att kunna ta del av utbildningen. Kommunen måste dock ta ett särskilt ansvar för att nå de målgrupper som har rätt till sfi. Det är inte rimligt att lägga ett sådant ansvar på den enskilde eftersom man inte kan utgå från att individen känner till att utbildningen finns.

Göteborgs kommun anger att det behöver förtydligas vad det innebär att arbeta uppsökande och vad man anser är minsta gemensamma nämnare för detta för kommunerna. Vidare anges att det inte i första hand är en fråga om informationsbrist, för information om sfi kommer individer till del genom anhöriga och genom vuxenutbildningens samarbete med socialtjänsten och Arbetsförmedlingen. Vad som behövs är enligt utlåtandet i stället ökad kunskap om olika målgruppers motivation att delta. Regeringen delar till största delen den uppfattning som kommer till uttryck i utlåtandet och anser att det kan behövas såväl passiva som aktiva åtgärder. För personer som redan är aktiva och motiverade till studier räcker det att få kännedom om att sfi finns att tillgå, bl.a. genom de kanaler som nämns, men också via andra verksamheter som målgruppen kan tänkas ha kontakt med. För andra, som av någon anledning inte deltar i sfi trots att de behöver utbildningen, krävs andra åtgärder från kommunens sida för att uppmuntra och motivera dem till att aktivt vilja delta i utbildningen. Detta bör ske utifrån olika målgruppers behov och kan t.ex. vara skriftlig information eller möten som är riktade till vissa målgrupper. Regeringen konstaterar att det redan i prop. 1990/91:85 fördes ett resonemang om att det krävs "aktiva insatser från kommunernas sida, t.ex. information på olika invandrarprat, samtal med invandrarföräldrar, som har barn i förskolan och i skolan, och kontakter med arbetsplatser med många invandrare" (s. 153). Kommuner och deras invånare skiljer sig dock åt på många sätt och regeringen anser därför, till skillnad från vad som anförs i utlåtandet, att kommunerna själva måste definiera vad det innebär att arbeta uppsökande, hitta rutiner för det och anpassa sina insatser utifrån lokala förhållanden.

SKR, som avstyrker bl.a. förslaget att kommunerna ska åläggas att upprätta en handlingsplan, anför att utredningens resonemang utgår ifrån att kommunen gör för lite för att söka upp och motivera utrikes födda personer som behöver språkutbildning. *SKR* anser också att det är svårt att utläsa av förslaget vad som konkret ska göras, utöver vad som redan görs i dag, och hur det ska genomföras. *SKR* anser dessutom att en eventuell reglering om en handlingsplan bör framgå av lag och inte av föreskrifter på lägre nivå. Regeringen konstaterar att Sveriges 290 kommuner, med invånarantal som varierar från drygt 2 000 personer till ca 980 000 invånare, har mycket olika förutsättningar. Vilka åtgärder som ska vidtas och balansen mellan passiva och aktiva åtgärder i respektive kommun behöver övervägas noga utifrån lokala förutsättningar. Regeringen anser dock att det har ett värde att det uppsökande och motiverande arbetet dokumenteras i en handlingsplan, eftersom det är ett sätt att synliggöra arbetet och de val som görs när det gäller passiva och aktiva åtgärder. En handlingsplan

skapar också goda förutsättningar för uppföljning. Regeringen anser därför att det bör införas bestämmelser om att varje kommun ska upprätta en handlingsplan för sina insatser för att nå dem i kommunen som har rätt till sfi och för att motivera dem att delta i utbildningen. Regeringen anser dock att dessa bestämmelser bör införas i lag och inte på lägre nivå. Handlingsplanen bör vidare kontinuerligt följas upp och insatserna ses över så att de över tid blir så effektiva som möjligt. För att inte arbetet ska bli administrativt betungande kan det, om kommunen så väljer, utgöra en del av det kontinuerliga systematiska kvalitetsarbete som varje huvudman ska bedriva (4 kap. 3 § skollagen). Sid 71(244)

Sammantaget föreslår således regeringen att det i skollagen ska införas bestämmelser om att varje kommun ska upprätta en handlingsplan för sina insatser för att nå dem i kommunen som har rätt till sfi och för att motivera dem att delta i utbildningen samt att handlingsplanen kontinuerligt ska följas upp och vid behov revideras.

6.2 En elevs kunskaper ska bedömas

Regeringens förslag: När en elev tas emot till sfi ska elevens kunskaper bedömas, om en sådan bedömning inte är uppenbart onödig. Bedömningen ska göras skyndsamt. Resultatet av bedömningen ska ligga till grund för den individuella studieplanen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om underlag för sådana bedömningar.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredningen föreslår att bedömningen ska göras när en nyanländ tas emot till utbildningen.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det, däribland *Statens skolinspektion*, *Arbetsförmedlingen*, *Diskrimineringsombudsmannen*, *Migrationsverket*, *Norrtälje kommun*, *Region Skåne*, *Sveriges Vägledarförening*, *Folkbildningsrådet*, *Riksförbundet Vuxenutbildning i Samverkan* och *Svenskt Näringsliv*.

Statens skolverk tillstyrker förslaget men framhåller att redan genomförda kartläggningar som gjorts av t.ex. Arbetsförmedlingen ska beaktas. *Specialpedagogiska skolmyndigheten* tillstyrker förslaget men anger att det är viktigt att det tydligt skrivs fram att kartläggningen av elevens kunskaper ska ske på elevens modersmål eller starkaste språk vilket synliggör kunskaper och främjar elevens motivation.

Även *Läraryrket* tillstyrker förslaget men vill betona att det är nödvändigt att matcha alla ökade krav med ökade resurser då lärares arbetstid redan är in-tecknad till fullo. *Lärarnas Riksförbund* anger att förslaget är svåruppfyllt givet den stora bristen på utbildade lärare och yrkesvägledare. *Helsingborgs kommun* tillstyrker förslaget men framför att resurser behöver tillföras kommunerna. *Täby* och *Östhammars kommuner* har liknande synpunkter. *Lycksele* och *Malmö kommuner* ser av liknande skäl svårigheter med förslaget. *Kungsbacka kommun* vill att frågan utreds ytterligare då utredningen enligt kommunen brister när det gäller kostnader och finansiering.

Årjängs kommun anger att det behöver förtydligas hur elevens kunskaper ska bedömas.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) avstyrker förslaget då förbundet anser att det är oklart om de kartläggningar som redan görs är otillräckliga och om en fördjupad kartläggning för alla elever är rimlig resursmässigt. Förbundet ifrågasätter även begränsningen till nyanlända.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen kan konstatera att elever i sfi har olika bakgrund, behov och förutsättningar. Vissa elever har lång skolbakgrund och goda ämneskunskaper medan andra har bristande tidigare utbildning eller helt saknar tidigare skolgång. Många elever har även yrkeserfarenhet och därigenom kunskaper inom ett visst yrkesområde. Eftersom elevernas kunskaper och erfarenheter i hög grad varierar anser regeringen att det är viktigt att det görs en tidig bedömning av en elevs kunskaper när eleven tas emot till sfi. En sådan bedömning kan utgöra underlag för att placera eleven på rätt studieväg och lämplig nivå. Bedömningen bör vara en viktig utgångspunkt för lärarens planering av undervisningen och ligga till grund för den individuella studieplan som alltid ska tas fram för en elev i komvux. Planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna. Den ska upprättas i nära anslutning till antagningen och ska vid behov revideras (20 kap. 8 a § skollagen och 2 kap. 16 § förordningen [2011:1108] om vuxenutbildning). Bedömningen av elevens kunskaper bör alltså göras skyndsamt. Om eleven erbjuds en undervisning som är anpassad efter hennes eller hans förutsättningar finns bättre förutsättningar för progression och ökad genomströmning i sfi.

En bedömning bör som regel göras av alla nya elevers kunskaper om man ska uppnå en ökad genomströmning och ökad likvärdighet i sfi. I vissa fall är dock elevens kunskaper redan kända. Skolverket, som tillstyrker förslaget, framför att redan genomförda kartläggningar, t.ex. från Arbetsförmedlingen, ska beaktas. Regeringen håller med om att det vid bedömningen av elevens kunskaper är lämpligt att beakta befintliga underlag. Det finns ingen anledning att göra en kartläggning om det redan finns en som ger en tillräckligt god bild av elevens kunskaper inför planeringen av elevens studier. Av detta skäl bör det av lagtexten framgå att skyldigheten att göra en bedömning av elevens kunskaper inte gäller om en sådan bedömning är uppenbart onödig. Det bör i detta sammanhang nämnas att hemkommunen sedan den 1 januari 2023 är skyldig att se till att den som vill få sitt kunnande kartlagt inför utbildning eller prövning inom komvux erbjuds en inledande kartläggning (20 kap. 8 § skollagen). Även en sådan kartläggning kan ligga till grund för en bedömning av personens kunskaper vid mottagande till sfi.

Bedömningen kan göras med hjälp av olika verktyg. Ett exempel på verktyg är det underlag för litteracitetskartläggning, dvs. en kartläggning av förmågan att läsa och skriva, som Skolverket tagit fram. En litteracitetskartläggning görs på elevens starkaste språk. En sådan kartläggning kan med fördel kombineras med en kartläggning som fångar upp elevens tidigare utbildningsbakgrund och arbetslivserfarenhet. Det är viktigt att få en helhetsbild av elevens kunskaper och erfarenheter för att eleven ska få så stort utbyte som möjligt av sina studier i sfi. Årjängs kommun anser att det behöver förtydligas hur elevens kunskaper ska bedömas och regeringen instämmer i det. Nationella underlag för bedömningarna kan be-

höva tas fram. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför bemyndigas att meddela föreskrifter om sådana underlag.

Flera remissinstanser, däribland *Lärarnas Riksförbund*, *SKR* och några kommuner, anser att uppgiften inte kan genomföras om inte resurser tillförs. Regeringen vill framhålla att det redan i dag förutsätts att det görs någon form av bedömning av elevens utbildningsbakgrund. I Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2017:91) om kursplan för kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare anges att studieväg 1 i första hand vänder sig till personer med mycket kort studiebakgrund och studieväg 3 till dem som är vana att studera. Regeringen anser dock att det är viktigt att det framgår av skollagen att det ska finnas en bedömning av elevens kunskaper när eleven tas emot till utbildning i sfi, för att eleven ska få bästa möjliga förutsättningar för att etablera sig i samhället och på arbetsmarknaden eller gå vidare till fortsatta studier. Folkhögskolor får anordna utbildning som motsvarar sfi. Det skulle därför kunna vara rimligt att samma krav på att bedöma en elevs kunskaper ställdes där. Eftersom utredningen inte har lämnat något sådant förslag saknar regeringen dock beredningsunderlag i den delen och kan därför inte överblicka vad ett sådant förslag skulle innebära och vilka konsekvenser det skulle få för aktuella folkhögskolor. Regeringen har således för närvarande ingen möjlighet att lägga något förslag om att en folkhögskola ska bedöma en elevs kunskaper när eleven tas emot till utbildning i sfi. Det finns dock inget som hindrar att en folkhögskola gör en sådan kartläggning och att folkhögskolan då använder de nationella bedömningsunderlagen. Detta borde vara till fördel såväl för eleven som folkhögskolan, då eleven får en mer träffsäker utbildning och folkhögskolan sannolikt får en högre genomströmning.

Lärarnas Riksförbund anger även att förslaget är svåruppfyllt givet den stora bristen på utbildade lärare och yrkesvägledare. Enligt huvudregeln i skollagen får endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning bedriva undervisningen (2 kap. 13 §). Regeringen är medveten om att det är svårt att rekrytera legitimerade och behöriga lärare till sfi, men vill understryka att huvudmannen för utbildningen måste göra stora ansträngningar för att försöka anställa lärare som är legitimerade och behöriga för undervisningen. Legitimerade och behöriga lärare behöver fokusera på att undervisa. Samtidigt kan inte bristen på legitimerade och behöriga lärare vara ett skäl att låta bli att bedöma elevernas kunskaper. Det skulle drabba eleverna negativt. Regeringen kan konstatera att en bedömning av en elevs kunskaper inför upprättandet av en individuell studieplan inte är undervisning i strikt bemärkelse. Regeringen har ovan anfört att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör bemyndigas att meddela föreskrifter om nationella underlag för sådana bedömningar. Huvudmannen får således hitta vägar att kompensera för bristen på legitimerade och behöriga lärare, t.ex. genom att en lärare som inte är legitimerad och behörig får möjlighet att samarbeta med en legitimerad och behörig lärare när det gäller nu aktuella kunskapsbedömningar.

SKR påpekar att utredningens förslag endast avser nyanlända och anger att det får till följd att elever som redan gått på exempelvis grundskola eller gymnasieskola under så lång tid att de inte längre anses vara nyanlända och därefter påbörjar sfi inte omfattas av kartläggningsskyldigheten. Med

nyanländ avses i skollagen den som har varit bosatt utomlands, som nu är bosatt i landet och som har påbörjat sin utbildning här senare än höstterminens start det kalenderår då han eller hon fyller sju år. En elev ska inte längre anses vara nyanländ efter fyra års skolgång här i landet (3 kap. 12 a § skollagen). Ordet nyanländ används i bestämmelser i skollagen som bl.a. handlar om mottagande i grundskolan och gymnasieskolan. Definitionen av nyanländ innebär att i princip hela målgruppen för sfi anses bestå av nyanlända, eftersom sfi normalt är den första utbildning i Sverige som personer som ingår i målgruppen deltar i. Även sådana personer som inte längre kan anses vara nyanlända som tas emot till sfi, dvs. personer som saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge, kan dock behöva få sina kunskaper bedömda vid mottagandet.

Regeringen föreslår alltså att en elevs kunskaper ska bedömas när eleven tas emot till sfi inom komvux, om en sådan bedömning inte är uppenbart onödig. Detta ska, till skillnad från vad utredningen föreslår, gälla oavsett om personen är nyanländ eller inte. Bedömningen ska göras skyndsamt och resultatet av bedömningen ska ligga till grund för den individuella studieplanen. Vidare föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska bemyndigas att meddela föreskrifter om underlag för sådana bedömningar.

6.3 Det ska stå i den individuella studieplanen när eleven för första gången togs emot till sfi

Regeringens förslag: Den individuella studieplanen för en elev i sfi ska innehålla en uppgift om den tidpunkt då eleven för första gången togs emot till utbildningen.

När en elev i sfi övergår till en annan huvudman för utbildningen, ska den huvudman som eleven lämnar överlämna elevens individuella studieplan till den mottagande huvudmannen.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredningen föreslår att den individuella studieplanen ska överlämnas från den skolenhet som eleven tidigare tillhörde till den mottagande skolenheten. Utredningen föreslår också att den individuella studieplanen bara ska behöva lämnas över efter avbrott i studierna.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det, däribland *Högskolan Väst*, *Gävle* och *Stockholms kommuner*, *Göteborgsregionens kommunalförbund* och *Lärarnas Riksförbund*. Stockholms kommun anger dock att det behöver vara tydligt hur studieplanen och information om genomförda kartläggningar ska överföras.

Även *Helsingborgs kommun* tillstyrker förslaget men framför att ett harmoniserat systemstöd saknas och att det kan finnas sekretessbestämmelser som försvårar överlämnande utan elevens godkännande. *Riksförbundet Vuxenutbildning i Samverkan* anger att det i dag saknas nationella system som möjliggör en rättssäker överföring mellan skolenheter och huvudmän. *Statens skolverk* tillstyrker förslaget men anför att ansvarsfrågan behöver

tydliggöras när det gäller att säkerställa att den individuella studieplanen följer eleven. *Sveriges Vägledarförening* framför liknande synpunkter.

Norrhälje kommun anser att överlämning också ska ske mellan skol- Sid 75(244) enheter som tillhör samma huvudman. *Statens skolinspektion* anger att eftersom skolenhet är ett begrepp som är vanskligt att använda inom vuxenutbildningen bör man överväga om det är tillräckligt med överlämning av den individuella studieplanen mellan huvudmännen i stället för på skolenhetsnivå.

Skälen för regeringens förslag

Det ska framgå av den individuella studieplanen när eleven för första gången togs emot till sfi

Som regeringen närmare utvecklar i avsnitt 6.4 föreslår regeringen där att en elevs rätt till sfi ska tidsbegränsas till tre år. För att detta ska kunna genomföras behöver elevens hemkommun dokumentera när en elev för första gången startade sin utbildning i sfi. Det skulle kunna dokumenteras i särskild ordning hos den som är huvudman för elevens utbildning, men regeringen bedömer att det är lämpligt att det i stället dokumenteras i den individuella studieplan som ska upprättas av hemkommunen för varje elev.

Den individuella studieplanen, som ska tas fram i samverkan med eleven, ska redan i dag innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna. Det är viktigt att studieplanen är så konkret och tydlig som möjligt för såväl elev som lärare och annan personal som arbetar med eleven. I samband med utarbetandet av studieplanen ska eleven erbjudas studie- och yrkesvägledning (2 kap. 16 § förordningen [2011:1108] om vuxenutbildning). Om det av studieplanen dessutom framgår när en elev för första gången startade sin utbildning i sfi kan den tid som har använts sedan eleven påbörjade sina studier ställas i förhållande till elevens utveckling mot målen för utbildningen och den planerade omfattningen av studierna. Även om det tar olika lång tid för olika elever att uppnå godkänt betyg på en kurs i sfi kan ett fastställt startdatum underlätta bedömningen av vad som kan anses vara rimliga mål att uppnå inom en given tidsram. Det ger också möjlighet att planera för och följa elevens progression i riktning mot uppsatta mål.

En elev kan även ha gjort avbrott eller uppehåll i sina studier. En uppgift om när utbildningen för första gången startade är då viktig för att ge eleven möjlighet att fullfölja sina studier. I avsnitt 6.4 utvecklas närmare betydelsen av såväl ett start- som ett slutdatum för studierna samt möjligheterna till förlängning i vissa fall. I samma avsnitt utvecklas även att huvudmannen får besluta om att en person som avbrutit sina studier får återuppta dessa inom ramen för en viss tidsperiod, om det finns särskilda skäl för det. Personen kan t.ex. ha avbrutit sina studier på grund av föräldraledighet eller sjukdom. Regeringen anser att det finns situationer då det är lämpligt att personen inom rimliga gränser ges möjlighet att få fortsatt utbildning i svenska språket. Även i sådana situationer är det således viktigt att det finns ett dokumenterat startdatum för studierna i sfi.

Regeringen föreslår sammantaget att den individuella studieplanen för en elev i sfi ska innehålla uppgift om den tidpunkt då eleven för första gången tagits emot till utbildningen.

Som framgår av avsnitt 5.1 gäller de allmänna bestämmelserna om komvux och bestämmelserna om sfi i 20 kap. skollagen också för sådan utbildning motsvarande sfi som folkhögskolorna kan bedriva (24 kap. 13 § skollagen). En av de bestämmelser som gäller för sådan utbildning är bestämmelsen om den individuella studieplanen. Den föreslagna ändringen kommer således även att gälla för utbildning som motsvarar sfi hos folkhögskolorna.

Om en elev övergår till sfi hos en annan huvudman ska den individuella studieplanen lämnas till den mottagande huvudmannen

I avsnitt 6.2 föreslås att en bedömning ska göras av en elevs kunskaper när eleven tas emot till sfi, om det inte är uppenbart onödigt, och att resultatet av bedömningen ska ligga till grund för den individuella studieplanen. Bedömning av kunskaper är således en viktig utgångspunkt för en elevs individuella studieplan.

I avsnitt 6.5 lämnar regeringen vidare förslag om att den som har rätt att delta i sfi i vissa fall ska ha rätt att delta i sådan utbildning även i en annan kommun än hemkommunen. Regeringen anser att det är viktigt att den bedömning av kunskaper som genomförts, och som ligger till grund för den studieplanering som lagts upp i elevens individuella studieplan, inte går förlorad om eleven skulle övergå till att studera i en annan kommun. Det är därför rimligt att den individuella studieplanen följer med en elev som övergår till sfi hos en annan huvudman. På så sätt kan eleven fullfölja sina studier i enlighet med sin studieplan, i stället för att riskera att behöva börja om från början. Eleven kan också ges möjlighet till fortsatt progression i sina studier. Studieplanen behöver således finnas kvar hos hemkommunen så att den kan överlämnas till den nya huvudmannen. Utbildningen hos den nya huvudmannen kan alltså ta vid där den förra utbildningen slutade. Det skulle dessutom bli en onödig kostnad för den mottagande huvudmannen om en ny bedömning skulle göras och elevens studier på nytt skulle planeras från grunden. Det finns således fördelar för både huvudmännen och eleven med att den individuella studieplanen överförs om eleven byter till sfi i en annan kommun.

Utredningen har föreslagit att den individuella studieplanen ska överlämnas från den skolenhet som eleven tidigare tillhörde till den mottagande skolenheten när eleven påbörjar utbildning hos en ny huvudman. *Norrtälje kommun* anser att överlämning också ska ske mellan skolenheter som tillhör samma huvudman. *Skolinspektionen* anför att eftersom ordet skolenhet är vanskligt att använda inom vuxenutbildningen bör man överväga om det är tillräckligt med överlämning av den individuella studieplanen mellan huvudmännen i stället för på skolenhetsnivå. Med skolenhet avses enligt skollagen av huvudman för annan skolform än förskola organiserad enhet som omfattar verksamhet i en eller flera skolbyggnader som ligger nära varandra och till enheten knuten verksamhet som inte bedrivs i någon skolbyggnad (1 kap. 3 § skollagen). *Skolinspektionen* anför vidare att definitionen av skolenhet utifrån byggnader som ligger nära varandra är mindre funktionellt inom vuxenutbildningen. Regeringen instämmer i *Skolinspektionens* invändning när det gäller förslaget om överlämnande av individuella studieplaner. Eftersom det är hemkommunen som ansvarar för att en individuell studieplan upprättas för varje elev

bör det vara huvudmannen som pekas ut som ansvarig för att studieplanen överlämnas när eleven övergår till sfi hos en annan huvudman. Om huvudmannen anser att uppgiften bör ligga närmare eleven finns det emellertid inget som hindrar att huvudmannen delegerar en sådan uppgift till exempelvis rektorn för utbildningen. Sid 77(244)

Utredningen har vidare föreslagit att skyldigheten att överlämna den individuella studieplanen enbart ska gälla om eleven efter avbrott i studierna övergår till en annan huvudman. Regeringen anser dock att det inte bör spela någon roll om en elev övergår direkt från en huvudman till en annan huvudman eller om övergången sker först efter ett studieavbrott. Fördelarna med att en sådan överlämning sker är lika stora i båda situationerna.

Stockholms kommun anser att det behövs förtydliganden av hur överföringen av en individuell studieplan ska gå till och *Riksförbundet Vuxenutbildning i Samverkan* anger att det saknas nationella system som möjliggör en rättssäker överföring mellan huvudmän. *Skolverket* är inne på samma linje. *Helsingborgs kommun* framför att det kan finnas sekretessbestämmelser som försvårar ett överlämnande utan elevens godkännande.

En individuell studieplan som upprättats inom ramen för komvux utgör en allmän handling. Var och en har rätt att ta del av allmänna handlingar enligt tryckfrihetsförordningen. Den rätten begränsas dock om det finns en tillämplig bestämmelse om sekretess i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) förkortad OSL. Sekretess gäller i komvux för uppgift som hänför sig till psykologisk undersökning eller behandling och för uppgift om en enskilds personliga förhållanden hos psykolog, kurator eller hos studie- och yrkesvägledningen, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående lider men. Sekretess gäller även i elevvårdande verksamhet i övrigt inom komvux för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående lider men om uppgiften röjs. Sekretess gäller också för uppgift om en enskilds identitet, adress och andra liknande uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående lider men om uppgiften röjs (23 kap. 5 § OSL). Som nämns i avsnitt 5.1 ska en individuell studieplan innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna. Det kan inte uteslutas att uppgifter som är sekretessbelagda finns i en studieplan i vissa fall. Som Helsingborgs kommun nämner i sitt remissvar kan ett samtycke från den enskilde till att uppgifterna lämnas ut bryta sekretess till skydd för den enskilde (12 kap. 2 § OSL). Det finns emellertid även andra sekretessbrytande bestämmelser i OSL. Exempelvis följer det av 10 kap. 28 § OSL att sekretess inte hindrar att en uppgift lämnas till en annan myndighet, om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning. Detta innebär att en kommun kan lämna över sekretessbelagda uppgifter till en annan kommun utan att inhämta samtycke från en elev, om det finns en skyldighet att lämna över uppgifterna enligt t.ex. skollagen. Den skyldighet att överlämna en elevs individuella studieplan till en ny huvudman som föreslås i detta avsnitt är en sådan uppgiftsskyldighet. Vilka former som iaktas vid överlämnande av den individuella studieplanen kan bero på om den innehåller uppgifter som omfattas av sekretess eller inte. Huvudmännen får samråda om lämpliga former för överlämnande av den individuella studieplanen. Den föreslagna

bestämmelsen fyller huvudsakligen samma syfte som bestämmelsen om överlämning av uppgifter vid övergång mellan och inom skolformer för elever i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolor, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan i 3 kap. 12 j § skollagen och bör placeras i samma paragraf som den bestämmelsen.

Regeringen föreslår sammanfattningsvis att det ska införas en uppgiftsskyldighet i skollagen som innebär att när en elev i sfi övergår till en annan huvudman för sfi ska den huvudman som eleven lämnar till den mottagande huvudmannen överlämna den individuella studieplan som upprättats för eleven. Detta ska gälla oavsett om eleven övergår till den andra huvudmannen direkt eller efter ett avbrott i studierna. Det framgår av 2 kap. 2 § skollagen att det är kommuner som är huvudmän för kommunal vuxenutbildning, inklusive sfi.

Som framgår av avsnitt 5.1 kan en kommunal huvudman överlämna sfi på entreprenad till en folkhögskola och folkhögskolor kan dessutom bedriva utbildning som motsvarar sfi enligt 24 kap. 11–15 §§ skollagen. Ibland drivs folkhögskolor av regioner. Enligt 2 kap. 3 § OSL ska det som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen (TF) om rätt att ta del av allmänna handlingar hos myndigheter i tillämpliga delar gälla också handlingar hos aktiebolag, handelsbolag, ekonomiska föreningar och stiftelser där kommuner eller regioner utövar ett rättsligt bestämmande inflytande. Sådana bolag, föreningar och stiftelser ska vid tillämpningen av OSL jämföras med myndigheter. Många folkhögskolor drivs dock av stiftelser, föreningar eller andra enskilda organ där kommuner eller regioner inte är ägare eller inte har ett rättsligt bestämmande inflytande. I dessa fall ska varken TF eller OSL tillämpas hos dem. Det finns inte heller några bestämmelser om tystnadsplikt för anställda eller uppdragstagare hos folkhögskolor.

När en kommun överlämnar sfi på entreprenad behåller kommunen huvudmannskapet för utbildningen (23 kap. 2 § skollagen). Det får förutsättas att kommunen i entreprenadavtalet inför klausuler om tystnadsplikt för anställda och uppdragstagare hos folkhögskolan som motsvarar den sekretess som gäller hos kommunen som huvudman.

För utbildning motsvarande sfi som bedrivs av folkhögskolor som varken ska tillämpa TF eller OSL är läget annorlunda. Där finns varken bestämmelser om tystnadsplikt eller avtalad tystnadsplikt. Eftersom det inte kan uteslutas att det finns sekretessbelagda uppgifter i en individuell studieplan bedömer regeringen att det inte är möjligt att införa en skyldighet att överlämna den individuella studieplanen till folkhögskolor som bedriver utbildning motsvarande sfi. Regeringen konstaterar dock att det inte finns något som hindrar att en huvudman för sfi ändå lämnar över en individuell studieplan till en folkhögskola, så länge det inte finns sekretess för uppgifterna i planen eller om ett samtycke inhämtas från eleven (12 kap. 2 § OSL). I annat fall ska folkhögskolan enligt gällande bestämmelser upprätta en individuell studieplan för eleven.

6.4 Rätten till sfi ska gälla i tre år

Regeringens förslag: Rätten att delta i sfi ska begränsas till att gälla i tre år från den tidpunkt då personen för första gången togs emot till utbildningen. Huvudmannen ska besluta om att förlänga den tid som personen har rätt att delta i utbildningen, om tidsperioden inte har löpt ut och om personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl. Ett sådant beslut ska få fattas för högst sex månader åt gången. Den totala tiden för förlängning ska inte få överstiga tre år.

Sid 79(244)

Även om tidsfristen fortfarande löper ska huvudmannen få besluta att utbildningen ska upphöra för en elev, om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg.

Den vars utbildning i sfi har upphört enligt beslut av huvudmannen eller som frivilligt har avbrutit utbildningen ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det och det kan ske inom ramen för de tidsfrister som anges ovan.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningen föreslår att rätten till sfi ska gälla i fyra år med möjlighet till förlängning med ett år i taget. Utredningen föreslår inte att det ska vara ett villkor för att tidsfristen ska förlängas att fristen fortfarande löper och inte heller att det ska finnas ett tak för möjligheten till förlängning. Vidare föreslår utredningen att den som under tidsfristen frivilligt avbrutit utbildningen efter önskemål på nytt ska beredas sådan utbildning. Om eleven frivilligt avbrutit utbildningen och tidsfristen har löpt ut, ska dock eleven enligt utredningens förslag bara på nytt beredas sådan utbildning om det finns särskilda skäl för det.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inte något att invända mot det. Detta gäller bl.a. *Statens skolinspektion, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Göteborgs universitet, Centrala studiestödsnämnden, Diskrimineringsombudsmannen, Migrationsverket, Socialstyrelsen, Länsstyrelsen i Värmlands län, Falköpings och Umeå kommuner* och *Region Skåne*.

Lärarnas Riksförbund tillstyrker förslaget med reservation för att lärarnas arbetsmiljö måste beaktas. *Landsorganisationen i Sverige (LO)* tillstyrker under förutsättning att alla elever får goda möjligheter att klara av utbildningen under den aktuella tiden.

Statens skolverk tillstyrker förslaget men förutsätter att det avser år i utbildning snarare än kalenderår. *Malmö kommun* ser det som problematiskt att inte avbrott för arbete och föräldraledighet ses som avräkningsbara från de fyra åren.

Flera remissinstanser efterfrågar förtydliganden. *Årjängs kommun* är positiv men framför att det behövs förtydligas hur många timmar sfi som ska erbjudas. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* och *Länsstyrelsen i Stockholms län* önskar en tydligare beskrivning av när kommuner kan eller bör göra undantag från tidsgränsen på fyra år. Även *Arbetsförmedlingen* och *Ystads kommun* önskar att rätten till förlängning av sfi förtydligas. *Göteborgsregionens kommunalförbund* anser att det bör framgå att fyra-årsfristen kan förlängas för att elever som påbörjat en kombinationsutbildning ska kunna fullfölja den. *Malmö kommun* anger att vad som

utgör särskilda skäl för förlängning behöver tydliggöras för att säkra likvärdighet.

Flera remissinstanser pekar på en risk för bristande likvärdighet när det gäller en eventuell förlängning av tiden, bl.a. *Göteborgs* och *Dorotea kommuner*. *Kungsbacka kommun* förordar att tidsbegränsningen sätts till två år, samma som etableringstiden, men med möjlighet till förlängning till maximalt fyra år. *Svenskt Näringsliv* är positiv till en tidsbegränsning, men ifrågasätter om det ska ta så lång tid som fyra år att lära sig grunderna i det svenska språket. *Stockholms kommun* anser att tidsgränsen på fyra år behöver ses över och i högre grad individanpassas då det finns en långtgående rätt till grundläggande och behörighetsgivande utbildning. *Umeå universitet* framför liknande synpunkter.

Botkyrka kommun anför att tidsbegränsningen inte bör införas förrän individen kan få bättre möjligheter till studiefinansiering, t.ex. förlängd etablering eller förlängt studiestartsstöd. Kommunen anser att tidsgränsen behöver införas med stor försiktighet, eftersom en tidsgräns kan bli praxis för hur lång tid sfi-studier tar.

Region Västerbotten, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Sveriges Skolledarförbund och *Läraryrket* avstyrker förslaget. Remissinstanserna invänder bl.a. att elevsammansättningen är varierande och att eleverna har en varierande utbildningsbakgrund.

Skälen för regeringens förslag

Rätten till sfi ska begränsas till tre år

Möjligheten att studera inom sfi har i dag ingen borte tidsgräns. Så länge en individ saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge och gör framsteg i sina studier så har han eller hon rätt att delta (20 kap. 9 och 31 §§ skollagen). Genomströmningen i utbildningen är låg och det kan antas att en del individer av olika anledningar gör avbrott i sina studier med avsikten att fortsätta senare – något som inte alltid blir av. Även i de fall individer återupptar sina studier finns en risk att de, med anledningen av uppehållet, hinner tappa delar av det de tidigare lärt sig (avsnitt 4.3). Regeringen bedömer att en intensivare, mer sammanhållna studietid i sfi skulle kunna ge bättre resultat.

Regeringen har övervägt hur genomströmningen i sfi ska kunna öka så att fler individer får med sig tillräckliga kunskaper i svenska för vidare studier eller för att etablera sig på arbetsmarknaden. Att begränsa individers rätt till sfi skulle å ena sidan kunna ses som en alltför skarp åtgärd och en försämring jämfört med vad som gäller i dag. En tidsgräns skulle dock å andra sidan kunna bidra till att göra utbildningen mer effektiv och därmed ge individen större möjligheter till integration och minska risken för utanförskap. Det finns anledning att anta att elevernas fokus på språkinläring skulle öka om de vet att den tid då de har rätt till sfi är begränsad. Upprepade avbrott och omstarter i sfi under många år ger en bristande kontinuitet i inläringen, bidrar till att elever inte når resultat och kan göra att de tappar motivationen och självkänslan. En tidsbegränsning skulle dessutom ge en bättre struktur och plan för studierna, för såväl skolhuvudmannen som läraren och eleven. För elever som ingår i Arbetsförmedlingens etableringsprogram kan det bedömas som arbetsmarknadspolitiskt motiverat att kombinera sfi med deltagande i arbetsmarknadspolitiska

insatser. *Lärarnas Riksförbund* tillstyrker förslaget, men anger att lärarnas arbetsmiljö måste beaktas. Regeringen instämmer i det och bedömer att förslaget kan underlätta för lärarnas planering och genomförande av undervisningen. Det är huvudmannens och rektorns ansvar att se till att lärarnas arbetsmiljö är rimlig. Sid 81(244)

Regeringen anser att det är viktigt att kunna studera i olika studietakt och vill betona att om en begränsad tid för sfi-studier införs så innebär det inte att denna tid ska ses som ett riktmärke för hur lång tid studier i sfi normalt tar, vilket *Botkyrka kommun* lyft fram som en farhåga. Regeringen kan konstatera, precis som *SKR* m.fl. remissinstanser, att eleverna har olika utbildningsbakgrund och att elevsammansättningen i sfi kan variera. Så kommer det att fortsätta se ut. Det innebär att en tidsgräns för sfi som huvudregel bör vara en maxtid och att studierna naturligtvis kan genomföras på kortare tid. Regeringen anser sammantaget att fördelarna med en tidsgräns överväger de nackdelar som remissinstanserna nämner.

Om det ska finnas en bestämd tidsram för sfi måste den vara väl avvägd och ge individen rimliga förutsättningar för att fullfölja studierna. Som *LO* framhåller måste alla elever få goda möjligheter att klara av utbildningen under den aktuella tiden. En del individer har god studievana medan andra helt saknar erfarenhet av att studera. Målet att uppnå kunskapskraven i den högsta kursen i sfi, dvs. kurs D, inom en viss bestämd tid bör dock vara möjligt och kännas realistiskt för alla. Det innebär att tiden inte får vara för kort, men heller inte onödigt lång. *Kungsbacka kommun* förordar en tidsbegränsning på två år, men med möjlighet till förlängning till maximalt fyra år. *Svenskt Näringsliv* ifrågasätter om det ska ta så lång tid som fyra år att lära sig grunderna i det svenska språket. För t.ex. elever med akademisk bakgrund och studievana anser regeringen att det vore fullt rimligt med en tidsgräns på två år, men för den som har en kortare eller ingen studiebakgrund alls bedöms två år vara för kort tid, även med en möjlighet till förlängning. Med en tvåårsgräns är risken att förlängningar snarare blir regel än undantag. En för kort tidsfrist kan också innebära att individens kunskaper i svenska förblir otillräckliga för fortsatta studier eller arbete.

Andra remissinstanser, t.ex. *Länsstyrelsen i Norrbottens län*, *Länsstyrelsen i Stockholms län* och *Umeå universitet*, ifrågasätter om fyra år räcker för att tillgodogöra sig alla sfi-kurser då vissa individer har väldigt kort studiebakgrund. Regeringen anser dock att tidsgränsen bör omfatta en överskådlig tid. Det underlättar för såväl huvudmannen som individen, som kanske planerar för fortsatta studier eller arbete efter sfi eller som tänker arbeta under tiden i sfi.

Regeringen konstaterar att remissinstanserna har olika uppfattning om vilken tidsgräns som är den mest välavvägd. Regeringen håller dock med om att fyra år kan vara en något lång tid för en grundläggande rätt till utbildning i sfi. Människor kommer visserligen till Sverige med olika bakgrund, alltifrån en akademisk utbildning till ingen utbildning alls, vilket kan innebära att det tar olika lång tid för olika individer att lära sig ett andraspråk. Det är dock rimligt att kraven för att tillägna sig det svenska språket är höga. En individ bör så snabbt som möjligt etablera sig i samhället, genom arbete eller vidare studier, och kunna försörja sig. Det är även viktigt att individen kan bidra i det samhälle där han eller hon lever och tar del av samhällets gemensamma resurser.

Utredningen har tagit fram statistik från 2019 som visar att många individer riskerar att fastna i utbildningen i sfi efter ungefär tre till fyra år. Den samlade bilden gör att regeringen bedömer att utbildningens föreslagna tidsgräns om fyra år kan vara alltför generös. Regeringen anser att den bör kunna kortas till tre år. Tidsfristen bör börja löpa från och med den dag personen för första gången tagits emot i sfi.

Malmö kommun ser det som problematiskt att inte avbrott för arbete och föräldradedighet ses som avräkningsbara från den föreslagna tidsgränsen. Som regeringen återkommer till nedan anser regeringen, i likhet med utredningen, att det i stället ska vara möjligt att göra undantag från tidsgränsen och förlänga utbildningen i enskilda fall om det finns särskilda skäl.

Årjängs kommun anser att det behöver förtydligas hur många timmar sfi som ska erbjudas. Regeringen konstaterar att bestämmelsen i skollagen om att sfi i genomsnitt under en fyraveckorsperiod ska omfatta minst 15 timmars undervisning i veckan (20 kap. 24 §) kommer att gälla även med en reglerad tidsbegränsning.

Botkyrka kommun anger att någon tidsbegränsning inte bör införas förrän individen kan få bättre möjligheter till studiefinansiering. Regeringen kan dock konstatera att sfi varken berättigar till studiestöd eller studiestartsstöd. Den som deltar i det arbetsmarknadspolitiska programmet etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare, där sfi kan ingå, kan dock få etableringsersättning (2 kap. 12 § förordningen [2017:819] om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser och 12 § förordningen [2017:820] om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare). Det kan också vara ett villkor för försörjningsstöd att personen deltar i sfi (4 kap. 1 § socialtjänstlagen [2001:453]). Regeringen anser inte att det faktum att man inte kan få studiestöd eller studiestartsstöd för studier i sfi talar emot att införa en tidsbegränsning, då begränsningen syftar till att individen snabbt ska lära sig svenska och t.ex. kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Detta är viktigt oavsett hur man finansierar studier i sfi. Eftersom den som har rätt att delta i sfi har rätt att delta i en folkhögskolas motsvarande utbildning (se avsnitt 5.1) kommer en tidsbegränsning av rätten till sfi att gälla även för folkhögskolans motsvarande utbildning.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att rätten att delta i sfi ska gälla i tre år från den tidpunkt då personen för första gången togs emot till utbildningen.

Rätten till utbildning ska kunna förlängas med sex månader i taget i totalt högst tre år

Den föreslagna tidsbegränsningen på tre år bör inte vara absolut. Som flera remissinstanser framhåller kan vissa elever behöva längre tid på sig för att lära sig svenska. Det bör alltså, i enlighet med vad utredningen föreslår, finnas en möjlighet för huvudmannen att förlänga tiden om det med hänsyn till personens personliga förhållanden finns särskilda skäl.

Arbetsförmedlingen och *Malmö* och *Ystads kommuner* önskar att det förtydligas i vilka särskilda fall utbildningen kan förlängas. Flera andra remissinstanser framför liknande synpunkter. Detta är en bedömning som måste göras av huvudmannen med utgångspunkt i elevens individuella behov och orsakerna till att eleven inte nått önskad progression i studierna.

Särskilda skäl skulle exempelvis kunna vara att individen varit sjuk, föräldraledig eller under en period haft arbete eller andra aktiviteter som huvudmannen bedömer motiverar en längre tid i sfi. Det kan t.ex. vara fråga om att eleven, som *Göteborgsregionens kommunalförbund* nämner, kombinerar sfi med någon annan typ av utbildning, exempelvis en yrkesutbildning. Sid 83(244)

Flera remissinstanser, bl.a. *Göteborgs* och *Dorotea kommuner*, anser att det finns en risk för bristande likvärdighet när det gäller en eventuell förlängning av tiden. Regeringen konstaterar att konstruktionen med särskilda skäl finns i skollagen redan i dag. Enligt skollagen kan nämligen huvudmannen besluta att utbildning i bl.a. sfi ska upphöra om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg. Den vars sfi har upphört efter ett sådant beslut eller som frivilligt avbrutit utbildningen ska på nytt erbjudas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det (20 kap. 9 § skollagen). Som regeringen återkommer till nedan bör denna reglering gälla alltjämt.

Kravet på att de ska finnas särskilda skäl innebär att en förlängning bara ska vara välmotiverad och bara beviljas om det finns fog för det i det enskilda fallet. Regeringen anser att det vore förödande att alltför tidigt stoppa någon som kan tillgodogöra sig utbildningen i sfi och med kunskaper det i svenska språket bli självförsörjande och integrerade i samhället. Det skulle i stället innebära att samhället belastades med ökade kostnader för individen. De särskilda skälen kan t.ex. vara att eleven på grund av föräldraledighet eller sjukdom behöver längre tid på sig att fullfölja utbildningen. Det kan också vara fråga om att eleven gjort ett avbrott i utbildningen för att kunna arbeta på heltid eller arbetar samtidigt som han eller hon går i sfi och därför behöver längre tid i utbildningen. En annan situation då det kan anses finnas särskilda skäl är om eleven avbrutit sfi för att gå en annan utbildning eller kombinerar sfi med en annan utbildning, t.ex. en yrkesutbildning. Bedömningen av om det finns särskilda skäl måste alltså göras från fall till fall, när frågan om tiden ska förlängas uppkommer. Det bör inte regleras mer i detalj när tiden ska förlängas eftersom eleverna i sfi har så olika bakgrund, förutsättningar och behov. Av samma anledning bör det inte införas några bestämmelser om att viss tid ska räknas av från treårsperioden, exempelvis att tid i arbete inte ska ingå.

Utredningen föreslår att förlängningen ska göras med ett år åt gången men regeringen anser att det behövs kontinuerliga och tätare uppföljningar av en elevs möjligheter att tillgodogöra sig utbildningen. För att syftet med den föreslagna treårsgränsen ska uppnås anser regeringen att tiden i sfi bara bör kunna förlängas av särskilda skäl med högst sex månader i taget.

Regeringen anser också, till skillnad från utredningen, att det är viktigt att tiden bara förlängs om den tidigare tidsfristen fortfarande löper. Förlängningen ska alltså följa antingen direkt på de ursprungliga tre åren som eleven enligt regeringens förslag ska ha rätt till utbildning, eller direkt på en förlängning av denna tidsfrist. För att inte riskera att en individs särskilda skäl inte följs upp eller att förlängningar sker slentrianmässigt anser regeringen vidare, till skillnad från utredningen, att det bör finnas en borte gräns för möjligheten till förlängning. En förlängning bör kontinuerligt följas upp och prövas i syfte att kontrollera att eleven gör framsteg i sina studier. Har eleven inte gjort framsteg trots förlängningar bör studierna avslutas. En lämplig längsta tid för förlängning bedöms vara tre år. Det

innebär att en individ först kan studera sfi i tre år och förhoppningsvis klara av studierna under den tiden, men att det finns möjlighet till förlängning under totalt sett lika lång tid om personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl. Ett sådant system bedöms vara tillräckligt generöst för att passa personer med olika förutsättningar och medverka till att en individ motiveras att försöka klara av studierna i svenska språket. Syftet är att personen inte ska avbryta studierna i förtid och kanske inte komma vidare, utan att personen i stället ska etablera sig i samhället och kunna försörja sig själv utan att behöva bli föremål för ekonomiskt bistånd.

Regeringen föreslår därför att huvudmannen ska besluta om att förlänga den tid som en elev har rätt att delta i sfi, om tidsperioden inte har löpt ut och om eleven med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl. Ett sådant beslut ska få fattas för högst sex månader åt gången. Den totala tiden för förlängning ska inte få överstiga tre år.

Huvudmannen ska liksom hittills kunna besluta att sfi ska upphöra för en elev

Huvudmannen för komvux kan besluta att utbildningen ska upphöra om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg. Den vars sfi har upphört efter ett sådant beslut eller som frivilligt avbrutit utbildningen ska på nytt erbjudas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det (20 kap. 9 § skollagen). Som framgår ovan föreslår regeringen en tidsgräns på tre år för studier i sfi, men med möjlighet till förlängning. Den befintliga regleringen i skollagen om rätten att fullfölja sfi behöver därför kompletteras. Regeringen föreslår att det ska framgå av skollagen att huvudmannen, även om tidsfristen fortfarande löper, ska få besluta att utbildningen ska upphöra för eleven om han eller hon saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg.

Utredningen föreslår att den som under tidsfristen frivilligt avbrutit utbildningen efter önskemål på nytt ska beredas sådan utbildning. Om eleven frivilligt avbrutit utbildningen och tidsfristen har löpt ut, ska dock eleven enligt utredningens förslag bara på nytt beredas sådan utbildning om det finns särskilda skäl för det. Till skillnad från utredningen anser regeringen att det fortfarande ska krävas att även den som frivilligt avbrutit utbildningen har särskilda skäl för att personen på nytt ska få beredas utbildning. Därtill anser regeringen att rätten att fortsätta en avbruten utbildning om det finns särskilda skäl bara ska gälla inom ramen för ovan nämnda treårsperiod eller en förlängningsperiod.

6.5 Eleven ska ha rätt att delta i sfi i en annan kommun än hemkommunen

Sid 85(244)

Regeringens förslag: Den som har rätt att delta i sfi ska ha rätt att delta i sådan utbildning även i en annan kommun än hemkommunen, om personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få delta i utbildning i den andra kommunen. I ett sådant fall ska den kommunen vara skyldig att se till att personen erbjuds sfi. Kommunen ska också informera hemkommunen om att den har tagit emot personen till sin sfi.

En kommun som har tagit emot en elev, som kommer från en annan kommun, för utbildning i sfi, ska få ersättning för sina kostnader för elevens utbildning från elevens hemkommun.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredningen föreslår inte att en kommun som tar emot en person som kommer från en annan kommun ska informera den andra kommunen om detta.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det, däribland *Statens skolverk*, *Statens skolinspektion*, *Specialpedagogiska skolmyndigheten*, *Skolväsendets överklagandenämnd*, *Arbetsförmedlingen*, *Delegationen mot segregation*, *Länsstyrelsen i Jönköpings län*, *Ystads och Östhammars kommuner*, *Region Skåne*, *Region Västerbotten*, *Göteborgsregionens kommunalförbund*, *Sveriges Skolledarförbund*, *Läraryrket*, *Lärarnas Riksförbund* och *Svenskt Näringsliv*.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) tillstyrker förslaget om att elever ska kunna läsa sfi i en annan kommun, under förutsättning att det är avgörande för elevens möjlighet att kombinera sfi med en insats som är viktig för etableringen, exempelvis yrkesutbildningar eller arbete.

Dorotea kommun anger att förslaget förutsätter ett bra mellankommunalt samarbete vilket enligt kommunen bör tydliggöras och regleras.

Göteborgs kommun tillstyrker förslaget men anger att samverkan med många kommuner om enskilda elevers progression kan bli en omfattande uppgift. *Lycksele kommun* invänder att förslaget kan komma att ge oväntade merkostnader för sfi för personer som bor nära kommunen.

Skälen för regeringens förslag

En individ ska kunna gå i sfi i en annan kommun än sin hemkommun

Som framgår av avsnitt 5.1 finns det i dag för all komvux utom sfi bestämmelser om att man kan få delta i utbildningen även i en annan kommun än sin hemkommun (20 kap. 13, 14, 19 d och 22 §§ skollagen).

Regeringen anser att det är viktigt att det finns flexibilitet när det gäller individers rätt till studier i sfi. En person som t.ex. är nyanländ behöver dels lära sig svenska språket, dels så fort som möjligt etablera sig på arbetsmarknaden eller delta i andra typer av utbildningar, exempelvis en yrkesutbildning. Arbete eller en viss yrkesutbildning finns inte alltid i individens hemkommun, vilket kan medföra att individen inte kan kombinera arbetet eller yrkesutbildningen med sfi och på så sätt utveckla nödvändiga kunskaper.

per i svenska. Att t.ex. kunna läsa sfi på dagtid eller i anslutning till arbetsdagen kan dessutom underlätta individens vardagsliv i övrigt och medföra god motivation för studierna. Det behöver alltså finnas en möjlighet att delta i sfi i en annan kommun än hemkommunen, förutsatt att personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få delta i utbildning i den andra kommunen.

Det är viktigt att kommunen försöker tillmötesgå den enskildes behov av flexibilitet och individanpassning. Studier i sfi ska kunna kombineras med förvärvsarbete (20 kap. 26 § skollagen). Det kan exempelvis innebära att förvärvsarbete kombineras med studier i sfi på kvällstid.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) tillstyrker förslaget om att elever ska kunna läsa sfi i en annan kommun, under förutsättning att det är avgörande för elevens möjlighet att kombinera sfi med en insats som är viktig för etableringen, exempelvis yrkesutbildningar eller arbete. *Lycksele kommun* invänder att förslaget kan komma att ge en kommun oväntade merkostnader för sfi för personer som bor nära kommunen. Regeringen anser att en person bör ha rätt att delta i sfi även i en annan kommun än hemkommunen om personen behöver kunna kombinera studierna med t.ex. arbete i den andra kommunen. Flexibiliteten bör dock inte gå så långt att en individ helt fritt kan välja var han eller hon vill studera. Att personer behöver kunna kombinera sina studier i sfi med t.ex. arbete, praktik eller yrkesutbildning, för att så snabbt som möjligt kunna etablera sig, bör kunna utgöra sådana särskilda skäl som gör att personen har rätt att studera i en annan kommun än hemkommunen. Kommunen bör vid sin bedömning av om det finns särskilda skäl ha som utgångspunkt att försöka underlätta individens integration och etablering i det svenska samhället. Att såväl hemkommunens som en annan kommuns beslut i fråga om att en person ska tas emot till sfi får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd framgår av 20 kap. 33 § och 28 kap. 12 § första stycket 9 skollagen.

Dorotea kommun anger att förslaget förutsätter ett bra mellankommunalt samarbete vilket enligt kommunen bör tydliggöras och regleras. Regeringen håller med om att det är viktigt att kommunerna samarbetar. Mellankommunala samarbeten bör dock utvecklas lokalt och inte regleras på nationell nivå. *Göteborgs kommun* anger att samverkan med många kommuner om enskilda elevers progression kan bli en omfattande uppgift. Regeringen vill betona att rätten att delta i sfi i en annan kommun än hemkommunen endast bör gälla om personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl. Det är den mottagande kommunen som bör göra den bedömningen. Det är också den kommun som tagit emot eleven som bör ansvara för att eleven utvecklas och ges förutsättningar att fullfölja studierna. Regeringen bedömer därmed att det inte kommer att ställas några betungande krav på samverkan på den kommun där eleven får sin utbildning.

Regeringen föreslår alltså att den som har rätt att delta i sfi ska ha rätt att delta i sådan utbildning även i en annan kommun än hemkommunen, om personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få delta i utbildning i den andra kommunen.

Hemkommunen ska ersätta kostnaderna för elevens utbildning i en annan kommun

För all komvux utom sfi finns det bestämmelser om att man kan få delta i utbildningen även i en annan kommun än sin hemkommun. Det finns i anslutning därtill också, för all annan komvux än sfi, bestämmelser om att hemkommunen ska svara för kostnaderna för utbildning hos den andra kommunen, s.k. interkommunal ersättning (20 kap. 15 och 21 a §§ skollagen). Även för andra skolformer finns bestämmelser om interkommunal ersättning i de fall en elev får sin utbildning i en annan kommun än hemkommunen. Det är rimligt att hemkommunen, om den inte behöver anordna sfi för en elev eftersom eleven deltar i utbildningen i en annan kommun, i stället ersätter den andra kommunen för elevens utbildning.

För de andra delarna av komvux än sfi, dvs. komvux på grundläggande och gymnasial nivå och komvux som anpassad utbildning på grundläggande och gymnasial nivå, finns också bestämmelser om att ansökan om att delta i utbildningen ska lämnas in till den sökandes hemkommun. Detta gäller oavsett om ansökan avser en utbildning som anordnas av hemkommunen eller av en annan kommun. Därmed kan hemkommunen besluta om den interkommunala ersättningen. Till skillnad från dessa utbildningar finns det dock inte några bestämmelser om ansökan till sfi. Det anges bara i skollagen att huvudmannen beslutar om en person ska tas emot till utbildningen (20 kap. 33 §). Det är alltså den mottagande kommunen som bedömer om personen har rätt att delta i utbildningen. Det innebär att hemkommunen inte automatiskt får kännedom om att en individ har börjat studera sfi i en annan kommun. För att hemkommunen inte ska få en onödig administrativ börda, för att underlätta kommunens planering av sin sfi och med hänsyn till kommunens budget bör den kommun som har tagit emot en elev från en annan kommun informera hemkommunen om detta.

Regeringen föreslår således att en kommun som har tagit emot en elev som kommer från en annan kommun till sfi ska informera elevens hemkommun om detta. Kommunen ska också få ersättning för sina kostnader för elevens utbildning från elevens hemkommun.

7 Behandlingen av personuppgifter är förenlig med EU:s dataskyddsförordning

I avsnitt 6 lämnas förslag som innebär att sfi stärks. Förslagen innebär att kommunerna, rektorerna, lärarna, studie- och yrkesvägledarna och eventuellt annan personal i skolan kommer att behöva behandla personuppgifter. Nedan görs en analys av hur sådana behandlingar förhåller sig till dataskyddsregleringen.

7.1 Det finns EU-rättsliga och nationella bestämmelser om personuppgiftsbehandling

Sid 88(244)

EU:s dataskyddsförordning kompletteras av nationella bestämmelser

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), här benämnd dataskyddsförordningen, är i alla delar bindande och direkt tillämplig i samtliga EU:s medlemsländer. Dataskyddsförordningen syftar till att skydda fysiska personers grundläggande rättigheter och friheter, särskilt deras rätt till skydd av personuppgifter, och att säkerställa det fria flödet av personuppgifter inom unionen. Förordningen utgör den generella regleringen av personuppgiftsbehandling inom EU. Den kompletteras i Sverige av bl.a. lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning, här benämnd dataskyddslagen. Dataskyddslagen är subsidiär till annan lag eller förordning, dvs. bestämmelser om behandling av personuppgifter som finns i sektorsspecifika lagar och förordningar och som avviker från dataskyddslagen har företräde (1 kap. 6 § dataskyddslagen).

Behovet av reglering av den behandling av personuppgifter som sker på utbildningsområdet analyserades i samband med införandet av dataskyddsförordningen och dataskyddslagen i propositionen *Behandling av personuppgifter på utbildningsområdet* (prop. 2017/18:218). Där gjordes bedömningen att dataskyddsförordningen och dataskyddslagen utgör tillräcklig reglering för den personuppgiftsbehandling som bl.a. offentliga huvudmän ägnar sig åt. När det gäller enskilda huvudmän ansågs det finnas behov av kompletterande bestämmelser om behandling av vissa uppgifter, bl.a. s.k. känsliga personuppgifter. Sådana bestämmelser har förts in i 26 a kap. skollagen.

Det krävs en rättslig grund för att kunna behandla personuppgifter

Behandling av personuppgifter som faller under dataskyddsförordningens tillämpningsområde får bara ske om det finns en tillämplig rättslig grund. De rättsliga grunderna regleras i artikel 6.1 i dataskyddsförordningen och är samtycke (artikel 6.1 a), avtal (artikel 6.1 b), rättslig förpliktelse (artikel 6.1 c), skydd av vissa intressen (artikel 6.1 d), uppgift av allmänt intresse och myndighetsutövning (artikel 6.1 e) samt intresseavvägning (artikel 6.1 f). Om det inte finns någon rättslig grund är behandlingen inte laglig och får därmed inte utföras. De olika rättsliga grunderna är i viss mån överlappande. Flera rättsliga grunder kan därför vara tillämpliga på en och samma behandling.

Utrymmet för att myndigheter ska kunna basera en behandling av personuppgifter på den rättsliga grunden samtycke är begränsat (skäl 43 i dataskyddsförordningen). Det är vidare inte tillåtet för myndigheter att behandla personuppgifter med stöd av den rättsliga grunden intresseav-

vägning. De rättsliga grunderna rättslig förpliktelse, uppgift av allmänt intresse och myndighetsutövning ska vidare fastställas i enlighet med unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt (artikel 6.3). Förslagen i denna lagrådsremiss är inte av den karaktären att de avser avtal eller skydd av vissa intressen. De rättsliga grunder som kan bli aktuella för den personuppgiftsbehandling som kommer att bli en följd av förslagen i lagrådsremissen är således rättslig förpliktelse samt uppgift av allmänt intresse och myndighetsutövning. Den rättsliga grunden ska vara tydlig och precis och dess tillämpning bör vara förutsägbar för de personer som omfattas av den (skäl 41 i dataskyddsförordningen). Sid 89(244)

Vid behandling av personuppgifter gäller vidare ett antal grundläggande principer som fastslås i artikel 5 i dataskyddsförordningen. Bland annat ska uppgifterna behandlas på ett lagligt, korrekt och öppet sätt i förhållande till den registrerade (laglighet, korrekthet och öppenhet). Uppgifterna ska samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och inte senare behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål (ändamålsbegränsning). Uppgifterna ska också vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas (uppgiftsminimering).

Närmare om den rättsliga grunden uppgift av allmänt intresse

I propositionen Ny dataskyddslag framför regeringen att begreppet uppgift av allmänt intresse måste ges en vid betydelse (prop. 2017/18:105). Att den rättsliga grunden ska vara fastställd innebär att uppgiften av allmänt intresse måste ha stöd i rättsordningen. En uppgift av allmänt intresse är fastställd i enlighet med svensk rätt bl.a. om den följer av lag eller annan författning. Alla uppgifter som riksdag eller regering gett i uppdrag åt statliga myndigheter att utföra är av allmänt intresse. Detta måste även gälla i dataskyddsförordningens mening, eftersom det är upp till varje medlemsstat att fastställa de uppgifter som är av allmänt intresse (prop. 2017/18:105 s. 56 och 57).

Enligt dataskyddsförordningen krävs att den rättsliga grunden uppgift av allmänt intresse är fastställd i enlighet med unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av. Detta innebär inte att det krävs en reglering i den nationella rätten av själva personuppgiftsbehandlingen, utan det som måste ha stöd i rättsordningen är i stället uppgiften av allmänt intresse (prop. 2017/18:105 s. 48 och 49). Myndigheternas uppdrag och åligganden framgår av lagar, förordningar och andra regeringsbeslut. De åtgärder som myndigheterna vidtar för att utföra uppdrag eller uppfylla åligganden som framgår av författningar har därmed i sig en legal grund, som har offentliggjorts genom tydliga, precisa och förutsebara regler (prop. 2017/18:105 s. 57). Vid tillämpningen av den rättsliga grunden uppgift av allmänt intresse spelar det inte någon roll om den personuppgiftsansvarige är en offentlig eller privat aktör. Om den uppgift som den personuppgiftsansvarige utför är av allmänt intresse och denna uppgift är fastställd i enlighet med unionsrätten eller den nationella rätten finns det en rättslig grund för nödvändig behandling enligt artikel 6.1 e. Det saknar då betydelse om en privat aktör utför verksamheten på

direkt uppdrag av en myndighet eller på eget initiativ (prop. 2017/18:105 s. 58).

Vidare ska unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas (dataskyddsförordningen artikel 6.3). I propositionen Ny dataskyddslag konstateras att bestämmelsen motsvarar det krav som Europakonventionen ställer på lagstiftaren i en rättsstat. Utgångspunkten bör därför vara att dataskyddsförordningens krav är uppfyllt i fråga om bl.a. de uppgifter av allmänt intresse som fastställs i enlighet med svensk rätt (prop. 2017/18:105 s. 50).

För att behandling av personuppgifter ska vara tillåten med stöd av den rättsliga grunden uppgift av allmänt intresse krävs också att ändamålet med behandlingen är nödvändigt för att utföra uppgiften i fråga (artikel 6.3). Detta ska inte tolkas som att uppgiften av allmänt intresse måste vara avgränsad så att den bara kan utföras på ett sätt. Den metod som den personuppgiftsansvarige väljer för att utföra sin uppgift måste dock – som all offentlig förvaltning – vara ändamålsenlig, effektiv och proportionerlig och får därmed inte medföra ett onödigt intrång i enskildas privatliv. Ju mer detaljerat en viss uppgift har reglerats, desto mindre utrymme torde det finnas för den personuppgiftsansvarige att välja olika tillvägagångssätt. Detta medför i sin tur en större förutsebarhet i fråga om vilken personuppgiftsbehandling som kan aktualiseras. Om ett uppdrag i stället har reglerats på en mer övergripande och resultatnriktad nivå kan det sannolikt utföras på många olika sätt, vilka i förhållande till varandra kan vara mer eller mindre nödvändiga i dataskyddsförordningens mening. Kravet på att ändamålet ska vara nödvändigt för att utföra en uppgift av allmänt intresse innebär alltså i sig en spärr mot helt onödigt behandling av personuppgifter eller sådan behandling som utgör ett oproportionerligt intrång i privatlivet som inte kunnat förutses (prop. 2017/18:105 s. 60).

Ovanstående ligger till grund för 2 kap. 2 § dataskyddslagen, där det anges att personuppgifter får behandlas med stöd av artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning bl.a. om behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse som följer av lag eller annan författning, av kollektivavtal eller av beslut som har meddelats med stöd av lag eller annan författning.

Närmare om den rättsliga grunden myndighetsutövning

Personuppgifter får också behandlas om syftet med behandlingen är nödvändig som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning (artikel 6.1 e och 6.3 dataskyddsförordningen). Även myndighetsutövning som rättslig grund för behandlingen måste ha stöd i rättsordningen på det sätt som angetts ovan i fråga om uppgift av allmänt intresse. Unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt ska uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas (artikel 6.3).

Begreppet myndighetsutövning har en EU-gemensam innebörd. Utgångspunkten är att det som i Sverige brukar anses som myndighetsutövning faller under begreppet och att detta bör gälla även fortsättningsvis. Myndighetsutövning mot enskilda karakteriseras av beslut eller andra

ensidiga åtgärder som ytterst är ett uttryck för samhällets maktbefogenheter i förhållande till medborgarna. Myndighetsutövning behöver ha stöd i gällande rätt, och befogenheten att utöva myndighet är därför alltid fastställd i en författning i Sverige. Den rättsliga grunden myndighetsutövning som grund för att behandla personuppgifter kan tillämpas av alla personuppgiftsansvariga som har tilldelats myndighetsutövande befogenheter (prop. 2017/18:105 s. 62 och 63). Sid 91(244)

Ovanstående ligger till grund för 2 kap. 2 § dataskyddslagen, där det anges att personuppgifter får behandlas med stöd av artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning om behandlingen är nödvändig som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning enligt lag eller annan författning.

Närmare om den rättsliga grunden rättslig förpliktelse

En behandling av personuppgifter är tillåten om den är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige (artikel 6.1 c dataskyddsförordningen). För att denna grund ska kunna tillämpas krävs, i likhet med de rättsliga grunderna utförande av uppgift av allmänt intresse och myndighetsutövning, att den rättsliga förpliktelsen är fastställd i unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt samt att unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt uppfyller ett mål av allmänt intresse och är proportionell mot det legitima mål som eftersträvas (artikel 6.3).

När personuppgiftsbehandlingen grundar sig på en rättslig förpliktelse ska syftet med behandlingen fastställas i den rättsliga grunden (artikel 6.3). Detta krav torde innebära att en förpliktelse inte kan läggas till grund för behandling av personuppgifter om syftet med behandlingen inte framgår. Det ska vara möjligt för såväl den personuppgiftsansvarige som den registrerade att förstå varför behandlingen av personuppgifter ska ske. Detta kan exempelvis ske genom en författning som anger att en näringsidkare i en viss situation är skyldig att lämna uppgifter till en myndighet eller en domstol (prop. 2017/18:105 s. 54). Med detta får förstås att ändamålet med personuppgiftsbehandling som grundar sig på rättslig förpliktelse bör framgå av det sammanhang där den rättsliga förpliktelsen fastställs.

Ovanstående ligger till grund för 2 kap. 1 § dataskyddslagen, där det anges att personuppgifter får behandlas med stöd av artikel 6.1 c i EU:s dataskyddsförordning, om behandlingen är nödvändig för att den personuppgiftsansvarige ska kunna fullgöra en rättslig förpliktelse som följer av lag eller annan författning, av kollektivavtal eller av beslut som har meddelats med stöd av lag eller annan författning.

Behandling av vissa kategorier av uppgifter och av personnummer

När det gäller vissa typer av uppgifter ställs det särskilt höga krav i dataskyddsförordningen för att de ska få behandlas. Enligt artikel 9.1 är det som huvudregel förbjudet att behandla uppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening, uppgifter om hälsa eller om en fysisk persons

sexualliv eller sexuella läggning samt genetiska uppgifter och biometriska uppgifter för att entydigt identifiera en fysisk person. Användningen av termen ras innebär inte att unionen godtar teorier som söker fastställa förekomsten av skilda människoraser (skäl 51). Sid 92(244)

Sådana uppgifter som omfattas av förbudet i artikel 9.1 benämns i dataskyddsförordningen särskilda kategorier av personuppgifter. I dataskyddslagen benämns de i stället känsliga personuppgifter (3 kap. 1 §). Det finns bestämmelser om undantag från förbudet att behandla nu aktuella uppgifter i såväl dataskyddsförordningen som i dataskyddslagen. Uppgifterna får enligt dataskyddsförordningen behandlas bl.a. om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträvade syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen (artikel 9.2 g). Känsliga personuppgifter får enligt dataskyddslagen behandlas av en myndighet om uppgifterna har lämnats till myndigheten och behandlingen krävs enligt lag, om behandlingen är nödvändig för handläggningen av ett ärende eller i annat fall, om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Det är vid sådan behandling förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter (3 kap. 3 § dataskyddslagen).

Behandling av nationella identifikationsnummer regleras i artikel 87 i dataskyddsförordningen. Enligt den artikeln får medlemsstaterna närmare bestämma på vilka särskilda villkor ett nationellt identifikationsnummer eller något annat vedertaget sätt för identifiering får behandlas. Ett nationellt identifikationsnummer eller ett annat vedertaget sätt för identifiering ska i sådana fall endast användas med iakttagande av lämpliga skyddsåtgärder för de registrerades rättigheter och friheter enligt dataskyddsförordningen. Av 3 kap. 10 § dataskyddslagen framgår att personnummer och samordningsnummer får behandlas utan samtycke endast när det är klart motiverat med hänsyn till ändamålet med behandlingen, vikten av en säker identifiering eller något annat beaktansvärt skäl.

När det gäller enskild verksamhet enligt skollagen finns det särskilda bestämmelser i 26 a kap. skollagen som kompletterar dataskyddsförordningen och dataskyddslagen. Kapitlet innehåller också en upplysning om att det för myndigheter och vissa andra organ finns bestämmelser om behandling av känsliga personuppgifter och om sökbegränsningar i dataskyddslagen. I kapitlet anges att känsliga personuppgifter får behandlas hos en enskild huvudman eller hos en enskild aktör enligt 24 eller 25 kap. om behandlingen är nödvändig för en hantering som motsvarar handläggning av ett ärende hos en myndighet eller i annat fall, om behandlingen är nödvändig i verksamheten och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Det är vid sådan behandling förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter. Regeringen får dock meddela föreskrifter om undantag från vissa sökbegränsningar för såväl kommunala som enskilda huvudmän (4 och 5 §§). Regeringen har meddelat sådana föreskrifter i

förordningen (2018:1366) om sökbegränsningar vid behandling av personuppgifter i vissa utbildningsformer och i viss verksamhet hos kommuner.

Sid 93(244)

7.2 Regleringen om personuppgifter behöver inte kompletteras

Regeringens bedömning: EU:s dataskyddsförordning, lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning, förordningen med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning, offentlighets- och sekretesslagen och skollagens bestämmelser om behandling av personuppgifter och tystnadsplikt utgör tillräcklig reglering för den personuppgiftsbehandling som kan komma att ske hos kommuner, enskilda som anordnar sfi på entreprenad och folkhögskolor med anledning av förslagen i lagrådsremissen. Det behöver således inte införas någon ytterligare dataskyddsreglering för denna behandling.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Integritetsskyddsmyndigheten* har inga synpunkter.

Sveriges Vägledarförening anger att det finns många frågetecken när det gäller personuppgiftsbehandlingen med anledning av förslaget om att den individuella studieplanen ska följa med eleven när han eller hon byter till en skolenhet med en annan huvudman.

Skälen för regeringens bedömning

Vilka personuppgifter kommer att behöva behandlas?

I lagrådsremissen föreslås att en kommun ska upprätta en handlingsplan för sina insatser för att nå de personer i kommunen som har rätt till sfi och för att motivera dem att delta i utbildningen. Sådana insatser görs främst på gruppnivå (jfr prop. 1990/91: 85 s. 152) och föranleder därför inte alltid behandling av personuppgifter. Lagrådsremissen innehåller dock andra förslag som innebär personuppgiftsbehandling. Den som har rätt till sfi ska t.ex. ha rätt att delta i utbildningen även i en annan kommun än hemkommunen, om personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få delta i utbildning i den andra kommunen. En kommun som har tagit emot en sådan elev i sin utbildning i sfi ska informera hemkommunen om detta och få ersättning för sina kostnader för elevens utbildning från hemkommunen. Vidare föreslås att när en elev tas emot till sfi ska elevens kunskaper bedömas, om en sådan bedömning inte är uppenbart onödig. Resultatet av bedömningen ska ligga till grund för den individuella studieplanen. Den individuella studieplanen för en elev i sfi ska vidare innehålla uppgift om den tidpunkt då eleven för första gången togs emot till utbildningen. När en elev i sfi övergår till en annan huvudman för utbildningen, ska den huvudman som eleven lämnar överlämna studieplanen till den mottagande huvudmannen. Rätten att delta i sfi ska gälla i tre år från den tidpunkt då personen för första gången togs emot till utbildningen. Kommunen ska dock besluta om att förlänga den tid som personen

har rätt att delta utbildningen om tidsperioden inte har löpt ut och om personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl. Ett sådant beslut ska få fattas för högst sex månader åt gången och den totala förlängningstiden ska inte få överstiga tre år. Även om tidsfristen fortfarande löper ska huvudmannen få besluta att utbildningen ska upphöra för en elev, om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg.

Förslagen i lagrådsremissen medför reglering främst i skollagen. Föreskrifterna berör främst kommunerna, rektorerna, lärarna, studie- och yrkesvägledarna och eventuellt annan personal i utbildningen samt eleverna. Förslagen berör även enskilda som anordnar sfi på entreprenad och folkhögskolor som anordnar utbildning som motsvarar sfi. Såväl den personuppgiftsansvarige som den registrerade kommer att kunna förstå av lagregleringen varför personuppgifter ska behandlas för de ändamål som anges i regleringen.

Syftet med förslagen är att stärka utbildningen i sfi. Det kommer i samtliga fall att vara samma typer av personuppgifter som kommer att behöva behandlas. Elevens namn, personnummer och kontaktuppgifter kommer att behöva behandlas. Även uppgifter om elevens betyg och andra uppgifter som rör elevens personliga förhållanden kommer att behöva behandlas. Vissa känsliga personuppgifter kan behöva behandlas, se vidare nedan.

Det finns flera rättsliga grunder för att behandla personuppgifterna

Regeringen har i propositionen *Behandling av personuppgifter på utbildningsområdet* uttalat att anordnande och bedrivande av utbildning är en uppgift av allmänt intresse enligt artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen (prop. 2017/18:218 s. 52). Liksom när det gäller annan verksamhet enligt skollagen kommer det när det gäller förslagen i denna lagrådsremiss att bli fråga om uppgifter av allmänt intresse som är fastställda i svensk rätt. Vissa av förslagen i lagrådsremissen medför ärendehandläggning som innefattar myndighetsutövning mot enskild. Det gäller huvudmannens beslut om att förlänga den tid som en person har rätt att delta i sfi, om tidsperioden inte har löpt ut och personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl. Vidare kan förslaget om att den som har rätt till sfi ska ha rätt att delta i utbildningen även i en annan kommun än hemkommunen medföra en ökning av en kommuns ärendehandläggning när det gäller mottagande till sfi, dvs. av sådan ärendehandläggning som innefattar myndighetsutövning mot enskild. Den behandling av personuppgifter som är nödvändig kan i nu nämnda fall göras med stöd av den rättsliga grunden myndighetsutövning. Även den rättsliga grunden rättslig förpliktelse är dock tillämplig för nämnda moment, eftersom det är fråga om sådana förpliktelser. Den grunden är också tillämplig när det gäller förslagen om att en elevs kunskaper ska bedömas vid mottagandet till sfi, att den individuella studieplanen ska följa med eleven när han eller hon övergår till en annan huvudman och interkommunal ersättning.

En huvudman och berörd skolpersonal kommer således att kunna utföra nödvändig personuppgiftsbehandling som följer av förslagen med stöd av 2 kap. 1 och 2 §§ dataskyddslagen.

När en juridisk eller fysisk person utför uppgifter som avser undervisning på entreprenad åt en skolhuvudman bör även entreprenören anses

utföra en uppgift av allmänt intresse. Ett privaträttsligt organ som fullgör ett uppdrag avseende en sådan uppgift kan därför vidta nödvändiga behandlingsåtgärder på samma rättsliga grund som om skolhuvudmannen själv utfört uppgiften, dvs. med stöd av artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen (prop. 2019/20:127 s. 203). Sid 95(244)

Känsliga personuppgifter kan behöva behandlas

Regeringen har i propositionen *Behandling av personuppgifter på utbildningsområdet* uttalat att anordnande och bedrivande av utbildning också är ett sådant viktigt allmänt intresse som krävs för behandling av känsliga personuppgifter enligt artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen (prop. 2017/18:218 s. 52). Det kan inte uteslutas att vissa av de uppgifter som kommer att behöva behandlas med anledning av förslagen i lagrådsremissen är känsliga personuppgifter. Huvudmannen kan t.ex. vid sin bedömning av om en person på grund av sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få delta i sfi under längre tid än tre år, eller att få delta i utbildning i en annan kommun än hemkommunen, behöva behandla uppgifter som kan anses röra personens hälsa.

Känsliga personuppgifter kan behöva behandlas vid den föreslagna obligatoriska bedömningen av en mottagen elevs kunskaper. Den individuella studieplanen, som föreslås följa med eleven när han eller hon övergår till en annan huvudman, ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna (20 kap. 8 a §). En uppgift i planen om elevens modersmål kan inte ensamt avslöja elevens etniska ursprung. Uppgiften kan dock tillsammans med andra uppgifter om den fysiska personen avslöja personens etniska ursprung eller religiösa eller filosofiska övertygelse och därmed utgöra en känslig personuppgift (prop. 2017/18:218 s. 134). Det kan inte uteslutas att även andra typer av känsliga personuppgifter kan förekomma i planen.

Detta innebär att känsliga uppgifter kan behöva behandlas av såväl huvudmannen för utbildningen som av rektorn, lärare och annan skolpersonal. När det är nödvändigt att behandla känsliga personuppgifter för handläggningen av ett ärende eller när behandling av sådana uppgifter i annat fall är nödvändig och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet, t.ex. i en undervisningssituation, kommer sådan behandling att kunna utföras med stöd av 3 kap. 3 § första stycket 2 och 3 dataskyddslagen. För folkhögskolor som anordnar utbildning som motsvarar sfi enligt 24 kap. skollagen kommer behandlingen i stället att kunna utföras med stöd av 26 a kap. 4 och 5 §§ samma lag.

Som nämns i avsnitt 7.1 ställs det i dataskyddsförordningen vid behandlingen av känsliga personuppgifter krav på särskilda skyddsåtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen. Av 3 kap. 3 § andra stycket dataskyddslagen framgår att det är förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter vid behandling som sker enbart med stöd av första stycket i samma paragraf.

Hos offentliga skolhuvudmän skyddas uppgifter om en enskilds personliga förhållanden av sekretess enligt bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL. Det finns i 23 kap. 5 § OSL bestämmelser om att sekretess gäller i bl.a. sfi för uppgift som hänför sig

till psykologisk undersökning eller behandling och för uppgift om en enskilds personliga förhållanden hos psykolog, kurator eller hos studie- och yrkesvägledningen, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående lider men. Sekretess gäller även i elevvårdande verksamhet i övrigt inom utbildningen för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående lider men om uppgiften röjs. Sekretess gäller också i annat fall i sfi för uppgift om en enskilds identitet, adress och andra liknande uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående lider men om uppgiften röjs.

Dataskyddsförordningens krav på lämpliga och särskilda åtgärder vid behandling av känsliga personuppgifter för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen bedöms vara uppfyllt dels genom den nuvarande regleringen i 3 kap. 3 § andra stycket dataskyddslagen, dels genom bestämmelserna om sekretess i OSL.

Behandlingen av personuppgifter uppfyller dataskyddsförordningens krav på proportionalitet

Samtliga ovan beskrivna behandlingar av personuppgifter är nödvändiga för att utföra både en uppgift av allmänt intresse och en uppgift av viktigt allmänt intresse. I vissa fall kan det även bli fråga om myndighetsutövning och rättslig förpliktelse. Det kommer således att finnas rättslig grund för nödvändig behandling av personuppgifter vid kommunernas utförande av ovan nämnda uppgifter enligt artikel 6.1 c, 6.1 e och 6.3 dataskyddsförordningen.

När det gäller det eventuella integritetsintrång som behandlingen av personuppgifterna kan innebära ska det särskilt beaktas att det är frivilligt att delta i sfi och att den enskilde när som helst kan avbryta utbildningen. Det kommer också att vara frivilligt att delta i utbildningen i en annan kommun än hemkommunen. Det eventuella integritetsintrång som behandlingen kan innebära får därmed anses stå i rimlig proportion till den nytta som den föreslagna förstärkningen av utbildningens kvalitet innebär. Den föreslagna regleringen bedöms uppfylla mål av allmänt intresse då syftet med sfi är att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket och att ge vuxna invandrare som saknar grundläggande läs- och skrivfärdigheter möjlighet att förvärva sådana färdigheter. Syftet är vidare bl.a. att vuxna ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling, att utbildningen ska ge en god grund för elevernas fortsatta utbildning och att den ska utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet (20 kap. 2 och 4 §§ skollagen). Den föreslagna regleringen bedöms vara proportionell mot de legitima mål som eftersträvas.

Av principerna för behandling av personuppgifter i dataskyddsförordningen framgår vidare att uppgifterna ska behandlas på ett lagligt, korrekt och öppet sätt i förhållande till den registrerade (artikel 5.1 a). Även de grundläggande principerna om ändamålsbegränsning, uppgiftsminimering och lagringsminimering (artikel 5.1 b, 5.1 c och 5.1 e i dataskyddsförordningen) ska tillämpas. Om myndigheter eller huvudmän ska spara uppgif-

ter i elektronisk form måste även den grundläggande principen om integritet och konfidentialitet (5.1 f i dataskyddsförordningen) beaktas. Det är den personuppgiftsansvarige som ansvarar för och ska kunna visa att principerna följs (prop. 2017/18:218 s. 50). Sid 97(244)

En personuppgiftsansvarig måste vidare ha system som syftar till att kontrollera att endast behöriga personer behandlar känsliga personuppgifter som förekommer i den personuppgiftsansvariges verksamhet. Den personuppgiftsansvarige ska, med beaktande av den senaste utvecklingen, genomförandekostnaderna och behandlingens art, omfattning, sammanhang och ändamål samt riskerna, av varierande sannolikhetsgrad och allvar, för fysiska personers rättigheter och friheter, vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa en säkerhetsnivå som är lämplig i förhållande till risken (artikel 32.1). Säkerhetsåtgärderna ska alltså anpassas efter situationen.

Sammantaget bedöms att den personuppgiftsbehandling som förslagen i denna lagrådsremiss kan ge upphov till är förenlig med dataskyddsförordningen och dataskyddslagen samt att det inte finns något behov av ytterligare dataskyddsreglering.

8 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Ändringarna i skollagen ska träda i kraft den 1 januari 2025.

De nya bestämmelserna om bedömning av en elevs kunskaper, innehållet i den individuella studieplanen, rätten att delta i utbildningen i en annan kommun än hemkommunen, överlämning av studieplanen vid övergång till en annan huvudman, tidsgränserna för utbildningen och interkommunal ersättning ska tillämpas första gången i fråga om den som tas emot till sfi för första gången efter den 31 december 2024.

För den som har tagits emot till sfi före den 1 januari 2025 ska rätten att delta i utbildningen gälla till och med den 31 december 2027. Huvudmannen ska besluta om att förlänga den tid som personen har rätt att delta i utbildningen, om tidsperioden inte har löpt ut och personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl. Ett sådant beslut ska få fattas för högst sex månader åt gången. Den totala tiden för förlängning ska inte få överstiga tre år. Huvudmannen ska också när som helst få besluta att utbildningen ska upphöra om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg. Den vars sfi har upphört efter ett sådant beslut eller som frivilligt avbrutit utbildningen ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det och det kan ske inom ramen för de angivna tidsfristerna.

Regeringens förslag överensstämmer inte med utredningens förslag. Utredningen föreslår att ändringarna i skollagen ska träda i kraft den 1 januari 2022 och tillämpas på utbildning från och med den 1 juli 2022.

Bestämmelserna om bedömning av en elevs kunskaper, den individuella studieplanen, rätten att delta i utbildningen i en annan kommun än hemkommunen, överlämning av studieplanen vid övergång, inbjudan, tidsgränsen för utbildningen och interkommunal ersättning ska dock enligt utredningens förslag tillämpas för de elever som första gången tas emot i sfi från den 1 juli 2022. Utredningen föreslår inga bestämmelser om tidsbegränsning för dem som har tagits emot till sfi före ikraftträdandet.

Remissinstanserna: *Sveriges Skolledarförbund* har inget att invända mot förslaget. *Malmö kommun* anser att tid för ikraftträdande till stor del är beroende av Statens skolverks förmåga till kompetensutvecklingsinsatser och tillgång till stödmaterial. *Skolverket* avstyrker förslaget med hänvisning till den pågående pandemin och förordar att införandet skjuts upp ett halvår.

Skälen för regeringens förslag: I lagrådsremissen föreslås ändringar i skollagen som syftar till att elever i sfi ska få en utbildning med stärkt kvalitet. Utbildningen blir sammanhållen, koncentrerad och kontinuerlig och det är troligt att eleverna i lägre grad avbryter utbildningen. Det krävs dock viss tid för förberedelser dels hos kommunerna, dels när det gäller tillämpningen av det föreslagna bemyndigandet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om underlag för bedömningen av en elevs kunskaper när eleven tas emot till sfi (avsnitt 6.2). Regeringen bedömer att den nya regleringen bör träda i kraft så snart som möjligt. De förberedelser som behövs bör inte vara så omfattande att det skulle behövas någon längre tid innan bestämmelserna kan träda i kraft och börja tillämpas. Det är dessutom möjligt att förbereda för förändringar så snart dessa blivit kända. Pandemin, som *Skolverket* hänvisar till, får anses vara över och utgör alltså inte heller ett skäl för att skjuta upp ikraftträdandet. Regeringen föreslår därför att ändringarna i skollagen ska träda i kraft den 1 januari 2025.

De bestämmelser som föreslås om bedömning av en elevs kunskaper, den individuella tidsplanen, rätten att delta i utbildningen i en annan kommun än hemkommunen, överlämning av uppgifter vid övergång till en annan huvudman, tidsgränsen för utbildningen och interkommunal ersättning bör ses som en helhet. Bestämmelserna bör därför tillämpas för den som tas emot till sfi för första gången efter ikraftträdandet.

Det är dock inte rimligt att de som påbörjat sfi före ikraftträdandet får fortsätta hur länge som helst. Regeringen föreslår därför att det ska införas en övergångsbestämmelse som innebär att den som tagits emot till sfi före ikraftträdandet ska ha rätt att delta i utbildningen i tre år från ikraftträdandet, dvs. till och med den 31 december 2027. Huvudmannen bör, på samma sätt som för de som påbörjar sfi första gången efter ikraftträdandet, kunna förlänga tidsperioden med sex månader i taget under förutsättning att beslutet om förlängning fattas innan tidsperioden har löpt ut och personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl. Förlängningar ska som längst kunna göras i tre år. Huvudmannen bör även, på samma sätt som gäller för elever som tas emot efter ikraftträdandet, när som helst få besluta att utbildningen ska upphöra om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg. Den vars sfi har upphört efter ett sådant beslut eller som frivilligt avbrutit utbildningen ska på nytt beredas sådan

utbildning, om det finns särskilda skäl för det och det kan ske inom ramen för de tidsfrister som anges ovan.

I avsnitt 6.3 föreslås att den individuella studieplanen ska innehålla uppgift om den tidpunkt då eleven för första gången togs emot till sfi. Det är dock inte rimligt att kräva att det ska införas en uppgift om elevens startdatum i alla de individuella studieplaner som redan har upprättats före den 1 januari 2025. Det är t.ex. inte säkert att detta datum alltid är känt. Det bör därför inte införas någon övergångsbestämmelse om att den individuella studieplanen för en elev som har tagits emot till sfi före den 1 januari 2025 ska innehålla uppgift om den tidpunkt då eleven för första gången togs emot till utbildningen. Sid 99(244)

9 Konsekvenser

Vilka berörs av förslagen?

Vuxna personer som har rätt att delta i utbildning i sfi berörs av förslagen i denna lagrådsremiss, liksom kommunala huvudmän, andra utbildningsanordnare och folkhögskolor som får anordna utbildning som motsvarar sfi.

Under 2022 deltog 123 474 personer i sfi, varav 61 procent kvinnor och 39 procent män. Av deltagarna var 12 364 bosatta i en annan kommun än den kommun där de fick sin utbildning i sfi. Av 92 832 elever som avslutat eller avbrutit sin utbildning under 2022 var det 50,3 procent som avslutade sin utbildning med godkända betyg (52,5 procent av dessa deltog i sfi som kommunen anordnande själv och 47 procent deltog i sfi hos en annan anordnare) och 3,4 procent som avslutade utan godkända betyg (3 procent av dessa deltog i sfi som kommunen anordnade och 4 procent deltog i sfi hos en annan anordnare). Det var 46,3 procent som avbröt utbildningen (44,5 procent av de som deltog i sfi hos kommunen och 49 procent av de som deltog i sfi hos en annan utbildningsanordnare).

Totalt 8 805 elever deltog 2022 i utbildning som motsvarar sfi på en folkhögskola.

Konsekvenser för kommuner

Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen

Den kommunala självstyrelsen regleras bl.a. i 14 kap. regeringsformen. Enligt 14 kap. 3 § regeringsformen bör en inskränkning i den kommunala självstyrelsen inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett inskränkningen. Innebörden av bestämmelsen är att en eventuell inskränkning i den kommunala självstyrelsen ska prövas mot en proportionalitetsprincip. Den slutliga bedömningen av hur denna prövning faller ut görs av riksdagen i samband med att riksdagen tar ställning i lagstiftningsärendet (prop. 2009/10:80 s. 296).

De förslag som lämnas i denna lagrådsremiss innebär utökade skyldigheter för kommunerna som påverkar den kommunala självstyrelsen. Förslagen syftar dock till att elever i sfi ska få en utbildning med starkt kvalitet genom att utbildningen blir sammanhållen, koncentrerad och kontinuerlig, även om eleven byter huvudman, och därmed till att eleverna i lägre grad ska avbryta utbildningen. Detta är positivt både för eleverna, som uppnår nödvändiga språkkunskaper för att ta del av samhällslivet, fortsatta studier och arbete, och för kommunerna som uppnår en högre genomströmning i utbildningen och lägre kostnader för försörjningsstöd. Regeringen har avstått från att genomföra sådana förslag från utredningen som regeringen bedömer är alltför långtgående med hänsyn till den kommunala självstyrelsen (se avsnitt 6.1).

Syftet med förslagen bedöms inte kunna uppnås på ett annat sätt än genom föreskrifter på lagnivå som innebär en viss inskränkning av den kommunala självstyrelsen.

Ekonomiska konsekvenser för kommunerna

Enligt den kommunala finansieringsprincipen ska beslut som innebär nya obligatoriska uppgifter för kommunerna som regel åtföljas av en statlig finansiering via det generella statsbidraget. Principen gäller när riksdagen, regeringen eller en myndighet fattar bindande beslut om ändrade regler för en verksamhet (prop. 2006/07:100 s. 221).

Några remissinstanser, t.ex. *Statskontoret*, flera kommuner, *Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)* och *Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)*, anför att vissa förslag kommer att innebära ökade kostnader för kommunerna. När det särskilt gäller förslaget om en tidsbegränsning av rätten till sfi (avsnitt 6.4) medför det en ökad administration för kommunerna, även om det inte är fråga om något nytt åtagande för dem. Förslaget kan också inledningsvis innebära att elever deltar i utbildningen i högre grad och under fler timmar per vecka än i dag. Samtidigt innebär förslaget att kommunernas planering underlättas då sfi kan effektiviseras. Eleverna kommer att läsa sfi mer koncentrerat och kan också förväntas avbryta utbildningen i lägre grad. Att fler fullföljer sfi och gör det snabbare medför minskade kostnader för kommunerna.

Förslaget om rätt att delta i sfi i en annan kommun än hemkommunen (avsnitt 6.5) är kostnadsneutralt eftersom regeringen också föreslår att en kommun som i sin sfi har en elev som kommer från en annan kommun ska få ersättning för sina kostnader för elevens utbildning från elevens hemkommun.

Lärarnas Riksförbund framför att om en ökad tillströmning av elever inom sfi, bl.a. med anledning av den uppsökande verksamheten, gör att lärarnas arbetsmiljö blir mer ansträngd än i dag finns det en risk att de väljer att lämna yrket. Det är därför enligt förbundet viktigt att lärarna får förutsättningar att delta i fortbildning och att det tillförs mer resurser för att avlasta personalen. Regeringen kan konstatera att ett ökat antal elever i sfi, i kombination med ett ökat antal elever som deltar fler timmar per vecka, visserligen skulle innebära en ökad belastning på utbildningsverksamheten. Förslagen i lagrådsremissen innebär dock att utbildningen blir sammanhållen, koncentrerad och kontinuerlig. Eleverna förväntas

också gå fortare framåt i sina studier än vad som är fallet nu. I dag läser elever sfi i så olika studietakt att det försvårar lärarnas undervisning och fördröjer elevernas målpuppfyllelse.

Sid 101(244)

Både *Statskontoret* och *SKR* anser att förslaget om att kommunerna ska upprätta en handlingsplan för att nå de individer som har rätt till sfi (avsnitt 6.1) innebär ökad administration för kommunerna och därmed även ökade kostnader. Regeringen har ingen annan uppfattning. Förslaget innebär ett nytt åtagande för kommunerna och ska ersättas i enlighet med den kommunala finansieringsprincipen. Även förslaget om att en elevs kunskaper ska bedömas när eleven tas emot till sfi (avsnitt 6.2) innebär ett nytt åtagande för kommunerna. Detta ska också finansieras av staten. Regeringen beräknar därför i budgetpropositionen för 2024 att kommunerna tillförs 57 miljoner kronor årligen från och med 2025 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 25 Allmänna bidrag till kommuner).

Även förslaget om att den individuella studieplanen för en elev i sfi ska innehålla uppgift om den tidpunkt då eleven för första gången togs emot till utbildningen (avsnitt 6.3) innebär en ny uppgift för kommunerna. En individuell studieplan ska dock redan i dag upprättas och ett sådant mindre tillägg kan inte anses medföra några ökade kostnader för kommunerna.

Konsekvenser för enskilda utbildningsanordnare

Förslagen i lagrådsremissen berör även företag och andra anordnare av vuxenutbildning som inte är kommuner. En väsentlig del av komvux bedrivs av sådana anordnare på entreprenad, dvs. kommunen har slutit ett avtal med utbildningsanordnaren om att denne ska utföra uppgifter inom utbildningen. Inom komvux får alla uppgifter överlämnas till en enskild fysisk eller juridisk person på entreprenad (23 kap. 8 § skollagen). Enligt den officiella statistiken fanns det 153 550 kursdeltagare i sfi 2022. En elev kan delta i flera kurser. Av eleverna studerade 56 788 (37 procent) hos en annan utbildningsanordnare, dvs. inte i kommunens egen regi.

De bedömningar som görs i fråga om konsekvenser för kommunerna gäller också andra utbildningsanordnare, i den mån dessa har slutit avtal om entreprenad med en kommun. Förslagen bedöms inte få några negativa konsekvenser för konkurrensen mellan olika aktörer och små företag.

Folkhögskolor som erbjuder utbildning som motsvarar sfi enligt 24 kap. 11 § skollagen omfattas av förslaget om att den individuella studieplanen för en elev i sfi ska innehålla uppgift om den tidpunkt då eleven för första gången togs emot till utbildningen och förslaget om tidsbegränsningen av rätten till sfi (avsnitt 6.4). Förslagen kan antas få samma konsekvenser för de folkhögskolor som har betygsrätt för utbildning som motsvarar sfi som för andra enskilda utbildningsanordnare. Folkhögskolorna omfattas däremot inte av förslagen om att en elevs kunskaper ska bedömas när eleven tas emot till utbildning i sfi (avsnitt 6.2) och att studieplanen ska följa med eleven när han eller hon byter huvudman (avsnitt 6.3). När det gäller det sistnämnda förslaget kan en huvudman för sfi ändå lämna över en individuell studieplan till en folkhögskola, så länge det inte finns sekretesshinder eller om ett samtycke inhämtas från eleven (12 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen [2009:400]). Det underlättar för folk-

högskolorna och innebär således inte något nytt åtagande som bör finansieras av staten. I annat fall får folkhögskolan upprätta en studieplan för eleven i enlighet med gällande bestämmelser i skollagen^{Sid 102(244)}

Konsekvenser för staten

Förslaget om att en elevs kunskaper ska bedömas när eleven tas emot till sfi (avsnitt 6.2) innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan behöva meddela föreskrifter. Det kan få konsekvenser för en statlig myndighet, om regeringen väljer att delegera möjligheten att meddela föreskrifter till myndigheten. En sådan uppgift bedöms dock bli mindre omfattande och kostnaden bör rymmas inom ramen för myndighetens befintliga förvaltningsanslag.

Statens skolinspektion har tillsyn över skolväsendet, där komvux ingår, och ska också granska kvaliteten i bl.a. sfi. Skolverket ska på nationell nivå följa upp och utvärdera skolväsendet (26 kap. 3, 19 och 24 §§ skollagen). Förslagen i lagrådsremissen, bl.a. förslaget om att kommunen ska upprätta en handlingsplan för sina uppsökande insatser (avsnitt 6.1), innebär att regelverket för sfi blir tydligare. Förslagen bedöms därmed underlätta Skolinspektionens arbete med tillsyn och kvalitetsgranskning och Skolverkets uppföljning och utvärdering.

Konsekvenser för elever

En obruten utbildningskedja har positiva effekter på sfi-elevernas lärande och bidrar till att de i högre grad, och på kortare tid, kan nå målen i sfi. Insatserna för att förbättra elevernas resultat kan koncentreras i stället för att elevernas studietid förlängs i onödan. Eleverna får därmed bättre möjligheter att planera för fortsatta studier efter sfi och andra aktiviteter som gynnar deras etablering i samhället och på arbetsmarknaden. Goda språkkunskaper på kortare tid är också en viktig faktor i elevens personliga utveckling. Förslaget om en tidsbegränsning av rätten till sfi kan visserligen innebära att eleverna känner en större press, men förslaget om att tidsfristen ska förlängas om eleven med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl (avsnitt 6.4) ger eleverna viss flexibilitet.

Arbetsförmedlingen ansvarar för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och för att nyanlända invandrare erbjuds insatser som syftar till att underlätta och påskynda deras etablering i arbets- och samhällslivet under de två år som etableringsprogrammet i normalfallet pågår. Även om språkkunskaper i svenska utgör en central del i etableringen på arbetsmarknaden ingår det i Arbetsförmedlingens uppdrag att, utifrån en individuell bedömning, erbjuda deltagare i etableringsprogrammet arbetsmarknadspolitiska insatser utöver sfi, exempelvis arbetspraktik eller arbetsmarknadsutbildning. Detta hindrar dock inte att en person deltar i utbildning i sfi och skulle arbetsbördan kännas tuff finns enligt vad som föreslås i denna lagrådsremiss, under förutsättning av särskilda skäl och om huvudmannen så beslutar, möjligheten till förlängning av studierna eller till att återuppta dem så länge inte tidsfristen om tre år har löpt ut. Det kan också nämnas

att för den som är bosatt i landet och vill ha betyg från utbildning i sfi finns det möjlighet att gå igenom så kallad prövning, dvs. en bedömning av kunskaper som resulterar i ett betyg, i alla kurser som det sätts betyg på. Sid 103(244)
Prövning får bara göras hos en huvudman som anordnar den aktuella kursen (20 kap. 40 § skollagen).

Avsikten är att en elev ska ha möjlighet att fullfölja sina studier i sfi under tre år. Finns det särskilda skäl som talar för att eleven kommer att kunna fullfölja studierna om eleven får lite mer tid på sig kan alltså huvudmannen besluta om en förlängning av studierna med sex månader åt gången i högst tre år, i direkt anslutning till de tre åren, vilket kan vara gynnsamt för vissa elever. Förslaget om en rätt att delta i sfi i en annan kommun än hemkommunen (avsnitt 6.5) innebär att det blir enklare för elever som t.ex. arbetar i en annan kommun att delta i utbildningen och möjliggör således för fler att kombinera sfi med arbete eller andra aktiviteter.

Förslaget om att en elevs kunskaper ska bedömas vid mottagande till sfi (avsnitt 6.2) möjliggör en säkrare nivåplacering av eleven som kan korta ner elevens tid i sfi och öka elevens möjlighet att få sina behov tillgodosedda. Förslaget om att den individuella studieplanen ska följa med eleven när han eller hon byter huvudman (avsnitt 6.3) gynnar eleven genom att lärandet i större utsträckning kan fortsätta med bibehållen progression.

Det kan finnas individer som inte genomgår utbildning i sfi för att de t.ex. fått ett arbete. De föreslagna förändringarna skapar emellertid bättre möjligheter än i dag att läsa sfi och så snabbt som möjligt lära sig svenska även om man har ett arbete eller deltar i andra aktiviteter. Individen måste visserligen själv ta ett visst ansvar för att kunna genomföra sina studier inom tidsfristen om tre år, men staten underlättar så att det ska vara möjligt.

Sammantaget får förslagen om förstärkning av sfi i huvudsak positiva konsekvenser för eleverna.

Samhällsekonomiska konsekvenser

Förslaget om införande av en tidsgräns för sfi bör öka genomströmningen i utbildningen, främja språkinläringen och göra att samhällets resurser används mer effektivt. De samhällsekonomiska vinsterna ska betraktas som långsiktiga och kan på sikt antas leda till positiva samhällsekonomiska konsekvenser då fler i målgruppen förväntas ta del av utbildningen och snabbare uppnå målet att lära sig svenska.

Förslagen bedöms vara positiva för jämställdheten

I Sverige ska kvinnor och män ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Jämställdhetspolitiken handlar om frågor som makt, inflytande, ekonomi, hälsa, utbildning, arbete och mäns våld mot kvinnor. Att sfi förstärks och effektiviseras så att fler kan komma ut i arbete och bli självförsörjande gynnar såväl kvinnor som män.

Eftersom kvinnor i högre grad än män har kort utbildning, och därmed svårare att etablera sig på arbetsmarknaden, samt i högre utsträckning

väljer att stanna hemma med barn i stället för att ta del av utbildning bedöms förslagen vara särskilt gynnsamma för nyanlända kvinnor och kunna leda till ökad jämställdhet mellan kvinnor och män. Studier visar att utrikesfödda kvinnor har svårare att etablera sig på arbetsmarknaden. Anledningen till det är inte att kvinnor generellt presterar sämre i sina studier. Skolverkets statistik visar i stället att kvinnor som deltar i sfi har bättre studieresultat och avbryter utbildningen i lägre utsträckning än män (Elever och studieresultat i kommunal vuxenutbildning 2022, dnr 2023:1336).

Förslagen i lagrådsremissen kan främja kvinnors tillgång till sfi genom att kommunen ska upprätta en handlingsplan för sina insatser för att nå dem som har rätt till sfi. Ju fler kvinnor som deltar i sfi och lär sig svenska, desto större är möjligheten att fler kvinnor motiveras att fortsätta sina studier och på sikt etablerar sig på arbetsmarknaden. Även om kvinnorna väljer att stanna hemma med sina barn i stället för att etablera sig på arbetsmarknaden är kunskaper i svenska nödvändiga för att deras kontakter med t.ex. skola och övriga samhället ska fungera och positiva för individen.

Förslagen är även positiva för personer med funktionsnedsättning

Sverige har tillträtt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. I den konventionen anges att konventionsstaterna, för att förverkliga rätten till utbildning för personer med funktionsnedsättning utan diskriminering och på lika villkor, ska säkerställa ett sammanhållet utbildningssystem på alla nivåer och livslångt lärande. Konventionsstaterna ska också bl.a. säkerställa att personer med funktionsnedsättning inte utestängs från det allmänna utbildningssystemet på grund av funktionsnedsättning och att de, på samma villkor som andra, får tillgång till en inkluderande och kostnadsfri grundutbildning av kvalitet (artikel 24).

Förslagen i lagrådsremissen kan förväntas få positiva konsekvenser för alla elever som vill lära sig svenska. Detta gäller såväl elever med som elever utan funktionsnedsättningar.

Förslagen kan vara positiva för det integrationspolitiska målet och målet för regeringens politik mot utanförskap

Integrationspolitikens övergripande mål är lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund. Kunskaper i det svenska språket är grundläggande för att nyanlända invandrare ska kunna etablera sig i arbets- och samhällslivet.

Förslagen i denna lagrådsremiss kan främja elevers lärande och kunskapsresultat genom att ge dem bättre förutsättningar att lyckas med sina studier i sfi. Det bidrar till att stärka deras förutsättningar för etablering på arbetsmarknaden, egenförsörjning och förbättrad integration i samhället.

Att förbättra utformningen av sfi och bidra till att fler som är nya i Sverige snabbare lär sig det svenska språket är också viktigt för målet för

regeringens politik mot utanförskap. Enligt skollagen ska i all utbildning inom skolväsendet hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen (1 kap. 4 §). Förslaget om en tidsgräns för sfi (avsnitt 6.4) kan bidra till att utbildningen blir mer sammanhållen, koncentrerad och kontinuerlig och ge eleverna bättre förutsättningar att gå vidare till andra studier eller etablera sig på arbetsmarknaden. Förslaget om att kommunen ska upprätta en handlingsplan för sina insatser för att nå dem som har rätt till sfi (avsnitt 6.1) bedöms dessutom bidra till att fler elever än i dag läser sfi. Förslaget bedöms särskilt gynna de personer som behöver tydlig och riktad information om sfi.

Förslagen kommer sammantaget att gynna alla personer som har rätt till sfi så att de snabbare ska kunna gå vidare till arbete eller fortsatta studier samt aktivt delta i samhällslivet.

Konsekvenser för Sveriges medlemskap i EU

Förslagen berör frågor om personuppgiftsbehandling, som regleras i EU-rätten genom EU:s dataskyddsförordning. En dataskyddsanalys finns i avsnitt 7. Den personuppgiftsbehandling som kommer att vara nödvändig med anledning av förslagen bedöms vara förenlig med EU-rätten.

10 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800)

3 kap. Barns och elevers utveckling mot målen

Överlämning av uppgifter vid övergång mellan och inom skolformer

12 j § När en elev i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan övergår från skolformen till en annan av de angivna skolformerna ska den skolenhet som eleven lämnar, utöver vad som följer av 4 b §, till den mottagande skolenheten överlämna sådana uppgifter om eleven som behövs för att underlätta övergången för eleven. Detsamma gäller om eleven byter skolenhet inom skolformen.

När en elev byter skolform från grundskolan eller anpassade grundskolan till gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan, ska den mottagande skolenheten skyndsamt informera den överlämnande skolenheten om att skolenheten har tagit emot eleven, om det inte är obehövligt.

När en elev i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare övergår till en annan huvudman för sådan utbildning, ska den huvudman som eleven lämnar överlämna den individuella studieplan som enligt 20 kap. 8 a § upprättats för eleven till den mottagande huvudmannen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överlämnande av uppgifter om elever i vissa skolformer när de övergår från en skolform till en annan eller från en skolenhet till en annan skolenhet inom samma skolform.

Tredje stycket är nytt. Bestämmelsen i stycket innebär att när en elev i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) övergår från en huvudman till en annan huvudman för sfi, oavsett om detta sker efter ett studieavbrott eller inte, ska den huvudman som eleven lämnar till den mottagande huvudmannen överlämna den individuella studieplan som ska upprättas för eleven enligt 20 kap. 8 a §. Av den paragrafen framgår att hemkommunen ansvarar för att det upprättas en individuell studieplan för varje elev i kommunal vuxenutbildning. Planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna och, om det är fråga om en elev i sfi, den tidpunkt då eleven för första gången togs emot till utbildningen, se kommentaren till 20 kap. 8 a §. Mer detaljerade bestämmelser om den individuella studieplanen finns i 2 kap. 16 § förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning.

Bestämmelsen utgör en uppgiftsskyldighet som innebär att sekretess inte hindrar att en uppgift lämnas till en annan myndighet, se 10 kap. 28 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). På vilket sätt ett överlämnande sker kan bero på om den individuella studieplanen innehåller uppgifter som omfattas av sekretess eller inte. Huvudmännen får samråda om lämpliga former för överlämnande av planen.

Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

20 kap. Kommunal vuxenutbildning

Kapitlets innehåll

1 § I detta kapitel finns

- allmänna bestämmelser (2–9 §§),
- bestämmelser om kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå och kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på grundläggande nivå (10–15 §§),
- bestämmelser om kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på gymnasial nivå (16–23 §§),
- bestämmelser om kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (24–33 b §§),
- bestämmelser om sammanhållen utbildning för vissa nyanlända invandrare (33 c och 33 d §§),
- bestämmelser om betyg (34–41 a §§),
- bestämmelser om validering (42 och 43 §§), och
- bestämmelser om intyg (44 och 45 §§).

I paragrafen beskrivs innehållet i 20 kap. om kommunal vuxenutbildning.

I den fjärde strecksatsen görs en ändring som föranleds av att det införs två nya paragrafer, 33 a och 33 b §§, i anslutning till de paragrafer som handlar om kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare.

Ändringen i den femte strecksatsen är en följd av att de hittillsvarande 33 a och 33 b §§, som handlar om sammanhållen utbildning för vissa nyanlända invandrare, nu betecknas 33 c och 33 d §§.

Individuella studieplaner

8 a § Hemkommunen ansvarar för att det upprättas en individuell studieplan för varje elev. Planen ska innehålla uppgifter om

1. den enskildes utbildningsmål,
2. planerad omfattning av studierna, och
3. när det gäller utbildning i svenska för invandrare, den tidpunkt då eleven för första gången togs emot till utbildningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § *regeringsformen* meddela föreskrifter om den individuella studieplanen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om individuella studieplaner i kommunal vuxenutbildning.

Sid 107(244)

I *första stycket* görs ett tillägg som innebär att den individuella studieplanen, om det är fråga om en elev i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi), även ska innehålla uppgift om den tidpunkt, dvs. datum, då eleven för första gången togs emot till utbildningen. I 3 kap. 12 j § tredje stycket anges att när en elev i sfi övergår till en annan huvudman, ska den huvudman som eleven lämnar till den mottagande huvudmannen överlämna den individuella studieplan som upprättats för eleven. Uppgiften om när en elev för första gången tagits emot till sfi kommer därmed att följa med eleven under hela hans eller hennes tid i sfi, även om han eller hon byter till sfi med en annan huvudman. I 31 a § finns bestämmelser om att rätten att delta i sfi gäller i tre år från den tidpunkt då personen för första gången togs emot till utbildningen. Av 33 § andra stycket framgår att om eleven läser sfi hos en annan kommun än hemkommunen ska den andra kommunen informera hemkommunen om när eleven tagits emot till utbildningen.

Ändringen i *andra stycket* innebär endast ett förtydligande av grundlagsstödet för den upplysningsbestämmelse som finns i stycket.

Mer detaljerade bestämmelser om den individuella studieplanen finns i 2 kap. 16 § förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning.

Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

Rätt att fullfölja utbildningen

9 § Den som har antagits till en kurs har rätt att fullfölja utbildningen på kursen. Den som har antagits till en viss nivå i ett ämne har rätt att fullfölja utbildningen på den aktuella nivån.

Huvudmannen får *trots första stycket och 31 a §* besluta att utbildningen på kursen eller den aktuella nivån i ämnet ska upphöra för en elev, om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg.

Den vars utbildning på grundläggande nivå eller anpassad utbildning på grundläggande nivå har upphört enligt andra stycket ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det. Den vars utbildning på gymnasial nivå eller anpassade utbildning på gymnasial nivå har upphört enligt andra stycket får på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det.

Den vars utbildning i svenska för invandrare har upphört enligt andra stycket eller som frivilligt avbrutit *utbildningen* ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det *och det kan ske inom ramen för de tidsfrister som anges i 31 a §*.

Utbildningen får avbrytas även enligt bestämmelserna i 5 kap. 17–20 §§.

I paragrafen finns bestämmelser om rätt att fullfölja kommunal vuxenutbildning och om huvudmannens möjligheter att besluta att en elevs utbildning ska upphöra.

Andra stycket innehåller en bestämmelse om undantag från huvudregeln i första stycket om att den som har antagits till en kurs eller en viss nivå i ett ämne har rätt att fullfölja utbildningen. Av andra stycket framgår att huvudmannen trots vad som anges i första stycket under vissa förutsättningar får besluta att en elevs utbildning ska upphöra. Ändringen innebär att detta förtydligas och att huvudmannen under samma förutsättningar även får besluta att en elevs utbildning ska upphöra trots vad som anges i 31 a §. Av 31 a § framgår att rätten att delta i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) normalt gäller i tre år från den tidpunkt då personen för första gången togs emot till utbildningen.

I *fjärde stycket* anges att den vars sfi har upphört enligt andra stycket eller som frivilligt avbrutit sfi på nytt ska beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det. Stycket ändras på så sätt att det läggs till ett krav på att någon av de tidsfrister som anges i 31 a § fortfarande löper för att personen på nytt ska beredas sfi. I övrigt görs en språklig ändring.

Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

Kommunens ansvar

28 § Hemkommunen är skyldig att se till att utbildning i svenska för invandrare erbjuds dem som enligt 31 § första stycket och 31 a § har rätt att delta i utbildningen.

När det gäller den som enligt 31 § andra stycket har rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare är det den kommun där han eller hon stadigvarande arbetar som är skyldig att se till att utbildningen erbjuds honom eller henne.

Av 31 b § följer att en annan kommun än hemkommunen i vissa fall är skyldig att se till att utbildning i svenska för invandrare erbjuds.

I paragrafen finns bestämmelser om kommunens ansvar för att erbjuda kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi).

Ändringen i *första stycket* innebär att det läggs till en hänvisning till 31 a §, som handlar om att rätten att delta i sfi normalt gäller i tre år från den tidpunkt då personen för första gången togs emot till utbildningen. Hemkommunens skyldighet att se till att sfi erbjuds dem som har rätt att delta i utbildningen består alltså så länge rätten till sfi består, dvs. normalt i tre år.

Tredje stycket är nytt. Stycket innehåller en upplysning om att det av 31 b § följer att en annan kommun än hemkommunen i vissa fall är skyldig att se till att sfi erbjuds, se kommentaren till den paragrafen.

Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

29 § Varje kommun ska aktivt verka för att nå dem i kommunen som har rätt till utbildningen och för att motivera dem att delta i utbildningen. *Kommunen ska upprätta en handlingsplan för sina insatser. Handlingsplanen ska kontinuerligt följas upp och vid behov revideras.*

Utbildningen ska finnas tillgänglig så snart som möjligt efter det att en rätt till utbildning i svenska för invandrare inträtt. Om det inte finns särskilda skäl ska utbildningen kunna påbörjas inom tre månader.

Varje kommun ska aktivt verka för att en nyanländ som omfattas av lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare kan påbörja utbildningen inom en månad från det att den nyanlände anmält sig till utbildning i svenska för invandrare hos kommunen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om kommunens ansvar för att aktivt verka för att nå dem i kommunen som har rätt till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) och för att motivera dem att delta i utbildningen.

I *första stycket*, där det anges att varje kommun aktivt ska verka för att nå dem i kommunen som har rätt till utbildningen och för att motivera dem att delta i utbildningen, läggs det till en bestämmelse om att kommunen ska upprätta en handlingsplan för dessa insatser. Handlingsplanen kan innehålla en beskrivning av kommunens uppsökande verksamhet, samverkan med andra aktörer, ansvarsfördelning, rutiner och utvärdering. Planen ska kontinuerligt följas upp och vid behov revideras.

Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

31 a § Rätten att delta i utbildning i svenska för invandrare gäller i tre år från den tidpunkt då personen för första gången togs emot till utbildningen.

Huvudmannen ska besluta om att förlänga den tid som personen har rätt att delta i utbildningen, om

Sid 109(244)

1. tidsperioden inte har löpt ut, och

2. personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl.

Ett sådant beslut får fattas för högst sex månader åt gången. Den totala tiden för förlängning får inte överstiga tre år.

Paragrafen är ny. Den innehåller bestämmelser om en tidsfrist för en elevs rätt att delta i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi).

Enligt 31 § har en person rätt att delta i sfi från och med andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 16 år, om han eller hon är bosatt i landet och saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge. Vad som avses med bosatt i landet framgår av 29 kap. 2 § skollagen. Huvudmannen beslutar om en person ska tas emot till sfi (33 §).

Av första stycket framgår att rätten att delta i sfi enligt 31 § gäller i tre år från den tidpunkt då personen för första gången togs emot till utbildningen. Tidsfristen börjar alltså löpa från och med den dag personen för första gången tagits emot i sfi, dvs. normalt den dag då huvudmannen enligt 33 § beslutar att personen ska tas emot till utbildningen, och löper ut tre år senare. Om huvudmannens beslut att inte ta emot personen och beslutet överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd enligt 28 kap. 12 § första stycket 9 kommer dock fristen att börja löpa först om nämnden beslutar att personen ska tas emot till utbildningen. Av 8 a § framgår att den individuella studieplan som ska upprättas för varje elev i sfi ska innehålla uppgift om den tidpunkt då eleven för första gången tagits emot till utbildningen.

I andra stycket finns en bestämmelse om att huvudmannen under vissa förutsättningar ska besluta om att förlänga den tid som personen har rätt att delta i sfi. Av första punkten framgår att en första förutsättning för att huvudmannen ska fatta ett sådant beslut är att tidsperioden inte har löpt ut när huvudmannen beslutar om förlängning. Den tidsperiod som avses kan vara antingen den ursprungliga tiden på tre år eller en förlängning av denna tid enligt tredje stycket. Det är alltså i båda fallen en förutsättning för att tidsfristen ska kunna förlängas att den fortfarande löper.

En andra förutsättning för förlängning är enligt andra punkten att personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl. De särskilda skälen kan t.ex. vara att eleven på grund av föräldraledighet eller sjukdom behöver längre tid på sig att fullfölja utbildningen. Det kan också vara fråga om att eleven gjort ett avbrott i utbildningen för att kunna arbeta på heltid eller arbetar samtidigt som han eller hon går i sfi och därför behöver längre tid i utbildningen. En annan situation då det kan anses finnas särskilda skäl är om eleven avbrutit sfi för att gå en annan utbildning eller kombinerar sfi med en annan utbildning, t.ex. en yrkesutbildning.

Av tredje stycket framgår att ett beslut om att förlänga tidsfristen får fattas för högst sex månader åt gången. Huvudmannen måste alltså regelbundet ta förnyad ställning till frågan om tidsfristen ska förlängas, dvs. till om de särskilda skälen för en förlängning kvarstår. Den totala förlängningstiden får inte överstiga tre år. Det innebär att en person har rätt att

delta i sfi i som längst sex år, först i tre år enligt första stycket och sedan, om huvudmannen beslutar om att förlänga treårsfristen, i upp till tre år till.

Av 9 § framgår att huvudmannen oavsett om tidsfristen har löpt ut eller inte får besluta att en elev inte längre ska få gå kvar i sfi, om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg. Eleven ska i så fall enligt 9 § bara beredas sådan utbildning på nytt om det finns särskilda skäl för det och det kan ske inom ramen för de tidsfrister som anges i förevarande paragraf. Detsamma gäller om eleven frivilligt avbrutit utbildningen.

Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

31 b § *Den som har rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare enligt 31 och 31 a §§ har rätt att delta i sådan utbildning även i en annan kommun än hemkommunen, om personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få delta i utbildning i den andra kommunen.*

I paragrafen, som är ny, finns en bestämmelse om rätt att delta i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) i en annan kommun än hemkommunen.

Paragrafen har viss motsvarighet i 8 kap. 13 §, som handlar om att ett barn under vissa omständigheter har rätt att bli mottaget i en förskola i en annan kommun än hemkommunen, och i 10 kap. 25 §, som reglerar rätten för en elev att under vissa omständigheter bli mottagen i en grundskola som anordnas av en annan kommun än den som ska svara för elevens utbildning. Motsvarande bestämmelser finns också för mottagande i förskoleklassen i 9 kap. 13 § och anpassade grundskolan i 11 kap. 25 §.

Bestämmelser om möjligheter att delta i kommunal vuxenutbildning på grundläggande och gymnasial nivå i en annan kommun än hemkommunen finns i 14 respektive 22 §.

I paragrafen anges att den som har rätt att delta i sfi har rätt att delta i sådan utbildning även i en annan kommun än hemkommunen, om personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få delta i utbildning i den andra kommunen. Personen måste uppfylla de villkor för rätt till sfi som anges i 31 § för att få delta i sfi, antingen i hemkommunen eller en annan kommun. Den tidsfrist som följer av 31 a § får inte heller ha löpt ut. Tidsfristen börjar löpa när personen för första gången tas emot till sfi, genom ett beslut antingen av hemkommunen eller en annan kommun. Om det är en annan kommun än hemkommunen som tar emot personen till sfi måste kommunen enligt 33 § andra stycket informera hemkommunen om mottagandet. Med en persons hemkommun avses i lagen som huvudregel den kommun som personen är folkbokförd i (29 kap. 6 § första stycket). Av 29 kap. 6 § andra stycket framgår att för den som är bosatt i landet utan att vara folkbokförd här avses med hemkommun den kommun som han eller hon stadigvarande vistas i eller, om han eller hon saknar stadigvarande vistelseort, den kommun som han eller hon för tillfället uppehåller sig i. Detsamma gäller den som har skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481). Av 8 a § framgår att hemkommunen ansvarar för att det upprättas en individuell studieplan för varje elev som tagits emot till sfi och att planen ska innehålla uppgift om den tidpunkt då eleven för första gången tagits emot till utbild-

ningen. Av 3 kap. 12 j § tredje stycket följer att planen ska följa med eleven om eleven byter till sfi med en annan huvudman.

Särskilda skäl för att få delta i en annan kommuns sfi kan t.ex. vara att personen arbetar, genomför praktik eller läser en yrkesutbildning i den andra kommunen. Sid 111(244)

Kommunens beslut i fråga om mottagande till sfi får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd (28 kap. 12 § första stycket 9).

Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

Mottagande

33 § Huvudmannen beslutar om en person ska tas emot till utbildning i svenska för invandrare.

Om huvudmannen är en annan kommun än hemkommunen och tar emot personen till utbildning i svenska för invandrare ska huvudmannen informera hemkommunen om detta.

I paragrafen anges att huvudmannen beslutar om en person ska tas emot till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi).

Andra stycket är nytt. Bestämmelsen i stycket innebär att om huvudmannen är en annan kommun än hemkommunen och beslutar att personen ska tas emot till sfi, så ska huvudmannen informera personens hemkommun om mottagandet. Med en persons hemkommun avses i lagen som huvudregel den kommun som personen är folkbokförd i (se 29 kap. 6 § första stycket, se dock även andra stycket). Av 8 a § framgår att hemkommunen ansvarar för att det upprättas en individuell studieplan för varje elev som tagits emot till sfi och att planen ska innehålla uppgift om den tidpunkt då eleven för första gången tagits emot till utbildningen. Av 3 kap. 12 j § tredje stycket följer att planen ska följa med eleven om eleven byter till sfi med en annan huvudman.

Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

Bedömning av en elevs kunskaper

33 a § När en elev tas emot till utbildning i svenska för invandrare ska elevens kunskaper bedömas, om en sådan bedömning inte är uppenbart onödig. Bedömningen ska göras skyndsamt. Resultatet av bedömningen ska ligga till grund för den individuella studieplanen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om underlag för sådana bedömningar.

Paragrafen är ny och innehåller bestämmelser om bedömning av en elevs kunskaper när eleven tas emot till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi).

Paragrafen har viss motsvarighet i 17 kap. 14 a §, som handlar om bedömning av en nyanländ elevs kunskaper när eleven tas emot till introduktionsprogrammet språkinträdning i gymnasieskolan. Den har också viss motsvarighet i 3 kap. 12 c och 12 d §§, som reglerar bedömning av en nyanländ elevs kunskaper i grundskolan och motsvarande skolformer.

I *första stycket* finns bestämmelser om obligatorisk bedömning av en elevs kunskaper när eleven tas emot till sfi. Det blir fråga om en bedömning av elevens förmåga att läsa och skriva och om att synliggöra elevens erfarenheter och kunskaper. Bedömningen ska göras skyndsamt. Någon bedömning behöver dock inte göras om en sådan framstår som uppenbart onödig. Elevens kunskaper kan t.ex. nyligen ha bedömts i sfi hos en annan huvudman eller i någon annan skolform eller så kan det

finnas faktorer i elevens bakgrund som medför att någon bedömning inte behöver göras (jfr prop. 2014/15:45 s. 59). Resultatet av bedömningen ska ligga till grund för den individuella studieplanen som ska upprättas enligt 8 a §.

I likhet med vad som gäller för gymnasieskolan men till skillnad från vad som gäller för grundskolan och motsvarande skolformer enligt 3 kap. 12 c §, där det anges att rektorn ansvarar för bedömningen av en nyanländ elevs kunskaper, vilar ansvaret för att bedömningen görs i sfi på huvudmannen. Detta följer av 2 kap. 8 §. Av 31 b § framgår att huvudmannen för sfi kan vara elevens hemkommun eller en annan kommun.

I *andra stycket* finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om underlag för sådana bedömningar som avses i första stycket. Motsvarande bemyndigande för grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan och gymnasieskolan finns i 3 kap. 12 c § fjärde stycket respektive 17 kap. 14 a § andra stycket.

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Interkommunal ersättning

33 b § *En kommun, som i sin utbildning i svenska för invandrare har tagit emot en elev som kommer från en annan kommun, ska få ersättning för sina kostnader för den elevens utbildning från elevens hemkommun. Detta gäller endast om mottagandet grundar sig på 31 b §.*

I paragrafen, som är ny, finns bestämmelser om interkommunal ersättning vid mottagande till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi).

Paragrafen har viss motsvarighet i 15 §, som reglerar den interkommunala ersättningen vid mottagande till kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå och kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på grundläggande nivå. Bestämmelser om interkommunal ersättning finns även för flertalet andra skolformer, t.ex. för förskolan i 8 kap. 17 §, för förskoleklassen i 9 kap. 16 §, för grundskolan i 10 kap. 34 § och för anpassade grundskolan i 11 kap. 33 §.

Av paragrafen framgår att en kommun som har tagit emot en elev som kommer från en annan kommun till sin sfi ska få ersättning för sina kostnader för elevens utbildning från elevens hemkommun. Det är dock en förutsättning för att den mottagande kommunen ska få ersättning att eleven har rätt att delta i sfi och med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få delta i utbildning i den mottagande kommunen, se kommentaren till 31 b §. Personen måste alltså uppfylla de villkor för rätt till sfi som anges i 31 § för att få delta i sfi och den tidsfrist som följer av 31 a § får inte heller ha löpt ut. Med en persons hemkommun avses i lagen som huvudregel den kommun som personen är folkbokförd i (se 29 kap. 6 § första stycket, se dock även andra stycket).

Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
2. Bestämmelserna i 3 kap. 12 j och 20 kap. 8 a, 9, 28 och 33 §§ i den nya lydelsen och bestämmelserna i de nya 20 kap. 31 a, 31 b, 33 a och 33 b §§ tillämpas första gången i fråga om den som tas emot till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare för första gången efter den 31 december 2024. Sid 113(244)
3. För den som har tagits emot till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare före ikraftträdandet gäller rätten att delta i utbildningen till och med den 31 december 2027. Huvudmannen ska besluta om att förlänga den tid som personen har rätt att delta i utbildningen, om tidsperioden inte har löpt ut och personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl. Ett sådant beslut får fattas för högst sex månader åt gången. Den totala tiden för förlängning får inte överstiga tre år.
4. Huvudmannen får när som helst besluta att utbildningen för en elev som avses i 3 ska upphöra, om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg.
5. Den vars kommunala vuxenutbildning i svenska för invandrare har upphört enligt 4 eller som frivilligt avbrutit utbildningen ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det och det kan ske inom ramen för de tidsfrister som anges i 3.

I *första punkten* anges att lagen träder i kraft den 1 januari 2025.

Av *andra punkten* framgår det att vissa bestämmelser i lagen ska tillämpas första gången i fråga om den som tas emot till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) för första gången efter den 31 december 2024. Det gäller bestämmelserna i 3 kap. 12 j § om överlämning av den individuella studieplanen vid övergång till en annan huvudman, 20 kap. 8 a § om innehållet i studieplanen, 20 kap. 9 och 31 a §§ om tidsgränserna för utbildningen, 20 kap. 28, 31 b, 33 och 33 b §§ om rätten att delta i utbildningen i en annan kommun än hemkommunen och interkommunal ersättning samt 20 kap. 33 a § om bedömning av en elevs kunskaper. Det innebär att dessa nya bestämmelser inte omfattar personer som har tagits emot till sfi före den 1 januari 2025.

Personer som har tagits emot till sfi före den 1 januari 2025 har i stället enligt *tredje punkten* rätt att delta i utbildningen till och med den 31 december 2027, dvs. i tre år från och med lagens ikraftträdande den 1 januari 2025. I punkten finns också en bestämmelse om att huvudmannen under vissa förutsättningar ska besluta om att förlänga den tid som personen har rätt att delta i sfi. En första förutsättning för att huvudmannen ska fatta ett sådant beslut är att tidsperioden inte har löpt ut. Den tidsperiod som avses kan vara antingen den ursprungliga tiden fram till och med den 31 december 2027, eller en förlängning av denna tid. Det är alltså i båda fallen en förutsättning för att tidsfristen ska kunna förlängas att den fortfarande löper. En andra förutsättning för förlängning är att personen med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl. När det gäller bedömningen av vad som är särskilda skäl hänvisas till kommentaren till 20 kap. 31 a §. Av punkten framgår vidare att ett beslut om att förlänga tidsfristen får fattas för högst sex månader åt gången. Huvudmannen måste alltså regelbundet ta förnyad ställning till frågan om tidsfristen ska förlängas, dvs. till om de särskilda skälen för en förlängning kvarstår. Den totala förlängningstiden får inte överstiga tre år. Det innebär att personen har rätt att delta i sfi i som längst sex år, först i tre år enligt huvudregeln och sedan, om huvudmannen beslutar om att förlänga treårsfristen, i upp till tre år till.

Av *fjärde punkten* framgår att huvudmannen oavsett om de tidsfrister som anges i tredje punkten har löpt ut eller inte får besluta att en elev som

avses i den punkten inte längre ska få gå kvar i sfi, om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller av annan anledning inte gör tillfredsställande framsteg. Eleven ska i så fall enligt ~~första punkten~~ ^{artikel 244} bara beredas sådan utbildning på nytt om det finns särskilda skäl för det och det kan ske inom ramen för de tidsfrister som anges i tredje punkten. Detsamma gäller om eleven frivilligt avbrutit utbildningen. Övervägandena finns i avsnitt 8.

Sammanfattning av betänkandet Samverkande krafter – för stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk (SOU 2020:66) i relevanta delar

Bilaga 1

Sid 115(244)

KLIVA-utredningen lämnar i betänkandet Samverkande krafter – för stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk (SOU 2020:66) förslag om styrning och ansvarsfördelning som syftar till stärkt kvalitet i sfi, ett kommunalt språkansvar (KSA) som bl.a. innefattar skärpta krav på uppsökande verksamhet, en tidsbegränsning av sfi, insatser för att eleven ska nå målen under avsatt tid, rätt att studera i en annan kommun än hemkommunen och krav på att kommunen ska inrätta en KSA-funktion. Utredningen lämnar också förslag om studieplanering och vägledning, verksamhetspoäng, digitala studieformer samt kompetensutveckling för undervisning inom sfi och sfi i kombination med annan utbildning. Nedan redogörs för relevanta delar av betänkandet.

En handlingsplan för uppsökande verksamhet

Varje kommun ska i dag aktivt verka för att nå dem i kommunen som har rätt till sfi och motivera dem som saknar grundläggande kunskaper i svenska och omfattas av rätten till sfi att delta i utbildningen. Utredningen föreslår skärpta krav på kommunerna avseende sådan uppsökande verksamhet. Detta genom att kommunen i en handlingsplan beskriver sitt arbete med den uppsökande verksamheten, samverkan med andra aktörer, ändamålsenliga rutiner samt uppföljning och utvärdering för att nå alla de invånare som har behov av sfi.

Tidsbegränsning av sfi

Utredningen föreslår att rätten till sfi ska begränsas till fyra år från den tidpunkt eleven för första gången tagits emot i sfi, vilket ska dokumenteras i den individuella studieplanen som ska följa eleven vid byte av skolenhet inom skolformen. Under de fyra åren ska nogsamt väljas de insatser som tydligt gynnar elevens möjligheter att nå målen i sfi-kurs D. Tidsbegränsningen syftar bl.a. till att harmonisera sfi med övriga delar av skolväsendet där varje utbildning har en given tidsram och där insatser ska göras för att eleven ska nå målen under avsatt tid. Dagens förfarande då elevens tid kontinuerligt förlängs utan tydligt beräknad sluttid försvårar såväl elevens som huvudmannens möjligheter att planera. Rätten till sfi kan dock förlängas ett år i taget om det finns särskilda skäl.

Rätt att delta i sfi i en annan kommun än hemkommunen

Utredningen föreslår att det ska införas en rätt för individer att delta i sfi som erbjuds av en annan kommun än hemkommunen om eleven med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få delta i sfi

hos den andra kommunen. Detta kan exempelvis vara aktuellt för elever som arbetar på annan ort än hemorten och där sfi-studier underlättas om sfi-utbildningen ligger i anslutning till arbetsplatsen. Utredningen föreslår vidare att den individuella studieplan som ska upprättas för varje elev ska överlämnas till den mottagande skolenheten.

Obligatorisk kartläggning

Utredningen föreslår att en obligatorisk kartläggning införs med syfte att gynna genomströmningen i sfi. Genom användning av Statens skolverks material för litteracitetskartläggning kan likvärdigheten öka. En noggrann kartläggning av elevers litteracitet är en förutsättning för att elevernas erfarenheter och kunskaper ska synliggöras och kunna tillvaratas. Kartläggning är också en förutsättning för en korrekt nivåplacering i sfi.

Utredningen ställer sig bakom Valideringsdelegationens förslag om att den som vill få kunskaper och kompetenser kartlagda inför utbildning eller prövning inom komvux ska erbjudas en inledande kartläggning. Dessa två kartläggningar syftar till att synliggöra och tillvarata nyanlända elevers resurser och att lägga grunden till en individanpassad utbildning.

Lämpliga individuella insatser

Utredningen föreslår att hemkommunen ska erbjuda lämpliga individuella insatser och även i övrigt aktivt verka för att de vuxna som omfattas av KSA och har behov av att fullfölja utbildningen, ska fullfölja utbildningen i enlighet med den individuella studieplan som upprättats. Det föreslås också att kommunen ska dokumentera sina insatser på lämpligt sätt.

Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Sid 117(244)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800) dels att 3 kap. 12 j §, 20 kap. 1 §, 8 §, 9 §, 28 §, 29 § och 31 § /.../ ska ha följande lydelse,

dels det i lagen ska införas /.../ nya paragrafer, 20 kap. 33 a–b §§ /.../ samt att det närmast före 20 kap. 29 §, 33 a §, 20 kap. 33 b § /.../ ska införas /.../ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

12 j §¹

När en elev i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan övergår från skolformen till en annan av de angivna skolformerna ska den skolenhet som eleven lämnar, utöver vad som följer av 4 b §, till den mottagande skolenheten överlämna sådana uppgifter om eleven som behövs för att underlätta övergången för eleven. Detsamma gäller om eleven byter skolenhet inom skolformen.

När en elev byter skolform från grundskolan eller grundsärskolan till gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan, ska den mottagande skolenheten skyndsamt informera den överlämnande skolenheten om att skolenheten har tagit emot eleven, om det inte är obehövligt.

När en elev i utbildning i svenska för invandrare efter avbrott, under den tidsperiod som avses i 31 § fjärde stycket, påbörjar utbildning hos ny huvudman ska den individuella studieplan som upprättats enligt 20 kap. 8 § överlämnas från den skolenhet som eleven tidigare tillhörde till den mottagande skolenheten.

20 kap.

1 §²

I detta kapitel finns

- allmänna bestämmelser (2–9 §§),
- bestämmelser om kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå och kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning på grundläggande nivå (10–15 §§),
- bestämmelser om kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning på gymnasial nivå (16–23 §§),

¹ Senaste lydelse 2018:1098.

² Senaste lydelse 2020:446.

- bestämmelser om kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (24–33 §§),
 - bestämmelser om betyg (34–41 §§),
 - bestämmelser om validering (42 och 43 §§), och
 - bestämmelser om intyg (44 och 45 §§).
- bestämmelser om kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (24–33 §§) (244)

8 §³

Hemkommunen ansvarar för att det upprättas en individuell studieplan för varje elev. Planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna.

Hemkommunen ansvarar för att det upprättas en individuell studieplan för varje elev. Planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål, planerad omfattning av studierna *samt avseende utbildning i svenska för invandrare det datum då eleven första gången tagits emot till utbildningen enligt 31 § fjärde stycket.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om den individuella studieplanen.

9 §⁴

Den som har antagits till en kurs har rätt att fullfölja kursen. Huvudmannen får dock besluta att utbildningen på kursen ska upphöra, om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller annars inte gör tillfredsställande framsteg.

Den vars utbildning på grundläggande nivå eller särskilda utbildning på grundläggande nivå har upphört enligt andra stycket ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det. Den vars utbildning på gymnasial nivå eller särskilda utbildning på gymnasial nivå har upphört enligt andra stycket får på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det.

Den vars utbildning i svenska för invandrare har upphört enligt andra stycket eller som frivilligt avbrutit sådan utbildning ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det.

Den vars utbildning i svenska för invandrare har upphört enligt andra stycket, eller som frivilligt avbrutit *utbildningen och inte omfattas av rätten till utbildningen enligt 31 § fjärde stycket*, ska på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det. *Den som frivilligt avbrutit utbildningen och omfattas av rätten till utbildning enligt 31 § fjärde stycket ska efter önskemål på nytt beredas sådan utbildning.*

Utbildningen får avbrytas även enligt bestämmelserna i 5 kap. 17–20 §§.

³ Senaste lydelse 2015:482.

⁴ Senaste lydelse 2020:446.

Hemkommunen är skyldig att se till att utbildning i svenska för invandrare erbjuds dem som enligt 31 § första stycket har rätt att delta i utbildningen.

Sid 119(244)

När det gäller den som enligt 31 § andra stycket har rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare är det den kommun där han eller hon stadigvarande arbetar som är skyldig att se till att utbildningen erbjuds honom eller henne.

Av 31 § tredje stycket följer att en elev i vissa fall har rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare i en annan kommun än hemkommunen.

Ett kommunalt språkansvar

Varje kommun ska aktivt verka för att nå dem i kommunen som har rätt till utbildningen och för att motivera dem att delta i utbildningen.

Utbildningen ska finnas tillgänglig så snart som möjligt efter det att en rätt till utbildning i svenska för invandrare inträtt. Om det inte finns särskilda skäl ska utbildningen kunna påbörjas inom tre månader.

Varje kommun ska aktivt verka för att en nyanländ som omfattas av lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare kan påbörja utbildningen inom en månad från det att den nyanlände anmält sig till utbildning i svenska för invandrare hos kommunen.

Hemkommunen ska erbjuda lämpliga individuella insatser till de som har rätt till utbildning enligt 31 § fjärde stycket i syfte att de som är inskrivna i utbildningen och har behov av att fullfölja utbildningen ska fullfölja sin utbildning i enlighet med den individuella studieplan som ska upprättas enligt 8 §. Kommunen ska dokumentera sina insatser på lämpligt sätt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om kommunens skyldigheter enligt första och fjärde stycket och den behandling av personuppgifter som är nödvändig för att kommunen ska kunna

⁵ Senaste lydelse 2015:482.

⁶ Senaste lydelse 2017:595.

31 §⁷

En person har rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare från och med andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 16 år, om han eller hon

1. är bosatt i landet, och
2. saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge.

En finländsk medborgare som stadigvarande arbetar i en svensk kommun, men är bosatt i Finland nära gränsen till Sverige och saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge, har från och med andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 16 år också rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare.

En elev har rätt att bli mottagen i utbildning i svenska som invandrare som anordnas av en annan kommun än den som annars ska svara för elevens utbildning, om eleven med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få delta i utbildning i den kommunen.

Rätten till utbildning i svenska för invandrare gäller fyra år från det datum eleven för första gången tagits emot till sådan utbildning. Föreligger särskilda skäl med hänsyn till elevens personliga förhållanden ska huvudmannen besluta att förlänga utbildningen upp till ett år i taget. Rätten till utbildning innebär ingen inskränkning i huvudmannens möjlighet att enligt 9 § andra stycket besluta att utbildningen ska upphöra.

Bedömning av en elevs kunskaper

33 a §

När en nyanländ tas emot till utbildning i svenska för invandrare ska elevens kunskaper bedömas, om en sådan bedömning inte är uppenbart onödig. Bedömningen ska göras skyndsamt. Resultatet av bedömningen ska ligga till grund

för den individuella studieplanen. Bilaga 2
Vad som avses med nyanländ fram-
går av 3 kap. 12 a §. Sid 121(244)

*Regeringen eller den myndighet
som regeringen bestämmer får
meddela föreskrifter om underlag
för sådana bedömningar.*

Interkommunal ersättning

33 b §

*Om en elev tas emot i utbildning
i svenska för invandrare med stöd
av 31 § tredje stycket har den mot-
tagande kommunen rätt till ersätt-
ning för sina kostnader för elevens
utbildning från elevens hem-
kommun.*

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022 och ska tillämpas på utbildning från och med den 1 juli 2022.

2. Bestämmelserna i 3 kap. 12 j §, 20 kap. 8 §, 29 §, 31 § och 33 a § ska tillämpas för de elever som första gången tas emot i utbildning i svenska för invandrare från den 1 juli 2028.

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden kommit in från AcadeMedia AB, ^{Sid 122(244)}Arbetsförmedlingen, Botkyrka kommun, Centrala studiestödsnämnden, Delegationen för unga och nyanlända till arbete (Dua), Delegationen mot segregation, Diskrimineringsombudsmannen, Dorotea kommun, Falköpings kommun, Folkbildningsrådet, Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd, Försäkringskassan, Gävle kommun, Göteborgs kommun, Göteborgs universitet, Helsingborgs kommun, Högskolan Dalarna, Högskolan Väst, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, Integritetsskyddsmyndigheten (tidigare Datainspektionen), Kriminalvården, Kungsbacka kommun, Landsorganisationen i Sverige (LO), Lycksele kommun, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund, Malmö kommun, Migrationsverket, Mora kommun, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för yrkeshögskolan, Nacka kommun, Norrtälje kommun, Nynäshamns kommun, Regelrådet, Region Skåne, Region Uppsala, Region Västerbotten, Riksförbundet Vuxenutbildning i Samverkan (VIS), Skolforskningsinstitutet, Skolväsendets överklagandenämnd, Socialstyrelsen, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Statens institutionsstyrelse, Statens skolinspektion, Statens skolverk, Statistiska centralbyrån, Statskontoret, Stockholms kommun, Stockholms universitet, Svenskt Näringsliv, Sveriges Dövas Riksförbund (SDR), Sveriges Kommuner och Regioner, Sveriges Skolledarförbund, Sveriges Vägledarförening, Södertälje kommun, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Täby kommun, Umeå kommun, Umeå universitet, Universitets- och högskolerådet, Vetenskapsrådet, Ystads kommun, Årjängs kommun och Östhammars kommun.

Därutöver har yttranden inkommit från Göteborgsregionens kommunalförbund, Malmö universitet, Folkuniversitetet, Institutet för språk och folkminnen, Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation (RIO) och Studieförbunden.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Almega Aktiebolag, Bjuvs kommun, Ekonomistyrningsverket, Funktionsrätt Sverige, Förbundet Sveriges Dövblinda, Hallsbergs kommun, Hallstahammars kommun, Haparanda kommun, Herrljunga kommun, Härnösands kommun, Höganäs kommun, Hörselskadades Riksförbund (HRF), Jämställdhetsmyndigheten, Lernia AB, Linköpings universitet, Marks kommun, Mälardalens universitet (tidigare Mälardalens högskola), Region Kronoberg, Region Västernorrland, Riksdagens ombudsmän (JO), Riksrevisionen, Sveriges akademikers centralorganisation (Saco), Sorsele kommun, Sveriges unga akademi, Tomelilla kommun och Åtvidabergs kommun.

Beslutsärende: Förslag till nytt
reglemente för föreningsstöd
till föreningar för målgrupper
inom sektor Valfärds
nämnders ansvarsområden

9

24AFN38

Missiv

2024-04-16

Diarienummer: 24AFN38

Handläggare:

Linda Sängstuvall
026-17 29 51
linda.sangstuvall@gavle.se

Nämnd:

Arbetsmarknads- och
funktionsrättsnämnden

Översyn av reglemente för föreningsstöd till föreningarna för målgrupper inom sektor Vårlders nämnders ansvarsområden

Förslag till beslut

Att anta föreslagna revideringar i reglemente för föreningsstöd till föreningarna för målgrupper inom sektor Vårlders nämnders ansvarsområden, samt

Att reglementet gäller från och med 1 juli 2024.

Sammanfattning av ärendet

Frågan om en översyn av dagens reglemente gällande föreningsstöd aktualiserades då Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden (AFN) och Omvårdnadsnämnden (ON) inför beslut om fördelning 2024 fann att skrivningar i reglementet gör det svårt för många av de föreningar som återkommande ansöker om föreningsstöd att kunna beviljas stöd.

Vid Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden och Omvårdnadsnämndens sammanträde i mars 2024 fattades beslut om att ge sektor Vårlders i uppdrag att göra en förnyad översyn av reglementet för föreningsstöd till föreningar som erbjuder aktiviteter för målgrupper inom sektor Vårlders nämnder. I översynen ingår; tillbakablick och inventering av tidigare reglementen samt att stämma av hur övriga sektorer i Gävle kommun hanterar föreningsstöd, omvärldsbvakning avseende hur andra kommuner hanterar liknande stöd, samt att beakta de rekommendationer som framkom i KPMGs rapport *Genomlysning av hantering av fonder, stiftelser och föreningsbidrag inom Vårlders Gävle* från 2020.

På uppdrag av Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden samt Omvårdnadsnämnden har en översyn av reglementet för föreningsstöd till föreningar som erbjuder aktiviteter för målgrupper inom sektor Vårds nämnder genomförts. I underlaget ingår:

- En kort tillbakablick av tidigare reglementen.
- Avstämning kring hur Sektor Livsmiljö hanterar föreningsstöd.
- En översiktlig omvärldsbevakning avseende hur andra kommuner hanterar liknande stöd.
- En sammanfattning av de rekommendationer som framkom i KPMGs rapport *Genomlysning av hantering av fonder, stiftelser och föreningsbidrag inom Vårds Gävle från 2020.*

En revidering av reglementet föreslås men själva hanteringen av föreningsstödet behålls i sin nuvarande form. De fördelar som kan ses med att behålla den nuvarande hanteringen av stödet inkluderar kontinuerlig kontakt med föreningarna, bättre förståelse för målgruppens behov och en smidigare ansökningsprocess för föreningarna. Nackdelarna som detta innebär är svårigheter att hantera få ansökningar effektivt, svårigheter att kunna upprätthålla kontinuitet i handläggningen samt risk för dubbelfinansiering.

De revideringar som föreslås av föreningsstödet reglemente innebär att medlemsstöd införs för att stödja föreningar på liknande sätt som andra medlemsstöd i kommunen. Verksamhetsstöd omvandlas till aktivitetsstöd för att fokusera på att stödja öppna aktiviteter för alla inom målgrupperna. Särskilt stöd tas bort till förmån för att kunna ingå andra avtalsbaserade samarbeten. Hyresstöd införs för att stödja föreningar med lokalkostnader, och regeln om föreningars egna tillgångar tas bort för att öka tillgängligheten till stöd.

Slutligen föreslås att e-tjänster för ansökningar införs samt att det digitala föreningsregistret används för att underlätta handläggningen av föreningsstöd.

Magnus Höjer

Sektorchef

Sektor Vårds

Tjänsteskrivelse

2024-04-05

Diarienummer: 24AFN38

Handläggare:

Linda Sängstuvall
026-17 29 51
linda.sangstuvall@gavle.se

Nämnd:

Arbetsmarknads- och
funktionsrättsnämnd

Översyn av reglemente för föreningsstöd till föreningarna för målgrupper inom sektor Vårdförvaltnings nämnders ansvarsområden

Sammanfattning av ärendet

På uppdrag av arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden samt omvårdnadsnämnden har en översyn av reglementet för föreningsstöd till föreningar som erbjuder aktiviteter för målgrupper inom sektor Vårdförvaltnings nämnder genomförts. I underlaget ingår:

- En kort tillbakablick av tidigare reglementen.
- Avstämning kring hur Sektor Livsmiljö hanterar föreningsstöd.
- En översiktlig omvärldsbevakning avseende hur andra kommuner hanterar liknande stöd.
- En sammanfattning av de rekommendationer som framkom i KPMGs rapport *Genomlysning av hantering av fonder, stiftelser och föreningsbidrag inom Vårdförvaltnings Gävle* från 2020.

En revidering av reglementet föreslås men själva hanteringen av föreningsstödet behålls i sin nuvarande form. De fördelar som kan ses med att behålla den nuvarande hanteringen av stödet inkluderar kontinuerlig kontakt med föreningarna, bättre förståelse för målgruppens behov och en smidigare ansökningsprocess för föreningarna. Nackdelarna som detta innebär är svårigheter att hantera få ansökningar effektivt, svårigheter att kunna upprätthålla kontinuitet i handläggningen samt risk för dubbelfinansiering.

De revideringar som föreslås av föreningsstödet reglemente innebär att medlemsstöd införs för att stödja föreningar på liknande sätt som andra medlemsstöd i kommunen.

Verksamhetsstöd omvandlas till aktivitetsstöd för att fokusera på att stödja öppna aktiviteter för alla inom målgrupperna. Särskilt stöd tas bort till förmån för att kunna ingå andra avtalsbaserade samarbeten. Hyresstöd införs för att stödja föreningar med lokalkostnader, och regeln om föreningars egna tillgångar tas bort för att öka tillgängligheten till stöd.

Slutligen föreslås att e-tjänster för ansökningar införs samt att det digitala föreningsregistret används för att underlätta handläggningen av föreningsstöd.

Bakgrund

Frågor om en översyn av dagens reglemente gällande föreningsstöd aktualiserades då Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden (AFN) och Omvårdnadsnämnden (ON) inför beslut om fördelning 2024 fann att skrivningar i reglementet gör det svårt för många av de föreningar som återkommande ansöker om föreningsstöd att kunna beviljas stöd.

I gällande reglemente behöver föreningarna leva upp till en rad grundkrav som återges i de allmänna bestämmelserna för att kunna beviljas stöd, se bilaga 1 för exakt lydelse. Det är i dessa grundkravs sista punkt som skrivelsen om att "föreningen inte får ha tillgängliga ekonomiska tillgångar som överstiger 50% av kassaomsättningen". Det återfinns olika två typer av stöd, verksamhetsstöd och särskilt stöd. Verksamhetsstöd utbetalas utifrån planerade aktiviteter. Särskilt stöd utbetalas till samorganisationer. De två som under de senaste åren har ansökt om särskilt stöd är: PRO – samorganisation Gävle samt Funktionsrätt Gävle. Det särskilda stödet avser att stödja samordning för administration, personal och lokaler¹. Gällande reglemente återfinns i bilaga 1. Nämnderna (AFN och ON) valde ändå att bevilja merparten av de ansökta medlen för 2024 trots att huvuddelen av föreningarna utifrån reglementet hade för stora tillgängliga ekonomiska tillgångar i relation till sin kassaomsättning.

Vid AFN och ON sammanträde i mars fattades beslut om att ge sektor Valfärd i uppdrag att göra en förnyad översyn av reglementet för föreningsstöd till föreningar som erbjuder aktiviteter för målgrupper inom sektor Valfärds nämnder². I översynen ingår; tillbakablick och inventering av tidigare reglementen samt att stämma av hur

¹ Dnr 22ON414, Dnr 22AFN164

² Se § 33 sammanträdesprotokoll Omvårdnadsnämnden 2024-03-27, samt § 31 sammanträdesprotokoll arbetsmarknads och funktionsrättsnämnden.

övriga sektorer i Gävle kommun hanterar föreningsstöd, omvärldsbevakning avseende hur andra kommuner hanterar liknande stöd, samt att beakta de rekommendationer som framkom i KPMGs rapport *Genomlysning av hantering av fonder, stiftelser och föreningsbidrag inom Valfärd Gävle* från 2020. KPMG:s rapport återfinns i sin helhet i Bilaga 2.

Utredning

Tillvägagångssätt

Tidigare reglementen från 2006 fram till dagens har läst igenom och jämförts. Samtal med den tjänsteman som genomförde revideringen av reglemente 2022 har genomförts. Vad gäller övriga sektorer arbete så har kontakter tagits med strateg för social hållbarhet, Planerings- och projektchef Gavlefastigheter och fritidssamordnare. Utöver det har Livsmiljös dokument för riktlinjer och rutiner för hantering av kultur- och fritidsstöd inhämtats. Omvärldsbevakning har skett genom att granska kommuner inom R9-nätverket hantering av liknade stöd samt genom en intervju med handläggare i Linköping. Därutöver har KPMGs rapport utgjort underlag.

Kort tillbakablick över tidigare reglementen för föreningsstöd

Inför översynen av reglementet nu våren 2024 har en tillbakablick gjorts av den utveckling som skett av föreningsstödet över tid från Omvårdnadsnämnd till Sektor Valfärd. Det första reglementet som utredare tagit del av inför denna översyn är daterat 2006³. Generellt kan sägas att reglementet har haft ungefär samma inriktning från 2006 fram till 2022 men att mängden förklarande text minskat samt att formuleringarna då blivit mer öppna för tolkningar vid var revidering.

Vid genomgången av tidigare reglementen framkommer att den nu aktualiserade regeln i allmänna bestämmelser om stödberättigade föreningars tillgängliga ekonomiska tillgångar i relation till kassaomsättningen reviderades 2009. Då kom andelen för egna tillgängliga tillgångar att höjas från 20 till 50 procent.

Vid den senaste revideringen, som var 2022, var de största förändringarna som gjordes att grundstödet som baserades på antalet medlemmar och möjligheten att ansöka om projektstöd togs bort. Utöver det kom antalet föreningar som kan söka föreningsstödet att utvidgas från funktionshinder- och pensionärsföreningar till

³ Se Dnr 06ON17, Dnr 09ON141, Dnr 14ON129, Dnr 22ON414, Dnr 22AFN164

föreningar med aktiviteter för målgrupper inom Sektor Vårlds nämnders ansvarsområden. Vid den revideringen önskades att fler föreningar skulle ansöka om verksamhetsstöd för aktiviteter som skulle vara öppna att delta i för alla och inte enbart medlemmarna i föreningen. Detta kom tyvärr inte att framgå så tydligt i den slutgiltiga skrivelsen av reglementet⁴. Det kom även att införas krav på återrapportering.⁵

Hur hanteras föreningsstöd inom övriga sektorer i Gävle kommun?

Sektor Livsmiljö är den sektor som idag hanterar den stora merparten av ansökningar gällande olika typer av stöd och bidrag till föreningar. Därutöver finns fonder, stiftelser och värdeöverföringsmedel som kan hanteras av andra sektorer.

Ansökningar och återrapporteringar sker digitalt i e-tjänster och systemstöd som Aktivitetskort på nätet (ApN). För hantering av föreningsregister, utbetalning av stöd samt bokning av kommunens lokaler används systemstödet FRI. I FRI ska föreningarna logga in och uppdatera uppgifter och lämna in verksamhetshandlingar, och det är även från FRI som uppgifterna i det för allmänheten sökbara föreningsregistret hämtas.

Livsmiljö är uppdelade så att Kultur handlägger kultur- och föreningsstöd som syftar till att främja och möjliggöra kultur- och föreningsliv. Kultur hanterar ansökningar gällande: Projektstöd, Arrangemangsstöd, Arrangemangsstöd för unga, Stöd till underhåll av hembygdsgårdar, Riktat lokalstöd, Stöd till studieförbund, Ateljéstöd, Verksamhetsstöd (fritidsgårdar och kulturföreningar), Externa medel, Skollovskoloniernas samfund, Allmänt förebyggande stöd, samt vissa stipendier. Kultur stöttade tidigare Vårld Gävle med hanteringen av *Stöd till pensionärs- och funktionshindersföreningar*.

Fritid hanterar Medlemsstöd, Verksamhetsstöd, Anläggningsstöd, Hyresstöd, Djurhållningsstöd och Extra medlemsstöd. De stöd Fritid hanterar söks främst av fritidsföreningar för barn- och unga.

Det finns en tydlig struktur för hanteringen av ansökningar inom Livsmiljö där handläggare bereder ärenden. Handläggarens uppgift är att granska inkomna handlingar och göra den första kontrollen om handlingarna är av godkänd karaktär eller om kompletteringar och eller ytterligare granskning behöver vidtas. Vid behov av en ytterligare granskning ska handläggaren vända sig till andra handläggare eller sin chef.

⁴ Samtal med Eva Söderhäll som reviderade reglementet 2022, 2024-04-03.

⁵ Se 22ON414

Det finns ett återkommande forum som kallas bidragsgruppsmöten, på dessa möten samlas handläggare och chef och där kan inkomna ansökningar diskuteras. I det mötet har chefen delegation att bevilja ansökningar upp till ett visst belopp. Färdigbehandlade ansökningar som chefen inte har delegation att fatta beslut om skickas, beroende på belopp, vidare till högre chefer eller nämnd. Beslut kan även tas att ett ärende behöver fördjupad granskning.

Föreningsstöd till funktionshinder- och pensionärsföreningar i andra kommuner

Alla kommuner inom R9-nätverket⁶ erbjuder någon typ av stöd/bidrag till pensionärs- och/eller funktionshinderföreningar. Samtliga kommuner inom R9-nätverket har vissa grundkrav för att stöd ska kunna beviljas, några av dem har valt att villkora stöd på olika sätt. Ett sådant villkor kan vara att aktiviteterna ska erbjudas även andra än föreningens medlemmar och att föreningens egna tillgångar, andra stöd och donationer påverkar möjligheten att bevilja stöd/bidrag.⁷

Konstruktionen för hur stöden är utformade är olika i alla kommuner och ofta skiljer sig möjligheten att ansöka om stöd mellan funktionshinderföreningar och pensionärsföreningar⁸. En återkommande konstruktion är liknande den Gävle kommun har för medlemsstöd inom fritidsområdet, där ett belopp utgår per antal medlemmar samt ytterligare belopp per sammankomst⁹. Det förekommer både att det utgår en engångssumma per sammankomst och att ett belopp baseras på antal deltagare. De som redovisar deltagare gör detta digitalt. Det förekommer även att kommunerna erbjuder ett grundstöd oberoende av antalet medlemmar.

Flera kommuner inom R9-nätverket erbjuder dessutom stöd liknande det som i dagens reglemente kallas för verksamhetsstöd, där föreningarna kan ansöka om bidrag/stöd

⁶ Gävle kommun ingår som en av nio kommuner i Resultatnätverket R9. Övriga kommuner i nätverket är Eskilstuna, Jönköping, Linköping, Norrköping, Södertälje, Uppsala, Västerås samt Örebro.

⁷ Se exempelvis Linköping, [Regler för föreningsbidrag från äldrenämnden – Aktivitetsbidrag \(linkoping.se\)](http://linkoping.se), Norrköping [Regler för Norrköpings kommuns bidrag övrigt stöd till föreningar.pdf \(norrkoping.se\)](http://norrkoping.se)

⁸ Se exempelvis Jönköping, [Bidrag och regler för fritidsföreningar - Jönköpings kommun \(jonkoping.se\)](http://jonkoping.se), Södertälje [regler-och-riktlinjer-for-foreningsbidrag-kf-20230306.pdf \(sodertalje.se\)](http://sodertalje.se)

⁹ Se Norrköping, [Regler för Norrköpings kommuns bidrag övrigt stöd till föreningar.pdf \(norrkoping.se\)](http://norrkoping.se)

för specifik aktivitet¹⁰ där förekommer att kommuner har krav på att aktiverna inte bara ska rikta sig till föreningens egna medlemmar¹¹.

Vid genomgången av R9-kommuners föreningsstöd fås bilden av det är ganska ovanligt att återfinna konstruktionen liknande särskilt stöd som finns i Gävles nuvarande reglemente. Uppsala har en liknande konstruktion¹² men i de flesta andra kommuner ingås andra typer av avtal vid mer omfattande samarbeten. I Örebro ansöks verksamhetsstöd för tre år i taget.¹³

Tidigare genomlysning av KPMG 2020

I den genomlysning som gjordes av KPMG 2020 framkommer att *"hanteringen av Valfärd Gävles föreningsstöd bör göras mer enhetligt och så långt som möjligt centraliseras för att öka effektiviteten och föreningsnyttan"*¹⁴.

I rapporten framkommer att mycket talar för att en central hantering av stöd vore positivt både ut ett medborgar- och effektivitetsperspektiv samt att det ur ett föreningsperspektiv underlättar med en väg in och en kontaktpunkt. De framhåller att en kommungemensam funktion har bättre förutsättningar att samla kunskap om och bygga relationer med föreningarna som underlättar samordning, genomförande och utveckling av ansöknings- och beredningsprocessen¹⁵.

KPMG anser att ansökningsprocessen för föreningsstöd bör likriktas och förespråkar att e-tjänster liknade de Sektor Livsmiljö använder bör tas fram och användas vid ansökan om föreningsstöd inom Sektor Valfärd. KPMG menar vidare att Valfärd Gävle i första hand bör förlänga (återuppta) den överenskommelse som innebar att Livsmiljö stod för administrationen runt ansökan och att de i förlängningen även bör bedöma inkomna ansökningar. I andra hand bör Sektor Valfärd själva tillämpa Livsmiljös rutin *Att hantera kultur- och fritidsstöd* vid handläggning av ansökningar om föreningsstöd inom Sektor Valfärds nämnder¹⁶.

¹⁰ Se Uppsala, [Omsorgsnämndens riktlinje för föreningsbidrag \(uppsala.se\)](#)

¹¹ Se Örebro, [Aktivitetsstöd för äldre – villkor \(orebro.se\)](#)

¹² Se Uppsala, [Omsorgsnämndens riktlinje för föreningsbidrag \(uppsala.se\)](#)

¹³ Se Örebro, [Verksamhetsbidrag till föreningar inom det sociala området – villkor \(orebro.se\)](#)

¹⁴ Se s. 4 i Genomlysning av hantering av fonder, stiftelser och föreningsbidrag inom Valfärd Gävle, 2020-05-27

¹⁵ Se s. 31 KPMG, Genomlysning av hantering av fonder, stiftelser och föreningsbidrag inom Valfärd Gävle, 2020-05-27

¹⁶ Se s. 32, KPMG, Genomlysning av hantering av fonder, stiftelser och föreningsbidrag inom Valfärd Gävle, 2020-05-27

KPMG förespråkar även att reglementet för föreningsstöd till pensionärs- och funktionshindersorganisationen bör ersättas med ett uppdaterat reglemente som tydliggör gällande ansvarsfördelning mellan nämnderna och överensstämmar med vidareutvecklingen av processen *att hantera kultur- och föreningsstöd*. De anser vidare att idéburet partnerskap (IOP:er) bör användas vid mer omfattande samarbete.¹⁷

Förslag till revidering av reglementet för föreningsstöd inom Sektor Vårld

Föreningsstöd är med och bidrar till att skapa förutsättningar för ett rikare föreningsliv och ett mervärde för kommuninvånarna. Vårld Gävle har under lång tid erbjudit olika typer av föreningsstöd till de föreningar som representerar och erbjuder aktiviteter till målgrupperna inom Vårld Gävle. Utifrån den genomlysning som gjorts ovan infinner sig frågan om hur föreningsstödet ska se ut och hanteras framgent inom Sektor Vårld. Nedan presenteras ett förslag där Sektor Vårld reviderar reglementet men i stort behåller hanteringen av föreningsstödet som den ser ut idag.

Fördelar med att föreningsstödet även fortsättningsvis hanteras av Sektor Vårld:

- Sektor Vårld behåller en återkommande kontakt med föreningarna inom Sektor Vårlds målgrupper.
- Sektor Vårld har bättre förutsättningar att bedöma målgruppens behov och ha kunskap om den verksamhet som redan erbjuds målgruppen via den egna verksamheten.
- Det blir ingen större förändring vid ansökningsförfarandet för föreningarna.

Att behålla den nuvarande hanteringen av föreningsstödet har vissa nackdelar varav ett antal framkommer i KPMG:s rapport och andra grundar sig i ett handläggningsperspektiv:

- Föreningarna kan inte vända sig till en och samma kontaktpunkt för föreningsstöd.
- Få ansökningar¹⁸ ger Sektor Vårld sämre förutsättningar för kvalitativ och resurseffektiv hantering både vad gäller ansökningar och uppföljningar. Det gör

¹⁷ Se s. 32, KPMG Genomlysning av hantering av fonder, stiftelser och föreningsbidrag inom Vårld Gävle, 2020-05-27

¹⁸ I snitt 10-15 ansökningar per år medan Livsmiljö hanterar några hundra.

det svårare att upprätthålla en tillräckligt hög kompetens hos handläggare det blir svårare att kvalitetssäkra processen och ger en större sårbarhet då det är få personer som har kunskap om och arbetar med stödet.

- Risken för dubbelfinansiering är högre när olika stöd hanteras i olika sektorer.
- Sektor Vårld saknar i dagsläget tillgång till systemstöd för handläggning, tillgång till vissa av dessa medför licensavgifter.

Förslag till revideringar i reglementet

Nedan redogörs för ett antal innehållsmässiga förändringar i reglementet. Utöver förändringarna nedan bör e-tjänst införas för ansökan, samt att det digitala föreningsregistret som i övriga sektorer används för att förse Gävle Kommun med aktuella föreningshandlingar och utbetalningar av föreningsstöd även bör användas av Vårld Gävle i handläggningen av föreningsstöd.

Medlemsstöd införs

Reglementet revideras genom att medlemsstöd införs, medlemsstödet utformas på liknande sätt som övrigt medlemsstöd i kommunen där nuvarande belopp innebär 80 kronor per år och medlem. Dock utgår ingen ersättning per sammankomst.¹⁹

Medlemsstödet är inte riktat på något sätt utan föreningarna kan använda medlemsstödet på det sätt de själva önskar.

Verksamhetsstöd blir aktivitetsstöd

Verksamhetsstöd har inom Sektor vårld varit synonymt med stöd till den verksamhet som föreningarna bedriver oavsett om mottagarna endast är de *egna medlemmarna* eller om verksamheten erbjuds även till *icke medlemmar*. Genom att återinföra ett

¹⁹ Medlemsstödet som finns vid Livsmiljö innebär att föreningarna även får 40 kronor per sammankomst. Detta då Vårld Gävle inte bedöms ha resurser för att administrera rapporteringen som då krävs via aktivitetskort på nätet.

grundstöd i form av medlemsstöd så kan det tidigare verksamhetsstödet renodlas till att bli ett *aktivitetsstöd* som syftar till att stödja föreningar som erbjuder aktiviteter som är öppna för delta i för *alla personer inom Sektor välfärds målgrupper* och inte endast medlemmar. Kravet på att aktiviteten ska vara tillgänglig för andra än endast medlemmar bidrar till en ökad skälighet i att skattemedel ska vara med och finansiera aktiviteterna.

Särskilt stöd tas bort

Merparten av det föreningsstöd som betalas ut sker i form av särskilt stöd. Det är relativt stora belopp som betalas ut till några få föreningar och där vinsterna för den enskilda medborgaren inte är särskilt synliga. Kontrollen på att utbetalda belopp går till uppgivna kostnader och att dubbelfinansiering inte förekommer är låg.

Vilken storlek på särskilt stöd som ska utgå är svårtolkat både för den som handlägger ärendet och för föreningen. Det finns ingen vägledning i nuvarande reglemente om belopp och i ansökan ställs heller inte krav på redovisning av tid för samordning eller tydlig redovisning av vilka föreningar som ansökande förening samorganiserar. Det framgår heller inte om Valfärd Gävle förbinder sig att ge full kostnadstäckning för de summor som föreningarna ansöker om inom detta område. För de ansökande föreningarna innebär otydligheten i reglementet en osäkerhet för vilken verksamhet och kostnader som föreningen långsiktigt kan hantera i form av personal eller liknade och för Valfärd Gävle blir det svårt att bedöma rimligheten i ansökningarna.

Utredare är därför av åsikten att det vore bättre både för föreningarna och Valfärd Gävle om andra typer av avtals slöts med de föreningar där Kommunen ser nytta för kommuninvånarna av en större och mer kontinuerlig samverkan.

Utöver det särskilda stödet betalar Gävle kommun årligen drift och underhåll (cirka 250 000) för Tullbomsgården som är den fastighet som används som allaktivitetshus av funktionsrättsföreningar i Gävle kommun. Fastigheten ägs av Stiftelsen Tullbomsgården. Detta regleras utanför särskilt stöd idag och påverkas inte av att särskilt stöd tas bort ur reglementet.

Hysesstöd införs

Till föreningar där det finns behov av att hyra ändamålsenliga lokaler för att kunna bedriva kontinuerlig verksamhet kan hyresstöd utgå. Detta gäller samorganisationer som inte har andra avtal eller överenskommelser med Gävle kommun och är tänkt att

ersätta den möjlighet som fanns till möjlighet att få stöd för hyreskostnader via särskilt stöd. I tidigare reglementen framkommer att "det särskilda stödet bör täcka rimlig kostnad för kontorslokaler"²⁰.

Hysesstöd kan även utgå till den förening som bedriver återkommande träffpunktsverksamhet som är öppen att besöka även för de som inte är medlemmar i föreningen.

Regeln gällande föreningarnas egna tillgångar tas bort

Regeln gällande stödberättigade föreningars tillgängliga ekonomiska tillgångar i relation till kassaomsättningen har en gång i tiden tillkommit för att säkerställa att skattepengar ska ges till verksamheter där det gör mest nytta – de föreningar som har egna resurser behöver inte stöd från det allmänna för att bedriva sin verksamhet. Genom att införa de förändringar i reglementet som föreslås ovan och flytta fokus från stöd till *föreningen* till stöd för *aktiviteter* som är tillgängliga för en större grupp än de egna medlemmarna möjliggörs att regeln gällande stödberättigade föreningars tillgängliga ekonomiska tillgångar i relation till kassaomsättningen kan tas bort. Förtydligandet gällande att aktiviteterna ska vara tillgängliga även för icke medlemmar är en viktig del i möjliggörandet av att ta bort kravet tillgängliga ekonomiska tillgångar i relation till kassaomsättningen.

Magnus Höjjer

Sektorchef

Sektor Vårld

(Nämnd) har ålagts yttra sig över (ärende)/ svara på motion gällande/ har uppdragit till Sektor Vårld att utreda (ärende).

(Ärendet) hanteras av (nämnden) vid sammanträdet den (datum). Titel, Förnamn Efternamn, har varit ansvarig handläggare i ärendet. I den slutliga handläggningen har även titel, Förnamn Efternamn, deltagit.

²⁰ Dnr 09ON141, Dnr 14ON129, lydelsen något annorlunda i Dnr 06ON17

Bilaga 1

Reglemente

Föreningsstöd till föreningar för målgrupper inom Sektor

2022-12-06

Diarienummer: 22AFN164, 22ON414, 22SON226

Allmänt

Arbetsmarknads- och funktionsstödsnämnden, Omvårdnadsnämnden och Socialnämnden ger möjlighet till föreningar att söka föreningsstöd. Årligen görs en översyn av föreningsstödet storlek. Föreningsstödet är uppdelat på *Verksamhetsstöd* och *Särskilt stöd* och det är nämnderna som beslutar om vilka regler som gäller för just det stöd som föreningen ansöker om.

Syfte

Syftet med föreningsstödet är att stimulera lokala föreningar till att genomföra aktiviteter som gynnar målgrupperna inom Valfärd Gävles nämnder.

Allmänna bestämmelser

För att kunna göra en ansökan om föreningsstöd så behöver föreningen uppfylla följande allmänna bestämmelser:

- Att föreningen på ett aktivt sätt arbetar med att företräda målgrupper inom Valfärd Gävles nämnders ansvar.
- Att föreningen har ett nära samarbete med Gävle kommuns verksamheter.
- Att föreningen har en stadigvarande verksamhet med antagna stadgar.
- Att föreningen är uppbyggd enligt demokratiska principer, främjar integration och mångfald, låter jämställdhet genomsyra såväl organisation som verksamhet och motverkar diskriminering samt aktivt arbetar med tillgänglighetsaspekter.
- Att föreningen har registrerat organisationsnummer samt innehar bank- eller plusgirokonto kopplat till föreningens huvudkassa vilken ska vara benämnd med föreningens namn.
- Att föreningen är registrerad i Gävle kommuns föreningsregister.
- Att föreningen håller årsmöte där revisorer utses och verksamhetsberättelse, resultat- och balansräkning, budget- och verksamhetsplan samt revisionsberättelse godkänns.
- Att föreningen inte har tillgängliga ekonomiska tillgångar som överstiger 50% av kassaomsättningen. Undantag kan ske:
-För mindre och nystartade föreningar. Hänsyn kan tas till den låga omsättningen som kan ge skörhet från ett år till ett annat om man inte erhåller föreningsstöd.

-Om föreningen motiverar hur man ska använda pengarna till ändamålsenliga inköp eller liknande

Förutom dessa allmänna bestämmelser gäller specifika bestämmelser för respektive föreningsstöd, se nedan.

Verksamhetsstöd

Verksamhetsstöd utbetalas utifrån planerade aktiviteter. För att erhålla verksamhetsstöd krävs att föreningen lever upp till de allmänna bestämmelserna. Föreningen ska vara en lokal förening, vilket avser att förening bedriver sitt huvudsakliga arbete inom Gävle kommuns geografiska område. Storleken på verksamhetsstödet fördelas utifrån planerade aktiviteter.

Särskilt stöd

För att ansöka om särskilt stöd krävs att föreningen har en samorganisation. Särskilt stöd kan då ansökas av de lokala samorganisationerna som fungerar som paraplyorganisationer. I ansökan ska det beskrivas mellan vilka föreningar samorganisation sker. Särskilda stödet avser att stödja samordning för administration, personal och lokaler. Storleken på särskilt stöd beräknas utifrån antal medlemsföreningar, hyreskostnader och hur mycket samordnande arbetsuppgifter organisationen hanterar.

Ansökan

Ansökan sker på angiven blankett senast 1/10 årligen. Till ansökan bifogas:

- Senaste verksamhetsberättelse med bokslut och revisionsberättelse
- Gällande stadgar (gäller endast vid förstagångsansökan)

Ansökan ska vara styrkt av ordförande eller kassör. Beslut tas i nämnderna senast **december månad varje år** och återrapporteras till den ansökande föreningen.

Utbetalning sker endast via plus- eller bankgiro till föreningens huvudkassa som ska vara benämnd med föreningens namn.

Uppföljning

Den förening som fått beviljat föreningsstöd är skyldig att rapportera utförda aktiviteter under året senast **15 november varje år**. Uppföljningen sker genom att gå in på ansökningsblanketten och fylla i genomförda aktiviteter och skicka in på nytt. Samverkan med Gävle kommuns verksamheter ska beskrivas i föreningens årliga verksamhetsberättelse.

Kontroll och utbetalning

Föreningarna är skyldiga att ge nämnderna insyn i verksamheten vid uppföljande kontroller och därmed också skyldiga att lämna de uppgifter som krävs. Om föreningen bryter mot reglementet eller då utbetalning av föreningsstöd skett på felaktiga uppgifter har nämnden rätt att återkräva beviljat stöd.

Om nämndernas fastställda summa för föreningsstöd inte utbetalas så kommer kvarstående belopp att utbetalas som schablon i förhållande till ansökt bidrag i samband med nämndernas årsbokslut.

Gävle kommun

Sid 140(244)

Genomlysning av hantering av fonder, stiftelser och föreningsbidrag inom Valfärd Gävle

2020-05-27

Bilaga 2

Genomlysning av hantering av fonder, stiftelser och föreningsbidrag inom Valfärd Gävle

KPMG AB

2020-05-27

Antal sidor: 33

© 2020 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity. All rights reserved.

All rights reserved.

KPMG Confidential

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning	2
1.1 Slutsatser och förslag i sammanfattning	2
2 Bakgrund	6
3 Fonder, stiftelser och föreningsbidrag inom Valfärd Gävle	8
3.1 Om stiftelser och donationsfonder	8
3.2 Föreningsbidrag	10
3.3 Kommentarer	10
4 Hantering av fonder, stiftelser och föreningsbidrag inom Valfärd Gävle	11
4.1 Nuläge: hanteringen av fonder och stiftelser gentemot respektive nämnd	11
4.2 Nyläge: sammanfattande slutsatser och förslag	22
4.3 Nuläge: hanteringen av föreningsbidrag gentemot respektive nämnd	24
4.4 Nyläge: sammanfattande slutsatser och förslag	31
4.5 Eventuella andra behov av förändringar	33
A Bilaga: Exempel på ansökningsblankett Uppsala kommun	34

1 Sammanfattning

KPMG har genomfört en av översyn av hanteringen av fonder, stiftelser och föreningsbidrag inom sektorn Vårdför Gävle. Syftet har varit att ge Vårdför Gävle och de berörda nämnderna:

- En genomlysning av vilka fonder, föreningsbidrag m.m. som finns att hantera inom organisationen
- Förslag på hantering av dessa inom Vårdför Gävle gentemot respektive nämnd (struktur, rutiner, organisering)
- Förslag på andra förändringar avseende fonder, bidrag m.m. som organisationen skulle vara betjänt av, t.ex. förändrade ansvar mellan nämnder

Denna sammanfattning är utformad för att ge en tillräckligt heltäckande bild av innehållet och slutsatserna i rapporten. Den som vill sätta sig in närmare i bakomliggande resonemang rekommenderas att läsa rapporten i sin helhet. För en mer utförlig beskrivning med fokus på slutsatserna och förslagen angående hanteringen av stiftelser och donationsfonder rekommenderas avsnitt 4.2 och för föreningsstöd avsnitt 4.4.

1.1 Slutsatser och förslag i sammanfattning

Inledningsvis kan konstateras att genomlysningen tyder på att den ekonomiska förvaltningen av Vårdför Gävles donationsfonder fungerar väl. Vi föreslår därför inte några förändringar rörande denna del av hanteringen. Vi ser heller inga behov av andra förändringar såsom nämndansvar utan bedömer att fokus bör ligga på ansvarsfördelning och processer på förvaltningsnivå.

Nedan följer övriga slutsatser samt förslag.

Tydliga processer är grunden för effektiva arbetssätt med Gävlebornas nytta i fokus

En process kan beskrivas som *”ett nätverk av aktiviteter som upprepas i tiden, vars syfte är att skapa värde för externa och interna kunder.”*²¹

Processer har fokus på medborgaren/mottagaren och hur värde och nytta skapas över organisatoriska gränser.

Såväl den allmänna förvaltningen av stiftelser och donationsfonder som hanteringen av föreningsstöd och samverkan med föreningslivet genom idéburet offentligt partnerskap (IOP) bör ses som kommungemensamma processer med delprocesser. Det ger en god grund för personoberoende hantering och kontinuerlig förbättring av arbetet.

Vi föreslår därför att:

- Processbeskrivningar tas fram och fastställs för följande processer: - att hantera fonder inom omsorg och stöd
- att hantera stöd till pensionärs- och funktionshindersföreningar
- att samverka med föreningar genom IOP

Som grund för det bör hela/delar av dessa processer kartläggas tillsammans med berörda handläggare.

²¹ Bergman & Klefsjö (2012) *Kvalitet från behov från till användning*

Välfärd Gävle svarar för hanteringen av en betydande del av kommunens stiftelser, donationsfonder och föreningsstöd

Välfärd Gävle ansvarar för den allmänna förvaltningen av en fjärdedel av kommunens 89 donationsfonder. Socialnämnden ansvarar för nio och omvårdnadsnämnden för tretton donationsfonder.

Vidare hanterar Välfärd Gävle föreningsstöd i form av samarbetsavtal och mindre stöd löpande under året för socialnämnden, samt i samverkan med sektor Livsmiljö stöd till pensionärs- och funktionshinderorganisationer för omvårdnadsnämnden respektive arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden.

Den allmänna förvaltningen av Välfärd Gävles donationsfonder bör så långt möjligt centraliseras och förenklas för ökad effektivitet och medborgarnytta

Genomlysningen bekräftar både de brister i den allmänna förvaltningen av kommunens donationsfonder och de möjliga vinster ur effektivitets- och kvalitetshänseende som uppmärksammats av kommunrevisionen och den pågående översynen av stiftelseprocessen inom Styrning & Stöd. Dessa vinster kopplas framför allt till en centralisering av hanteringen liksom ett mer enhetligt ansökningsförfarande, handläggning och bedömning. Bland annat visar redovisningen av de rutiner och den praxis som genom åren tillämpats vid ansökan, handläggning och bedömning på behovet att utifrån donationsurkunderna, aktuell lagstiftning och erfarenheter i Gävle och andra kommuner förtydliga och förenkla ansöknings- och bedömningsförfarandet för de fonder som Välfärd Gävle hanterar. Det bör göras inom ramen för motsvarande arbete som redan genomförts för kommunstyrelsens och utbildningsnämndens donationsfonder.

Vi föreslår därför att:

- Välfärd Gävle ger klartecken till Styrning & stöd att snarast inleda motsvarande arbete som genomförts för kommunstyrelsens och utbildningsnämndens stiftelser och donationsfonder, samt för arbetet utser en kontaktperson med erfarenhet av handläggningen inom Välfärd Gävle.

I detta arbete bör även ingå att Styrning & Stöd undersöker möjligheten att för socialnämndens och omvårdnadsnämndens fonder tillämpa

samma tolkning av geografisk avgränsning i form av dagens kommungräns som tillämpas av kommunstyrelsen för dess stiftelser.

- Administrationen av sektor Vårlders fonder från och med 2021 som ett första steg sköts av Styrning & Stöd, medan bedömning och beslut hanteras inom Vårld Gävle. I ett senare skede kan det, tidigast från 2022, beroende på utfallet av översynen av kommunens stiftelseprocess, bli aktuellt med ytterligare centralisering av hanteringen.

Vidare föreslår vi att Vårld Gävle och Styrning & Stöd i detta arbete:

- så långt möjligt gör rutiner och bedömningskriterier för de båda nämndernas donationsfonder enhetliga i relation till andra nämnder både vad gäller tillämpning och dokumentation, bland annat omfattande införandet av en helt digital ansökningsprocess i form av en e-tjänster.
- utifrån bedömningskriterierna tydliggör kraven på uppgifter och bilagor vid ansökan till fonderna
- säkerställer en korrekt hantering av personuppgifter vid ansökan från båda nämndernas donationsfonder.

Vi föreslår också Vårld Gävle att:

- föreslå socialnämnden och omvårdnadsnämnden ett enhetligt förfarande för delegationsbeslut kopplat till hanteringen av deras olika fonder.
- säkerställa en enhetlig tillämpning av dokumenthanteringen kopplat till de båda nämndernas donationsfonder.

Hanteringen av Vårld Gävles föreningsstöd bör göras mer enhetlig och så långt möjligt centraliseras för att öka effektiviteten och föreningsnyttan

Genomlysningen bekräftar de utvecklingsbehov som bland annat adresserats i en revisionsgranskning 2018 samt av pågående utvecklingsarbeten inom sektorerna Styrning & Stöd respektive Livsmiljö. Både medborgar- och effektivitetsperspektiv talar för en central hantering av de stöd som föreningar ansöker om. Ur föreningarnas perspektiv underlättar det med en väg in och en kontaktpunkt. Vidare kan en kungemensam funktion bygga en samlad kunskap och relationer med föreningslivet som underlättar samordning, genomförande och utveckling av ansöknings- och beredningsprocessen. Det arbetssätt som beskrivs i Livsmiljöns nya rutin för processen bör även omfatta pensionärs- och funktionshinderföreningar, vilket innebär att Livsmiljö fortsatt bör stå för administrationen och på sikt även bedömningen av ansökningarna.

För en mer enhetlig hantering av Valfärd Gävles föreningsstöd bör också en övergång från samarbetsavtal till idéburna offentliga partnerskap göras i enlighet med den kommande kammungemensamma rutinen för IOP. Det skulle tillsammans med ett upphörande av förvaltningens delegation att besluta om mindre föreningsstöd ge en tydligare struktur och hantering av socialnämndens stöd till organisationer.

Vi föreslår därför att:

- Valfärd Gävle och Livsmiljö Gävle i enlighet med Gävle kommuns nuvarande organisation samt förslagen i denna genomlysning uppdaterar det samarbetsavtal som för många år sedan slöts bland annat mellan tidigare Omvårdnad och Kultur & Fritid.
- Valfärd Gävle inför höstens ansökningsomgång ger klartecken till Livsmiljö Gävle att på motsvarande sätt som gjorts för dess egna föreningsstöd i samverkan med Valfärd Gävle kartlägga processerna för pensionärs- respektive funktionshindersorganisationer och ta fram e-tjänster för dem.
- Förtydliga gällande ansvarsfördelning för föreningsstöd genom revidering av omvårdnadsnämndens nämndreglemente.
- Ersätta omvårdnadsnämndens reglemente för föreningsstöd till pensionärs- och funktionshindersorganisationen med ett uppdaterat reglemente som tydliggör gällande ansvarsfördelning mellan nämnderna och överensstämmer med vidareutvecklingen av processen *att hantera kultur- och föreningsstöd*.
- Ersätta den rutin för föreningsbidrag som finns i "*Omvårdnads handbok*" med rutinen för processen *att hantera kultur- och föreningsstöd* också för pensionärs- och funktionshinderorganisationer.
- Valfärd Gävle tillsammans med Styrning & Stöd fortsätter dialogen med Kvinnojouren Blåklockan och mansmottagningen Stickan i syfte att ingå ett IOP från och med 2021. Det innebär även att:
 - socialnämnden före den 30 september bör säga upp samarbetsavtalen med dessa organisationer med intentionen att istället ingå IOP.
- Valfärd Gävle föreslår socialnämnden att de befintliga samarbetsavtalen med de övriga fyra organisationerna förlängs för 2021 med intentionen att inför 2022 ersätta dem med IOP:er eller avsluta samarbetet.
- Valfärd Gävle föreslår socialnämnden att genom en ändring i sitt nämndreglemente upphöra med den delegerade hanteringen till förvaltningen att under året bevilja föreningar medel. Föreningar bör istället hänvisas att söka annat föreningsstöd eller medel från donationsfonder.

För ökad effektivitet och kvalitet bör Valfärd Gävles fortsatta hantering av donationsfonder och föreningsstöd samlas inom en verksamhet

Ansvar för Valfärd Gävles del av processen att hantera stöd från fonder inom omsorg och stöd, läggs på *Planering, analys och utvärdering* inom *Utveckling och stöd*. En ekonom/handläggare med erfarenhet av hanteringen bör avsättas för arbetet, tillsammans med en utredare som vid behov kan stödja i bedömningsarbetet. Denna ansvarsfördelning ger även goda möjlighet att integrera rutiner och styrdokument för hanteringen i ledningssystemet liksom nämndhanteringen, vilket verksamheten också ansvarar för.

Vi föreslår därför att:

- Hanteringen av de tre nämndernas samtliga former av föreningsstöd förläggs till *Planering, analys och utvärdering* inom *Utveckling och stöd*.

2019 skötte *Verksamhets- och utvecklingsstöd* Valfärd Gävles hantering av föreningsbidragen för både Omvårdnadsnämnden och Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden. De utredare som tidigare gjort denna bedömning finns inte längre kvar inom sektorn. Då sektorns utredningsresurser finns på *Planering, analys och utvärdering*, som vi även föreslår får ansvar för hantering av donationsfonder omfattande bland annat stöd till föreningar, är vårt förslag att där också samla sektorns hantering av föreningsstöd.

2 Bakgrund

Valfärd Gävle har funnits som sektor inom Gävle kommun sedan 1 januari 2019. Sektorn hanterar föreningsbidrag och fonder på uppdrag av tre nämnder: omvårdnadsnämnden, socialnämnden och arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden. Detta har tidigare hanterats på olika sätt i den förra förvaltningsorganisationen, vilket innebär att det inte funnits någon samordnad eller likriktad hantering över förvaltningsgränserna. I samband med organisations- och personalförändringar framkom under 2019 ett

behov av att se över hanteringen omfattande struktur, processer, rutiner och dokumentation.

2.1.1 Syfte

Översynens syfte har varit att ge Vålfärd Gävle och de tre nämnderna:

- En genomlysning av vilka fonder, föreningsbidrag m.m. som finns att hantera inom organisationen
- Förslag på hantering av dessa inom Vålfärd Gävle gentemot respektive nämnd (struktur, rutiner, organisering)
- Förslag på andra förändringar avseende fonder, bidrag m.m. som organisationen skulle vara betjänt av, t.ex. förändrade ansvar mellan nämnder

Det förväntade resultatet har varit en redovisning av förslag på förändringar av hantering och eventuella ytterligare förändringar till exempel rörande nämndansvar.

2.1.2 Metod

Översynen bygger på:

- Dokumentstudier bland annat omfattande reglementen, andra styrande och stödjande dokument kopplat till hanteringen av fonder, stiftelser och föreningsbidrag, samt tidigare revisionsgranskningar inom området
- Intervjuer/avstämningar med följande funktioner:
- Sektorchef, Vålfärd Gävle
 - Biträdande sektorchef, Vålfärd Gävle
 - Ekonomichef, Vålfärd Gävle
 - Verksamhetschef Planering, analys och utvärdering, Vålfärd Gävle
 - Verksamhetschef Verksamhets- och utvecklingsstöd, Vålfärd Gävle
 - Upphandlingscontroller, Vålfärd Gävle
 - Tidigare handläggare donationsfonder, f.d. socialförvaltningen
 - Enhetschef, social hållbarhet, Styrning & Stöd
 - Ekonomiassistent/projektledare, Ekonomiavdelningen, Styrning & Stöd

- Kultursamordnare, Livsmiljö Gävle
- Revisor, kommunrevisionen, Gävle kommun

Totalt har 8 intervjuer med sammanlagt 10 personer genomförts.

Flertalet har genomförts per telefon.

- Iakttagelser vid handläggning av 2020 års ansökningar till 2:a och 3:je samfonden, samt Samfonden Axel och Lulli Rettigs barnhem.
- Omvärldsbevakning omfattande några andra kommuners hantering av donationsfonder och föreningsbidrag

Rapporten är faktakontrollerad av samtliga intervjupersoner samt flertalet av de personer som därutöver har bidragit med underlag.

3 Fonder, stiftelser och föreningsbidrag inom Vålfärd Gävle

I detta avsnitt redovisas vilka fonder, stiftelser och föreningsbidrag som finns att hantera inom Vålfärd Gävle kopplat till respektive nämnd.

3.1 Om stiftelser och donationsfonder

Gävle kommun förvaltar 89 donationsfonder, det vill säga medel som i testamenten eller gåvobrev överlämnats för att tas om hand av kommunen. Totalt finns 331 donationsfonder i kommunen, varav 242 är inpermuterade i dessa 89. Av dem hanteras 22 fonder inom Vålfärd Gävle.

Merparten av donationsformerna förvaltas i stiftelseform. Bestämmelser för förvaltningen återfinns i stiftelselagen (1994:1220) samt i ett antal andra lagar och förordningar. Det regelsystem som normalt gäller för handläggningen av kommunens angelägenheter, det vill säga kommunallagen, är inte tillämpligt vid hantering av stiftelser. Stiftelselagen reglerar verksamheten som bedrivs i alla stiftelser men är i första hand utformad för reglering av så kallade avkastningsstiftelser såsom donationsfonder. Betecknande för en sådan stiftelse är att det är avkastningen och inte kapitalet som får tas i anspråk för att främja stiftelsens ändamål. Hur stor del av den årliga avkastningen som får delas ut, föreskrivs i respektive stiftelseförordnande. I regel anges att en viss procentuell andel ska läggas till kapitalet och att resterande andel av avkastningen får användas för att främja stiftelsens ändamål. Det innebär att bestämmelserna om kapitalanvändning i respektive stiftelseförordnande utgör grund vid den årliga beräkningen av hur stort belopp av årets avkastning som är disponibelt för utdelning följande år.

I promemorian *Fonder och föreningsstöd inom Vålfärd Gävle* (april 2019) beskrivs en donationsfond som medel vilka förvaltas av kommunen för ett bestämt ändamål. En viss summa pengar utbetalas årligen och kapitalet ska användas till välgörande eller allmännyttiga ändamål. Mottagare ska vara enskilda personer och föreningar/ organisationer i behov av stöd. Vilka som kan söka pengar framgår av varje stiftelse/fond. Nedan följer en

redovisning av de donationsfonder som hanteras av Vålfärd Gävle för respektive nämnd.

3.1.1 Socialnämnden

Socialnämnden ansvarar för följande fonder:

- Stiftelsen P-O Anderssons-Bergs och Katarina Jonssons fond
- Stiftelsen Samfonden Axel och Lulli Rettigs barnhem
- Stiftelsen Sociala centralnämndens 1: a samfond med följande särfonder:
 - Stiftelsen Johanna Selggrens fond
 - Stiftelsen Mathilda Ströms fond
 - Stiftelsen J A och U L Bångs fond
 - Stiftelsen Carin Öhrns Änkehusfond
- Stiftelsen Socialnämndens 2: a samfond med följande särfond:
 - Stiftelsen Alma Charlotta Lindholms barnfond

2019 uppgick de disponibla medlen för socialnämndens nio fonder till 522 413 kr. Till 1: a samfonden inkom 381 ansökningar och totalt delades 210 700 kronor ut till 74 personer. De utdelade summorna uppgick till 1000 - 4500 kronor per person.

Till 2: a samfonden med särfonder inkom 53 ansökningar. Totalt fördelades medel till tre korttidshem/-boenden och två grundsärskolor, samt till 23 personer. De utdelade summorna uppgick till 1000 - 11 000 kronor per person eller organisation.

Från stiftelsen Samfonden Axel och Lulu Rettigs barnhem fördelades 191 000 kronor till 13 föreningar. De utdelade beloppen uppgick till 6000 - 30 000 kronor.

3.1.2 Omvårdnadsnämnden

Omvårdnadsnämnden ansvarar för följande fonder:

- J G Björkegrens stiftelse
- Stiftelsen Per Ennes fond
- Stiftelsen Elin och Herman Karlssons minnesfond
- Stiften Oscar Flensburgs fond
- Omvårdnadsnämndens 3:e samfond med följande särfonder:
 - Stiftelsen Carl Petter Forsbergs fond
 - Stiftelsen Tuberkulosföreningens fond
 - Gunnar Löfs fond
- Stiftelsen Hedesunda samfond till förmån för gamla

- Stiftelsen Hamrånge samfond till förmån för gamla
- Stiftelsen Hille samfond till förmån för gamla
- Stiftelsen John Israelsson
- Stiftelsen Erik Lindkvist

Därutöver finns *Stiftelsen för Johan och Elisabeth Ericssons donationsfond* med ändamål att stödja äldre behövande personer i Gävle kommun inom företrädesvis de sociala och kulturella områdena. Enligt beslut i stiftelsens styrelse betalas bidraget från 2019 endast ut till Omvårdnadsnämnden och dess verksamheter. Därmed kan de verksamheter som tidigare tillhört Omvårdnadsnämnden och nu tillhör Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden inte längre få bidrag från denna stiftelse.

2019 uppgick de disponibla medlen för omvårdnadsnämndens 13 fonder till 808 262 kr. Därutöver fördelades 40 000 kronor från *Stiftelsen för Johan och Elisabeth Ericssons donationsfond*.

3.1.3 Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden ansvarar inte för några stiftelser och donationsfonder.

3.2 Föreningsbidrag

Välfärd Gävle hanterar föreningsstöd åt pensionärs- och funktionshindersföreningar, samt samverkansavtal med enskilda föreningar och mindre bidrag till föreningar ur socialtjänstens budgeterade medel för samverkan. Detta beskrivs kort nedan.

3.2.1 Socialnämnden

I enlighet med kommunens reglemente för socialnämnden svarar den inte för några föreningsbidrag. Istället har nämnden sedan 2012 ingått samverkansavtal som grund för föreningsstöd till enskilda föreningar. Totalt finns avtal med sex föreningar vilka har förlängts för 2020. Därutöver har det till socialnämnden varje år inkommit ett antal ansökningar om mindre summor från föreningar. 2019 beviljade Sektor Välfärd två ansökningar från två föreningar omfattande totalt 25 000 kronor till aktiviteter som delfinansierades av olika kommunala förvaltningar, bolag och verksamheter. Inga ytterligare medel har fördelats sedan maj 2019.

3.2.2 Omvårdnadsnämnden

I enlighet med kommunens reglemente för omvårdnadsnämnden svarar den för *"föreningsstöd till ideella föreningar som vänder sig till omvårdnadsnämndens målgrupp"*. Denna målgrupp definieras inte närmare i nämndreglementet, men enligt ett särskilt reglemente som nämnden beslutade om 2014 (dnr 14ON129) ska den fördela stöd till pensionärs- och funktionshindersföreningar.

Inför 2020 sökte åtta föreningar föreningsstöd från nämnden, varav sex föreningar erhöll medel. Avslagen berodde på att dessa föreningar hade mer fond- och bankmedel än vad reglementet medger.

3.2.3 Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden

I enlighet med kommunens reglemente för Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden svarar den för *"föreningsstöd till funktionshinderföreningar"*.

Inför 2020 sökte sex föreningar föreningsstöd från nämnden, varav fyra föreningar erhöll medel. Avslagen berodde på att dessa föreningar hade mer fond- och bankmedel än vad reglementet medger.

3.3 Kommentar

Välfärd Gävle sköter den så kallade allmänna förvaltningen, vilket omfattar ansvar för att den tillgängliga avkastningen används i enlighet med donatorernas intentioner, åt en fjärdedel av de donationsfonder som förvaltas av Gävle kommun. Socialnämnden ansvarar för 9 och omvårdnadsnämnden för 13 donationsfonder. Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden ansvarar inte för någon donationsfond.

När det gäller föreningsstöd kan följande konstateras:

- Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden har enligt sitt reglemente ett tydligt ansvar för föreningsstöd till funktionshindersföreningar.
- Omvårdnadsnämnden svarar för föreningsstöd till *"ideella föreningar som vänder sig till omvårdnadsnämndens målgrupp"*. Till skillnad från skrivningen i arbetsmarknads- och funktionsrättsnämndens reglemente framgår dock inte tydligt vilka dessa målgrupper är. Vidare har nämnden ett eget reglemente för föreningsstöd enligt

vilket den också ansvarar för stöd till funktionshindर्सföreningar. Det strider mot med arbetsmarknads- och funktionsrättsnämndens reglemente. Vi föreslår därför att omvårdnadsnämndens nämndreglemente förtydligas med avseende på målgrupp, samt att dess reglemente för föreningsstöd ses över bland annat för att tydliggöra gällande ansvarsfördelning.

- Socialnämnden svarar till skillnad från de två övriga nämnderna enligt sitt reglemente inte för något föreningsstöd. Däremot har nämnden ett antal samarbetsavtal samt en delegerad hantering till förvaltningen att under året bevilja föreningar mindre summor. Vi rekommenderar att detta ses över, vilket vi återkommer till i avsnittet om hanteringen av föreningsbidrag.

4 Hantering av fonder, stiftelser och föreningsbidrag

inom Valfärd Gävle

Nedan beskrivs först hur fonder och stiftelser, samt föreningsbidrag hanteras idag med avseende på struktur, organisering och rutiner inom Valfärd Gävle gentemot respektive nämnd. Med utgångspunkt från dragna slutsatser följer därefter förslag på framtida hantering.

4.1 Nuläge: hanteringen av fonder och stiftelser gentemot

respektive nämnd

2016 gjorde revisionen en granskning av Gävle kommuns förvaltning av donationsfonder. Den visade på ett antal brister i hanteringen omfattande efterlevnad av urkund såsom fel beslutsfattare, fel antal och fel kategori av mottagare, fel belopp och fel syfte. Granskningen visade också att administrationen av fonderna från utlysning, genomgång, ansökningar, beviljningar till uppföljningar var mycket arbetskrävande. Revisionens rekommendation var därför att återskapa donationsboken för kommunens 89 stiftelser, samt att centralisera administrationen av donationsfonderna. För närvarande pågår ytterligare en revisionsgranskning av kommunens donationsfonder. Kommunens revisorer granskar om beslut om utbetalning av medel ur donationsfonder finns, samt om beslutsfattare, mottagare och ändamål överensstämmer med vad respektive donator föreskrivit i donationshandlingen.

Med utgångspunkt från 2016 års revisionsrapport pågår sedan slutet av 2017 inom Styrning & Stöd ett projekt för översyn av stiftelseprocessen. Målet är att minska risken för felaktig hantering av stiftelser till följd av att urkunder eller permutationsvillkor inte följs, samt tids- och kostnadsbesparingar genom en effektivare process. I projektbeskrivningen konstateras att hanteringen idag är utspridd på flera förvaltningar och personer där ingen som arbetar med stiftelserna har det som huvudarbetsuppgift. En utgångspunkt för projektet är att centralisering av processen för stiftelsehantering skulle ge en mer enhetlig kvalitet och bedömning. Vidare bedöms det ge tidsbesparing genom att arbetsmoment kan samordnas och de som jobbar med hanteringen arbetar mer kontinuerligt och därför alltid är uppdaterade och inne i processen. Projektets första steg är att samla in tillgänglig information om alla nämnders donationsfonder och ta fram en gemensam donationsbok för samtliga fonder i kommunen. Hittills har arbetet omfattat kommunstyrelsen och utbildningsnämnden, men tanken är att hösten 2020 gå vidare med de nämnder som stöds av Valfärd Gävle. När det första steget är klart, ska en bedömning göras av hur organisationen för hanteringen bör se ut. Det innebär bland annat att med centralisering som utgångspunkt gå igenom processen samt upprätta gemensamma rutiner och bedömningskrav. Det tredje och avslutande steget omfattar digitalisering av processen.

De utvecklingsbehov som framkommer i revisionsgranskningen och det pågående projektet bekräftas i denna genomlysning. Sammanfattningsvis beskrivs i intervjuerna Valfärd Gävles hantering av ansökningar till donationsfonderna som "skör", då det är en arbetsuppgift som upplevs ligga vid sidan av kärnverksamheten. Snarare än att utgå från en bedömning av vilken ansvarsfördelning och vilket arbetssätt som skulle vara det mest effektiva, har uppgiften lagts på funktioner med "lite utrymme över" i sin tjänst. De intervjuades ambition är dock att processen med dess olika steg ska göras så enkel och effektiv som möjligt med en ambitionsnivå som står i relation till de medel som beviljas. De är bland annat positiva till att göra en kartläggning av processen som grund för att styra upp och dokumentera dess olika delar.

Nedan beskrivs den nuvarande hanteringen av donationsfonderna närmare följt av förslag till "nyläge" med rekommendationer för det fortsatta arbetet.

4.1.1 Organisering

Enligt stiftelselagen 2 kap 2§ är det alltid kommunstyrelsen som är förvaltare för donationsstiftelser. Det gäller oavsett om stiftelseförordnandet anger något annat eller om donationen tagits emot av någon annan än kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen har därmed det yttersta ansvaret för stiftelsernas förvaltning och att stiftelserna följer föreskrifterna i stiftelseförordnandet samt stiftelselagen. Förvaltningen indelas i ekonomisk förvaltning och allmän förvaltning. Den ekonomiska förvaltningen omfattar löpande förvaltning, löpande redovisning samt upprättande av bokslut och årsredovisning, medelsförvaltning, deklarationer och redovisning till länsstyrelsen.²²

Den allmänna förvaltningen omfattar som tidigare nämnts ansvar för att den tillgängliga avkastningen används i enlighet med donatorernas intentioner. En förvaltare kan hantera förvaltningen av ett stort antal avkastningsstiftelser. Det högsta verkställande organet, det vill säga kommunstyrelsen, anses i sådana fall ha rätt att delegera sina beslutsbefogenheter till ett inom förvaltaren befintligt organ eller ett organ som inrättas just för förvaltningen av stiftelserna. Det innebär att kommunstyrelsen kan delegera/ge i uppdrag att hantera att för utpekade stiftelser hantera följande uppgifter:

- Information till allmänheten, särskild målgrupp etcetera om möjligheten att erhålla bidrag ur stiftelse.
- Information till personer som arbeta med "lämpliga destinatärer" om befintliga bidragsmöjligheter, exempelvis socialarbetare, lärare och kuratorer.
- Administration av ansökningar
- Beredning och beslut om utdelning i enlighet med stiftelseförordnande.

Nedan beskrivs den nuvarande ekonomiska förvaltningen och allmänna hanteringen inom Valfärd Gävle.

²² Detta beskrivs närmare bl.a. i Nyköpings kommuns riktlinjer för donationsstiftelser, se <https://docplayer.se/142913880-Riktlinjer-for-donationsstiftelser.html>

4.1.1.1 Ekonomisk förvaltning

Ekonomiavdelningen på Styrning & Stöd hanterar den ekonomiska förvaltningen av kommunens donationsstiftelser. Bland annat sammanställer och meddelar den centrala ekonomiavdelningen i anslutning till att respektive stiftelses redovisning avslutas vilket disponibelt belopp som finns tillgängligt för utdelning. En stiftelse är i princip skattebefriad om dess ändamål till exempel är att främja vård och uppfostran av barn, stödja undervisning och utbildning, och utöva hjälpverksamhet bland behövande. Om så inte sker förfaller skattebefrielsen och enligt skattemyndighetens praxis ska minst 80 procent av nettoavkastningen enligt användas under en 5-årsperiod. Ekonomiavdelningen anger därför i sitt underlag denna summa för respektive fond under innevarande år.

Samtidigt har Gävle kommun upphandlat delar av den ekonomiska förvaltningen av kommunens donationsstiftelser. Syftet var bland annat att tydliggöra stiftelserna som egna juridiska personer och att säkerställa hanteringen av dem. Sedan hösten 2007 förvaltas kommunens stiftelser av Skandinaviska Enskilda Banken AB (SEB). Alla utbetalningar och all redovisning sker hos SEB och som stöd har Gävle kommun tagit fram en särskild rutin för sina donationsstiftelser (Dnr 257301, 2016). Rutinen beskriver arbetsgången gentemot SEB vid olika slags transaktioner i form av utbetalningar och återföring av medel. Det omfattar att överföra medel från donationsstiftelserna till privatpersoner och organisationer, betala fakturor ur stiftelserna, betala ut löner och arvoden ur stiftelserna, överföra medel från stiftelserna till Gävle kommuns egen verksamhet och överföra medel från stiftelserna till privatpersoner/organisationer via Gävle kommun. I intervjuerna uppges denna hantering generellt fungera väl.

4.1.1.2 Allmän förvaltning

Som redan nämnts hanterar Valfärd Gävle hanterar på uppdrag av socialnämnden och omvårdnadsnämnden den allmänna förvaltningen av totalt 22 stiftelser/fonder som riktar sig till sökande vars behov av hjälp finns inom de båda nämndernas ansvarsområden.

För Valfärd Gävle finns en besluts- och delegationsförteckning som avser omvårdnadsnämnden, arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden, samt

socialnämnden. Gemensamt för de tre nämnderna är enligt avsnitt 13.5 att särskilt utsedd handläggare har beslutsrätt om bidrag:

- ur fonder till enskilda upp till 25 % av basbelopp samt
- till föreningar med verksamhet i överensstämmelse med fondvillkoren.

Av förteckningen framgår vidare att "*särskild utsedd handläggare*" utses av verksamhetschef eller annan överordnad chef.

Under många år har det funnits en personell kontinuitet när det gäller handläggningen av ansökningar till de båda nämndernas fonder. På socialförvaltningen sköttes handläggningen av ansökningar till 1: a och 2: a samfonden av samma administratör som höll i alla steg av processen, med socialförvaltningens ekonomichef som beslutsattestant. Ansvarig handläggare för Samfonden Axel och Lulu Rettigs barnhem har varierat genom åren mellan administratör och ekonomichef.

2019 sköttes handläggningen på grund av personalförändringar av delvis andra personer. Handläggare för socialnämndens fonder var en handläggare på administrativa enheten, Utveckling och stöd.

Beslutsattestant var socialförvaltningens tidigare ekonomichef, numera upphandlingscontroller på Utveckling och stöd. 2020 sköts handläggningen av 1: a samfonden av den tidigare, nu pensionerade, handläggaren och handläggningen av nämndens övriga fonder av en extern konsult inom ramen för detta uppdrag.

Ansvar för handläggningen av omvårdnadsnämndens fonder har varit spritt på flera olika funktioner. 2019 var socialt ansvarig samordnare (SAS), Utveckling och stöd, kontaktperson och beslutsattestant för de av nämndens stiftelser som har externa sökande och en ekonomiassistent för de fonder som är riktade till specifika vård- och omsorgsboenden. En annan ekonom ansvarade för administrationen och fördelningen av medel till Stiftelsen för Johan och Elisabeth Ericssons donationsfond. 2020 ansvarar en ekonom på *Planering, analys och utvärdering* för handläggningen av nämndens fonder med undantag av 3:je samfonden som handläggs av en extern konsult inom ramen för detta uppdrag. Samma ekonom och sektorns ekonomichef är för år 2020 utsedda till beslutsattestanter för de donationsfonder som Valfärd Gävle hanterar.

4.1.1.3 ***lakttagelser och utvecklingsarbeten i och utanför kommunen***

När det gäller frågan om organisering av den allmänna förvaltningen av de donationsstiftelser som Valfärd Gävle hanterar, menar de intervjuade att hanteringen så långt möjligt bör ske gemensamt för samtliga fonder inom sektorn och helst kommunen som helhet, oavsett ansvarig nämnd. Vid gemensam handläggning inom Valfärd Gävle finns en enighet bland de intervjuade om att ansvaret för uppdraget bör ligga inom *Utveckling och stöd* och så långt möjligt inom en och samma verksamhet.

Som redan nämnts är en utgångspunkt för den pågående översyn av stiftelseprocessen som Styrning & Stöd leder att centralisering av processen för stiftelsehantering skulle ge en mer enhetlig kvalitet och bedömning, samt effektivare hantering. Enligt projektbeskrivningen beräknas det personella behovet av resurser för att hantera och administrera ansökningar för kommunens samtliga stiftelser vara 100 - 200 procent. Tanken är att samtliga resurser och tjänster i en central stiftelseorganisation ska finansieras med stiftelsemedel. Arbetet med att skapa en central stiftelseorganisation bedöms dock behöva göras i två delar, där den första omfattar att återskapa en donationsbok. Därefter behöver stiftelseprocessen gås igenom som grund för att skapa gemensamma rutiner och bedömningskrav, vilket bedöms ta ett år att genomföra.

Arbetet har hittills omfattat den första delen och haft fokus på kommunstyrelsens och utbildningsnämndens fonder, men projektledaren skulle ha möjlighet att inleda motsvarande arbete inom sektorerna Valfärd och Livsmiljö "*i morgon*". Det skulle kunna vara det första steget mot en helt eller delvis centraliserad process också för fonderna inom Valfärd Gävle. Från och med i år sköts till exempel administrationen av sektor Utbildnings fonder av projektledaren på Styrning & Stöd, medan skolorna bereder och beslutar om fördelningen. På motsvarande sätt skulle en lösning för Valfärd Gävle kunna vara att Styrning & Stöd har en centralt samordnande roll omfattande bland annat administration, men att bedömning och beslut i avvaktan på en helt centraliserad hantering sker inom sektor Valfärd. En parallell är det arbetssätt som tillämpas i processen *att hantera kultur- och föreningsstöd* (se avsnitt 4.3). Det skulle innebära att alla ansökningar tas emot centralt för en första genomgång, eventuellt tillsammans med en

”donationsgrupp” bestående av en sakkunnig från respektive sektor, varpå fortsatt bedömning och beslut sker inom ansvariga sektorer och nämnder. De avslutande stegen i processen omfattande utbetalningar och besked till sökande sköts centralt. Därigenom uppnås en effektivare process med ökad likvärdighet och kvalitet i kombination med ”sakkunnigbedömning”, vilket bidrar till ökad medborgarnytta.

Exempel på en liknande centraliserad hantering finns i Eskilstuna kommun, där ansökningar till kommunens donationsfonder hanteras av den så kallade ”fondgruppen” på kommunens kontaktcenter Eskilstuna Direkt. Vi uppfattar att gruppen handhar hela processen från information om kommunens fonder till handläggning av ansökningarna.

4.1.1.4 Kommentar

Det finns enligt kommunrevisionen tydliga vinster ur effektivitets- och kvalitetshänseende med att centralisera den allmänna förvaltningen av kommunens donationsfonder. Det är också utgångspunkten för den pågående översyn av stiftelseprocessen som Styrning & Stöd leder och även inom Valfärd Gävle finns en vilja att så långt möjligt centralisera hanteringen. Vi rekommenderar därför Valfärd Gävle att ge klartecken till Styrning & Stöd att snarast inleda motsvarande arbete som genomförts kopplat till kommunstyrelsens och utbildningsnämndens stiftelser och donationsfonder, samt för arbetet avsätter en kontaktperson med erfarenhet av handläggningen inom Valfärd Gävle.

Som ett första steg bör ambitionen vara att administrationen av sektor Valfärds fonder från och med 2021 sköts av projektledaren på Styrning & Stöd, medan bedömning och beslut hanteras inom Valfärd Gävle. I ett senare skede, tidigast från 2022, kan det beroende på utfallet av del två i översynen av kommunens stiftelseprocess bli aktuellt med ytterligare centralisering av hanteringen. Det kräver dock bland annat fastställande av tydligare bedömningskriterier.

4.1.2 Rutiner

Nedan beskrivs nuvarande rutiner för ansökningsförfarandet och handläggningen av ansökningar med särskilt fokus på de båda nämndernas externt riktade fonder.

4.1.2.1 **Ansökningsförfarandet**

Ansökningsförfarandet till de båda nämndernas donationsfonder omfattar flera olika delar såsom kommunikation om vilka stöd som finns att söka, hur ansökan lämnas och vad den ska innehålla.

Information om vilka fonder och donationsstiftelser det går att söka pengar ur finns på kommunens webbsida. Vi uppfattar att ansvaret är delat för informationen under www.gavle.se/fonder. Projektledaren för den kommundemensamma översynen har uppdaterat delar av informationen. Det gäller framför allt *"fonder att söka pengar ur inom andra områden"* där texten setts över för att stämma med urkunderna och etjänster skapats. Vidare har informationen inom området skola samt de två sista fonderna under *"Fonder att söka pengar ur inom området omsorg och stöd"* uppdaterats. Den övriga information som finns under detta område ansvarar Valfärd Gävle för och det finns behov av att även se över den. Just nu ses den övergripande informationen om donationsfonder över. En ombyggnad av sidan pågår och texten kommer inom kort att skrivas om. Sammanfattningsvis ska sidan bli tydligare och informationen mer stödande och enklare att hitta för dem som vill söka medel.

Ansökan till de externt riktade fonderna kan för den 1: a samfonden göras både digitalt genom kommunens e-tjänst och via pappersblankett. För övriga fonder som hanteras av Valfärd Gävle kan ansökan endast göras via pappersblankett som skickas till Valfärd Gävle eller lämnas in på Gävle kommuns kundtjänst i Stadshuset. Ansökningstiden för flertalet donationsfonder är 1 - 31 mars varje år och handläggningen med beslut ska vara klar och kommunicerad senast vecka 25 (före midsommar).

När det gäller kraven på vad ansökan ska innehålla, finns både gemensamma och specifika punkter. Ansökningsblanketterna för 1:a samfonden som riktar sig till ensamstående kvinnor, 2:a samfonden som riktar sig till barn och unga med fysisk eller kognitiv funktionsnedsättning, samt 3:je samfonden för privatpersoner efterfrågar alla följande uppgifter:

- Personuppgifter för sökande och, beroende på målgrupp, vårdnadshavare • Sökt belopp
- Kort beskrivning (fritext) av:
 - sökandes funktionsnedsättning/sjukdom

- ekonomisk situation
- vad bidraget ska användas till

För 1:a och 3:je samfonden efterfrågas även en kort beskrivning av sökandes sysselsättning. Därutöver efterfrågas för 3:je samfonden uppgifter om civilstånd, eventuell god man samt beräknad total kostnad.

Det efterfrågas inte några intyg för att bestyrka ansökan till någon av fonderna. Av blanketten för ansökan till 1: a samfonden framgår dock särskilt att sökande inte ska bifoga några intyg eller andra dokument såsom läkarintyg och kontoutdrag.

Ansökningsblanketterna för organisationers ansökningar till 2:a samfonden , 3:je samfonden och Rettings fond efterfrågar följande uppgifter:

- Uppgifter om föreningen, såsom adress, organisationsnummer etc.
- Sökt belopp och totalkostnad (3:je samfonden efterfrågar endast sökt belopp)
- Kort beskrivning (fritext) av:
 - vad bidraget ska användas till
 - verksamhetens innehåll, omfattning, finansiering och åldersgrupper som omfattas (3:je samfonden efterfrågar endast en verksamhetsbeskrivning.)

4.1.2.2 Handläggning

Av intervjuerna och de underlag som vi tagit del av, framgår att rutinerna för att handlägga och bedöma ansökningar till stor del - men inte helt - är de samma för de båda nämnderna och tidigare förvaltningarna. Vidare framgår att rutinerna under åren växt fram genom praxis och att de i varierande grad är dokumenterade. Nedan beskrivs denna praxis närmare i form av processteg samt utgångspunkter vid bedömning.

Processteg

Sammanfattningsvis består processen av följande steg:

1 Ta emot och registrera alla ansökningar

Ansökningarna har med undantag av dem till "Rettigs fond" inte diarieförts, men hanterats enligt de tidigare förvaltningarnas dokumenthanteringsplaner från 2018.

2	<i>Få besked om disponibla medel för fonden</i> Ekonomiavdelningen på Styrning & Stöd ansvarar för att meddela vilket disponibelt belopp som är tillgängligt för utdelning.
3	<i>Gå igenom alla ansökningar och skriva in respektive ansökan digitalt i en excelfil samt sortera per objekt/fond i filen</i> Denna fil med "arbetsmaterial ansökningar" används i ett senare skede också som grund för att skapa underlagsdata, utbetalningsfiler och utskick för brev.
4	<i>Bedöma alla ansökningar</i> För bedömning av ansökningarna till 1: a och 2: a samfonden finna inga nedskrivna rutiner som grund. För 3:je samfonden finns dokumentet <i>Hantering av omvårdnadsnämndens 3:je samfond med särfonder</i> .
5	<i>Ta fram och skriva förslag till beslut</i> För 1: a och 2: a samfonden har ett gemensamt delegationsbeslut tagits fram ("anmälan om delegation") och för "Rettigs fond" ett "delegationsbeslut, utbetalning från fonder 20XX" till socialnämnden. För 3:je samfonden har inte någon motsvarande tjänsteskrivelse eller liknande gjorts, utan där har endast den attesterade excelmallen använts som underlag för beslut (se steg 8–9).
7	<i>Skriva in alla data för utbetalning i excel-fil</i> Detta steg omfattar att överföra "beviljade personer/föreningar" från filen "arbetsmaterial ansökningar" till en excelfil för respektive fond/stiftelse. Dessa används sedan för utbetalning. Om medlen fördelats till färre än 10 betalningsmottagare, hanteras de med en svarsblankett till SEB i stället för utbetalningsmallen i excel.
8	<i>Ombesörja beslutsattest</i> Detta steg omfattar att skicka excelfilen till beslutsattestant för attest och att få tillbaka detta underlag.
9	<i>Anmäla delegationsbeslut till nämnd</i> Detta steg har bland annat omfattat att skriva delegationsförteckning utifrån de attesterade underlagen från ansvarig chef.

<p>10 <i>Skriva och skicka brev till beviljade mottagare och förenklat meddelande till de sökande som inte blivit beviljade medel</i></p> <p>Det finns mallar som tagits fram inom respektive tidigare förvaltning och som använts vid beviljande och avslag.</p> <p>Breven har inte diarieförts, men hanterats enligt de tidigare förvaltningarnas dokumenthanteringsplaner.</p>
<p>11 <i>Skicka excelfilen/utbetalningsmallen elektroniskt till SE-banken för utbetalning</i></p>
<p>12 <i>Skriva ut och skicka en underskriven pdf-fil av utbetalningsmallen i originalskrift till SEB</i></p>
<p>13 <i>Arkivera ärendet</i></p> <p>Ärendet och de olika handlingarna har hanterats enligt de tidigare förvaltningarnas dokumenthanteringsplaner.</p>

Utgångspunkter vid bedömning

Som tidigare nämnts har det över tid också utvecklats praxis för bedömning av ansökningar till de olika fonderna. Detta beskrivs närmare nedan.

För socialnämndens fonder har bland annat följande gällt:

- 1: a samfonden har fyra särfonder och 2: a samfonden har en särfond. Då särfonderna har samma målgrupp och syfte, har de handlagts tillsammans med respektive "huvudfond". I praktiken innebär det att tillgänglig avkastning "slagits ihop" vid handläggning och fördelning på sökanden för att få fram den totala summan tillgängliga medel. Då tillgångar och avkastning beräknas per fond har de beviljade medlen sedan fördelats ut på respektive fond/särfond för att säkerställa att medlen fördelats på ett rimligt sätt utifrån varje fonds ändamål och avkastning/tillgångar.
- En utgångspunkt har varit att bedömningen av ansökningarna inte handlar om att göra en biståndsprövning som kan överprövas, utan att med en rimlig arbetsinsats och med utgångspunkt från ändamålet förmedla skänkta medel. Tanken har varit att arbetsinsatsen ska stå i relation till de medel som förmedlas och handläggarna har till exempel inte dubbelkollat eller tagit in extra uppgifter.
- 1: a samfonden med särfonder riktar sig till ensamstående behövande kvinnor som kan söka bidrag till rekreationsresa eller trivselskapande ändamål. Ambitionen har varit "att fördela tillgängliga medel på bästa sätt över tiden" genom:
 - spridning mellan åldersgrupper och aktiviteter (rekreationsresa och trivselskapande ändamål)

- att sökande inte beviljas bidrag två år i följd
- 2: a samfonden med särfond är öppen för ansökningar från både föreningar/organisationer och privatpersoner (föräldrar/vårdnadshavare), vilka kan söka bidrag till trivselskapande aktiviteter för barn med fysisk eller kognitiv funktionsnedsättning. I bedömningen har handläggarna inlett med att göra en *"rimlig fördelning"* utifrån antalet ansökningar av respektive slag.
- Som ett led i bedömningen har avstämning skett med handläggarna för övriga fonder, också inom omvårdnadsnämnden. Syftet har varit att säkerställa att personer och föreningar/ organisationer inte beviljas medel från flera fonder. Ett exempel är avstämning av inkomna ansökningar från 2: a samfonden gentemot andra fonder inom sektorn som målgruppen också kan söka bidrag från såsom Rettigs fond. Då har handläggaren haft som utgångspunkt att *"handikappföreningar"* i första hand får medel från 2: a samfonden, medan övriga tilldelas medel från Rettigs fond.
- Flertalet ansökningar om bidrag till förebyggande barn- och ungdomsverksamhet från *Stiftelsen samfonden Axel och Lulli Rettigs barnhem*, samt stiftelsen *P O Andersson- Bergs och Katarina Jonssons fond*, kommer från verksamheter som fått bidrag tidigare, ofta till sommarverksamhet. Här har handläggarens hållning varit att göra en självständig prövning varje år men samtidigt se långsiktigt på fördelningen. Om handläggaren med utgångspunkt från socialnämndens mål bedömt verksamheten som god, har det setts som positivt att *"kunna ge en viss kontinuitet till föreningarna"*. Samtidigt har det skett en viss omfördelning över tid, då handläggaren haft ambitionen att öka spridningen av medlen *"så att det inte bara blir killar som spelar fotboll utan också till aktiviteter för tjejer, andra grupper som flyktingar och fördelning till olika slags stadsdelar"*. Det har inneburit att vissa föreningar de senaste åren fått betydligt mindre pengar än tidigare. Att avkastningen varierat mellan åren har också spelat in.
- Då många ansökningar brukar handla om sommaraktiviteter är det viktigt för föreningarna att få besked så fort som möjligt. Handläggaren har därför strävat efter att kunna lämna besked i mitten av juni.

För 3:je samfonden finns tillämpad praxis nedskrivet i ett dokument benämnt *"Hantering av omvårdnadsnämndens 3:je samfond med särfonder"*. Det beskrivs som ett stöddokument skrivet av en tidigare handläggare. Också av denna rutin framgår att avstämning gjorts mellan de båda nämndernas fonder för att undvika att personer och organisationer får medel från flera fonder, liksom praxis att inte bevilja en person medel två år i rad. Vidare beskrivs relativt detaljerat olika överväganden vid bedömningen. Det framgår bland annat också att kontroll gjorts i Pro Capita av folkbokföring, civilstånd, hemmavarande barn och eventuell god man.

En gemensam fråga vid bedömningen rör geografisk avgränsning. För de tre samfonderna gäller att sökande ska bo i "förutvarande Gävle stad", vilket för dessa fonder tolkats som innanför 1924 års stadsgräns.

Ekonomiavdelningen på sektor Styrning & Stöd aktualiserade i början av 2020 dock frågan om tolkning, då kommunstyrelsen övergått till att använda dagens kommungräns för alla sina stiftelser. Styrning & Stöd har erbjudit sig undersöka om det är möjligt att göra motsvarande ändring också för de stiftelser som Valfärd Gävle handlägger och har vid intervju bekräftat att de är beredda att göra detta. En enhetlig tillämpning skulle underlätta handläggning och göra det möjligt att avveckla den karttjänst som kommunen idag bekostar. Inom ramen för denna genomlysning har det också framkommit synpunkter inom Valfärd Gävle att tillämpningen vid samma förutsättningar bör vara lika inom hela kommunen.

4.1.2.3 Iakttagelser vid handläggningen av 2020 års ansökningar

Vi har som en del av detta uppdrag även handlagt årets ansökningar till 2: a och 3:je samfonden, samt Rettigs fond. Handläggningen bekräftar behovet av och möjligheterna till en mer tidseffektiv och ur ett medborgarperspektiv likvärdig ansökningsprocess med högre kvalitet. Nedan följer några iakttagelser som vi ser påverkar handläggnings- och bedömningsprocessen:

- Ansökan till dessa fonder finns inte som e-tjänst utan är enbart möjlig via pappersblankett. Det är mycket tidskrävande att sammanställa alla ansökningar vilket görs genom att överföra uppgifterna till excel. Vidare finns risk för misstag då handstilar kan vara svårtydda och den mänskliga faktorn kan leda till felskrivningar av exempelvis kontonummer.
- Det finns en stor variation i sökandes tolkningar av de uppgifter som ska lämnas och deras redogörelser. En del ger mycket detaljerad och mångordig information, medan andra endast svarar med ett ord. Ett exempel på olika tolkningar är "Sysselsättning" där vissa beskriver vad de gör på fritiden och andra hur de får sin inkomst.
- En del bifogar uppgifter från exempelvis försäkringskassan och läkarintyg.
- En annan iakttagelse rör geografisk avgränsning, där man för personer med god man/förvaltare ska ange utdelningsadress. Oftast anges endast god mans adress, vilket skulle kunna påverka möjligheten att få medel. Hur blir det till exempel om god man bor utanför stadsgräns men den sökande bor innanför?

- En del ansökningar rör ändamål som det är möjligt att söka behovsbedömt stöd för inom socialtjänsten och vården, såsom tandvård. Vi tolkar ändamålen för fonderna som att stödet i första hand ska ge behövande "guldkant" i tillvaron istället för att tillgodose mer grundläggande behov. Om så är fallet, bör det tydliggöras vid ansökan tillsammans med information om hur man söker behovsbedömt stöd av de slag som nu ofta förekommer vid ansökan till fonderna.

4.1.2.4 Övriga iakttagelser, pågående arbete och erfarenheter från andra sektorer och kommuner

Nedan följer iakttagelser kopplat till ansökningsförfarande och handläggning av donationsfonder utanför sektor Vålfärd.

En del av den pågående översynen av stiftelseprocessen i Gävle kommun är att digitalisera ansökningsförfarandet. Från och med 2019 är det endast möjligt att söka stöd från kommunstyrelsens och utbildningsnämndens fonder via e-tjänst. Det innebär att "pappersblanketterna" helt tagits bort, trots invändningar från en del sökande. Styrning & Stöd har dock tipsat om var man kan få hjälp med ansökan och bank-ID, och har sammantaget bedömt att fördelarna i form av en mer effektiv och säker hantering överväger. Till det bidrar också att kontakt nu sker gemensamt, bland annat genom epostadressen fonder@gavle.se Vidare finns i Gävle kommuns e-tjänst för "fonder inom andra områden" en särskild flik om behandling av personuppgifter, vilket saknas för de fonder som Vålfärd Gävle hanterar.

Även i Uppsala kommun tas ansökningar endast emot via det digitala ansökningsformuläret på kommunens webbplats. Ansökan gäller för alla stiftelser och den sökande behöver därmed inte själv ange vilken stiftelse hen söker från utan "sorteringen" görs av kommunen. Vidare framgår det tydligt av informationen och ansökningsblanketten att kommunen endast beviljar en ansökan per hushåll och att den sökande bara kan skicka in en ansökan. Också i Uppsala sker kontakt via en kommungemensam epostadress: donationsstiftelsen@ uppsala.se liksom i Eskilstuna kommun: donationsgruppen@ eskilstuna.se.

Det finns flera exempel där tydligare information lämnas och mer specifika uppgifter efterfrågas jämfört med Vålfärd Gävles fonder, vilket sannolikt underlätta handläggningen och bedömningen. Ett är Oscar Flensburgs fond under kommunstyrelsen där läkarintyg efterfrågas vid ansökan och ytterligare läkarintyg nästa år kommer att efterfrågas för att underlätta bedömningen av det "habiliterande syfte" som fonden ska bidra till.

I Eskilstuna kommun finns en rad stiftelser med liknande ändamål och målgrupper som de donationsfonder som hanteras av Vålfärd Gävle. Även där ställs krav på att bifoga underlag för att bestyrka sin ansökan. Ett exempel är en stiftelse för äldre personer med låg pension, där det krävs skattebesked, kontoöversikt från banken, besked från Pensionsmyndigheten samt eventuella andra pensionsbolag. Vidare efterfrågas i blanketten sökandes och medsökande inkomster netto/mån (pension, bostadstillägg), samt utgifter netto/månad. Andra exempel är en stiftelse för fysiskt och psykiskt sjuka personer samt en stiftelse för reumatikersjuka, vilka båda kräver läkarintyg. Till en stiftelse för fysiskt och psykiskt handikappade barn och ungdomar krävs läkarintyg som är högst ett år gammalt.

För flertalet stiftelser ska personen också ange om hen sökt bidrag tidigare och i så fall när, samt om hen söker från andra fonder samtidigt och i så fall vilken/vilka. Det förekommer även att personen ska ange om hen fått bidrag från andra fonder och i så fall hur mycket, där varje fond specificeras för sig. Även för bidrag till organisationer efterfrågas om föreningen sökt bidrag tidigare och i så fall till vad.

Samtidigt är utrymmet för flera uppgifter i Eskilstunas digitala ansökningsblankett begränsat till skillnad från Vålfärd Gävles blanketter, där det är obegränsat.

4.1.2.5 *Kommentar*

Den pågående översynen av stiftelseprocessen i Gävle kommun ska leda till en mer enhetlig kvalitet och bedömning, samt en effektivare process.

Den genomlysning som vi gjort av Vålfärd Gävles hantering av donationsfonder, bekräftar detta behov. Bland annat behöver den praxis som genom åren tillämpats vid handläggning och bedömning ses över i relation till donationsurkunderna och aktuell lagstiftning som grund för att kvalitetssäkra, förtydliga och förenkla ansöknings- och bedömningsförfarandet.

Ett exempel rör avstämning vid handläggningen av socialnämndens och omvårdnadsnämndens fonder för att undvika att sökande beviljas medel från fler än en fond. Enligt Offentlighets- och sekretesslagen (OSL 10 kap §1 samt 21 kap § 5–6) samt dataskyddsförordningen GDPR (art. 5 och 9) är

det inte tillåtet att dela sekretessbelagda uppgifter eller känsliga personuppgifter om exempelvis hälsa mellan olika myndigheter om inte den berörda gett samtycke därtill. Det är därmed viktigt att vid ansökan tydliggöra för de sökande hur deras personuppgifter kommer att användas och delas som grund för möjlighet att ge samtycke. Det är också viktigt att vara transparent med vad som gäller vid bedömningen. Om ett bedömningskriterium är att man inte tilldelats medel föregående år, bör det tydligt framgå och ansökningsformuläret helst utformas på ett sådant sätt att det då inte är möjligt att söka det aktuella året. Det finns även i övrigt behov av att gå igenom ansökningsformulären för att säkerställa att de är konsekventa i de uppgifter som efterfrågas och i de formuleringar som används.

Också andra delar av processen bör så långt möjligt göras enhetlig för de olika fonderna. Ett exempel är hanteringen av delegationsbeslut där olika praxis gällt för socialnämndens respektive omvårdnadsnämndens fonder. Enligt kommunallagen ska varje nämnd besluta om i vilken utsträckning beslut som fattas på delegation ska anmälas till nämnden. För de nämnder som Välfärd Gävle stödjer görs det genom informationsärenden till respektive nämnd efter att handläggare anmält till nämndsamordnare att sådana beslut har fattats. Vi rekommenderar att Välfärd Gävle föreslår nämnderna ett enhetligt förfarande vid hanteringen av beslut kopplat till deras olika fonder. Även dokumenthanteringen bör så långt möjligt vara enhetlig för de olika fonder som hanteras av Välfärd Gävle.

4.2 Nyläge: sammanfattande slutsatser och förslag

Välfärd Gävle ansvarar för den allmänna förvaltningen av 22 av kommunens 89 donationsfonder. Socialnämnden ansvarar för nio av dem och omvårdnadsnämnden för tretton donationsfonder.

Genomlysningen tyder på att den ekonomiska förvaltningen fungerar väl och fokus har därför lagts på den allmänna förvaltningen av Välfärd Gävles donationsfonder. Kommunrevisionen har tidigare gjort bedömningen att det finns brister i den allmänna förvaltningen av kommunens donationsfonder och sannolikt tydliga vinster ur effektivitets- och kvalitetshänseende med att centralisera hanteringen. Det är också utgångspunkten för den pågående

översyn av stiftelseprocessen som Styrning & Stöd leder samtidigt som det inom Valfärd Gävle finns en vilja att så långt möjligt centralisera hanteringen.

Vidare bekräftar denna genomlysning behovet av ett mer enhetligt ansökningsförfarande, handläggning och bedömning. Nedan följer ett antal förslag som vi bedömer kommer att bidra till ökad effektivitet, kvalitet och likvärdighet i hanteringen av de stiftelser och fonder som socialnämnden och omvårdnadsnämnden ansvarar för.

4.2.1 Struktur och organisering

Den allmänna förvaltningen av stiftelser och donationsfonder bör ses som en kommungemensam process vilken bör kartläggas närmare som grund för en transparent beskrivning och dokumentation av dess olika delar. Det möjliggör en personoberoende hantering och kontinuerlig vidareutveckling av arbetet. En delprocess inom denna bör vara *att hantera stödfonder inom omsorg och stöd*. Syftet med denna bör vara att möjliggöra för personer och organisationer att i enlighet med respektive stiftelses urkunder ansöka om ekonomiska medel från kommunens donationsfonder, samt tillgodose behov av information inför en ansökan om stöd.

Sammanfattningsvis är vår övergripande bedömning att ett arbete motsvarande det som Styrning & stöd genomfört för kommunstyrelsens och utbildningsnämndens donationsfonder kommer att bidra till detta för socialnämndens och omvårdnadsnämndens fonder. Arbetet kommer bland annat att omfatta sammanställning av urkunder och permutationsvillkor som grund för att se över och centralisera delar av ansökningsprocessen och utveckla e-tjänster. Det kommer att bidra till mer effektiv administration och bedömning. I ett senare skede kan det, tidigast från 2022, beroende på utfallet av översynen av kommunens stiftelseprocess, bli aktuellt med ytterligare centralisering av hanteringen.

Mot denna bakgrund föreslår vi att:

- Valfärd Gävle ger klartecken till Styrning & stöd att snarast inleda motsvarande arbete som genomförts för kommunstyrelsens och utbildningsnämndens stiftelser och donationsfonder, samt för arbetet utser en kontaktperson med erfarenhet av handläggningen inom Valfärd Gävle.

- Administrationen av sektor Vårds fonder från och med 2021 som ett första steg sköts av projektledaren på Styrning & Stöd, medan bedömning och beslut hanteras inom Vårds Gävle.
- Ansvaret för Vårds Gävles del av processen *att hantera stöd från fonder inom omsorg och stöd*, läggs på *Planering, analys och utvärdering* inom *Utveckling och stöd*. En ekonom/handläggare med erfarenhet av hanteringen bör avsättas för arbetet, tillsammans med en utredare som vid behov kan stödja i bedömningsarbetet. Denna ansvarsfördelning ger även goda möjlighet att integrera rutiner och styrdokument för hanteringen i ledningssystemet liksom nämndhanteringen, vilket verksamheten också ansvarar för.

4.2.2 Rutiner

Redovisningen av de rutiner och den praxis som genom åren tillämpats vid ansökan, handläggning och bedömning visar att det finns behov av att med utgångspunkt från donationsurkunderna, aktuell lagstiftning och erfarenheter från andra sektorer och kommuner förtydliga och förenkla ansöknings- och bedömningsförfarandet för de fonder som Vårds Gävle hanterar. Som framgått ovan är vår bedömning att det bör göras inom ramen för motsvarande arbete som redan genomförts för kommunstyrelsens och utbildningsnämndens donationsfonder.

Vidare föreslår vi att Vårds Gävle och Styrning & Stöd i detta arbete:

- så långt möjligt gör rutiner och bedömningskriterier för de båda nämndernas donationsfonder enhetliga i relation till andra nämnder både vad gäller tillämpning och dokumentation.

Utöver att införa en helt digital ansökningsprocess i form av en e-tjänst, skulle det förslagsvis omfatta att med utgångspunkt från urkunderna på motsvarande sätt som sektor Livsmiljö gjort för processen *att hantera kultur- och föreningsstöd* tydliggöra såväl gemensamma som specifika steg och bedömningskriterier för fonderna och dokumentera dem i en rutin för "delprocessen" *att hantera stöd från fonder inom omsorg och stöd*. Rutinen bör om möjligt kopplas till ledningssystemet.

- utifrån bedömningskriterierna ser över och tydliggör kraven på uppgifter och bilagor vid ansökan till fonderna, där vi rekommenderar att:
 - istället för egna redogörelser av exempelvis hälsotillstånd och ekonomi efterfråga underlag med så objektiva uppgifter som möjligt. Ett exempel är att inte be de sökande beskriva sin ekonomiska situation utan istället efterfråga intyg med inkomstuppgifter.

- endast efterfråga uppgifter som ska ligga till grund för bedömningen. Ett exempel är att vid ansökan om stöd till en individ (det vill säga inte ett hushåll) inte fråga om civilstånd eller eventuell partners ekonomiska situation.
- i formuläret be sökande ange om de sökt bidrag tidigare och i så fall när, samt om de söker från andra fonder samtidigt och i så fall vilken/vilka. Det förekommer även att personen ska ange om hen fått bidrag från andra fonder och i så fall hur mycket, där varje fond specificeras för sig. Även för bidrag till organisationer efterfrågas om föreningen sökt bidrag tidigare och i så fall till vad.
- begränsa utrymmet för egna redogörelser genom maxantal tecken i formuläret. - kraven och formuleringarna så långt möjligt är de samma för de olika fonderna.
- tydliggöra vilken information om verksamheten som organisationer ska inkludera i sina ansökningar. Om det till exempel är önskvärt att göra en jämn fördelning mellan flickor och pojkar eller fördela medel för verksamhet som främjar integration så bör dessa uppgifter efterfrågas.
- säkerställa en korrekt hantering av personuppgifter vid ansökan från båda nämndernas donationsfonder. Den flik om behandling av personuppgifter som finns i Gävle kommuns e-tjänst för *"fonder inom andra områden"* bör användas också för ansökan från fonder inom Valfärd Gävle, samt kompletteras med möjlighet att samtycka till att sökandes personuppgifter vid handläggningen delas mellan berörda nämnder/sektorer.

Vi föreslår också Valfärd Gävle att:

- be Styrning & Stöd undersöka möjligheten att för socialnämndens och omvårdnadsnämndens fonder undersöka möjligheten att tillämpa samma tolkning när det gäller geografiska avgränsning i form av dagens kommungräns som nu tillämpas av kommunstyrelsen för dess stiftelser. Vi delar Styrning & Stöds bedömning att en enhetlig tillämpning för alla kommunens stiftelser är önskvärd och att det sannolikt skulle underlätta handläggningen.
- föreslå socialnämnden och omvårdnadsnämnden ett enhetligt förfarande för delegationsbeslut kopplat till hanteringen av deras olika fonder.
- säkerställa en enhetlig tillämpning av dokumenthanteringen kopplat till de båda nämndernas donationsfonder.

4.3 Nuläge: hanteringen av föreningsbidrag gentemot respektive

nämnd

2018 redovisade kommunens revisorer en granskning av bidrag till och sponsring av föreningar inom Gävle kommunkoncern åren 2015–2017 (Dnr. 17REK23). Syftet var att granska om kommunkoncernens bidrag och sponsring till föreningar gjordes med en styrning i form av policy/riktlinjer/program och samordning inom koncernen. Ett annat syfte var att bedöma om kommunkoncernens nämnder och bolag hade likartad hantering av bidrag och sponsring med tillräcklig intern kontroll i beslut, utbetalning och uppföljning. Vidare syftade granskningen till att bedöma om likabehandlingsprincipen tillämpades avseende bidragsstorlek, åldersgrupper och genus. Beträffande likabehandling ansvarar samtliga nämnder enligt Gävle kommuns gemensamma reglemente för kommunstyrelsen och nämnderna för att inom sina ansvarsområden bland annat beakta jämställdhets-, integrations-, mångfalds- och folkhälsofrågor samt frågor som rör personer med funktionsnedsättning.

Granskningen visade bland annat att kommunkoncernen 2016 gav bidrag/sponsring till cirka 300 föreningar omfattande cirka 68 miljoner kronor, men att kommunen saknade koncerngemensamma reglementen eller policys för bidrag och sponsring. Utifrån underlaget gick det inte att redovisa åldersgrupper eller genus med tillräcklig säkerhet och det var därmed inte möjligt att ta fram en korrekt fördelning i detta avseende. Avslutningsvis drog revisorerna slutsatsen att ett samordnat synsätt över kommunkoncernen med största sannolikhet skulle bidra till en ökad transparens för bidrag och sponsring. De rekommenderade att ett koncerngemensamt policydokument skulle tas fram för att underlätta en uniform hantering och förenklad uppföljning.

2019 fick Styrning & Stöd två uppdrag från kommunplanen som rör stöd till föreningar.

Det första omfattar att genomföra en *”översyn och samordning av kommunkoncernens samtliga projektmedel, föreningsstöd och sponsringsformer”*. I uppdraget framhålls att dessa medel ska användas för att stärka arbetet med de kommunövergripande målen och skapa mer långsiktiga förutsättsättningar för civilsamhället att bidra till att skapa mervärden, samt att så kallat idéburet offentligt partnerskap (IOP) är en möjlig metod för det. Det andra uppdraget omfattar att IOP och andra långsiktiga avtal mellan kommunen och föreningslivet ska främjas med ambitionen att under 2019 teckna minst ett avtal som stödjer arbetet med att minska utanförskap och segregation, bidra till en öppen mötesplats och möta ambitionerna i det sociala hållbarhetsprogrammet. Avtalen ska också

stärka det lokala föreningslivet. Sammanfattningsvis är IOP ett alternativ till bidragsfinansierad verksamhet och/eller upphandling av civilsamhällesorganisationer. Grunden är att det finns samhällsfenomen och relationer mellan det offentliga och det ideella som inte bygger på, eller kan inramas i, en marknads- eller bidragslogik. IOP är därmed en samverkansmodell för att gemensamt hitta lösningar på samhällsproblem men utan att använda vare sig bidrag eller upphandling som finansiering.²³

Det pågår nu arbete med de båda uppdragen inom den sociala hållbarhetsavdelningen. Beträffande översyn och samordning av bland annat föreningsstöd är det fortfarande för tidigt för analys och förslag. När det gäller arbetet med IOP fick kommunstyrelsen ett förnyat uppdrag i årets kommunplan att *”understödja så att minst ett IOP (idéburet offentligt partnerskap) avtal tecknas under år 2020 inom Gävle kommun”*. Inom ramarna för detta arbete har socialnämndens samarbetsavtal, som beskrivs närmare i nästa avsnitt, identifierats som särskilt intressanta. Vidare har ett förslag till kommungemensam rutin för IOP tagits fram vilken sannolikt kommer att läggas fram för beslut i kommunstyrelsen inför hösten.

Inom sektor Livsmiljö pågår också ett arbete som adresserar flera av de punkter som revisionsgranskningen tog upp. Enheten för Konst och Kultur har börjat kartlägga, kvalitetssäkra och dokumentera sina processer och i december 2019 beslutade kultur- och fritidsförvaltningen om en rutin för processen *Att hantera kultur- och föreningsstöd*. Den slår fast att processen ska möjliggöra för föreningar att ansöka om ekonomiska medel för att genomföra aktiviteter, samt tillgodose behov av att ge råd och vägledning inför

en ansökan om stöd. Rutinen syftar till att *”säkra och likställa handläggningen av stöd till ideella föreningar”*. I rutinen beskrivs övergripande bedömningsgrunder, uppföljning och fördjupad granskning, samt ger en mer detaljerad beskrivning av beslutsprocess och uppföljning för varje enskilt stöd. Utöver kulturnämndens stöd omfattar rutinen stöd till

²³ Se bl.a. Sveriges Kommuner och Regioner (2017) *Utveckla idéburet offentligt partnerskap i kommuner, landsting och regioner* och Linköpings kommun *Riktlinjer för idéburet offentligt partnerskap* (2017) <https://www.socialforum.se/wp-content/uploads/2012/05/Antagna-riktlinjer-IOP.pdf>

pensionärs- och funktionshindersföreningar inom Valfärd Gävle, vilket baseras på avtalet mellan de två tidigare förvaltningarna. För ansökan om kulturnämndens olika stöd har e-tjänster utvecklats samtidigt som webbsidan förtydligats för att förenkla för föreningarna. Föreningarna kan dock fortfarande välja att göra sin ansökan på en pappersblankett som skickas in till Livsmiljö Gävle. Motsvarande genomgång av processen, samt utveckling av e-tjänst planeras även för stödet till pensionärs- och funktionshindersföreningar, men har pausats i avvaktan på denna genomlysning.

4.3.1 Socialnämnden

Socialnämnden hade under 1990-talet en process för föreningsbidrag som byggde på årliga ansökningar. Som grund fanns av nämnden beslutade riktlinjer för hur bidragen skulle fördelas till organisationer inom dess verksamhetsområden. År 2000 började nämnden bygga upp en modell med samarbetsavtal omfattande större delen av budgeten för föreningsbidrag. Syftet var att tydligare styra tillgängliga medel till föreningar som verkade för nämndens målgrupper och samverkade med dess verksamheter. De föreningar som nämnden då träffade avtal med har sedan dess med något undantag varit de samma och förlängts årsvis. Också avtalsmodellen har i stort sett haft oförändrat innehåll för alla avtal.

Till och med 2012 fanns även möjlighet att söka föreningsstöd och den inledande hanteringen av ansökningarna till socialnämnden sköttes då av kultur- och fritidsförvaltningen. 2012 beslutade socialnämnden dock (12SON46) att helt upphöra med ett årligt ansökningsförfarande för föreningsbidrag och avslutade då avtalet med kultur- och fritidsförvaltningen. 2014 beslutade nämnden om fördelningsprinciper (14SON19), som bland annat innebar att ekonomiskt stöd till föreningar om 100 000 kr eller mer förutsätter samarbetsavtal som beslutats av socialnämnden.

2017 inleddes en översyn av socialnämndens samarbetsavtal samtliga sades upp för omförhandling: *"Tanken var att ta ett 'helhetsgrepp' i en översyn av om stödet gick till 'rätt' föreningar och i 'rätt' omfattning, utifrån tillgängliga medel för föreningsstöd."* Omorganisationen och sammanslagningen till Valfärd Gävle 2019 innebar dock att processen

pausades. Avtalskonstruktionen innebär att avtalen förlängs årligen om inte någon part sagt upp det senast den 30 september och avtalen har förlängts till och med 2020. Socialnämnden har därmed fortsatt samarbetsavtal med följande organisationer (för vilka även årsbeloppen för 2019 redovisas):

- Kvinnojouren Blåklockan (1 248 000 kronor)
- Stiftelsen Stickan, krismottagning för män (714 000 kronor)
- Familjeslanten (ekonomisk rådgivning/skuldsanering, 68 000 kronor)
- Hela Människan/RIA (567 000 kronor)
- FMN (Föräldraföreningen mot narkotika, 150 000 kronor)
- Gävle Brottsofferförening/Brottsofferjouren (281 000 kronor)

Därutöver har socialförvaltningen kunnat besluta om mindre bidrag inom verksamhetsområdet individ- och familjeomsorg. Det innebär att stöd efter ansökan från förening/ organisation eller genom egen aktualisering har hanterats löpande av socialförvaltningen. Av den besluts- och delegationsförteckning (2020-02-27) som Valfärd Gävle sammanställt framgår att *särskild utsedd handläggare* har rätt att fatta beslut om bidrag (föreningsstöd) till social verksamhet med insatser upp till 50 procent av basbelopp per år.

I genomlysningen har utvecklingsbehov framkommit bland annat när det gäller struktur och transparens. Det gäller både för nämndens samarbetsavtal och de mindre stöd som till och med första halvåret 2019 fördelats av förvaltningen. När det gäller samarbetsavtalen finns en ambition inom både Valfärd Gävle och Styrning & Stöd att inför 2021 ersätta avtalen med Kvinnojouren Blåklockan och mansmottagningen Stickan med IOP:er. För övriga fyra organisationer som nu har avtal med socialnämnden kan det dock bli aktuellt tidigast 2022. Vidare påpekas att en avveckling av möjligheten att ge mindre stöd till föreningar skulle ge en mer enhetlig och transparent hantering av föreningsstöd inom sektor Valfärd och att föreningar istället kan hänvisas att söka medel från donationsfonderna.

4.3.2 Omvårdnadsnämnden, samt Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden

Inom Valfärd Gävle ansvarade år 2019 *Verksamhets- och utvecklingsstöd* på *Utveckling & Stöd* för fördelningen av både Omvårdnadsnämndens och Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämndens föreningsbidrag. Inför 2020

beviljade omvårdnadsnämnden föreningsstöd åt fem pensionärsföreningar och en övrig förening på totalt 209 000 kronor. Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden beviljade föreningsstöd åt fyra funktionshindersföreningar omfattande drygt 645 000 kronor. Sökande föreningar med omsättningstillgångar som var högre än 50 procent av omsättningen fick i enlighet med reglementet avslag.

Hanteringen genomfördes i enlighet med det avtal som år 2000 slöts mellan tidigare Kultur & Fritid Gävle samt alla nämnder/förvaltningar som då hanterade föreningsbidrag, inklusive Omvårdnad Gävle. Enligt uppgift till revisionsgranskningen av föreningsstöd och sponsring, har arbetsfördelningen efter Kultur & Fritids inledande handläggning tidigare bestått i att Omvårdnad Gävles handläggare berett ärendet och tagit fram förslag till beslut, varpå överordnad chef kontrollerat underlaget inför beslut i Omvårdnadsnämnden. De två handläggare som tidigare stått för beredningen och bedömningen var utredare. Ingen av dem finns dock kvar inom Välfärd Gävle.

4.3.2.1 Rutiner

Avtalet mellan tidigare Omvårdnad Gävle och Kultur & Fritid Gävle innebär i korthet att Välfärd Gävle ansvarar för fördelning av bidraget, omvårdnadsnämnden för beslut om bidragen och Livsmiljö Gävle för kommunikation och administration kopplat till ansökningsprocessen, samt utbetalning.

Vidare beslutade omvårdnadsnämnden 2014 om ett reglemente för föreningsstöd till pensionärs- och funktionshindersföreningar (DNS 14ON129), vilket syftar till att ge föreningar möjlighet att arbeta med aktiviteter som riktar sig till äldre människor och personer med funktionsnedsättning. I enlighet med reglementet finns fyra olika slags stöd till dessa föreningar:

- *grundstöd* baserat på antal medlemmar
- *verksamhetsstöd* för samverkan med Gävle kommun i form av exempelvis aktiviteter på vård- och omsorgsboenden och olika arbetsgrupper.
- *särskilt stöd* för samorganisationerna som utgår baserat på antal samordnade föreningar, arbetsuppgifter samt lokalkostnader. För organisationen Riksförbundet för - Social och Mental Hälsa (RSMH)

finns särskilda regler i särskilt stöd. Idrottsföreningar som på ett konkret sätt kompletterar tidigare Omvårdnad Gävles verksamhet kan också erhålla särskilt stöd för den verksamheten.

- *projektbidrag*

Varje år ska en årlig översyn göras av föreningsstödet storlek. Samtidigt påverkar föreningens fond- och bankmedel möjligheten att få stöd. Vid mer än 50 % av årsomsättningen i fond- och bankmedel utgår inget föreningsstöd. Det krävs inte någon åiterrapportering av föreningen, förutom när det gäller projektstöd.

Till stöd för hanteringen finns en rutin för föreningsbidrag till pensionärs- och handikappföreningar. Rutinen ingår i "*Omvårdnads handbok*". Av rutinen framgår bland annat fördelningen av uppgifter mellan tidigare Omvårdnad Gävle och Kultur & Fritid Gävle, där Kultur & Fritid ansvarar för information, hantering av ansökan samt utbetalning. Omvårdnad Gävle ansvarade för att föreslå fördelning av föreningsbidraget och skriva en tjänsteskrivelse med förslag till beslut till omvårdnadsnämnden.

Som tidigare nämnts tog Livsmiljö Gävle 2019 dock fram en ny rutin för processen *att hantera kultur- och föreningsstöd*, vilken ger en detaljerad beskrivning av de olika stegen i handläggningen också av ansökningar om stöd till pensionärs- och funktionshindersföreningar.

4.3.2.2 Synpunkter från intervjuerna

I intervjuerna framkom att de båda företrädarna från Valfärd Gävle respektive Livsmiljö Gävle är tveksamma till att hanteringen av de båda stöden är uppdelad mellan de båda sektorerna. Samtidigt kunde två olika alternativ urskiljas, där det ena skulle innebära att Valfärd står för hela hanteringen av processen och den andra att Livsmiljö står för "*en väg in*" med en kontaktpunkt och samlad hantering av föreningsstöden. I den senare betonas vikten av en gemensam funktion som kan bygga upp en kunskap om och relation med föreningslivet i Gävle: "*föreningarna ska inte behöva fundera på om de ska ringa till Livsmiljö eller Valfärd.*" Samtidigt beskrivs att det kan finnas behov av samarbete mellan sektorerna exempelvis vid bedömning av projektansökningar

Sammanfattningsvis trycker Valfärd Gävle på vikten av att underlätta för föreningarna – att så långt möjligt se på och bygga processen "*utifrån och*

in, snarare än inifrån och ut". Ett annat uttryck för det är ett förslag att i ansökningsprocessen underlätta för föreningarna genom att inte kräva av dem att avgöra vilket/vilka stöd som är lämpliga för dem att söka utan att istället göra denna "sortering" som ett led i handläggningen.

4.3.3 Pågående arbete och erfarenheter från andra sektorer och kommuner

Motsvarande diskussion och översyner pågår också i andra kommuner, men på grund av corona-pandemin har det varit svårt att få närmare information om dessa. Nedan beskrivs dock kort erfarenheter från Nyköpings och Strängnäs kommuner, samt det utvecklingsarbete som 2019 inleddes inom Livsmiljö Gävle.

Nyköpings kommun antog 2019 en riktlinje omfattande samtliga föreningsbidrag, exklusive bidrag till studieförbund. Den innebär att ekonomiskt stöd kan utgå till föreningar som bedriver fritidsverksamhet riktad till barn och ungdomar, kulturverksamhet, verksamhet som tillgodoser betydelsefulla sociala ändamål, utyrning av samlingslokaler, pensionärsverksamhet samt handikappverksamhet. Hanteringen av samtliga föreningsbidrag är helt centraliserad och sköts av Nyköpings Arenor samt Beställarkontoret, där en föreningskonsulent och en ekonomiassistent arbetar med föreningsstöd.²⁴

Vidare gjorde Strängnäs kommun 2018 en utredning av hur kommunen hanterar bidrag, sponsring, partneravtal, överenskommelser och dylikt som grund för förslag för fortsatt hantering. Kommunen har inte gått vidare i sin översyn, men genomförde som ett led i utredningen en SWOT-analys avseende nuvarande hantering vilken sannolikt är relevant också för andra kommuner. Den visade bland annat att nuvarande organisation där respektive förvaltning ansvarar för sina bidrag till föreningar innebär *"bra koll på föreningarna"*, *"väl inkörda rutiner"* och *"kunskap om respektive område"*. Samtidigt visade den på ett antal svagheter: *"ineffektivt – lägger ner mycket tid på handläggning (det blir dyrt), ensamarbete – blir sårbart vid deadlines (vid t ex sjukdom)"*, *"olikheter vid handläggning av ärenden – subjektiv bedömning"*, *"inget helhetsgrepp om alla bidrag"* samt *"ingen hushållning med handläggarnas resurser/tid"*. Som möjligheter lyftes: *"digitalisering/robotisering: utveckla e-tjänst"*, *"göra det enklare att hitta information på webben"*, *"central hantering av samtliga bidrag för att uppnå bättre samordning, gemensamma bedömningar/kriterier/mallar, beslut på*

²⁴ <https://nykoping.se/globalassets/nykoping.se/dokument/styrdokument/riktlinje-for-foreningsbidrag.pdf>

samma nivå (i nämnd eller på delegation), samt möjlighet för föreningarna att få pengar /hitta rätt bidrag) och mer service (t.ex. hjälp med ansökningar)". Slutligen identifierades ett antal hot med nuvarande hantering: *"risk för påverkan från/att påverkas av föreningar som man arbetar nära i vardagen"*, samt *"otydligt för föreningarna, svårt att hitta rätt bland alla bidrag och ansöka i rätt tid"*. I utredningen lämnades sedan tre olika alternativ till fortsatt hantering: centralisering, att behålla nuvarande organisering samt fortsatt decentraliserad hantering men med tydligt samordningsuppdrag och -ansvar för en utpekad funktion. Det senare skulle bland annat omfatta ansvar för att driva vidareutveckling av arbetet, exempelvis genom regelbundna möten för att utveckla samsynen och samordningen över organisationsgränserna.

Också i denna genomlysning framkommer motsvarande för- och nackdelar med nuvarande hantering, liksom tänkbara organisatoriska lösningar omfattande bland annat centralisering. Vidare påminner den tredje varianten från Strängnäsutredningen om den beredningsprocess som Livsmiljö Gävle tagit fram för processen *att hantera kultur- och föreningsstöd*. Livsmiljö Gävle har flera olika slags stöd till föreningar och beredningen av dem skiljer sig delvis åt, vilket närmare beskrivs i *rutin för att hantera kultur- och föreningsstöd*. Gemensamt för flertalet är dock att ett steg omfattar beredning i den särskilda bidragsgrupp som sektorn tillsatt. Bidragsgruppen träffas cirka en gång i månaden och två gånger per år hanterar den projektstödsansökningar. Gruppens möten är bedömningsmöten och beslut fattas enligt delegation. Inför bidragsgruppens samlade bedömning gör ansvarig handläggare en första beredning för att se om ärendet är komplett eller om det behöver kompletteras. I vissa fall kan det då ingå att träffa föreningen för dialog. En sammanställning görs och skickas ut till bidragsgruppen en vecka innan

mötet. Mötena dokumenteras i ett protokoll och sparas i en gemensam mapp vilket ger transparens och minskar personberoende.

4.3.3.1 Kommentar

Den granskning av bidrag till och sponsring av föreningar inom Gävle kommunkoncern som kommunrevisionen presenterade 2018 visade bland

annat på utvecklingsbehov när det gäller samordnat synsätt, uniform hantering och förenklad uppföljning. Vidare gick det inte att redovisa bidragsfördelningen utifrån bland annat kön och ålder med tillräcklig säkerhet. För närvarande pågår också arbete som adresserar dessa områden inom sektorerna Styrning & Stöd samt Livsmiljö: en översyn av kommunkoncernens projektmedel, föreningsstöd och sponsringsformer, ett utvecklingsarbete för att understödja tecknandet av idéburna offentliga partnerskap (IOP) samt utveckling av processen *Att hantera kultur- och föreningsstöd*.

De utvecklingsbehov som lyfts och adresseras i dessa utvecklingsarbeten kommer också till uttryck i denna genomlysning. För föreningsstöden inom omvårdnads- respektive arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden finns en gemensam struktur, ett samordnat synsätt och enhetlig hantering som dock är i behov av förenkling och effektivisering. Vidare skiljer sig socialnämndens stöd i form av samarbetsavtal och mindre bidrag som hanterats löpande av förvaltningen från de övriga nämndernas. I båda dessa avseenden finns utvecklingsbehov bland annat när det gäller struktur och transparens.

Inom både Valfärd Gävle och Styrning & Stöd finns inför 2021 en ambition att ersätta samarbetsavtalen med två organisationer med IOP. Det innebär att dessa avtal behöver sägas upp före 30 september. För övriga fyra organisationer som nu har avtal med socialnämnden kan det dock bli aktuellt tidigast 2022. Vidare skulle en avveckling av förvaltningens delegation att bevilja mindre stöd till föreningar bidra till en mer enhetlig och transparent hantering av föreningsstöd inom sektor Valfärd. Föreningarna bör istället hänvisas att söka annat föreningsstöd eller medel från donationsfonderna.

Parallellt finns behov av att förenkla hanteringen av stöd till pensionärs- och funktionshinderföreningar. Vi instämmer i vikten av att underlätta för föreningarna och så långt möjligt bygga processen *"utifrån och in"*. Det arbete med att se över processen och utveckla e-tjänster på motsvarande sätt som för Livsmiljös kultur- och föreningsstöd som nu pausats bör därför snarast inledas med ambitionen att utveckla förfarandet redan inför höstens ansökningsprocess. Det bör även omfatta att utveckla

ansökningsförfarandet så att det i enlighet med kommunens reglemente för kommunstyrelsen och nämnderna möjliggör beaktande av jämställdhets-, integrations- och mångfaldsperspektiv.

Det arbetssätt som beskrivs i Livsmiljöns nya rutin för processen bör också omfatta pensionärs- och funktionshinderföreningar, vilket innebär att Livsmiljö fortsatt bör stå för administrationen av arbetet och på sikt även bedömningen av ansökningarna. Här skulle inspiration kunna hämtas från Nyköping där en föreningskonsulent och en ekonomiassistent hanterar alla föreningsstöd i kommunen, kompletterat med den bedömningsgrupp som Livsmiljö skapat och där sektor Valfärd skulle kunna ingå för att bidra med sakkunskap inom äldre- och funktionshinderområdet.

För att förbättra samordningen och effektivisera hanteringen inom Valfärd Gävle bör hanteringen av de tre nämndernas samtliga former av föreningsstöd förläggas till en och samma verksamhet.

4.4 Nyläge: sammanfattande slutsatser och förslag

Valfärd Gävle hanterar föreningsstöd i form av samarbetsavtal och mindre stöd löpande under året för socialnämnden, samt i samarbete med sektor Livsmiljö stöd till pensionärs- och funktionshinderorganisationer för omvårdnadsnämnden respektive arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden.

Genomlysningen bekräftar de behov av att bland annat utveckla ett samordnat synsätt och en mer enhetlig hantering som kommunrevisionen påpekade 2018. Detta sammanfattas nedan tillsammans med ett antal förslag som vi bedömer kommer att bidra till ökad effektivitet, kvalitet, likvärdighet och likabehandling i hanteringen av de föreningsstöd som de tre nämnderna ansvarar för.

4.4.1 Struktur och organisering

Att hantera kultur- och föreningsstöd bör vara en kommungemensam process där att hantera stöd till pensionärs- och handikappföreningar bör ses som en delprocess, vilken bör kartläggas närmare som grund för en motsvarande utveckling som gjorts för Livsmiljöns delar av processen.

Även samverkan med föreningslivet i form av idéburet offentligt partnerskap (IOP) bör kommungemensamt beskrivas och dokumenteras som en process. Vi bedömer att en övergång från samarbetsavtal till idéburna offentliga partnerskap i enlighet med en sådan kommungemensam process skulle ge en tydligare struktur och hantering av socialnämndens föreningsstöd.

Vidare talar både medborgar- och effektivitetsperspektiv för en central hantering av de stöd som föreningar ansöker om. Ur föreningarnas perspektiv underlättar det med en väg in och en kontakt som kan vägleda i samband med ansökningar. Samtidigt kan en kommungemensam funktion bygga upp en samlad kunskap om och relationer med föreningslivet, som underlättar samordning, genomförande och utveckling av processen. Vår bedömning är dock att vikten av ett kommungemensamt ansvar endast rör den praktiska hanteringen av stöden inom förvaltningen och att nämndansvaret därmed inte behöver ses över.

Sammanfattningsvis är vår bedömning att det arbetssätt som beskrivs i Livsmiljös nya rutin för processen också bör omfatta pensionärs- och funktionshinderföreningar, vilket innebär att Livsmiljö fortsatt bör stå för administrationen och på sikt även bedömningen av ansökningarna.

Mot denna bakgrund föreslår vi att:

- Vår Valfärd Gävle och Livsmiljö Gävle i enlighet med Gävle kommuns nuvarande organisation samt förslagen i denna genomlysning uppdaterar det samarbetsavtal som för många år sedan slöts mellan tidigare Omvårdnad och Kultur & Fritid.
- Hanteringen av de tre nämndernas samtliga former av föreningsstöd förläggs till *Planering, analys och utvärdering* inom *Utveckling och stöd*.

2019 skötte *Verksamhets- och utvecklingsstöd* Vår Valfärd Gävles hantering av föreningsbidragen för både Omvårdnadsnämnden och Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden. De utredare som tidigare gjort denna bedömning finns inte längre kvar inom sektorn. Då sektorns utredningsresurser finns på *Planering, analys och utvärdering*, som vi även föreslår får ansvar för hantering av donationsfonder omfattande bland annat stöd till föreningar, är vårt förslag att där också samla sektorns hantering av föreningsstöd.

- Valfärd Gävle tillsammans med Styrning & Stöd fortsätter dialogen med Kvinnojouren Blålockan och mansmottagningen Stickan i syfte att ingå ett IOP från och med 2021. Det innebär även att:
 - socialnämnden före den 30 september behöver säga upp samarbetsavtalen med dessa båda organisationer med intentionen att istället ingå ett idéburet offentligt partnerskap.
- Valfärd Gävle föreslår socialnämnden att de befintliga samarbetsavtalen med de övriga fyra organisationerna förlängs för 2021 med intentionen att inför 2022 ersätta dem med IOP:er eller avsluta samarbetet.
- Valfärd Gävle föreslår socialnämnden att genom en ändring i besluts- och delegationsförteckningen upphöra med den delegerade hanteringen till förvaltningen att under året bevilja föreningar mindre summor. Föreningar bör istället hänvisas att söka annat föreningsstöd eller medel från donationsfonder.
- Valfärd Gävle föreslår omvårdnadsnämnden att i sitt nämndreglemente förtydliga ansvarsfördelningen för föreningsstöd i relation till arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden genom att ersätta nuvarande skrivning §1:4 *föreningsstöd till ideella föreningar som vänder sig till omvårdnadsnämndens målgrupp* med skrivningen *föreningsstöd till pensionärsorganisationer*.

4.4.2 Rutiner

Genomlysningen bekräftar de utvecklingsbehov som bland annat adresserats i en revisionsgranskning 2018 samt av pågående utvecklingsarbeten inom sektorerna Styrning & Stöd respektive Livsmiljö. Ett exempel är Livsmiljös arbete med att kartlägga, kvalitetssäkra och dokumentera processen *Att hantera kultur- och föreningsstöd*, vilket resulterat i en ny rutin med syfte att *”säkra och likställa handläggningen av stöd till ideella föreningar”*. Rutinen omfattar bland annat övergripande bedömningsgrunder och uppföljning, samt en mer detaljerad beskrivning av beslutsprocess och uppföljning för varje enskilt stöd. Vidare har e-tjänster utvecklats för kulturnämndens olika stöd och webbsidan förtydligats för att förenkla för föreningarna. Motsvarande genomgång av processen, samt utveckling av e-tjänst planeras även för stödet till pensionärs- och funktionshindersföreningar och vår bedömning är att ett sådant arbete kommer att öka effektiviteten och kvaliteten i hanteringen.

Mot denna bakgrund föreslår vi att:

- Valfärd Gävle inför höstens ansökningsomgång ger klartecken till Livsmiljö Gävle att på motsvarande sätt som gjorts för dess egna föreningsstöd i samverkan med Valfärd Gävle kartlägga processerna för

pensionärs- respektive funktionshindersorganisationer och ta fram e-tjänster för dem. I detta bör bland annat ingå att:

- se över möjligheten att ändra ansökningsrutinen så att föreningarna inte behöver avgöra vilket slags stöd de ska söka utan i likhet med Uppsala kommuns ansökningsförfarande för donationsfonder göra denna sortering som en del av handläggningen.
- i enlighet med kommunens gemensamma reglemente för kommunstyrelsen och nämnderna möjliggöra fördelning och redovisning av bidragen ur jämställdhets-, integrations- och mångfaldsperspektiv.
- I syfte att förtydliga ansvarsfördelningen för föreningsstöd i relation till arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden ersätta nuvarande skrivning i omvårdnadsnämndens nämndreglemente §1:4 *föreningsstöd till ideella föreningar som vänder sig till omvårdnadsnämndens målgrupp* med skrivningen *föreningsstöd till pensionärsorganisationer*.
- Ersätta omvårdnadsnämndens reglemente för föreningsstöd till pensionärs- och funktionshindersorganisationen med ett uppdaterat reglemente som dels tydliggör gällande ansvarsfördelning för omvårdnadsnämnden samt arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden, dels överensstämmer med vidareutvecklingen av processen *att hantera kultur- och föreningsstöd*.
- Avveckla den rutin för föreningsbidrag som finns i *"Omvårdnads handbok"* och ersätt den genom att uppdatera rutinen för processen *att hantera kultur- och föreningsstöd* också för pensionärs- och funktionshinderorganisationer, bland annat med hänsyn till ovanstående punkter.

4.5 Eventuella andra behov av förändringar

I uppdraget ingick även att vid behov ta fram förslag på andra förändringar avseende fonder, bidrag med mera som organisationen skulle vara betjänt av såsom förändrade ansvar mellan nämnder

Frågan om nämndansvar har tagits upp i intervjuerna, men flertalet har framhållit att utmaningen för hanteringen både av donationsfonder och föreningsbidrag inte ligger i vilken nämnd som ansvarar för vad, utan i att skapa tydliga processer på förvaltningsnivå för att möta nämndernas behov av stöd oavsett fråga. Detta gäller alla de områden som sektorerna hanterar.

Mot denna bakgrund ser vi inte behov av några förändringar av nämndernas ansvar och har heller inte uppmärksammat några ytterligare behov av förändringar.

A Bilaga: Exempel på ansökningsblankett

Uppsala

kommun

Ansökan om utdelning från Uppsala kommuns donationsstiftelser

Observera

- Ofullständig ansökan kommer inte att behandlas.
- Endast en (1) ansökan per hushåll.

Läs mer om vad stiftelserna delar ut pengar till www.uppsala.se/donationsstiftelser

Vi behandlar och skyddar din information i detta formulär enligt reglerna i Dataskyddsförordningen (GDPR). Läs mer om Uppsala kommuns hantering av personuppgifter och dina rättigheter som uppgiftslämnare på www.uppsala.se/gdpr

* fältet är obligatoriskt

Personnummer* (ÅÅÅÅMMDDNNNN)	<input type="text"/>
Skyddad identitet	☐
Förnamn*	<input type="text"/>
Efternamn*	<input type="text"/>
Kön*	☐ Man ☐ Kvinna ☐ Annat
Civilstånd*	<input type="text" value="-- Välj --"/>
Adress* (ange även ev. lägenhetsnummer)	<input type="text"/>
Postnummer*	<input type="text"/>
Ort*	<input type="text"/>
Kommun*	<input type="text"/>
Telefon*	<input type="text"/>
Epost*	<input type="text"/>

Vad ska pengarna användas till?*

-- Välj --

Motivera kortfattat din ansökan*
(max 1000 tecken)

Yrke/Sysselsättning*

-- Välj --

Bostadstyp*

-- Välj --

Är du ensamstående?*

(i hushållet)

Ja Nej

Antal hemmavarande barn*

(under 18 år)

-Välj-

Har du någon sjukdom/funktionsnedsättning?*

Ja Nej

Hushållets sammanlagda inkomster per månad efter skatt

(Endast siffror - om du inte har efterfrågat inkomst ifylls 0)

Lön/Pension/Sjukbidrag*

Bostadsbidrag*

Barnbidrag*

Studiebidrag*

Underhållsstöd*

Aktivitetsstöd*

Försörjningsstöd*

Annan inkomst*

Hushållets sammanlagda kostnader per månad*(Endast siffror - om du inte har efterfrågad kostnad ifylls 0)*Hyra* El/Värme/Vatten* Övriga kostnader*
(Endast totalt belopp i siffror) **Hushållets ekonomiska tillgångar**Överstiger hushållets
bankmedel, värdepapper
och kontanter 46.500 kr?* Ja Nej**Bankuppgifter**

Dina bankuppgifter hanteras konfidentiellt och används endast vid en eventuell utbetalning från donationsstiftelserna.
Vi behandlar och skyddar din information i detta formulär enligt reglerna i Dataskyddsförordningen (GDPR).

Ange bank* Clearingnummer och
kontonummer* Hur fick du kännedom om
möjligheten att söka utdelning
från stiftelserna?

- Jag godkänner att mina uppgifter registreras och får hanteras av Uppsala kommun.*
- Jag försäkrar att de upplysningar som lämnats är sanna och fullständiga.*

Reglemente

Föreningsstöd till föreningar för målgrupper inom Sektor
Välfärds nämnders ansvarsområden

2024-04-16

Diarienummer: 24AFN38, 24ON73, 24SON42

Allmänt

Arbetsmarknads- och funktionsstödsnämnden, Omvårdnadsnämnden och Socialnämnden ger möjlighet till föreningar att söka föreningsstöd.

Årligen görs en översyn av föreningsstödet storlek. Föreningsstödet är uppdelat på medlemsstöd, aktivitetsstöd och hyresstöd och det är nämnderna som beslutar om vilka regler som gäller för just det stöd som föreningen ansöker om.

Syfte

Syftet med föreningsstödet är att stimulera lokala föreningar till att genomföra aktiviteter som gynnar målgrupperna inom Valfärd Gävles nämnder.

Allmänna bestämmelser

För att kunna göra en ansökan om föreningsstöd behöver föreningen uppfylla de [allmänna reglerna för föreningsstöd](#). Därutöver behöver föreningen:

- Arbeta med att företräda målgrupper inom Valfärd Gävles nämnders ansvar.
- Bedriva kontinuerlig och aktiv verksamhet.
- Bestå av minst 10 medlemmar (för att räknas som medlem behöver en årlig medlemsavgift om minst 30 kronor per person eller 120 kronor per familj betalats till föreningen).
- Varit aktiv i minst 3 månader innan ansökan. Detsamma gäller om föreningen varit vilande eller inte sökt föreningsstöd det senaste året.

Förutom dessa allmänna bestämmelser gäller specifika bestämmelser för respektive föreningsstöd, se nedan.

Medlemsstöd

Medlemsstödet syftar till att ge föreningarna ett grundstöd för bedrivandet av föreningsverksamhet.

Föreningen får inte för samma period motta andra medlemsstöd från Gävle kommun.

Medlemsstödet utgår årsvis utifrån föregående års medlemsantal och följer sektor Livsmiljös beslutade belopp för medlemsstöd. Medlemsantalet behöver styrkas genom

att det finns redovisat i föreningens årsmötesprotokoll eller dylikt, på begäran från Gävle kommun ska medlemsregister kunna uppvisas. ^{Sid 192(244)}

Aktivitetsstöd

För att uppmuntra föreningarna att erbjuda ett brett utbud av aktiviteter till Valfärds Gävles målgrupper utgår aktivitetsstöd. Aktivitetsstöd kan ansökas av lokala föreningar som uppfyller de allmänna bestämmelserna för föreningsstöd och som erbjuder aktiviteter till Valfärds Gävles målgrupper.

Aktivitetsstöd kan inte beviljas för aktiviteter som bara är tillgängligt för föreningens egna medlemmar.

Aktiviteterna ska beskrivas i ansökan så att innehåll, syfte och kostnad tydligt framgår. Det ska också framgå vilka av kostnaderna som föreningen söker stöd för och om föreningen har ersättning eller stöd från annan förvaltning, myndighet eller organisation för samma aktivitet. Faktiska kostnader ska återrapporteras till Valfärd Gävle och kunna styrkas med verifikationer.

Föreningar kan inte få stöd för de delar som täcks av bidrag från annan bidragsgivare. Stöd kan inte ges retroaktivt för genomförda aktiviteter.

Hysesstöd

De samorganisationer som uppfyller de allmänna villkoren och som inte har andra avtal eller överenskommelser med Gävle kommun kan beviljas hysesstöd för rimliga hyseskostnader för kontorslokaler.

Hysesstöd kan även utgå till de föreningar som uppfyller de allmänna villkoren och bedriver återkommande träffpunktsverksamhet som är öppen att besöka även för de som inte är medlemmar i föreningen.

Ansökan

Ansökan sker årligen via e-tjänst och avser kommande år. Ansökan ska vara kommunen tillhanda **senast den 1 oktober**. Inför ansökan behöver föreningen se till

att vara registrerad i Gävle kommuns [digitala föreningsregister](#) och där skall aktuella ^{Sid 193(244)} verksamhetshandlingar finnas tillgängliga.

Verksamhetshandlingar som krävs för att en förening ska räknas som stödberättigad:

- Verksamhetsberättelse.
- Balansräkning.
- Resultaträkning.
- Signerad revisionsberättelse.
- Signerat årsmötesprotokoll.
- Signerat dokument som styrker firmatecknare ex. konstituerande protokoll.

Ansökan görs i e-tjänsten av någon av föreningens firmatecknare. Beslut tas i nämnderna senast december månad varje år och återrapporteras efter det till den ansökande föreningen.

Uppföljning

Den förening som fått beviljat föreningsstöd är skyldig att rapportera utförda aktiviteter under året senast 15 november varje år. Uppföljningen sker genom att begärda uppgifter lämnas i e-tjänsten för återrapportering. Vilka uppgifter som behöver lämnas beror på vilket stöd som beviljats och framgår i e-tjänsten.

Kontroll och utbetalning

Utbetalning sker endast via plus- eller bankgiro till föreningens huvudkassa. Kontot ska finnas registrerat i Gävle kommuns [digitala föreningsregister](#).

Gävle kommun har rätt att kontrollera innehållet i en ansökan samt att utöva tillsyn.

Föreningen är på begäran av Gävle kommun skyldig att tillhandahålla redovisning och övriga handlingar som anses nödvändiga för kontrollen. Det kan till exempel handla om medlemsregister, kvitton, fakturakopior, underlag för personalkostnader eller annat som styrker redovisningen.

Vid väsentliga ändringar i upplägget som beslutet grundar sig på, ska detta snarast meddelas kommunen. I annat fall kan föreningen bli återbetalningsskyldig.

Om det efter utbetalning av stöd visar sig att utbetalningen grundats på felaktiga uppgifter kan föreningen på begäran av Gävle kommun bli återbetalningsskyldig.

**Beslutsärende: Initiativärende
(V) – Anpassad och lämplig
verksamhet för personer med
psykisk ohälsa**

10

24AFN88

2024-03-27

Initiativärende: Anpassad och lämplig verksamhet för människor med psykisk ohälsa

Jag tror att vi alla inser hur viktigt det är att erbjuda anpassad och lämplig verksamhet för människor som har psykisk ohälsa. Ibland kan sådan verksamhet leda till att människor kan närma sig arbetsmarknaden, men dess viktigaste uppgift är att bidra till att människor mår bättre. Jag inser att kommunen i rådande ekonomiskt läge måste göra hårda prioriteringar i verksamheten, men anser att en så här viktig verksamhet inte kan avslutas på det sätt som nu planeras för Aktivitetshuset. Vänsterpartiet föreslår att nämnden tar en ny diskussion och att vi gör vårt yttersta för att försöka hitta alternativ, andra huvudmän, finansiärer och/eller samarbetspartners. Jag vill att sakkunniga från verksamheten får komma till tals inför nämnden, kanske också kompletterat med information från personal inom psykiatri. Deltagarnas upplevelser och farhågor måste tas på allvar i planeringen inför ny verksamhet.

Vi föreslår att Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden beslutar:

Att Sektor Velfärd får i uppdrag att undersöka möjligheten att hitta en verksamhet eller att använda befintliga möbel- och hantverkslokaler för en öppen verksamhet för de personer som ej omfattas av Arbos regler gällande försörjningsstöd,

att Sektor Velfärd får i uppdrag att undersöka om denna verksamhet kan drivas i samverkan med andra finansiärer.

Anna Cullfors, Vänsterpartiet

Tjänsteskrivelse

2024-03-28

Diarienummer: 24AFN88

Handläggare:

Göran Herdin
Tfn 026 - 17 80 00
goran.herdin@gavle.se

Nämnd:

Arbetsmarknads- och
funktionsrättsnämnden

**Yttrande/svar angående:
Initiativärende (V) – Anpassad och lämplig verksamhet för
människor med psykisk ohälsa**

Förslag till beslut

Att initiativärendet och dess yrkande anses besvarat.

Ärendebeskrivning

Anna Cullfors (V) väckte vid Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämndens sammanträde 2024-03-27 rubricerat initiativärende med följande yrkande:

- Att sektor Valfärd får i uppdrag att undersöka möjligheten att hitta en verksamhet eller att använda befintliga möbel-och hantverkslokaler för en öppen verksamhet för de personer som ej omfattas av Arbos regler gällande försörjningsstöd,
- att sektor Valfärd får i uppdrag att undersöka om denna verksamhet kan drivas i samverkan med andra finansiärer.

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden beslutade 2024-03-27 att ärendet tas emot och hanteras för beredning och att frågan därefter återupptas på nytt.

Yttrande

Sektor Vårld har tagit emot ärendet som hanterats för beredning och lämnar utifrån det aktuella initiativärendet följande yttrande:

Under 2022-2023 genomförde Vårld Gävle ett projekt kopplat till ett uppdrag från Arbetsmarknads och funktionsrättsnämnden. Uppdraget var att kartlägga förutsättningar för en fontänhusliknande verksamhet i Gävle. Det handlade om en *”inkluderande lågtröskelverksamhet med tydlig struktur och utan tidsbegränsning, där deltagarna kan få växa och utvecklas i sin egen takt i en social kontext. Det finns många i Gävle som lever i utanförskap med en psykisk ohälsa och som saknar en meningsfull sysselsättning, gemenskap och någonstans att gå. En plats där de kan få känna sig behövdade och få stöttning i vardagliga frågor, samt stöd i kontakt med myndigheter och vårdgivare”*.

Utredningen bedömde att en Fontänhusliknande verksamhet var en verkningsfull och kostnadseffektiv modell för insats till målgruppen.

Utredningen genomförde intervjuer med ett stort antal medarbetare och chefer hos Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, olika delar av Vårld Gävle samt Region Gävleborg, samt därutöver även intresseföreningar och brukarförbund. Slutsatsen efter intervjuerna var en samstämmig bild där *”Förstudien har visat att det finns ett brett engagemang i frågan om ett fontänhus bland aktörer som verkar i Gävle. Region Gävleborgs hälsocentraler och andra vårdgivare framför behovet av och vinsterna med Fontänhus för den medicinska rehabiliteringen. Inte minst finns även ett tydligt underlag från föreningslivet”*.

Den beskrivna målgruppen är långt mycket större än de ca 50 personer som givits insats hos Gävle kommuns insats Aktivitetshuset. Utredningens sammanställning av aktörernas beräkningar pekar på en målgrupp på något tusental potentiella personer.

Utredningen förde även dialoger med högre chefer inom Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Region Gävleborg och Vårld Gävle rörande parternas möjlighet att finansiera en aktiverande insats. Det var där tydligt att de berörda parterna inte såg sådana ekonomiska förutsättningar givet budgetläget och i förhållande till respektive verksamhets uppdrag.

Det kunde sålunda konstateras att samtliga parter identifierat att det finns en stor målgrupp med behov och nytta av en aktiverande insats. Samtidigt är ingen av parterna beredd att gå in med den finansiering som krävs för att starta upp och driva en sådan verksamhet för målgruppen.

Det som skett efter utredningens slutförande i januari 2023 är att de offentliga parterna på grund av budget och kostnadsläge, har än lägre ekonomiska förutsättningar under 2024-2025 att ta kostnader för den här typen av aktiveringsinsats. Detta framkommer tydligt och återkommande i de dialoger som Valfärd Gävle har fortlöpande med de offentliga samverkansaktörerna på både strategisk och operativ nivå. Här ska tilläggas att Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden i sitt beslut i februari har valt att nedprioritera och lägga ner insats Aktivitetshuset. Förutsättningar för resurser för en utökad ny motsvarande verksamhet bedöms inte aktuella. Valfärd Gävle bedömer det inte vara verkningsfullt att genomföra en ny utredning i frågan i detta läge.

Förslag

Utifrån sektor Valfärds beredning av ärendet, enligt ovanstående, är förslaget att initiativärendet och dess yrkande skall anses besvarat.

Magnus Höjjer

Sektorchef

Sektor Valfärd

**Beslutsärende: Initiativärende
(M) - Konsekvensanalys av
besparingarna**

11

24AFN85

Initiativärende - Konsekvensanalys av besparingarna

Det sparprogram som initierats inom sektorn och som presenterades på februarinämnden har lett till flera artiklar i tidningarna där enskilda drabbade brukare inom frivillig och lagbunden verksamhet fått komma till tals om konsekvenserna för dem till följd av besparingsförslaget. Vi moderater anförde som skäl till att vi inte kunde delta i beslutet därför att:

- 1. Vi kan inte se effekterna för dem vi är till för, kommuninvånarna, av dessa förslag.*
- 2. Det blir ringar på vattnet där effekterna av en neddragning på ett ställe kan innebära kostnader på ett annat (som tjänstemännen även varnade för vid dragningen).*
- 3. En del effekter bland förslagen är inte mättsatta så vi inte vet storleken på besparingen.*

Vi har full förståelse för att det är svårt att på kort tid ta fram ett sparprogram. Men hur konsekvenserna kan slå för de sköraste medborgarna som befinner sig i kommunens omsorg anser vi att det saknas svar på flera aktuella frågeställningar som är nödvändiga att förhålla sig till för att människor inte ska komma i kläm.

Vi föreslår att Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden beslutar:

att uppdra till Sektor Vårld att genomföra en konsekvensanalys innan besparingarna effektueras med fokus på att redogöra för hur brukarna och kunderna i verksamheten drabbas,

att konsekvensanalysen ska redovisa hur många kunder och brukare som påverkas samt hur de drabbas,

att konsekvensanalysen ska redovisa vilka konsekvenser som uppstår i andra delar av kommunal verksamhet.

Peter Johansson (M)

Patrik Carlsten (M)

Christina Wilkenson (M)

Kerstin Brannerydh (M)

Tjänsteskrivelse

2024-03-25

Diarienummer: 24AFN85

Handläggare:

Magnus Höijer
Tfn 026 - 17 80 00
magnus.hojjer@gavle.se

Nämnd:

Arbetsmarknads- och
funktionsrättsnämnden

Yttrande/svar angående: Initiativärende (M) – Konsekvensanalys av besparingarna

Förslag till beslut

Att initiativärendet och dess yrkande anses besvarat.

Ärendebeskrivning

Peter Johansson (M) väckte tillsammans med Patric Carlsten (M), Christina Wilkenson (M) och Kerstin Brannerydh (M) vid Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämndens sammanträde 2024-03-27 rubricerat initiativärende med följande yrkande:

- att uppdra till Sektor Valfärd att genomföra en konsekvensanalys innan besparingarna effektueras med fokus på att redogöra för hur brukarna och kunderna i verksamheten drabbas,
- att konsekvensanalysen ska redovisa hur många kunder och brukare som påverkas samt hur de drabbas,
- att konsekvensanalysen ska redovisa vilka konsekvenser som uppstår i andra delar av kommunal verksamhet.

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden beslutade 2024-03-27 att ärendet tas emot och hanteras för beredning och att frågan därefter återupptas på nytt.

Yttrande

Sektor Vårld har tagit emot ärendet som hanterats för beredning och lämnar utifrån det aktuella initiativärendet följande yttrande:

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden beslutade 21 februari om besparingar i enlighet med det förslag sektorchef lade fram. Efter fattat beslut har sektorn påbörjat effektivering av beslutet, vilket bl a innebär risk- och konsekvensanalyser, översyn av lokaler och en process där eventuella övertaligheter identifieras. Denna process har pågått i snart två månader. Att stoppa processen nu skulle medföra stora osäkerheter för personal, kunder och för faktiska effekter på kravet på nämnden att bedriva sina verksamheter inom tilldelad ram. Det sistnämnda är ett grundkrav som nämnden måste agera utifrån - vid eventuella avvikelser ska en åtgärdsplan tas fram, beslutas och verkställas.

På nämnden i mars under punkten "Ekonomisk månadsrapport" gavs en rapportering om läget inom respektive område (hur långt sektorn kommit i effektivering och ev andra effekter), och den formen av rapportering kommer fortsätta på nämnderna fram till sommaren.

Förslag

Utifrån sektor Vårlds beredning av ärendet, enligt ovanstående, är förslaget att initiativärendet och dess yrkande skall anses besvarat.

Magnus Höjer

Sektorchef

Sektor Vårld

Beslutsärende: Initiativärende
(M) - Arbetsmiljön för
boendestödjare

12

24AFN86

Initiativärende - Arbetsmiljön för boendestödjare

Det har kommit till vår kännedom att det fortfarande föreligger en svår situation för boendestödjare sedan frågan uppmärksammades i media strax före jul. Av vad som framkommer i en ny artikel har situationen tyvärr förvärrats sedan dess, enligt delar av personalen. Två skyddsombud har dessutom lämnat sina uppdrag.

Vi föreslår att Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden beslutar:

att uppdra till Sektor Vårld att genomföra en genomlysning av arbetsmiljön för personalen inom boendestöd,

att till nämnden lämna förslag på åtgärder för att komma till rätta med arbetsmiljön samt,

att till nämnden redogöra för om någon brukare blivit drabbad till följd av den dåliga arbetsmiljön bland boendestödjare.

Peter Johansson (M)

Patrik Carlsten (M)

Christina Wilkenson (M)

Kerstin Brannerydh (M)

Tjänsteskrivelse

2024-03-25

Diarienummer: 24AFN86

Handläggare:

Magnus Höijer
Tfn 026 - 17 80 00
magnus.hojjer@gavle.se

Nämnd:

Arbetsmarknads- och
funktionsrättsnämnden

Yttrande/svar angående: Initiativärende (M) – Arbetsmiljön för boendestödjare

Förslag till beslut

Att initiativärendet och dess yrkande anses besvarat.

Ärendebeskrivning

Peter Johansson (M) väckte tillsammans med Patric Carlsten (M), Christina Wilkenson (M) och Kerstin Brannerydh (M) vid Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämndens sammanträde 2024-03-27 rubricerat initiativärende med följande yrkande:

- att uppdra till Sektor Vårld att genomföra en genomlysning av arbetsmiljön för personalen inom boendestöd,
- att till nämnden lämna förslag på åtgärder för att komma till rätta med arbetsmiljön samt,
- att till nämnden redogöra för om någon brukare blivit drabbad till följd av den dåliga arbetsmiljön bland boendestödjare.

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden beslutade 2024-03-27 att ärendet tas emot och hanteras för beredning och att frågan därefter återupptas på nytt.

Yttrande

Sektor Vårld har tagit emot ärendet som hanterats för beredning och lämnar utifrån det aktuella initiativärendet följande yttrande:

Riktat arbete inom Boendestöd med fokus på arbetsmiljö och schemaläggning och planering

Det finns en för Boendestöd upprättad handlingsplan med aktiviteter som syftar till att komma till rätta med den psykosociala arbetsmiljön inom enheten. Arbetet är påbörjat i januari månad 2024 och är planerat att pågå under hela våren.

Handlingsplanen består av två delar, en del med fokus på den psykosociala arbetsmiljön och en del som är kopplad till planering och schemaläggning utifrån den för Sektor Vårld framtagna handbok.

Påbörjade och/eller genomförda aktiviteter

HR och verksamhetsutvecklare har genomfört workshoppar där det har arbetats med ett aktivt medarbetarskap kopplat till anställningsavtal, värdegrund, medarbetarpolicy samt samverkansavtalet. HR har vid ett tillfälle genomfört information om kränkande särbehandling och Sektor Vårlds rutiner för detta.

Utbildning i bemanningshandbok har genomförts för chef och samordnare. Syftet har varit att ge kunskap, sammanhang och en förståelse för arbetet utifrån handboken och skapa delaktighet för medarbetarna.

Ett särskilt riktat arbetsmiljöarbete har påbörjats utifrån brister i arbetsmiljön och bemötande inom enheten under våren 2024.

Det finns en inarbetad struktur av regelbundna samverkansmöten mellan enhetschef och de lokala fackliga ombuden inom enheten. De möts inför samtliga arbetsplatsträffar och har kontinuerliga uppföljningar.

Pulsmätning kommer att genomföras kontinuerligt på arbetsplatsträffar. Under mars månad genomfördes den första "pulsmätningen". Se bifogad fil nedan, resultat från senaste pulsmätningen.

Resultat psykosocial
skyddsround APT 27 m

Planering utifrån kundernas genomförandeplaner följs upp regelbundet i samband med kontaktgruppsträffar.

För att följa upp kundernas åsikter om insatserna från Boendestöd, planeras för en kundenkät. Enkäten är tänkt att genomföras innan sommaren 2024.

Förslag

Utifrån sektor Vårlds beredning av ärendet, enligt ovanstående, är förslaget att initiativärendet och dess yrkande skall anses besvarat.

Magnus Höjer

Sektorchef

Sektor Vårld

Beslutsärende:
Delegationsbeslut
Arbetsmarknads- och
funktionsrättsnämnden 2024

13

24AFN21

Informationsärende: Anmälningsärenden

16

Uppföljningsrapport Vuxenutbildningen, Tertiäl 1 2024

Sektor Valfärd

2024-03-18

Diarienummer: 24AFN68

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
2	Strategiskt nämnd/bolagsmål: Vuxenutbildningen i Gävle ska ge alla vuxna en utbildning med hög kvalitet, vara likvärdig, tillgänglig och en trygg skolmiljö för alla i Gävle Kommun.....	4
2.1	Operativt mål: Alla elever får en utbildning som präglas av trygghet och en undervisning som präglas av studiero.	4
2.2	Operativt mål: Alla elever får en undervisning som ger den ledning och stimulans de behöver för att kunna nå så långt som möjligt i sitt lärande och sin utveckling.	5
2.3	Operativt mål: Alla elever får det stöd de behöver.....	7
3	Strategiskt nämnd/bolagsmål: Vuxenutbildningen i Gävle skall anpassa utbildningarna utefter arbetsmarknadens och företagens behov.....	8
3.1	Operativt mål: Alla elever får en god grund för fortsatt utbildning och stärker sin ställning i arbets- och samhällslivet.	8
4	Strategiskt nämnd/bolagsmål: Utbildningskedjan i Vuxenutbildningen ska leda till att fler kommer i jobb.....	14
4.1	Operativt mål: Möta den statliga finansieringen	14
5	Strategiskt nämnd/bolagsmål: Arbetsmarknads och Funktionsrättsnämnden skall säkerställa att Vuxenutbildningens koppling till högskola, arbetsförmedling och näringslivet stärks..	15
5.1	Operativt mål: LHU - lärande för hållbar utveckling.....	15
5.2	Operativt mål: Eleven ska ges möjlighet att uppnå kraven för en yrkesexamen som innebär att eleven har en av branschen godtagbar nivå av yrkeskunnande. SKOLFS 2017:17 2.1 (Elever med jobb 6 månader efter avslutad utbildning).....	15
5.3	Operativt mål: Vuxenutbildningen i Gävle kommun ska verka för en god samverkan med Högskolan i Gävle, Gävles näringsliv och Arbetsförmedlingen.	16
6	Strategiskt nämnd/bolagsmål: Arbetsmarknads och Funktionsrättsnämnden ska samverka mer med näringslivet för en bättre kompetensförsörjning genom att arbeta med näringslivet för att få fram rätt utbildningar inom vuxenutbildningen som marknaden efterfrågar.	16
6.1	Operativt mål: Vuxenutbildningen i Gävle kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare/arbetsplats	16

1 Inledning

Under tertial 1 redovisas verksamhetens sista period för året, dvs P5.

Under 2023 har Vuxenutbildningen fokus på att:

- Öka andelen som har avslutat kurs/utbildning med lägst betyg G/E.
- Minska andelen som avbryter sina studier.
- Minska andelen som ej kom till start.
- Att lärarna känner sig trygga gällande stödinsatser i klassrummet.

Verksamhetens förstelärare fortsätter jobba med sina uppdrag, där ovan fokusområden är centrala. Verksamheten har under 2022 tillsatt nedan uppdrag:

- Ökad måluppfyllelse och stöd – Malin Airaksinen
- Betyg och bedömning sfi – Katarina Perämäki
- Betyg och bedömning sva grundläggande och gymnasial – Marie Ekström
- Läs- och skrivstöd – Daniel Åkerblom
- Externa relationer – Linda Åsberg
- Kombinationsutbildningar – Erika Lönn
- Kombinationsutbildningar – Susanne Nordström Hjerth
- SKUA på enheten för grundläggande och gymnasiala kurser – Elin Löf
- Digitalisering – Karina Gillberg Andersson
- Digitalisering – Mikael Bondestam
- Digitalisering – Erik Eriksson
- Studiehäll och läxhjälp för sfi-elever – Peter Dalén

Verksamheten fortsätter sitt verksamhetsutvecklade arbete med hur information till elever ska formuleras och i vilka forum det ska ske. Studie- och yrkesvägledarna arbetar kontinuerligt med möjligheten för elever att få kontakt med dem på olika sätt, via Kundtjänst och mail, via E-tjänsten SYV ringer upp, vägledningssamtal på plats samt fysiskt drop in varje dag. Ett stort arbete med processen kring våra lånedatorer startade om i december.

Under P5 har Mätveckan genomförts. Verksamheten fick in färre svar än tidigare pga att nätverket tidvis låg nere samt att snöoväder gjorde att få elever var i lokalerna. Trots detta är upplevelsen att det blev en mättnad i svaren vilket framkommer nedan kopplad till de operativa målen. En djupintervju med 12 elever visar att det viktigaste med studierna på vuxenutbildningen är att det finns:

- en tydlig introduktion
- tydlig skyltning, rent och fint
- möjligheter till studiero utanför klassrummen, Studiehallen nämns som ett bra exempel
- stöd och hjälp i studierna av exempelvis coacher
- lärare som förstår elevernas intresse och behov

Merparten av eleverna uppgav att dessa parametrar fanns och var nöjda med sina studier. De förbättringsåtgärder eleverna lyfte var bland annat:

- att fler lärare ska ha kunskap om vilket stöd som finns att få
- att lärare ska vara lättare att kontakta
- förenklad och tydligare information på hemsidan

Resursteamet har påbörjat planering för implementeringsarbete i verksamheten kopplat till "Rutin för stöd".

2 Strategiskt nämnd/bolagsmål: Vuxenutbildningen i Gävle ska ge alla vuxna en utbildning med hög kvalitet, vara likvärdig, tillgänglig och en trygg skolmiljö för alla i Gävle Kommun.

2.1 Operativt mål: Alla elever får en utbildning som präglas av trygghet och en undervisning som präglas av studiero.

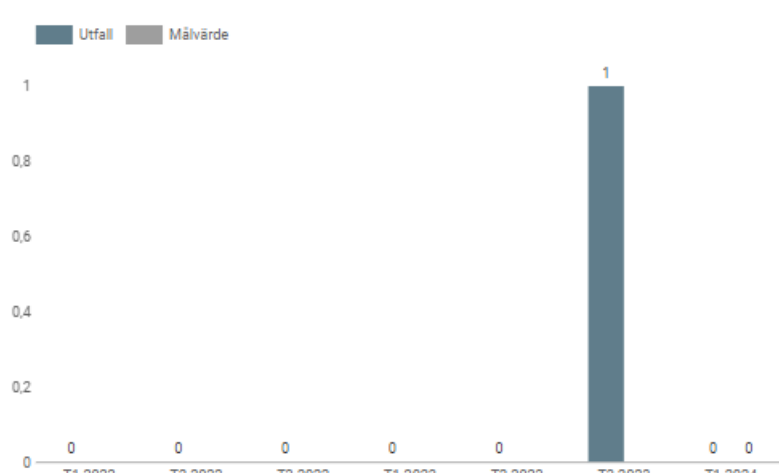
Senaste målanalys

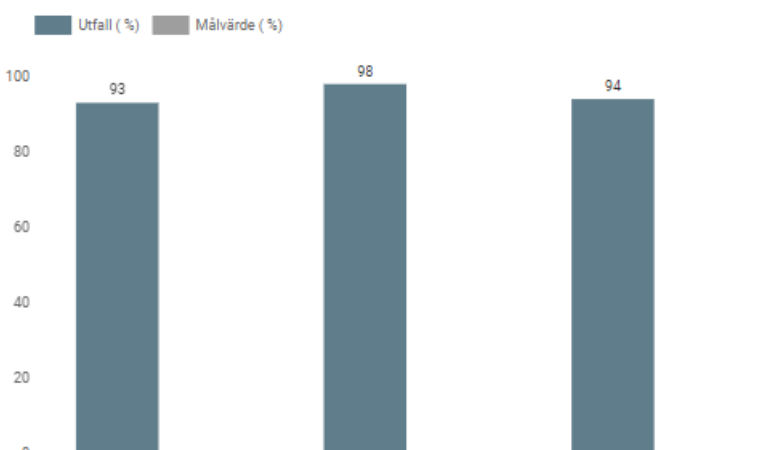
Verksamheten kan konstatera att eleverna fortsatt upplever en trygghet och en undervisning som präglas av studiero. Dock kan verksamheten konstatera att eleverna upplever att verksamhetens hemsida ej uppfyller elevernas behov.

Verksamheten har mätveckor vid två tillfällen per år. Under mätveckan får eleverna svara på frågor som rör stöd och tillgänglighet. I resultatet av mätveckan är det resultat från två frågor som sticker ut:

1. **Fick du reda på den information du sökte på vår hemsida?**
Här svarade 39% att de upplevde att de hittade den information de sökte. 61% upplevde således att verksamhetens hemsida ej gav den information som önskades.
2. **Upplevde du att det var lätt att söka till oss via webben?**
Här svarade 39% att de upplevde att det var lätt att söka till verksamheten. 61% upplevde således att det var svårt att söka till verksamheten.

Verksamheten kommer att under 2024 starta ett arbete kring hemsidan för att den ska underlätta för verksamhetens elever.

Indikator	Status	Utfall	Målvärde	Basvärde 2023																								
Kränkande behandling Tertial rapport till nämnden		0	0	1																								
Kommentar																												
Tertial 1 2024: Studieperiod P5 231016 - 240105																												
Ingen anmälan om kränkande behandling har inkommit till verksamheten under perioden.																												
 <table border="1"> <caption>Data for the bar chart</caption> <thead> <tr> <th>Period</th> <th>Utfall</th> <th>Målvärde</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>T1 2022</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>T2 2022</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>T3 2022</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>T1 2023</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>T2 2023</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>T3 2023</td> <td>1</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>T1 2024</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> </tbody> </table>					Period	Utfall	Målvärde	T1 2022	0	0	T2 2022	0	0	T3 2022	0	0	T1 2023	0	0	T2 2023	0	0	T3 2023	1	0	T1 2024	0	0
Period	Utfall	Målvärde																										
T1 2022	0	0																										
T2 2022	0	0																										
T3 2022	0	0																										
T1 2023	0	0																										
T2 2023	0	0																										
T3 2023	1	0																										
T1 2024	0	0																										

Indikator	Status	Utfall	Målvärde	Basvärde 2023												
Elevers upplevelse av trygghet och studiero Tertial rapport till nämnden	●	94 %		96 %												
<p>Kommentar</p> <p>Tertial 1 2024: Kursutvärdering 231113 - 231119 Enheten EGG (grundläggande och gymnasiala kurser) = 96%</p> <p>Kursutvärdering 231113 - 231126 Enheten EKY (yrkesutbildningar) = 97%</p> <p>Elevenkät 231113 - 231126 Enhet Sfi 1+2 (svenska för invandrare) = 94%</p> <p>Mätvecka 231127 - 231213 Enhet EVA (vägledning och administration) = 63% Enhet ELOS (lärvux och stöd) = 94%</p>																
 <table border="1"> <caption>Data for Bar Chart</caption> <thead> <tr> <th>Period</th> <th>Utfall (%)</th> <th>Målvärde (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>T2 2023</td> <td>93</td> <td>96</td> </tr> <tr> <td>T3 2023</td> <td>98</td> <td>96</td> </tr> <tr> <td>T1 2024</td> <td>94</td> <td>96</td> </tr> </tbody> </table>					Period	Utfall (%)	Målvärde (%)	T2 2023	93	96	T3 2023	98	96	T1 2024	94	96
Period	Utfall (%)	Målvärde (%)														
T2 2023	93	96														
T3 2023	98	96														
T1 2024	94	96														

2.2 Operativt mål: Alla elever får en undervisning som ger den ledning och stimulans de behöver för att kunna nå så långt som möjligt i sitt lärande och sin utveckling.

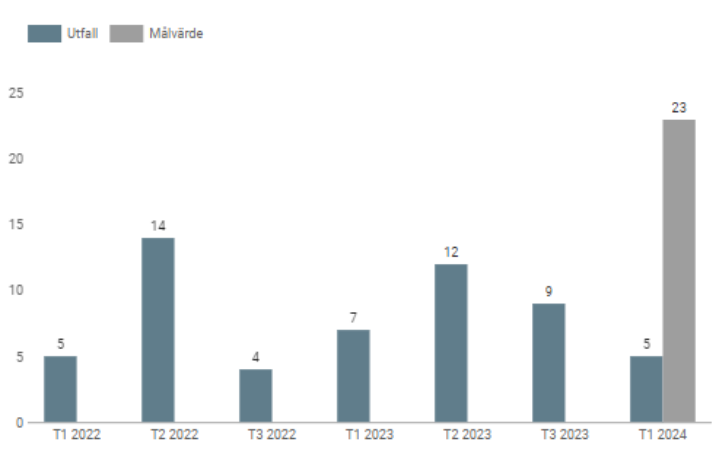
Senaste målanalys

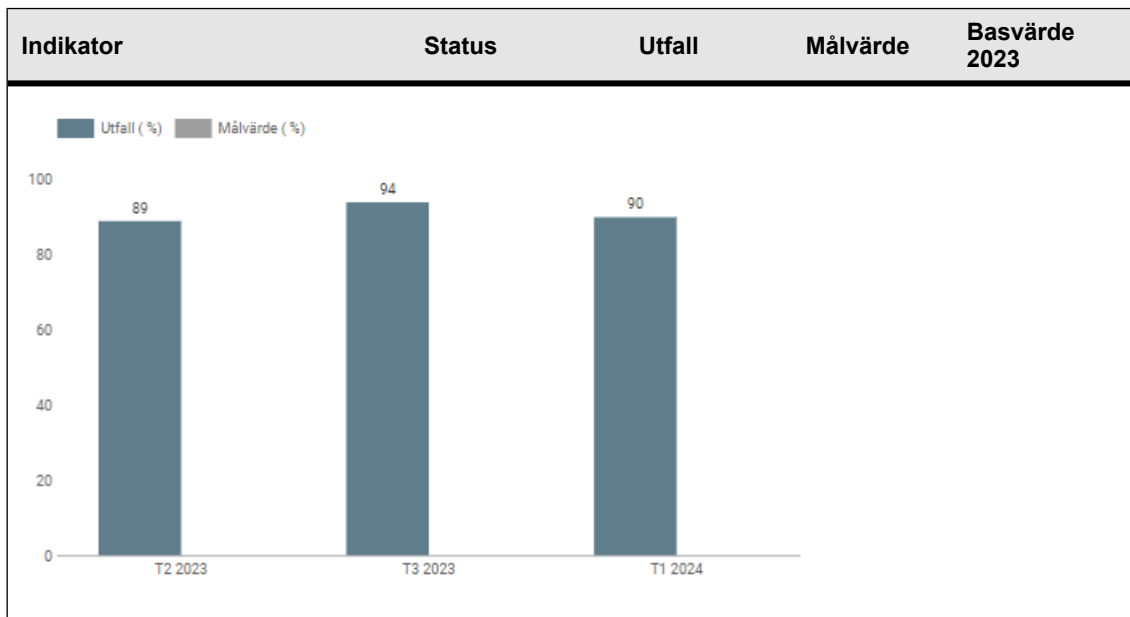
Verksamheten fick in 5 klagomål under perioden.

1. En elev på enheten för kommunal yrkesutbildning som klagar på låg lärarnärvaro och undermålig information.
2. En elev på enheten för lärvux och stöd som klagar på missade möten från stödsatser och lärare.
3. En elev på enheten för grundläggande och gymnasiala kurser som har sökt till kurs men ej fått ansökan mottagen.
4. En elev på enheten för grundläggande och gymnasiala kurser som hade uppfattningen att man kunde läsa om en kurs för att höja sitt betyg.
5. En elev på enheten för grundläggande och gymnasiala kurser som anser att hen fått ett felaktigt betyg utifrån hens prestationer.

Alla ärenden är behandlade enligt verksamhetens rutin för klagomål.

Verksamheten kan konstatera att eleverna upplever att de får ledning och stimulans.
Verksamheten kan också konstatera utifrån resultat på mätveckan att eleverna ej i tillräcklig stor andel upplever att de har fått stöd och hjälp om eleven har behövt ändra i dess studieplan.

Indikator	Status	Utfall	Målvärde	Basvärde 2023																								
Antal klagomålsärenden Tertial rapport till nämnden	◆	5	23	28																								
<p>Kommentar</p> <p>Tertial 1 2024: Studieperiod P5 231016 - 240105 Fem inkomna ärenden under perioden.</p> <table border="1"> <caption>Data for Complaint Cases Chart</caption> <thead> <tr> <th>Period</th> <th>Utfall</th> <th>Målvärde</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>T1 2022</td> <td>5</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>T2 2022</td> <td>14</td> <td>14</td> </tr> <tr> <td>T3 2022</td> <td>4</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>T1 2023</td> <td>7</td> <td>7</td> </tr> <tr> <td>T2 2023</td> <td>12</td> <td>12</td> </tr> <tr> <td>T3 2023</td> <td>9</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>T1 2024</td> <td>5</td> <td>23</td> </tr> </tbody> </table>					Period	Utfall	Målvärde	T1 2022	5	5	T2 2022	14	14	T3 2022	4	4	T1 2023	7	7	T2 2023	12	12	T3 2023	9	9	T1 2024	5	23
Period	Utfall	Målvärde																										
T1 2022	5	5																										
T2 2022	14	14																										
T3 2022	4	4																										
T1 2023	7	7																										
T2 2023	12	12																										
T3 2023	9	9																										
T1 2024	5	23																										
Elevers uppfattning om ledning och stimulans Tertial rapport till nämnden	●	90 %		92 %																								
<p>Kommentar</p> <p>Tertial 1 2024: Kursutvärdering 231113 - 231119 Enheten EGG (grundläggande och gymnasiala kurser) = 91%</p> <p>Kursutvärdering 231113 - 231126 Enheten EKY (yrkesutbildningar) = 93%</p> <p>Elevenkät 231113 - 231126 Enhet Sfi 1+2 (svenska för invandrare) = 85%</p> <p>Mätvecka 231127 - 231213 Enhet EVA (vägledning och administration) = 76% Enhet ELOS (lärvux och stöd) = 77%</p>																												

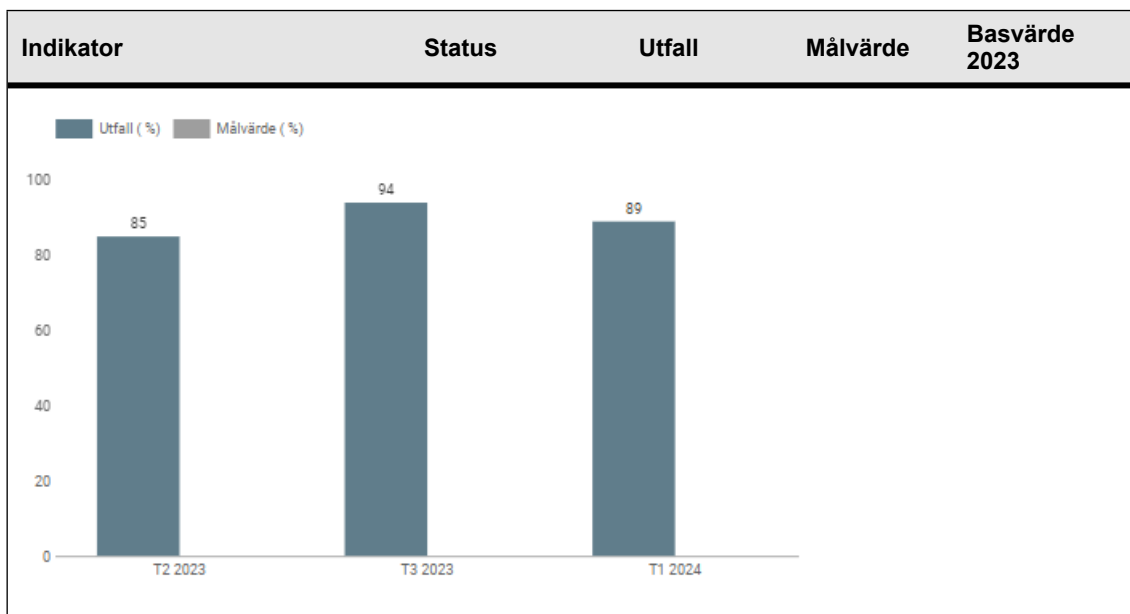
2.3 Operativt mål: Alla elever får det stöd de behöver.

Senaste målanalys

Verksamheten kan konstatera att eleverna i hög grad upplever att de får extra anpassningar. Dock kan också verksamheten konstatera att i resultatet från mätveckan är det enbart 65% som upplever att de har fått stöd från verksamhetens stödfunktioner. Här behöver verksamheten få fatt i vad som kan vara orsaken till att eleven ej får de stöd den efterfrågar.

Indikator	Status	Utfall	Målvärde	Basvärde 2023
Elevers uppfattning om extra anpassningar Terial rapport till nämnden		89 %	90 %	90 %
Kommentar				
Terial 1 2024:				
Kursutvärdering 231113 - 231119				
Enheten EGG (grundläggande och gymnasiala kurser) = 93%				
Kursutvärdering 231113 - 231126				
Enheten EKY (yrkesutbildningar) = 91%				
Elevenkät 231113 - 231126				
Enhet Sfi 1+2 (svenska för invandrare) = 87%				
Mätvecka 231127 - 231213				
Enhet EVA (vägledning och administration) = 81%				
Enhet ELOS (lärvux och stöd) = 73%				

3 Strategiskt nämnd/bolagsmål: Vuxenutbildningen i Gävle skall anpassa utbildningarna utefter arbetsmarknadens och företagens behov.

3.1 Operativt mål: Alla elever får en god grund för fortsatt utbildning och stärker sin ställning i arbets- och samhällslivet.

Senaste målanalys

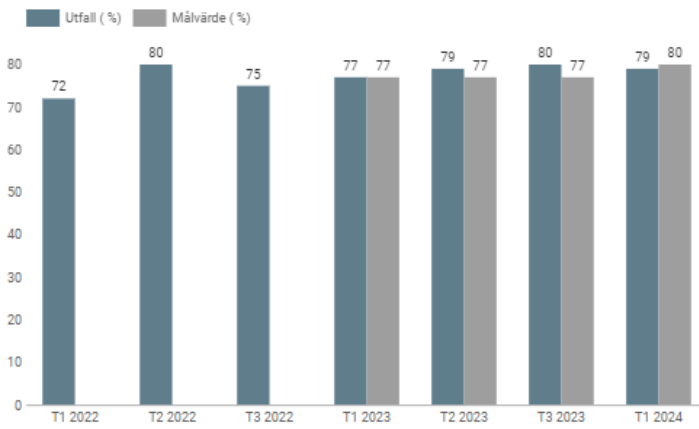
Verksamheten kan konstatera att resultatet ligger snäppet under satta målvärdet för denna period. De kurser som ej når upp till målvärdet är:

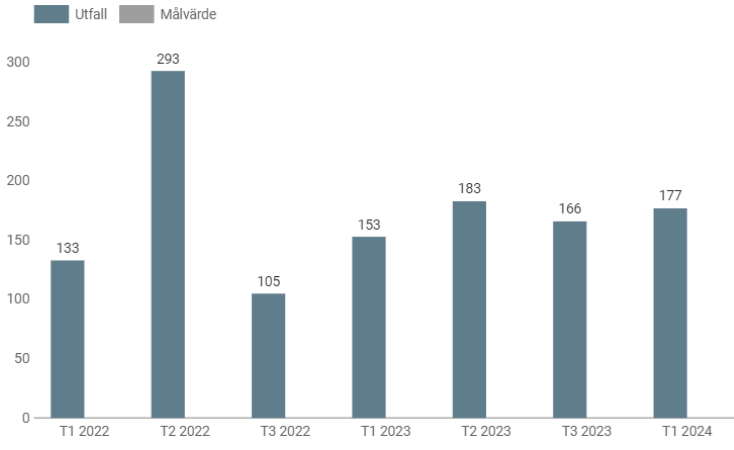
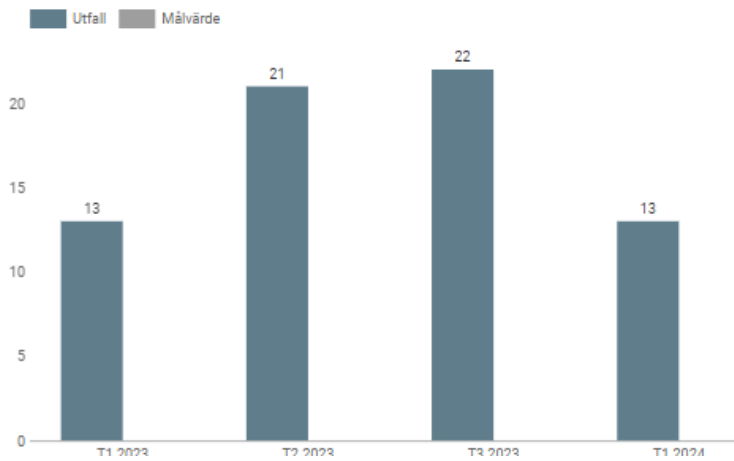
1. Grundläggande kurser i egen regi = 66%
2. Gymnasiala kurser i egen regi = 57%
3. Gymnasiala kurser i extern regi = 61%

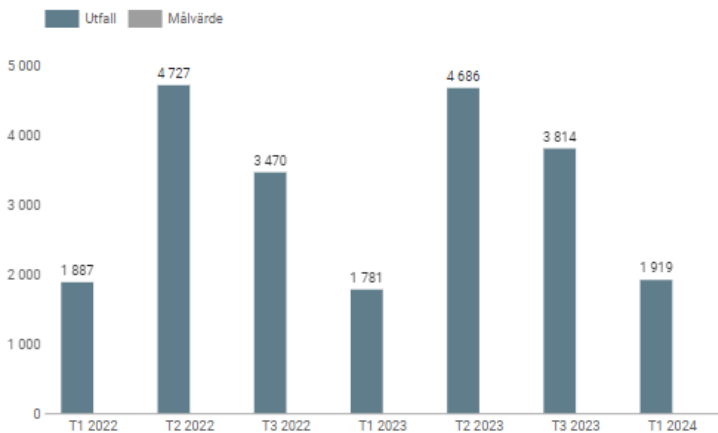
Dock ligger resultatet för grundläggande kurser i egen regi i linje med resultatet för övriga vuxenutbildningar i Sverige och blir således ett godkänt resultat.

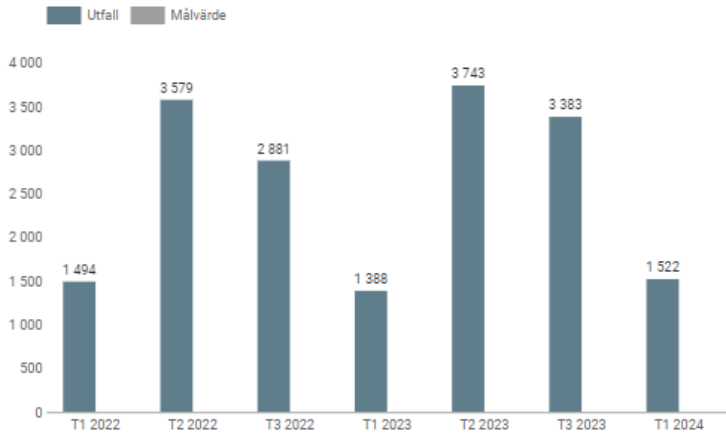
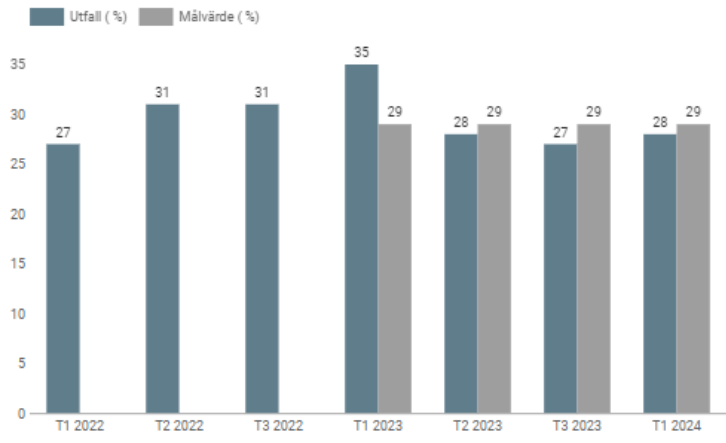
Verksamheten kan konstatera att det var 44 fler elever som slutförde kurs med betyg än samma period 2022. Verksamheten kan även konstatera att det var fler sökanden och fler som blev antagna jämfört med samma period 2022.

Verksamheten kan också konstatera att de nya reglerna antagningen leder till att färre väljer att ej komma till start. Slutligen kan verksamheten konstatera att antalet som valde att avbryta sina studier ligger över målvärdet.

Indikator	Status	Utfall	Målvärde	Basvärde 2023																								
Andel kursdeltagare som har slutfört kurs med lägst betyg E/G vid Vuxenutbildningen inom grundläggande och gymnasiala kurser (kommunbidrag/statsbidrag) Tertial rapport till nämnden	◆	79 %	80 %	79 %																								
<p>Kommentar</p> <p>Tertial 1 2024: Studieperiod P5 231016 - 240105</p> <p>Grundläggande kurser egen regi = 66% Grundläggande kurser extern regi = 88% Gymnasiala kurser egen regi = 57% Vård valbara kurser i egen regi = 93% Gymnasiala kurser extern regi = 61% Yrkesutbildningar = 91% Kombinationsutbildningar = 99% Läringsutbildningar = 85% Validering yrkesutbildningar = 83%</p> <p>Total andel P5 = 79%</p> <table border="1"> <caption>Data for the bar chart: Percentage of participants completing the course with the lowest grade (E/G)</caption> <thead> <tr> <th>Quarter</th> <th>Utfall (%)</th> <th>Målvärde (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>T1 2022</td> <td>72</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>T2 2022</td> <td>80</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>T3 2022</td> <td>75</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>T1 2023</td> <td>77</td> <td>77</td> </tr> <tr> <td>T2 2023</td> <td>79</td> <td>77</td> </tr> <tr> <td>T3 2023</td> <td>80</td> <td>77</td> </tr> <tr> <td>T1 2024</td> <td>79</td> <td>80</td> </tr> </tbody> </table>					Quarter	Utfall (%)	Målvärde (%)	T1 2022	72	-	T2 2022	80	-	T3 2022	75	-	T1 2023	77	77	T2 2023	79	77	T3 2023	80	77	T1 2024	79	80
Quarter	Utfall (%)	Målvärde (%)																										
T1 2022	72	-																										
T2 2022	80	-																										
T3 2022	75	-																										
T1 2023	77	77																										
T2 2023	79	77																										
T3 2023	80	77																										
T1 2024	79	80																										
Antal kursdeltagare som har slutfört kurs med betyg vid Vuxenutbildningen inom sfi och lärvux (kommunbidrag) Tertial rapport till nämnden	—	177		502																								
<p>Kommentar</p> <p>Tertial 1 2024: Studieperiod P5 231016 - 240105</p> <p>Sfi = 177 st Lärvux = Finns inget att rapportera. Redovisas halvårsvis.</p>																												

Indikator	Status	Utfall	Målvärde	Basvärde 2023
	—	13		56
<p>Kommentar</p> <p>Studieperiod P5 231016 - 240105</p> <p>13 utfärdade slutbetyg/examensbevis under perioden.</p> <p>Slutbetyg: 3 st Examen: 10 st</p> 				

Indikator	Status	Utfall	Målvärde	Basvärde 2023
Antal sökande till Vuxenutbildningen (kommunbidrag/statsbidrag) Tertiäl rapport till nämnden	—	1 919		10 281
Kommentar				
Tertiäl 1 2024: Studieperiod P5 231016 - 240105 Grundläggande kurser egen regi = 212 Grundläggande kurser extern regi = 134 Gymnasiala kurser egen regi = 673 Vård valbara kurser i egen regi = Finns inget att rapportera. Gymnasiala kurser extern regi = 664 Yrkesutbildningar = 60 Kombinationsutbildningar = Finns inget att rapportera. Lärlingsutbildningar = 6 Validering yrkesutbildningar = Finns inget att rapportera. Sfi = 170 Lärvux = Finns inget att rapportera. Redovisas halvårsvis.				
Total antal P5 = 1919				
				
Antal som antagits till Vuxenutbildningen (kommunbidrag/statsbidrag) Tertiäl rapport till nämnden	—	1 522		8 514
Kommentar				
Tertiäl 1 2024: Studieperiod P5 231016 - 240105 Grundläggande kurser egen regi = 155 Grundläggande kurser extern regi = 120 Gymnasiala kurser egen regi = 483 Vård valbara kurser i egen regi = Finns inget att rapportera. Gymnasiala kurser extern regi = 583 Yrkesutbildningar = 45 Kombinationsutbildningar = Finns inget att rapportera. Lärlingsutbildningar = 6 Validering yrkesutbildningar = Finns inget att rapportera. Sfi = 130 Lärvux = Finns inget att rapportera. Redovisas terminsvis.				
Total antal P5 = 1522				

Indikator	Status	Utfall	Målvärde	Basvärde 2023
				
<p>Andel antaga i kurs eller utbildning som ej kom till start vid Vuxenutbildningen (kommunbidrag/statsbidrag) Tertial rapport till nämnden</p>	●	28 %	29 %	30 %
<p>Kommentar</p> <p>Tertial 1 2024: Studieperiod P5 231016 - 240105</p> <p>Grundläggande kurser egen regi = 29% Grundläggande kurser extern regi = 17% Gymnasiala kurser egen regi = 35% Vård valbara kurser i egen regi = 13% Gymnasiala kurser extern regi = 28% Yrkesutbildningar = 42% Kombinationsutbildningar = Finns inget att rapportera. Lärlingsutbildningar = 0% Validering yrkesutbildningar = 12% Lärvox = Finns inget att rapportera. Redovisas terminsvis.</p> <p>Total andel P5 = 28%</p> 				

Indikator	Status	Utfall	Målvärde	Basvärde 2023																								
Andel antagna som har avbrutit kurs eller utbildning vid Vuxenutbildningen (kommunbidrag/statsbidrag) Tertial rapport till nämnden	■	16 %	14 %	15 %																								
Kommentar																												
<p>Tertial 1 2024: Studieperiod P5 231016 - 240105</p> <p>Grundläggande kurser egen regi = 11% Grundläggande kurser extern regi = 12% Gymnasiala kurser egen regi = 22% Vård valbara kurser i egen regi = 14% Gymnasiala kurser extern regi = 24% Yrkesutbildningar = 7% Kombinationsutbildningar = 7% Lärlingsutbildningar = 0% Validering yrkesutbildningar = 12% Sfi = 10%</p> <p>Total andel P5 = 16%</p> <p>■ Utfall (%) ■ Målvärde (%)</p> <table border="1"> <caption>Data for Bar Chart: Andel elever som har avbrutit kurs eller utbildning vid Vuxenutbildningen</caption> <thead> <tr> <th>Tertial</th> <th>Utfall (%)</th> <th>Målvärde (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>T1 2022</td> <td>21</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>T2 2022</td> <td>18</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>T3 2022</td> <td>13</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>T1 2023</td> <td>18</td> <td>16</td> </tr> <tr> <td>T2 2023</td> <td>16</td> <td>16</td> </tr> <tr> <td>T3 2023</td> <td>11</td> <td>16</td> </tr> <tr> <td>T1 2024</td> <td>16</td> <td>14</td> </tr> </tbody> </table>					Tertial	Utfall (%)	Målvärde (%)	T1 2022	21	-	T2 2022	18	-	T3 2022	13	-	T1 2023	18	16	T2 2023	16	16	T3 2023	11	16	T1 2024	16	14
Tertial	Utfall (%)	Målvärde (%)																										
T1 2022	21	-																										
T2 2022	18	-																										
T3 2022	13	-																										
T1 2023	18	16																										
T2 2023	16	16																										
T3 2023	11	16																										
T1 2024	16	14																										
Andel elever som ej blev antagna utifrån urvalskriterium 1-5 yrkesutbildningar (sammanhållna) Tertial rapport till nämnden	■			4 %																								
Kommentar																												
<p>Tertial 1 2024: Studieperiod P5 231016 - 240105</p> <p>Finns inget att rapportera. Inget urval har skett.</p>																												

Indikator	Status	Utfall	Målvärde	Basvärde 2023
Andel elever som ej blev antagna utifrån urvalskriterium 1-5 gymnasiekurser (enstaka) Tertiäl rapport till nämnden	—			
Kommentar Tertiäl 1 2024: Studieperiod P5 231016 - 240105 Finns inget att rapportera. Inget urval har skett.				
Andel elever som ej blev antagna utifrån urvalskriterium 1-5 kombinationsutbildning Tertiäl rapport till nämnden	—			
Kommentar Tertiäl 1 2024: Studieperiod P5 231016 - 240105 Finns inget att rapportera. Inget urval har skett.				

4 Strategiskt nämnd/bolagsmål: Utbildningskedjan i Vuxenutbildningen ska leda till att fler kommer i jobb.

4.1 Operativt mål: Möta den statliga finansieringen

Senaste målanalys

Verksamheten kan ej redovisa några resultat för denna period.

Indikator	Status	Utfall	Målvärde	Basvärde 2023
Förbrukat statsbidrag	—			15 950 000
Kommentar Verksamheten kan inte redovisa något denna period. Det ingår i decembers siffror.				
Statsbidrag verksamheten riskerar att betala tillbaka	—			
Kommentar Verksamheten kan inte redovisa något denna period. Det ingår i decembers siffror.				

Aktiviteter	Kommentar	Slut-datum
🎯 Utökade platser inom Yrkesvux med efterfrågade utbildningar	240109 Verksamheten har under hösten arbetat för utökade platser i extern regi för utbildningar med start under första delen av 2024. I intern regi under andra halvåret.	2024-12-31

5 Strategiskt nämnd/bolagsmål: Arbetsmarknads och Funktionsrättsnämnden skall säkerställa att Vuxenutbildningens koppling till högskola, arbetsförmedling och näringslivet stärks.

5.1 Operativt mål: LHU - lärande för hållbar utveckling

Aktiviteter	Kommentar	Slut-datum
 Skola för hållbar utveckling		2024-08-31

5.2 Operativt mål: Eleven ska ges möjlighet att uppnå kraven för en yrkesexamen som innebär att eleven har en av branschen godtagbar nivå av yrkeskunnande. SKOLFS 2017:17 2.1 (Elever med jobb 6 månader efter avslutad utbildning)

Senaste målanalys

Verksamheten genomför en enkätundersökning 2 gånger per år (juni och december) till elever som slutfört utbildning.

- I juni är det till elever som slutfört utbildning mellan intervall 1/7 - 31/12 (året innan) som berörs.
- I december är det elever som slutfört utbildning mellan intervallet 1/1 - 30/6 (samma år) som berörs.

Indikator	Status	Utfall	Målvärde	Basvärde 2023
Andel antagna kursdeltagare i egen samt extern regi med jobb efter avslutad utbildning vid Vuxenutbildningen Tertial rapport till nämnden	—		90 %	87 %
Kommentar Tertial 1 2024: Finns inget att rapportera. Kommande mätning redovisas tertial 2 2024.				
Andel antagna kursdeltagare i egen samt extern regi med jobb inom yrke/bransch efter avslutad utbildning vid Vuxenutbildningen Tertial rapport till nämnden	—		75 %	73 %
Kommentar Tertial 1 2024: Finns inget att rapportera. Kommande mätning redovisas tertial 2 2024.				

5.3 Operativt mål: Vuxenutbildningen i Gävle kommun ska verka för en god samverkan med Högskolan i Gävle, Gävles näringsliv och Arbetsförmedlingen.

Senaste målanalys

Verksamheten kommer under nästa tertiäl redovisa nedan resultat.

Aktiviteter	Kommentar	Slut-datum
▶ Dialog med Högskolan i Gävle ang VFU. KP		2024-12-31
▶ Projekt "Nå anställning efter avslutad yrkeskombinationsutbildning"		2024-12-31
▶ Projekt "AIS (Arbetsintegrerad svenska)"		2024-12-31
▶ Projekt "Trappstegsutbildningen"		2024-12-31
▶ Projekt " Trappstegsutbildningen för personer som har gått svensk skola"		2024-12-31
▶ Projekt "Utökning av målgrupp att studera vissa orienteringskurser"		2024-12-31
▶ Projekt "Samarbete mellan Arbetsförmedlingen och Vuxenutbildningen samt Arbetsmarknad och stöd"		2024-12-31
▶ Projekt "Säkra att elever i Akademikerspåret kan slutföra sina studier"		2024-12-31

6 Strategiskt nämnd/bolagsmål: Arbetsmarknads och Funktionsrättsnämnden ska samverka mer med näringslivet för en bättre kompetensförsörjning genom att arbeta med näringslivet för att få fram rätt utbildningar inom vuxenutbildningen som marknaden efterfrågar.

6.1 Operativt mål: Vuxenutbildningen i Gävle kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare/arbetsplats

Aktiviteter	Kommentar	Slut-datum
▶ Dialog med Högskolan i Gävle ang VFU. KP		2024-12-31
▶ Plan för ej färdigutbildade lärare. KP		2024-12-31
▶ Blivande pensionär som önskar stanna kvar. KP		2024-12-31
▶ Välplanerad och strukturerad tjänstefördelning (KP)	Pågående - inför kursstart minst 3 gånger per år.	2024-06-30

Aktiviteter	Kommentar	Slut- datum
▶ Ta fram en strategisk plan för kompetensutveckling (KP)		2024-12-31

Sammanträdesdatum 2024-03-25

§ 8 Avsägelse samt fyllnadsval 2024

Diarienummer: 24KS1

Expedieras till:

Berörda.

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar att godkänna avsägelse och utse:

Kent Edin (S) till ledamot/ordförande i Fonden för större arbetarbostäder efter Jimmy Åsberg (S)

Mikael Brodin (M) till ersättare i Gästrike Återvinnare förbundsdirktion efter Julia Söderström (M)

Mattias Persson (M) till ersättare i Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden efter Daniel Aprili (M)

Sulafa Mahmoud (M) till ersättare i Omvårdnadsnämnden efter Pernilla Hammarberg (M)

Frida Wilund till nämndeman i Gävle tingsrätt efter Cecilia Eriksson Ajanovic

Nuvarande ersättare i Omvårdnadsnämnden Annika Everth (M) till ledamot i Omvårdnadsnämnden efter Eva Enmarker (M)

Maj-Britt Lundberg (M) till ersättare i Omvårdnadsnämnden efter Annika Everth (M)

att föreslå kommunfullmäktige att bordlägga följande val:

Ersättare i socialnämnden efter Roland Ericsson (C)

Nämndeman i Gävle Tingsrätt efter Dan Fångström

Ersättare i Arbetsmarknads- och funktionsrättnämnden efter Susana Olsson (SD)

Gode män enl fastighetsbildningslagen 2023–2026 (1 st tätortsförhållanden och 1st jordbruk eller skogsförhållanden) (C)

att beslutet omedelbart justeras

Kommunfullmäktige

Sid 22(24)

Sammanträdesdatum 2024-03-25

Ärendebeskrivning

Följande valärenden är bordlagda sedan kommunfullmäktige 2024-02-19:

Roland Ericsson (C) ersättare i socialnämnden

Ledamot/ordförande i Fonden för större arbetarbostäder Jimmy Åsberg (S)

Daniel Aprili (M) ersättare i Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden

Julia Söderström (M) ersättare i Gästrike Återvinnare förbundsledning

Cecilia Eriksson Ajanovic Nämndeman i Gävle tingsrätt

Dan Fängström Nämndeman i Gävle Tingsrätt

Gode män enl fastighetsbildningslagen 2023–2026 (1 st tätortsförhållanden och 1st

jordbruk eller skogsförhållanden)

Följande förtroendevalda har av sagt sig uppdragen:

Eva Enmarker (M) ledamot i Omvårdnadsnämnden

Susana Olsson (SD) ersättare i Arbetsmarknads- och funktionsrättnämnden

Inlägg i ärendet

Daniel Olsson (S)

Yrkanden

Daniel Olsson yrkar bifall till valberedningens förslag.

Handlingar i ärendet

- Protokoll valberedning 24-03-22, dnr 571551

Kommunstyrelsen

Tjänsteskrivelse - Sponsringspolicy och sponsringsriktlinje för Gävle kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

att anta Riktlinje för Gävle kommuns sponsringspolicy *samt*

att delegera till sektorchef Styrning och stöd att fatta beslut om sponsring uppgående till ett belopp om 50 000 kr i enskilt ärende samt, med stöd av 7 kap. 6 § kommunallagen, förordna att sektorchef får uppdra åt annan anställd att i dennes ställe att fatta beslutet (vidaredelegering)

samt Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

att föreslå fullmäktige besluta att anta Sponsringspolicy för Gävle kommun.

Ärendet i korthet

Syftet med Gävle kommuns sponsring är främst att stärka varumärket Gävle i omvärlden genom positiv exponering. Målet är att stärka gemenskapen och stoltheten för Gävle bland kommuninvånarna, attrahera nya kommuninvånare, besökare och företag genom att påvisa Gävles styrkor.

All sponsring som Gävle kommun bedriver ska vara affärsmässig med en tydlig vinst för kommunen utifrån uppdrag och uppsatta mål. Sponsringen ska ha en lokal förankring och den sponsrade aktiviteten ska vända sig till allmänheten och besökare i det geografiska området Gävle kommun.

Gävle kommuns sponsringspolicy är ett övergripande dokument som beskriver Gävle kommuns principer rörande sponsringsfrågor. I Riktlinje för Sponsringspolicy beskrivs hur handläggning av sponsringsfrågor går till.

Beslutsunderlag

Sponsringspolicy samt Riktlinje för Gävle kommuns sponsringspolicy

2(2)

Datum 2024-04-08 Sid 230(244)

Diarienummer: 24KS123

Dnr 24KS123-4

Kommunstyrelsen

Beslutet ska skickas till
Samtliga nämnder och bolag

Katarina Stistrup
Sektorchef

Sponsringspolicy för Gävle kommun

Typ av dokument: Policy för Gävle kommun.

Överordnat dokument: -

Fastställt av: Kommunfullmäktige

Datum: 2024-03-20

Diarie- eller ärendenummer: 24KS123

Revideringshistorik: Framtagen vintern 2023/2024.

Dokumentet gäller för: Gävle kommun

Dokumentägare: Kommunstyrelsen

Dokumentansvarig: Biträdande sektorchef med ansvar för övergripande kommunikation

Innehåll

Gävle
KOMMUN

Gävle KOMMUN	1
Sponsringspolicy för Gävle kommun.....	1
Inledning.....	4
Syfte och avgränsning av sponsring	4
Övergripande ramverk	4
Omvänd sponsring	5
Fleråriga och fördjupande avtal med enskilda organisationer	5
Sponsring i form av publika firanden.....	5

Inledning

Gävle kommuns sponsringspolicy är ett övergripande dokument som beskriver Gävle kommuns principer rörande sponsringsfrågor. I Riktlinje för Sponsringspolicy beskrivs hur handläggning av sponsringsfrågor går till.

Syfte och avgränsning av sponsring

Syftet med Gävle kommuns sponsring är främst att stärka varumärket Gävle i omvärlden genom positiv exponering. Målet är att stärka gemenskapen och stoltheten för Gävle bland kommuninvånarna, attrahera nya kommuninvånare, besökare och företag genom att påvisa Gävles styrkor.

All sponsring som Gävle kommun bedriver ska vara affärsmässig med en tydlig vinst för kommunen utifrån uppdrag och uppsatta mål. Sponsringen ska ha en lokal förankring och den sponsrade aktiviteten ska vända sig till allmänheten och besökare i det geografiska området Gävle kommun.

Gävle kommuns kommunala bolag och kommunalförbund är egna juridiska personer. Deras respektive styrelser fattar egna beslut i frågor som rör sponsring. Den här policyn kan med fördel användas som vägledning i beslut.

Övergripande ramverk

Sponsring ska främja evenemang som riktar sig till kommuninvånarna och besökare i det geografiska området Gävle kommun. Möjliga objekt för sponsring kan vara föreningar, organisationer och evenemang av olika slag. Gävle kommun sponsrar inte enskilda personer, och sponsring beviljas inte heller som elitstöd varken till enskilda utövare eller lag.

Ett sponsorsamarbete får inte innebära att:

- en sponsor ges inflytande över kommunala beslut.
- sponsring ges på ett sätt där det kan uppstå misstanke om muta eller otillbörliga personliga intressen.

- att sponsringen innebär otillbörligt gynnande eller ger mottagaren konkurrensfördelar.
- att sponsringen står i strid mot lagen om offentlig upphandling eller andra styrande dokument i Gävle kommun.
- sponsringsavtal tecknas där en sponsor får exklusiv rätt att leverera varor eller tjänster.
- Gävle kommun ingår sponsringsavtal med partners som kan skada vår trovärdighet.

Omvänd sponsring

Omvänd sponsring handlar om att kommunen är mottagare av sponsring från exempelvis ett företag eller organisation. Sponsring till kommunen får inte påverka verksamheten så att objektiviteten ifrågasätts. Sponsringen får inte heller förknippas med villkor som påverkar verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet i strid med ansvarig nämnds vilja. Sponsorn får aldrig uppfattas ta över nämndens ansvar för verksamheten.

Fleråriga och fördjupande avtal med enskilda organisationer

Ibland finns ett gemensamt intresse från Gävle kommun och en eller flera externa organisationer att fördjupa sitt samarbete. Denna typ av samarbeten bör i första hand bedrivas inom ramen för ett idéburet offentligt partnerskap så kallad IOP. Se Gävle kommuns riktlinje för Gävle kommuns riktlinjer för idéburet offentligt partnerskap - IOP (dnr 21KS72).

Sponsring i form av publika firanden

Gävle kommun är generellt sett restriktiv med publika firanden av olika typer av prestationer. Undantag görs i händelse av att en gävlebo tar medalj i OS eller Paralympics, tilldelas Nobelpris eller tar VM- alternativt SM-guld i större publikporter såsom fotboll och ishockey.

Riktlinje för Gävle kommuns sponsringspolicy

Typ av dokument: Riktlinje

Överordnat dokument: Sponsringspolicy för Gävle kommun

Fastställt av: Kommunstyrelsen

Datum: 2024-03-20

Diarie- eller ärendenummer: 24KS123-5

Revideringshistorik: Framtagen vintern 2023/2024.

Dokumentet gäller för: Gävle kommun

Dokumentägare: Kommunstyrelsen

Dokumentansvarig: Biträdande sektorchef med ansvar för övergripande kommunikation Styrning och stöd

Innehåll (uppdatera vid redigering av dokumentet)**Gävle**
KOMMUN

.....	1
Riktlinje för Gävle kommuns sponsringspolicy	1
Inledning.....	4
Definition av sponsring	4
Ansökan och beslut	4
Varumärken och logotype.....	5
Omvänd sponsring	5

Inledning

Riktlinje för Sponsringspolicy för Gävle kommun ska ses som instruktionsbok för hur ansökan och handläggning av sponsring skall gå till. Dokumentet är ett underdokument till Sponsringspolicy för Gävle kommun som beskriver vad Gävle kommun vill uppnå med sponsring.

Definition av sponsring

Sponsring avser ett affärsmässigt avtalsförhållande med ömsesidiga förpliktelser. En sponsor ger kontanta medel, varor eller tjänster och förväntar sig att få något i gengäld, till exempel exponering av sitt företagsnamn, ett varumärke eller andra förmåner. Om det inte finns ett avtal om en motprestation är det inte sponsring utan en gåva, ett bidrag eller en donation.

Ansökan och beslut

Beslut att sponsra eller att godkänna mottagande av sponsring fattas av kommunstyrelsen i Gävle kommun eller till den som kommunstyrelsen delegerat. Eventuella delegater framgår av kommunstyrelsens delegationsordning.

Sökande av sponsring måste därför ta hänsyn till beredningstiderna inför kommunstyrelsens sammanträden och tidpunkterna för sammanträdena. Kalendarium för kommunstyrelsen finns på Gävle kommuns webbplats. Sponsorstöd beviljas endast inför ett evenemang/projekt och aldrig retroaktivt.

Ansökan om sponsorstöd registreras till kommunstyrelsen via en e-tjänst på kommunens webbplats. En utvärdering ska återrapporteras senast tre månader efter det sponsrade evenemanget/projektet, och görs även det via e-tjänsten.

En förening eller organisation som erhåller arrangemangsstöd eller projektstöd från Gävle kommun kommer inte parallellt beviljas sponsring för samma projekt eller evenemang. Gävle kommun "köper" alltså inte ytterligare exponering i form av sponsring för projekt eller arrangemang kommunen hel- eller delfinansierar på annat sätt. De ekonomiska förutsättningarna för kommunstyrelsen att bevilja sponsring kan variera över tid och avgörs utifrån årliga budgetförutsättningar. Att det beviljas medel

för ett arrangemang är således ingen garanti för att ett liknande arrangemang beviljas medel vid en annan tidpunkt. Sid 240(244)

Beslut om sponsring fattas i regel inte för mer än ett år i taget eller ett evenemang åt gången. Avsteg från detta kan göras om det handlar om större kommersiella avtal där man exempelvis ingår avtrappningsavtal.

Varumärken och logotype

Gävle kommuns varumärken och logotyp i samband med sponsring regleras i kommunens designmanual som finns tillgänglig på kommunens webbplats. Designmanualen får inte frångås.

Omvänd sponsring

Mottagna medel ska redovisas enligt samma principer som övrig verksamhet. Mottagande av sponsring i form av varor eller tjänster skall värderas och redovisas som intäkter. Sponsormedel får inte ingå i den ordinarie budgeten utan skall ses som ett komplement. Kommunens kostnader för att mottaga sponsring ska vara ringa i förhållande till värdet av mottagen sponsring. Vem som får fatta beslut om ärenden om omvänd sponsring finns i kommunstyrelsens delegationsordning.

Sammanträdesdatum 2024-04-09

§ 89 Sponsringspolicy och sponsringsriktlinje för Gävle kommun

Diarienummer: 24KS123

Expedieras till:

Samtliga nämnder och bolag

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar enligt ordförandens förslag

att anta Riktlinje för Gävle kommuns sponsringspolicy

att delegera till sektorchef för styrning och stöd att fatta beslut om sponsring uppgående till ett belopp om 50 000 kr i enskilt ärende samt, med stöd av 7 kap. 6 § kommunallagen, förordna att sektorchef får uppdra åt annan anställd att i dennes ställe att fatta beslutet (vidaredelegering)

att uppdra till Sektor Styrning och stöd att ta fram en modell för att årligen redovisa Gävle kommunkoncerns samlade sponsringsåtaganden

att uppdra till kommunstyrelsen att under år 2025 utvärdera den nya sponsringspolicyn och sponsringsriktlinjen

samt Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

att föreslå fullmäktige besluta att anta Sponsringspolicy för Gävle kommun

Ärendebeskrivning

Syftet med Gävle kommuns sponsring är främst att stärka varumärket Gävle i omvärlden genom positiv exponering. Målet är att stärka gemenskapen och stoltheten för Gävle bland kommuninvånarna, attrahera nya kommuninvånare, besökare och företag genom att påvisa Gävles styrkor.

All sponsring som Gävle kommun bedriver ska vara affärsmässig med en tydlig vinst för kommunen utifrån uppdrag och uppsatta mål. Sponsringen ska ha en lokal förankring och den sponsrade aktiviteten ska vända sig till allmänheten och besökare i det geografiska området Gävle kommun.

Sammanträdesdatum 2024-04-09

Gävle kommuns sponsringspolicy är ett övergripande dokument som beskriver Gävle kommuns principer rörande sponsringsfrågor. I Riktlinje för Sponsringspolicy beskrivs hur handläggning av sponsringsfrågor går till.

Handlingar i ärendet

- Riktlinje för Gävle kommuns sponsringspolicy, dnr 24KS123-2
- Sponsringspolicy för Gävle kommun, dnr 24KS123-1
- Tjänsteskrivelse - Sponsringspolicy och sponsringsriktlinje för Gävle kommun. Ersätter 24KS123-3, dnr 24KS123-4

Sammanträdesdatum 2024-04-09

§ 86 Förnyad rekommendation till kommunerna om gemensam finansiering av stöd för en kunskapsbaserad socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård

Diarienummer: 24KS91

Expedieras till:

Kommunstyrelsen, SG Ekonomi

Socialnämnden

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden

Omvårdnadsnämnden

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar enligt ordförandens förslag

att ställa sig positiv till att SKR inrättar ett stöd enligt beskrivning i rekommendation samt

att SKR uppmanas att inrätta stödet inom befintlig finansiering

Ärendebeskrivning

Bakgrund

SKR har inkommit med meddelande rörande "Förnyad rekommendation till kommunerna om gemensam finansiering av stöd för en kunskapsbaserad socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård".

I meddelandet framgår att styrelsen rekommenderar kommunerna att gemensamt tilläggsfinansiera viktiga förutsättningarna för en kunskapsbaserad socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård för motsvarande max 1.95 kr per invånare under åren 2025-2028. Detta skulle innebära 200 000 kr för Gävle kommun.

I meddelandet framgår att man rekommenderar kommunerna att meddela sitt ställningstagande kring detta senast 20 juni 2024.

Sammanträdesdatum 2024-04-09

Av bifogad skrivelse framgår bakgrunden till rekommendationerna (se framförallt sid 3 och framåt).

Synpunkter och rekommendation

Gävle kommun har att hantera nuvarande och kommande utmaningar inom de båda områden där SKR vill ha en tilläggsfinansiering. Detta har framförts i olika sammanhang, och ligger också i de fokusområden flera nämnder har att hantera 2024 och framåt.

Den nya Socialtjänstlagen kommer innebära att kommunen måste kunna bedriva en socialtjänst som är tydligt kunskapsbaserad, och där är det viktigt och rimligt att det finns ett samlat stöd från bl a SKR, utöver det stöd som ska finnas hos t ex Socialstyrelsen. Detsamma gäller den kommunala hälso- och sjukvården.

Därför rekommenderar sektorchef för Välfärd Gävle att Gävle kommun ställer sig positiv till att SKR inrättar ett stöd enligt beskrivning.

SKR bedriver ett omfattande och viktigt arbete för Sveriges kommuner och regioner. Dock bör SKR, precis som kommuner och regioner nu tvingas till, i den ekonomiska situation det offentliga Sverige befinner sig i prioritera i sitt eget utförande och inrätta detta stöd inom den befintliga finansiering. SKR bör lämna förslag till förbundsstyrelsen om hur en prioritering av detta stöd kan införas, och om så är nödvändigt involvera medlemmarna i en prioritering av förbundets verksamhet.

Handlingar i ärendet

- Meddelande från Styrelsen 1/2024 - Förnyad rekommendation för kunskapsbaserad socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård, dnr 24KS91-2
- Tjänsteskrivelse - Svar till SKR - Förnyad rekommendation om gemensam finansiering av stöd för en kunskapsbaserad socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård, dnr 24KS91-3